गंगाजमुना गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना

(आर्थिक वर्ष २०८२/८३ - २०८६/८७)

"कृषि, पर्यटन र पूर्वाधार: समृद्ध गंगाजमुनाको मूल आधार"

(अन्तिम प्रतिवेदन)

गंगाजमुना गाउँपालिका

गंगाजमुना गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

फुलखर्क, धादिङ

ईमेल: **info@gangajamunamun.gov.np**

वेबसाईट: **https://gangajamunamun.gov.np/**

दस्तावेज/प्रतिवेदन	गंगाजमुना गाउँपालिका को आवधिक विकास योजना (आ.व. २०८२/०८३ देखि २०८६/०८७)
प्रकाशक	गंगाजमुना गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय फुलखर्क, धादिङ ईमेलः info@gangajamunamun.gov.np वेबसाईटः https://gangajamunamun.gov.np/
परामर्शदाता तथा सहजीकरण	प्लाटफर्म ईन्जिनिरिङ्ग कन्स्ट्रक्सन एण्ड कन्सल्टेन्सी प्रा.लि. नयाँ बानेश्वर, काठमाण्डौँ ईमेल: platformgroup5@gmail.com
आ.व.	२०८१/०८२

गंगाजमुना गाउँपालिका

शुभकामना मन्तव्य

नेपालको संविधानले नेपाल संघिय गणतान्त्रीक मुलुकमा परिणत भएको व्यवस्था गरे अनुरुप संविधानको अनुसूचि ८ मा उल्लेखित २२ वटा अधिकारको प्रयोगको लागि स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ जारी भई स्थानीय सरकारलाई मुर्तरुप दिएको छ। उक्त ऐनको परिच्छेद ६ दफा २४ मा योजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था भए अनुरुप गाउँपालिकाको विकासलाई योजनाबद्ध रुपमा अगाडि बढाउने हेतुले गंगाजमुना गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना (२०८२/८३–२०८६/८७) तर्जुमा गरिएको छ। यसलाई गाउँकार्यपालिकाको बैठक तथा गाउँसभाबाट स्वीकृत गरी गाउँ विकासको मार्गदर्शक र महत्वपूर्ण दस्तावेजको रुपमा ग्रहण गरिएको छ। स्थानीय तहमा निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरु नै स्थानीय विकासका अगुवा तथा नेतृत्वकर्ता भएको हुँदा यस आवधिक विकास योजना तर्जुमाका सम्पूर्ण प्रक्रियामा शूरुदेखिकै मार्गदर्शन तथा पहलकदमी रहेको सन्दर्भमा आगामी दिनमा यस योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा पनि सबै क्षेत्रको अपनत्व र प्रतिबद्धता निरन्तर रहने विश्वास लिइएको छ।

गाउँपालिकाका विषयगत क्षेत्रका विज्ञहरु भनेको यहाँ स्थित विषयगत शाखाका कर्मचारीहरु नै हुन्। यी विषयगत शाखाहरुको सहयोग र सहभागिताविना प्रस्तुत आवधिक विकास योजनाले पूर्णता पाउन सक्दैनथ्यो। अन्त्यमा, यस दस्तावेजलाई तर्जुमा गर्न प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष योगदान गर्नुहुने निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरु, सम्पूर्ण राजनैतिक दलका प्रमुख तथा प्रतिनिधिहरु, विभिन्न विषयगत शाखाका कर्मचारीहरु, गाउँपालिकाका कर्मचारीहरु, स्थानीय बुद्धिजिविहरु, पत्रकारहरु र यस कार्यमा प्रत्यक्ष, परोक्षरुपमा सहयोग पुर्याउनुहुने सम्पूर्ण संघ संस्था तथा महानुभावहरु प्रति धन्यवाद प्रकट गर्न चान्हछु। योजना तर्जुमाका क्रममा जिल्ला, प्रदेश र संघिय सरकारका प्रतिनिधिहरुको सहयोग र समन्वयका लागि हार्दिक आभार प्रकट गर्दछु। यस आवधिक विकास योजना तर्जुमा गर्ने कार्यमा सहजीकरण गरी प्राविधिक सहयोग प्रदान गर्ने परामर्शदाता श्री प्लाटफर्म ईन्जिनियरिङ्ग कन्स्ट्रक्सन एण्ड कन्सल्टेन्सी प्रा.लि., काठमाण्डौंका विज्ञहरूको टोलीलाई समेत हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु।

गङ्गाजमुना गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
फूलखर्क, धादिङ
बागमती प्रदेश, नेपाल

भक्त बहादुर लामा
अध्यक्ष

शुभकामना मन्तव्य

नेपाली जनताको लामो समय देखिको त्याग, बलिदानीपुर्ण पटक-पटकको आन्दोलन र संर्घषबाट जारी भएको नेपालको संविधान २०७२ ले संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्था कायम भएको छ। नेपालमा पुरानो राज्य संरचनाको विघटन भई नयाँ संरचनाको ढाँचामा प्रवेश गरेको छ। संघीय संरचना अनुसार नै स्थानीय तहको निर्वाचन सम्पन्न गरी सबै स्थानीय तहमा जन निर्वाचित जन प्रतिनिधिहरुले नेतृत्व गरिरहेका छन्। नेपालमा नयाँ संविधान बमोजिम संघीय ढाँचाको राज्य संरचना कार्यन्वयन गर्ने पहिलो चरणमा हामीलाई जनताले निर्वाचित गरेर पठाएका छन्। हाम्रो संविधानले संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रलाई संस्थागत गरी स्वाधिन, समुन्नत तथा समाजवाद उन्मुख अर्थ व्यवस्था मार्फत समृद्ध नेपालको निर्माण गर्ने परिकल्पना गरेको छ। यसैगरी संयुक्त राष्ट्र संघद्धारा, सन् २०१६ देखि २०३० सम्मकालागि विश्वव्यापी विकास एजेण्डाको रुपमा विभिन्न १७ वटा दीगो विकासका लक्ष्यहरु निर्धारण गरिएका छन्।

यसै सन्दर्भमा संविधानले निर्देश गरेअनुसारको नीतिसंग समायोजन हुने गरी गंगाजमुनागाउँपालिकाले पनि आफ्नो दीगो विकासका लक्ष्य हाँसिल गर्न आफ्नो योजनाबद्ध आवधिक योजना तर्जुमा गर्न वान्छनीय भएको ठानेको थियो। त्यस अनुसार करिव २/३ महिनाको अवधि लगाएर प्रारम्भिक तथ्यांक संकलन सहित सम्पुर्ण विषयवस्तु र क्षेत्र समेटिने गरी विभिन्न चरणमा जनस्तरबाट र विज्ञहरुबाट सुझावहरु संकलन गरी आगामी पाँच वर्षको आवधिक योजना निर्माण गरिएको छ। जैविक विविधताले भरिपूर्ण प्रचुर प्राकृतिक सम्पदा र साँस्कृतिक विशेषताहरु भएको गंगाजमुना गाउँपालिकामा जनताको सामाजिक न्याय सहितको समृद्धिको तीव्र चाहनाअनुसार योजनाबद्ध विकास गर्ने यो प्रतिवेदन एउटा मार्गदर्शक मार्गचित्र हुनेछ। यो योजना तयार गर्नको लागि प्रत्यक्ष, अप्रत्यक्ष रुपमा योगदान गर्नु हुने सम्पूर्ण हाम्रा शुभचिन्तक विज्ञ विद्धानहरु, आम जनसमुदाय तथा यसमा आ-आफ्नो भूमिकामा रहेर योगदान दिनु भएका परामर्शदाता श्री प्लाटफर्म ईन्जिनियरिङ्ग कन्स्ट्रक्सन एण्ड कन्सल्टेन्सी प्रा.लि., काठमाण्डौंका विज्ञहरूको टोलीलाई समेत हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु।

रामेश्वर सिम्खडा

उपाध्यक्ष

गङ्गाजमुना गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
फुलखर्क, धादिङ
बागमती प्रदेश, नेपाल

शुभकामना मन्तव्य

नेपालको संविधान लागु भएपछि नेपाल संघीय, समावेशी, लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक राज्यमा रुपान्तरित भएको छ। संघीय शासन प्रणाली शासकीय अधिकारको प्रयोग राज्यका बहुसरकारबीच विनियोजन गरी शासकीय क्रियाकलापमा बढीभन्दा बढी जनतालाई संलग्न गराउने राजनीतिक प्रक्रिया हो।

नेपालको संविधानको अनुसूची-८ ले स्थानीय तहको एकल अधिकार र अनुसूची-९ ले संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको साझा अधिकार तोकेको छ।यी अधिकार सूचीहरु नै स्थानीय जनआवश्यकता सम्बोधनका लागि मुल आधारशीला हुन। गंगाजमुना गाउँपालिकाले संविधान र अन्य कानूनी रुपमा प्राप्त अधिकारको कार्यान्वयनको लागि गंगाजमुना गाउँपालिकाको दोस्रो आवधिक योजना तयार गरी गाउँपालिकाको कार्यालयमा प्रस्तुत गरिएको अवस्थामा प्रस्तुत आवधिक योजनाले यस गाउँपालिकाको सर्वाङ्गिण विकासका निमित्त महत्वपूर्ण भूमिका खेल्ने अपेक्षा लिइएको छ। गंगाजमुना गाउँपालिकाको समग्र विकासको मुल आधार नै शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि, पर्यटन र पूर्वाधार नै हुन। दोस्रो आवाधिक योजनाले स्थानीय परम्परागत सीप, ज्ञान र प्रविधिको मौलिकपनको जगमा टेकेर परिमार्जन गर्दै आधुनिक विकासको थालनी गर्ने अभिप्राय यस आवधिक योजना प्रतिवेदनको रहेको पाइएको छ। त्यसैले स्थानीय स्तरमा रहेको परम्परागत सीप, ज्ञान र प्रविधि जो शताब्दीयौं देखि यस स्थान विशेषको भूगोलमा अनुकुलन भएको छ, त्यसलाई नै परिमार्जन गर्दै आधुनिकीकरणको बाटो समाएर स्थानीय विकास गतिविधि प्रवर्द्धन गर्नुपर्दछ। बाहिरबाट हुने सहयोग र लगानीको प्रवेश स्थानीय विकासका हितमा निष्कपट रुपमा उपलब्ध हुनुपर्दछ जसले आम नागरिकको जीवनस्तर उकास्न भरोसालाग्दो र भरपर्दो भुमिका खेल्न सकोस भन्ने हाम्रो मान्यता रहेको छ।

दोस्रो आवाधिक योजनाको कार्यान्वयनले गंगाजमुनाको विकासमा केही हदसम्म भएपनि गाउँपालिकाको भौतिक, सामाजिक, आर्थिक, पर्यटकीय एवं पर्यावरणीय पूर्वाधार निर्माणमा समेत टेवा पुर्याई गाउँपालिका बासीको अनुहारमा खुसी थप्ने अपेक्षा लिएको छु। साथै यस दोस्रो आवाधिक योजना कार्यान्वयनमा सवै जनप्रतिनिधिज्यूहरु, विषयगत समिति, विभिन्न राजनीतिक दल, संघ संस्था, नागरिक समाज, आम गंगाजमुना वासी लगायत सरोकारवालाको सहयोग प्राप्त हुने विश्वास समेत लिएको छु।

गंगाजमुना गाउँपालिकाको यो आवधिक योजना तयार गर्ने क्रममा प्रत्यक्ष-परोक्ष रुपमा सहयोग गर्ने सबै प्रति आभार व्यक्त गर्न चाहन्छु। साथै यो प्रतिवेदन तयार गर्दा महत्वपूर्ण सुझाव प्रदान गर्ने स्थानीय नागरिक समाज, राजनैतिक पार्टीका सम्बद्ध व्यक्तित्वहरु सम्पूर्णमा धन्यवाद व्यक्त चाहन्छु। साथै गंगाजमुना गाउँपालिकाबासी आम नागरिक जो जसले यो प्रतिवेदन तयारीको शिलशिलामा आआफ्नो क्षेत्रबाट जे जस्तो सल्लाह सुझाव दिएर सहयोग गर्नुभयो उहाँहरु सबैमा धन्यवाद व्यक्त गर्न चाहन्छु। अन्तमा आ-आफ्नो भूमिकामा रहेर योगदान दिनु भएका प्लाटफर्म ईन्जिनियरिङ्ग कन्स्ट्रक्सन एण्ड कन्सल्टेन्सी प्रा.लि. बानेश्वर, काठमाण्डौंका विज्ञहरूको टोलीलाई समेत हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु।

सन्जय बहादुर स्याङतान
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विषयसूची

परिच्छेद १ .... १

परिचय १

१.१ पृष्ठभूमि १

१.२ आवधिक योजनाको अवधारणा २

१.२ आवधिक विकास योजना तर्जुमाका उद्देश्यहरु ४

१.३ आवधिक योजना तर्जुमा प्रक्रिया ४

क. प्रारम्भिक छलफल तथा अभिमुखीकरण ५

ख. सन्दर्भ सामाग्रीहरुको संकलन तथा अध्ययन ५

ग. वडागत योजना तर्जुमा गोष्ठी सञ्चालन ५

घ. तथ्याङ्क तथा सूचनाहरूको विश्लेषण ५

ङ. समस्या तथा चुनौती र अवसरहरुको पहिचान ६

च. गाउँपालिकास्तरीय योजना तर्जुमा गोष्ठी ६

छ. दीर्घकालीन सोच तथा लक्ष्य निर्धारण ६

ज. योजना तथा आधारपत्रहरूको पुनरावलोकन ६

झ. मस्यौदा प्रतिवेदन लेखन तथा प्रेषण ७

परिच्छेद २.. ८

गंगाजमुना गाउँपालिका को वस्तुस्थिति विवरण ८

२.१ गाउँपालिकाको परिचय.. ८

२.१.१ भौगोलिक अवस्था र राजनितिक तथा प्रशासनिक संरचना ८

२.२ आर्थिक विकासको अवस्था १४

२.३ सामाजिक विकासको अवस्था.. १६

२.४ पूर्वाधार विकासको अवस्था २१

२.५ वन, वातावरण तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन २४

गंगाजमुना गाउँपालिका

२.६ सुशासन तथा संस्थागत व्यवस्था २५

२.६.१ स्थानीय नीति, ऐन तथा सुशासन २५

२.६.२ संगठनात्मक विकास र आर्थिक प्रशासन २५

२.६.३ स्रोत परिचालन २६

परिच्छेद ३ .... २७

सोच तथा विकासको अवधारणा २७

३.१ पृष्ठभूमि २७

३.२ प्रमुख सम्भावना र अवसरहरु २८

३.२.१ प्रमुख अवसरहरु २८

३.२.२ प्रमुख सम्भावनाहरु २८

३.३ प्रमुख समस्या तथा चुनौतीहरु ३०

३.३.१ प्रमुख समस्याहरु ३०

३.३.२ प्रमुख चुनौतीहरु ३०

३.४ निर्देशक सिद्धान्त ३१

३.५ आवधिक योजनाको दीर्घकालीन खाका ३१

३.५.१ दीर्घकालीन सोच ३२

३.५.२ समष्टिगत लक्ष्य ३२

३.५.३ समष्टिगत उद्देश्य ३२

३.६ परिमाणात्मक लक्ष्य ३३

३.७ रणनीति तथा कार्यनीतिहरु ३४

३.८ वित्तीय व्यवस्थापन ४४

३.८.१ सार्वजनिक स्रोत परिचालनको आधार ४४

३.८.२ कुल वित्तीय लगानी ४५

३.८.३ लगानी मागका क्षेत्रहरू ४५

३.९ सार्वजनिक खर्च र खर्च बेहोर्ने श्रोतहरू ४६

३.१० सार्वजनिक खर्चको बाँडफाँट ४७

गंगाजमुना गाउँपालिका

३.११ विषयक्षेत्र अनुसार अनुमानित बजेट ४८
३.११.१ योजनाहरुको प्राथमिकीकरणका आधार ४८
३.१२ स्रोत अनुमान तथा प्रक्षेपण........ ५०
३.१२.१ कानुनी आधार........ ५०
३.१२.२ श्रोत अनुमानका क्षेत्रहरु ५१
३.१२.३ वृद्धिदर अनुमानको आधार........ ५२
परिच्छेद ४ .... ५४
आर्थिक क्षेत्र ५४
४.१ कृषि तथा पशुपन्छी विकास ५४
४.१.१ पृष्ठभूमि ५४
४.१.२ सम्भावना........ ५५
४.१.३ अवसर........ ५५
४.१.४ प्रमुख समस्या........ ५५
४.१.५ चुनौती ५६
४.१.६ दीर्घकालीन सोच ५६
४.१.७ लक्ष्य ५६
४.१.८ उद्देश्य........ ५६
४.१.९ रणनीति र कार्यनीति ५६
४.१.१० मुख्य कार्यक्रम तथा आयोजना ५८
४.१.११ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका........ ५९
४.२ सिँचाइ विकास........ ६१
४.२.१ पृष्ठभूमि ६१
४.२.२ सम्भावना........ ६१
४.२.३ अवसर........ ६१
४.२.४ समस्या........ ६१
४.२.५ चुनौती ६१
४.२.६ दीर्घकालीन सोच ६२

गंगाजमुना गाउँपालिका

४.२.७ लक्ष्य ६२
४.२.८ उद्देश्य ६२
४.२.९ रणनीति तथा कार्यनीति ६२
४.२.१० कार्यक्रम तथा आयोजना ६३
४.३.११ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका ६४
४.३ पर्यटन, संस्कृति तथा सम्पदा विकास ६६
४.३.१ पृष्ठभूमि ६६
४.३.२ सम्भावना ६६
४.३.३ अवसर ६६
४.३.४ समस्या ६७
४.३.५ चुनौती ६७
४.३.६ दीर्घकालीन सोच ६७
४.३.७ लक्ष्य ६७
४.३.८ उद्देश्य ६७
४.३.९ रणनीति तथा कार्यनीति ६७
४.३.१० कार्यक्रम तथा आयोजना ६९
४.३.११ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका ७०
४.४ उद्योग, व्यापार, व्यवसाय तथा आपूर्ति ७२
४.४.१ पृष्ठभूमि ७२
४.४.२ सम्भावना ७२
४.४.३ अवसर ७२
४.४.४ समस्या ७३
४.४.५ चुनौती ७३
४.४.६ दीर्घकालीन सोच ७३
४.४.७ लक्ष्य ७३
४.४.८ उद्देश्य ७३
४.४.९ रणनीति तथा कार्यनीति ७३
४.४.१० कार्यक्रम तथा आयोजना ७५

गंगाजमुना गाउँपालिका

४.४.११ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका ७५
४.५ श्रम, रोजगारी तथा सामाजिक सुरक्षा ७७
४.५.१ पृष्ठभूमि ७७
४.५.२ सम्भावना ७७
४.५.३ अवसर ७७
४.५.४ समस्या ७८
४.५.५ चुनौती ७८
४.५.६ दीर्घकालीन सोच ७८
४.५.७ लक्ष्य ७८
४.५.८ उद्देश्य ७८
४.५.९ रणनीति तथा कार्यनीति ७८
४.५.१० कार्यक्रम तथा आयोजना ८०
४.५.११ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका ८०
४.६ वित्तीय संस्था तथा सहकारी क्षेत्र परिचालन ८२
४.६.१ पृष्ठभूमि ८२
४.६.२ सम्भावना ८२
४.६.३ अवसर ८२
४.६.४ समस्या ८३
४.६.५ चुनौती ८३
४.६.६ दीर्घकालीन सोच ८३
४.३.७ लक्ष्य ८३
४.३.८ उद्देश्य ८३
४.३.९ रणनीति तथा कार्यनीति ८३
४.६.१० कार्यक्रम तथा आयोजना ८५
४.६.११ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका ८५
परिच्छेद – ५ .... **८७**
सामाजिक क्षेत्र **८७**

५.१ स्वास्थ्य तथा पोषण ८७

५.१.१ पृष्ठभूमि ८७

५.१.२ सम्भावना ८८

५.१.३ अवसर ८८

५.१.४ समस्या ८८

५.१.५ चुनौती ८९

५.१.६ दीर्घकालीन सोच ८९

५.१.७ लक्ष्य ८९

५.१.८ उद्देश्य ८९

५.१.९ रणनीति तथा कार्यनीति ८९

५.१.१० कार्यक्रम तथा आयोजना ९१

५.१.११ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका ९१

५.२ शिक्षा, विज्ञान र नवप्रवर्तन ९४

५.२.१ पृष्ठभूमि ९४

५.२.२ सम्भावना ९४

५.२.३ अवसर ९५

५.२.४ समस्या ९५

५.२.५ चुनौती ९५

५.२.६ दीर्घकालीन सोच ९६

६.२.७ लक्ष्य ९६

५.२.८ उद्देश्य ९६

५.२.९ रणनीति तथा कार्यनीति ९६

५.२.१० कार्यक्रम तथा आयोजना ९७

५.२.११ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका ९८

५.३ खानेपानी तथा सरसफाइ १०१

५.३.१ पृष्ठभूमि १०१

५.३.२ सम्भावना १०१

५.३.३ अवसर १०१

५.३.४ समस्या.. १०१
५.३.५ चुनौती १०२
५.३.६ दीर्घकालीन सोच १०२
५.३.७ लक्ष्य १०२
५.३.८ उद्देश्य.. १०२
५.३.९ रणनीति तथा कार्यनीति १०२
५.३.१० कार्यक्रम तथा आयोजना.. १०४
५.३.११ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका.. १०५
५.४ महिला, बालबालिका तथा लक्षित वर्ग १०८
५.४.१ पृष्ठभूमि १०८
५.४.२ सम्भावना.. १०८
५.४.३ अवसर.. १०८
५.४.४ समस्या.. १०८
५.४.५ चुनौती १०९
५.४.७ दीर्घकालीन सोच १०९
५.४.८ लक्ष्य १०९
५.४.९ उद्देश्य.. १०९
५.४.१० रणनीति तथा कार्यनीति.. ११०
५.४.८ कार्यक्रम तथा आयोजना.. १११
५.४.९ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका १११
५.५ युवा तथा खेलकुद ११५
५.५.१ पृष्ठभूमि ११५
५.५.२ सम्भावना.. ११५
५.५.३ अवसर.. ११६
५.५.४ समस्या.. ११६
५.५.५ चुनौती ११६
५.५.६ दीर्घकालीन सोच ११६
५.५.७ लक्ष्य ११६

५.५.८ उद्देश्य.. ११७
५.५.९ रणनीति तथा कार्यनीति.. ११७
५.५.१० कार्यक्रम तथा आयोजना.. १२०
५.५.११ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका............................ १२०
परिच्छेद ६.. १२२
पूर्वाधार क्षेत्र १२२
६.१ बस्ती, आवास, भवन र सार्वजनिक निर्माण............................ १२२
६.१.१ पृष्ठभूमि १२२
६.१.२ सम्भावना.. १२२
६.१.३ अवसर... १२३
६.१.४ समस्या.. १२३
६.१.५ चुनौती १२३
६.१.६ दीर्घकालीन सोच १२३
६.१.७ लक्ष्य १२३
६.१.८ उद्देश्य.. १२३
६.१.९ रणनीति तथा कार्यनीति १२४
६.१.१० कार्यक्रम तथा आयोजना.. १२५
६.१.११ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका............................ १२६
६.२ सडक, पुल तथा यातायात १२८
६.२.१ पृष्ठभूमि १२८
६.२.२ सम्भावना.. १२८
६.२.३ अवसर... १२८
६.२.४ समस्या.. १२९
६.२.५ चुनौती १२९
६.२.६ दीर्घकालीन सोच १२९
६.२.७ लक्ष्य १२९
६.२.८ उद्देश्य.. १२९

गंगाजमुना गाउँपालिका

६.२.९ रणनीति तथा कार्यनीति १२९
६.२.१० कार्यक्रम तथा आयोजना........ १३१
६.२.११ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका........ १३३
६.३ विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जा........ १३५
६.३.१ पृष्ठभूमि १३५
६.३.२ सम्भावना........ १३५
६.३.३ अवसर........ १३५
७.३.४ समस्या........ १३५
७.३.५ चुनौती १३५
७.३.६ दीर्घकालीन सोच १३६
७.३.७ लक्ष्य १३६
७.३.८ उद्देश्य........ १३६
७.३.९ रणनीति तथा कार्यनीति १३६
६.३.१० कार्यक्रम तथा आयोजना........ १३८
६.३.११ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका........ १३९
६.४ सूचना तथा सञ्चार प्रविधि........ १४१
६.४.१ पृष्ठभूमि १४१
६.४.२ सम्भावना १४१
६.४.३ अवसर........ १४१
६.४.४ समस्या........ १४१
६.४.५ चुनौती १४१
६.४.६ दीर्घकालीन सोच १४२
६.४.७ लक्ष्य १४२
६.४.८ उद्देश्य........ १४२
६.४.९ रणनीति तथा कार्यनीति १४२
६.४.१० कार्यक्रम तथा आयोजना........ १४४
६.४.११ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका........ १४४
परिच्छेद – ७ .... १४६

वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन क्षेत्र................................ १४६

७.१ वन तथा जैविक विविधता र खनिज सम्पदा १४६

७.१.१ पृष्ठभूमि १४६

७.१.२ सम्भावना................................ १४६

७.१.३ अवसर................................ १४७

७.१.४ समस्या................................ १४७

७.१.५ चुनौती १४७

७.१.६ दीर्घकालीन सोच १४७

७.१.७ लक्ष्य १४७

७.१.८ उद्देश्य................................ १४८

७.१.९ रणनीति तथा कार्यनीति १४८

७.१.१० कार्यक्रम तथा आयोजना................................ १४९

७.१.११ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका................................ १४९

७.२ भूसंरक्षण तथा जलधार व्यवस्थापन................................ १५२

७.२.१ पृष्ठभूमि १५२

७.२.२ सम्भावना................................ १५२

७.२.३ अवसर................................ १५२

७.२.४ समस्या................................ १५२

७.२.५ चुनौती १५३

७.२.६ दीर्घकालीन सोच १५३

७.२.७ लक्ष्य १५३

७.२.८ उद्देश्य................................ १५३

७.२.९ रणनीति तथा कार्यनीति १५३

७.२.१० कार्यक्रम तथा आयोजना................................ १५५

७.२.११ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका................................ १५५

७.३ वातावरण संरक्षण र फोहोरमैला व्यवस्थापन १५७

७.३.१ पृष्ठभूमि १५७

गाउँपालिका

७.३.२ सम्भावना १५७
७.३.३ अवसर १५७
७.३.४ समस्या १५७
७.३.५ चुनौती १५८
७.३.६ दीर्घकालीन सोच १५८
७.३.७ लक्ष्य १५८
७.३.८ उद्देश्य १५८
७.३.९ रणनीति तथा कार्यनीति १५८
७.३.१० कार्यक्रम तथा आयोजना १६०
७.३.११ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका १६०
७.४ विपद् जोखिम न्यूनीकरण , वातावरण संरक्षण तथा जलवायू उत्थानशिलता १६२
७.४.१ पृष्ठभूमि १६२
७.४.२ सम्भावना १६२
७.४.३ अवसर १६२
७.४.४ समस्या १६२
७.४.५ चुनौती १६३
७.४.६ दीर्घकालीन सोच १६३
७.४.७ लक्ष्य १६३
७.४.८ उद्देश्य १६३
७.४.९ रणनीति तथा कार्यनीति १६३
७.४.१० कार्यक्रम तथा आयोजना १६५
७.४.११ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका १६५
परिच्छेद – ८ .... १६८
संस्थागत विकास तथा सुशासन १६८
८.१ संस्थागत विकास र सेवा प्रवाह १६८
८.१.१ पृष्ठभूमि १६८
८.१.२ सम्भावना १६९

गंगासमुना गाउँपालिका

८.१.३ अवसर.. १६९

८.१.४ समस्या.. १६९

८.१.५ चुनौती.. १६९

८.१.६ दीर्घकालीन सोच १७०

८.१.७ लक्ष्य १७०

८.१.८ उद्देश्य.. १७०

८.१.९ रणनीति तथा कार्यनीति.. १७०

८.१.१० कार्यक्रम तथा आयोजना.. १७३

९.१.११ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका.. १७६

८.२ वित्तीय सुशासन.. १७९

८.२.१ पृष्ठभूमि १७९

८.२.२ सम्भावना.. १७९

८.१.३ अवसर.. १७९

८.२.४ समस्या.. १७९

८.२.५ चुनौती.. १८०

८.२.६ दीर्घकालीन सोच.. १८०

८.२.७ लक्ष्य.. १८०

८.२.८ उद्देश्य.. १८०

८.२.९ रणनीति तथा कार्यनीति.. १८०

८.२.१० कार्यक्रम तथा आयोजना.. १८२

८.२.११ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका.. १८२

८.३ स्रोत परिचालन तथा योजना व्यवस्थापन.. १८४

८.३.१ पृष्ठभूमि १८४

८.३.२ सम्भावना.. १८४

८.३.३ अवसर.. १८५

८.३.४ समस्या.. १८५

८.३.५ चुनौती.. १८५

८.३.६ दीर्घकालीन सोच १८५

८.३.७ लक्ष्य १८५
८.३.८ उद्देश्य १८५
८.३.९ रणनीति तथा कार्यनीति १८६
८.३.१० कार्यक्रम तथा आयोजना १८७
८.३.११ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका १८८
परिच्छेद ९ .... १९०
आवधिक विकास योजना कार्यान्वयन १९०
९.१ पृष्ठभूमि १९०
९.२ स्रोत अनुमान तथा प्रक्षेपण १९०
९.३ आयको क्षेत्रगत विभाजन र विषय क्षेत्र अनुसार अनुमानित बजेट १९३
९.३.१ आर्थिक विकासमा रणनीतिक बजेट वितरण १९६
९.३.२ सामाजिक विकासमा रणनीतिक बजेट वितरण १९६
९.३.३ भौतिक पूर्वाधार विकासमा रणनीतिक बजेट वितरण १९७
९.३.४ वन तथा वातावरण विकासमा रणनीतिक बजेट वितरण १९८
९.३.४ सुशासन तथा संस्थागत व्यवस्थाका रणनीतिक बजेट वितरण १९८
९.४ स्रोत व्यवस्थापन तथा परिचालन रणनीति २००
९.५ आवधिक योजना कार्यान्वयन २००
९.६ अनुगमन तथा मूल्यांकन योजना २०१

अनुसूचीहरु

अनुसूची १: मीटिंग माइन्यूट
अनुसूची २ : फोटोग्राफस

परिच्छेद – १

परिचय

१.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधानले लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्थाको माध्यमद्वारा विकास, समृद्धि, सुशासन र दिगो शान्तिको आकांक्षा राखेको छ। यी आकांक्षाहरु हाँसिल गर्न लोकतान्त्रिक शासन पद्दति, नागरिक स्वतन्त्रता, मौलिक अधिकार, मानव अधिकार, विविधता बीच एकता, सामाजिक सांस्कृतिक ऐक्यवद्धता, सहिष्णुता र सदभावलाई संरक्षण एवं प्रवर्द्धन गर्दै समतामुलक समाजको स्थापना गर्ने परिकल्पना गरेको छ। राष्ट्रिय आकांक्षा र परिकल्पनालाई वास्तविकतामा परिणत गर्न संविधानले तीन तहको सरकार रहने र तोकिएका अधिकारक्षेत्रभित्रका कार्यहरु सञ्चालन गर्ने व्यवस्था गरेको छ । संविधानको धारा ५७ अनुसार तीन तहको सरकारहरु बीच राज्य शक्तिको बाँडफाँट गरी अनुसूची ५ देखि ९ सम्म संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको एकल तथा साझा अधिकारहरु सूचीकृत गरिएको छ। सोको व्यवस्थित कार्यान्वयनका लागि नीति, ऐन, कार्यविधि, मापदण्ड, योजना आदि तर्जुमा गरी लागू गर्नपर्ने आवश्यकता रहन्छ।

यसकारण, हरेक स्थानीय तह (गाउँपालिका/नगरपालिका) ले आफ्नो भौगोलिक क्षेत्रभित्रका नागरिकहरुको सुख र समृद्धिका लागि विभिन्न नीति तथा कानुन, रणनीतिक तथा आवधिक योजना, वार्षिक नीति कार्यक्रम तथा बजेट तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्दै आएको छ। गाउँपालिका/नगरपालिकाले नागरिकहरुको सुख र समृद्धि सुनिश्चित गर्नका लागि आफ्नो भौगोलिक क्षेत्रभित्र भौतिक पूर्वाधार, आर्थिक तथा सामाजिक पूर्वाधार तथा क्षमता विकास, वन तथा जैविक विविधता संरक्षण, वातावरण तथा जलवायु अनुकुलन र उत्थानशीलता, विपद् व्यवस्थापन, संस्थागत क्षमता विकास तथा सुशासन जस्ता विषय क्षेत्रहरुमा निरन्तर क्रियाशील रहँदै आएको छ। नेपाल सरकारले यस्ता कार्यहरुलाई रणनीतिक तथा आवधिक योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ। आवधिक योजना तर्जुमा कार्यमा एकरुपता कायम गरी राष्ट्रिय सोच, लक्ष्य र प्राथमिकताहरुलाई स्थानीय तहसम्म कार्यान्वयन सुनिश्चित गर्न राष्ट्रिय योजना आयोगले "स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन २०७८" जारी गरेको छ। संविधान, प्रचलित कानुनहरु र योजना तर्जुमा सम्बन्धी दिग्दर्शन अवलम्बन गरी सबै स्थानीय तहहरुले आवधिक विकास योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन गर्दै आएका छन्।

यसै शिलशिलामा गंगाजमुना गाउँपालिकाले स्थापना पश्चात प्रथम आवधिक योजना (२०७५/७६-२०७९/८०) तर्जुमा गरेको थियो त्यस पश्चात दोस्रो स्थानीय चुनावबाट आउनुभएका जनप्रतिनिधिहरुको तत्परतामा दोस्रो आवधिक योजना (२०८२/८३-२०८६/८७) तर्जुमा गर्ने जमर्को गरिएको छ । यस गाउँपालिकाले स्थानीय नागरिकहरुमा रहेका आकांक्षा, आफ्नो भौगोलिक क्षेत्रभित्रका विकासका सम्भावना तथा अवसरहरु, दैनिक जीवनमा भोगिरहेका समस्या र चुनौतीहरुको विश्लेषण गर्ने र उन्नतिका उपायहरुको खोजी गरी योजनामा समावेश गर्ने कार्य गरेको छ । विगतमा आवधिक योजनाको अभाव रहेको हुँदा यो गाउँपालिका दीर्घकालीन लक्ष्योन्मुख बन्न सकेको थिएन । तैपनि विकासका कार्यहरु प्रशस्त भएका छन् र क्षेत्रगत परिमाणात्मक र गुणात्मक सूचकहरुमा योगदान केही मात्रामा पुगेको अवस्था छ । हिजोको भन्दा राम्रो तयारी गर्ने र राम्रो समृद्धि तोकिएको समयसीमाभित्र हाँसिल गर्ने अभिप्रायले यो आवधिक योजनाको तर्जुमा गरिएको छ । यस योजना गंगाजमुना गाउँपालिकाको समग्र विकासको मार्गचित्र हो जसले गाउँपालिकालाई मध्यमकालीन खर्च संरचना र वार्षिक नीति, कार्यक्रम तथा बजेट तर्जुमा गर्न आधार दस्तावेजको रुपमा लिइनेछ ।

१.२ आवधिक योजनाको अवधारणा

आवधिक योजनाको अवधारणा व्यवस्थापकीय सिद्धान्तमा आधारित छ जसमा कुनै पनि संस्था, निकाय वा संगठनले आफ्नो दीर्घकालीन सोच, लक्ष्य र उद्देश्यहरु हाँसिल गर्न अपनाइने विधि, संरचना र क्रियाकलापहरुको विवरण तयार गर्दछन् । आवधिक योजना दीर्घकालीन सोच लक्षित हुन्छ जसले संस्थाको दीर्घकालीन आकांक्षा परिपूर्ति गर्न प्रभावकारी भूमिका निर्वाह गर्न सक्दछ । संस्थाको दीर्घकालीन सोचको आधारमा विद्यमान आवश्यकताहरुलाई मध्यनजर गरी आफूसँग उपलब्ध सीमित स्रोत र साधनहरुको विवेकशील उपयोग गरी निश्चित समयावधिभित्र विकासका उद्देश्यहरु तथा परिमाणात्मक लक्ष्यहरु हाँसिल गर्न तयार गरिएको रणनीति, कार्यनीति र क्रियाकलापहरुको दस्तावेज नै आवधिक योजना हो । योजनाले सम्बन्धित संस्था वा निकायलाई आफुले गर्नुपर्ने गतिविधि, तरिका, वित्तीय स्रोतको आवश्यकता, जनशक्तिको आकार र क्षमता, समयसीमा जस्ता विषयवस्तुहरुमा निर्देशन गर्दछ । तसर्थ, आजको समयमा आवधिक योजनाको अवधारणा लोकप्रिय र सर्वव्यापी रहेको छ ।

विकास योजनाको उद्देश्य नै समाजमा आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक र मानवीय विकास गर्ने हो । तसर्थ विकासका कार्यहरु बहुआयमिक हुन्छन् । विकासका हरेक क्रियाकलापहरुमा भौतिक तथा मानवीय स्रोत साधानहरुको संयोजन र परिचालन गर्ने गरिन्छ । यी स्रोतहरुको संयोजन र परिचालन कुन परिमाणमा कसरी गर्ने भन्ने

तर्कपूर्ण र विवेकशील प्रतिबद्धता पत्र नै योजना हो । विकास सम्बन्धी योजना वर्तमान समयमा विद्यमान रहेको र भविष्यमा आउन सक्ने समस्याहरुको समाधान गर्नका लागि तर्जुमा गरिन्छ । देशमा गरिबी, भोकमारी, अशिक्षा, बेरोजगारी, जलवायु तथा वातावरणीय असन्तुलन, मानवीय अस्वस्थता, उत्पादन र उपभोगमा असन्तुलन, लैंगिक तथा सामाजिक असमानता तथा बहिस्करण, जैविक विविधतामा जोखिम, सामाजिक न्यायमा न्यूनता, सामाजिक तथा राजनैतिक द्वन्द्व र अस्थिरता जस्ता समस्याहरुलाई न्यूनीकरण गर्दै समतामुलक र दिगो शान्तिपूर्ण समाजको स्थापना गर्नका लागि योजनाबद्ध विकासको अवधारणा कार्यान्वयनमा ल्याइएको हो । खासमा विभिन्न तहका सरकारहरुले तयारी तथा कार्यान्वयन गर्ने योजनाहरु यिनै विषयवस्तुहरुमा केन्द्रित हुन्छन् । योजनाहरु आवधिक हुन्छन् । यो अल्पकालीन, मध्यमकालीन र दीर्घकालीन रुपमा तयार गरिन्छ । विशेष गरी सरकारहरुले वार्षिक, त्रिवर्षीय, पञ्चवर्षीय र सोभन्दा बढी समयका लागि योजना तयारी तथा कार्यान्वयन गर्ने गर्दछन् ।

सन् १९२८ मा तत्कालीन सोभियत संघले प्रारम्भ गरेको आवधिक योजनाको अवधारणा आज विश्वमा सबै देशहरुले अवलम्बन गरेका छन् । नेपालमा वि. सं २०१३ मा तत्काली प्रधानमन्त्री टंक प्रसाद आचार्यले पञ्चवर्षीय आवधिक योजनाको सुरुवात गरेका हुन् । यस आर्थिक वर्षमा नेपालको पन्ध्रौं आवधिक योजना समापन भई र सोह्रौं आवधिक योजनाको प्रारम्भ भएको छ । सातवटै प्रदेश सरकारहरुको प्रथम आवधिक योजनाको अवधि यस वर्ष समापन भई दोस्रो आवधिक योजना लागू भएको छ । संघीय र प्रदेश सरकारका आवधिक योजनाहरु पनि नयाँ लक्ष्य, प्राथमिकता र उद्देश्यका साथ आउँदै गरेको अवस्था छ । यिनै परिवेशहरुमा यस गाउँपालिकाको दोस्रो आवधिक योजनाको निर्माण गरिएको छ । यस आवधिक योजनाको तर्जुमा गर्ने क्रममा राष्ट्रिय योजना आयोगले जारी गरेको "स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन २०७८" लाई मुख्य मार्गदर्शकको रुपमा लिइएको छ ।

यस आवधिक योजना संविधानमा व्यवस्था गरिएको राज्यका निर्देशक सिद्धान्त तथा नीतिहरु, मौलिक हकहरु र संविधानको अनुसूची ८ मा व्यवस्था गरिएका एकल अधिकारहरु र अनुसूची ९ मा व्यवस्था गरिएका साझा अधिकार सूचीको परिधिमा रही तयार गरिएको छ । यस योजना तर्जुमा गर्ने क्रममा यस गाउँपालिकाको स्थानीय सम्भावना, आवश्यकता र परिवेशको आधारमा सैद्धान्तिक सोच तयार गरिएको छ । यसको साथसाथै नेपाल सरकारको सोह्रौं योजनामा स्थापित गरिएका दीर्घकालीन सोच २१०० को रुपमा रहेको "समृद्ध नेपाल: सुखी नेपाली" लाई अधिकतम् योगदान पुग्ने गरी यस गाउँपालिकाको सोच, लक्ष्य र उद्देश्यहरु सुनिश्चित गरिएको छ । साथ-साथै, सोह्रौं आवधिक योजनाको अवधारणा पत्रका मुल मान्यताहरु, बाग्मती प्रदेश सरकारको दोस्रो आवधिक योजनाका लक्ष्य तथा नीतिहरु र दोस्रो आवधिक योजनाको अवधारणा पत्रमा लिइएको सोच, लक्ष्य, उद्देश्य र

रणनीतिहरुलाई मुल आधारको रुपमा लिइएको छ । यस आवधिक योजना तर्जुमा गर्ने क्रममा दिगो विकास लक्ष्यहरुलाई स्थानीयकरण गरी उक्त लक्ष्यका सूचक केन्द्रित रणनीति तथा कार्यनीति र कार्यक्रमहरु समावेश गरिएको छ।

१.२ आवधिक विकास योजना तर्जुमाका उद्देश्यहरु

स्थानीय तहको योजनाबद्ध विकास प्रयास र प्रक्रियालाई मार्गदर्शन गर्नु आवधिक योजनाको प्रमुख उद्देश्य रहेको छ। आवधिक योजना तर्जुमाका विशिष्ट उद्देश्यहरु देहायअनुसार रहेका छन्:

क) दीर्घकालीन सोच उन्मुख रही समष्टिगत लक्ष्य, रणनीतिक कार्यक्रम तथा बजेट अनुमान सहितको विकासको रणनीतिक दस्तावेज तयार गर्ने,

ख) गाउँपालिकाका विकासका साझेदार तथा सरोकारवालाहरूको सहभागितामा गाउँपालिकाको एकीकृत, नतिजामुलक र योजनाबद्ध विकासको मार्गचित्र तयार गर्ने,

ग) विषय क्षेत्रगत रणनीतिक योजना, मध्यमकालीन खर्च संरचना तथा वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तयारी कार्यलाई निर्देशित गर्ने,

घ) आवधिक योजनाको कार्यान्वयनका लागि वार्षिक कार्यान्वयन योजना, अनुगमन र समीक्षा सूचकहरूको खाका तयार पार्ने,

ङ) अन्य तहको सरकार, विकास साझेदार, समुदाय, सहकारी तथा नीजि क्षेत्रको लगानी प्रवर्द्धनका लागि मार्ग प्रशस्त गर्ने।

१.३ आवधिक योजना तर्जुमा प्रक्रिया

आवधिक विकास योजना तर्जुमा कार्यलाई विधिवत गर्नका लागि राष्ट्रिय योजना आयोगले "स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन २०७८" जारी गरेको छ। यसै दिग्दर्शनलाई अनुशरण गरी यो योजना तर्जुमा गरिएको छ । आवधिक योजना तर्जुमाको प्रारम्भिक बैठक गाउँपालिका स्तरमा कार्यपालिका सदस्यहरु, शाखागत कर्मचारीहरु र सरोकारवाला निकायहरुको सहभागितामा गरिएको छ। यस गाउँपालिकाको विगत तीन आर्थिक वर्षका वार्षिक योजनाको कार्यान्वयनबाट प्राप्त सिकाइका पृष्ठभूमिबाट आवधिक योजना निर्माण भएको छ । योजनालाई गाउँपालिकाको वास्तविक आवश्यकता पुरा गर्ने औजारको रुपमा स्थापित गर्न निम्न लिखित विधिहरू अवलम्बन गरिएको छ।

क. प्रारम्भिक छलफल तथा अभिमुखीकरण

प्रस्ताव स्वीकृत भई कार्य सम्झौता भएपश्चात कार्यक्षेत्रगत शर्तलाई आत्मसात गर्दै सर्वप्रथम गाउँपालिका अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, कार्यपालिका सदस्यहरु, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत तथा शाखागत कर्मचारीहरुसँग आवधिक योजनाको उद्देश्य, महत्व, औचित्य र यस प्रतिको बुझाइलाई एकरुपता तुल्याउन प्रारम्भिक छलफल तथा अभिमुखीकरण भयो । सो छलफलमा आवधिक योजना तर्जुमाको विधि स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७८ का आधारमा बन्ने निर्देशक समिति निर्माण र योजनाको कार्यतालिका लगायतका विषयमा छलफल गरी ती विषयहरुको टुङ्गो लगाइएको थियो ।

ख. सन्दर्भ सामाग्रीहरुको संकलन तथा अध्ययन

आवधिक योजना निर्माण कार्यको प्रारम्भमा स्थानीय सरकार सञ्चालनसँग सम्बन्धित विभिन्न ऐन, कानून, गत आ.व. को नीति, कार्यक्रम तथा योजना, प्रगति प्रतिवेदन आदिको अध्ययन गरियो । देशका विभिन्न स्थानीय तहहरुका कार्यान्वयन भइरहेका आवधिक योजना, नेपालको सोह्रौँ आवधिक योजना, बाग्मती प्रदेशको दोस्रो आवधिक योजना, दिगो विकास लक्ष्य आदिको अध्ययन गरिएको थियो । त्यसैगरी गाउँपालिकाद्वारा तयार पारिएको आधारभूत तथ्याङ्क, तथा वस्तुगत विवरणले यस गाउँपालिकाको अवस्था र तथ्यहरू बुझ्न सहयोग पुऱ्यायो ।

ग. वडागत योजना तर्जुमा गोष्ठी सञ्चालन

प्रत्येक वडामा सम्बन्धित वडाका वडा अध्यक्ष, वडा सदस्य, वडाका कर्मचारी, सबै स्थानीय राजनीतिक दलका प्रतिनिधिहरु, विद्यालयका प्रमुख तथा प्रधानाध्यापकहरु, क्षेत्रगत विषय विज्ञ तथा बौद्धिक व्यक्तित्वहरु, उद्योगी तथा व्यवसायीहरु लगायत स्थानीय गैर सरकारी संस्थाका प्रतिनिधिहरुको सहभागितामा वडाबासीहरूले भोगिरहेको अवस्था, विकासको चाहना र सम्भावनाहरूको बारेमा छलफल गरी सूचनाहरू सङ्कलन गरियो । सूचनाहरुको सङ्कलनसँगै वडागतरुपमा भावी पाँच वर्षको लागि प्राथमिकतामा पर्ने क्षेत्रगत योजनाहरु तर्जुमा समेत सोही गोष्ठी बाट गरियो । यस क्रममा वडागत सूचना तथा योजनाहरुलाई थप वस्तुपरक बनाउन जि.आइ.एस. नक्सांकन समेत गरियो ।

घ. तथ्याङ्क तथा सूचनाहरूको विश्लेषण

यस आवधिक योजना तर्जुमा कार्यको सुरुदेखि नै गुणस्तर कायम गर्नको लागि विज्ञ टोलीद्वारा निरन्तर रुपमा अनुगमन गरिएको थियो । सूचना सङ्कलनको लागि तयार पारिएका फारम, यसको लागि प्रयोग भएका सन्दर्भ

समाग्री, कार्यलयबाट संकलित तथ्य र तथ्याङ्कहरूको प्रमाणिकरण, शुद्धिकरण र विश्लेषणका कार्य आवश्यकता अनुसार गरिएको थियो । गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरणमा उल्लेख भएका तथ्याङ्कहरुलाई विषयगत समितिहरुमा छलफल गरी योजनामा संलग्न गरिएका मुख्य सुचकाङ्कहरु समेत निर्धारण गरिएको थियो ।

ङ. समस्या तथा चुनौती र अवसरहरुको पहिचान

गाउँपालिका विकासका लागि विद्यमान विषयक्षेत्रगत समस्या तथा चुनौतीहरु र अवसरहरुको पहिचान गर्न विषयगत समिति र सम्बन्धित कर्मचारीहरुको समूह गठन गरी हरेक विषयगत क्षेत्रहरु (आर्थिक विकास, सामाजिक विकास, पूर्वाधार विकास, वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन र संस्थागत विकास) को छुट्टाछुट्टै छलफल गरी विश्लेषण गरिएको थियो ।

च. गाउँपालिकास्तरीय योजना तर्जुमा गोष्ठी

सबै निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरू, राजनीतिक पार्टीका प्रतिनिधिहरू, प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत लगायत विषयगत कर्मचारीहरू, कार्यपालिका सदस्य, कार्यपालिकाका विषयगत समितिहरूका सदस्यहरूका सहभागितामा गाउँपालिकाको सभाहलमा कार्यशाला गोष्ठीको आयोजना गरी उपक्षेत्रगत उद्देश्य, रणनीति, कार्यनीति तथा प्राथमिकता निर्धारण तथा योजना तर्जुमा गरिएको थियो । यसका साथै सबै विषयगत उपक्षेत्रहरुको नतिजा सूचक पनि निर्धारण गरिएको थियो ।

छ. दीर्घकालीन सोच तथा लक्ष्य निर्धारण

गाउँपालिकास्तरीय कार्यशालामा नै गाउँपालिकाको आवधिक योजनाको दीर्घकालीन सोच निर्धारण गर्न सबै सरोकारवालाहरुलाई समूह विभाजन गरी छलफल गराइएको थियो र सबै समूह सुझाव मध्येबाट सर्वमान्य सोचलाई आवधिक योजनाको दीर्घकालीन सोच निर्धारण तय भएको थियो । सोही दीर्घकालीन सोचका आधारमा आवधिक लक्ष्य तथा उद्देश्यहरु निर्माण तथा छलफल गरिएको थियो ।

ज. योजना तथा आधारपत्रहरूको पुनरावलोकन

आवधिक योजना निर्माण गर्ने क्रममा सङ्घीय सरकार, प्रदेश सरकार, राष्ट्रिय योजना आयोग, दिगो विकास लक्ष्यहरू तथा स्थानीय निकायका विगतका विकास योजनाहरूको अध्ययन गरियो । सोह्रौँ आवधिक योजनाको अवधारणा पत्र, नेपाल सरकारको नीति तथा कार्यक्रम, प्रदेश सरकारको आवधिक योजना, राष्ट्रिय, अन्तराष्ट्रिय

मापदण्डलाई कायम गर्न सन्दर्भ सामाग्रीको अध्ययन र प्रयोग सुरु देखि अन्तिम चरणसम्म गरिएको छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनले निर्देश गरेका कार्यक्षेत्र र कार्यादेशको अधिनमा रहेर सोको मापदण्ड कायम गर्दै, राष्ट्रिय योजना आयोगले तयार पारेका आधारपत्र, योजना तर्जुमा निर्देशिका, योजना तथा कार्यक्रम अनुगमन निर्देशिका र मापदण्डहरूको पुनरावलोकन गरिएको छ ।

झ. मस्यौदा प्रतिवेदन लेखन तथा प्रेषण

उपरोक्त चरणहरु पुरा गरिसकेपछि विज्ञ समूहले गाउँपालिकाबाट प्राप्त सूचना तथा तथ्याङ्कहरुका आधारमा स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७८ ले निर्दिष्ट गरेको विषयसूची अवलम्बन गर्दै मस्यौदा प्रतिवेदन तयार पारी आवश्यक सुधार तथा सुझावका लागि गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयमा पेश गरिएको थियो । गाउँपालिकाबाट प्राप्त सुझावलाई संकलन गरी अ न्तिम प्रतिवेदन गाउँपालिकाको कार्यालयमा पेश गरियो ।

परिच्छेद – २

गंगाजमुना गाउँपालिका को वस्तुस्थिति विवरण

२.१ गाउँपालिकाको परिचय

गंगाजमुना गाउँपालिका संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको वागमती प्रदेश स्थित धादिङ जिल्लामा उत्तर पश्चिमा पर्दछ । जिल्लाको १३ वटा स्थानीय तह मध्ये यस गाउँपालिका जिल्लाको सदरमुकामदेखि ५४ कि.मि.को दुरीमा पर्दछ । संघीय शासन प्रणाली अनुसार स्थानीय तह पुनसंरचना प्रक्रियामा धादिङ जिल्लाको साविकको रि, गुम्दी, फूलखर्क, बसेरी र बुढाथुम गरी ५ वटा गाउँ विकास समिति समायोजन भएर २०७३ सालमा यो गाँउपालिका स्थापना भएको हो । यस गाउँपालिकाको कुल क्षेत्रफल १४४.०९ वर्ग कि.मी. रहेको छ । यस परिच्छेदमा गाउँपालिकाको भौगोलिक अवस्थिति, ऐतिहासिक चिनारी र नामकरण, राजनीतिक अवस्थिति, प्राकृतिक तथा साँस्कृतिक उत्कृष्टता, विकासका संभावनाहरूलाई देहायबमोजिमका शीर्षकहरूमा व्याख्या गरिएको छ।

२.१.१ भौगोलिक अवस्था र राजनितिक तथा प्रशासनिक संरचना

गंगाजमुना गाउँपालिका नेपालको मध्यपहाडी क्षेत्रमा पर्दछ । भौगोगिक अवस्थितिका हिसाबले यो गाँउपालिका २८° १'०'' उत्तरदेखि २८° १०'०'' उत्तरी अक्षांश र ८४° ४९'०'' पूर्वदेखि ८५° १'०'' पूर्वी देशान्तरमा फैलिएको छ । यस गाँउपालिकाको पूर्वमा खनियाबास गाउँपालिका, पश्चिममा गोरखा जिल्लाको आरुघाट गाउँपालिका, उत्तरमा रुविभ्याली गाउँपालिका र गोरखा जिल्ला र दक्षिणमा नेत्रावती तथा त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका पर्दछ । भौगोलिक रुपमा मध्यपहाडी क्षेत्र देखि हिमाली क्षेत्रसम्म फैलिएको यस गाउँपालिका जैविक विविधता, प्राकृतिक स्रोत तथा पर्यटकीय दृष्टिकोणले महत्वपूर्ण रहेको छ।

यस गाउँपालिकाको अधिकतम तापक्रम ४२ डिग्री सेल्सियस र न्यूनतम तापक्रम ७.७ डिग्री सेल्सियस रहेको छ भने औसत बार्षिक वर्षा १०५० मि.मि रहेको छ।

<u>राजनीतिक एवम् प्रशासनिक विभाजनः</u>

प्रदेश	संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको बाग्मती प्रदेश
जिल्ला	धादिङ
जिल्ला सदरमुकाम	धादिङबेसी
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय	फुलखर्क
वडा संख्या	७

वडागत विभाजन:

यस गाउँपालिकामा क्षेत्रफलको आधारमा सबैभन्दा ठूलो वडा ५ नं. वडा (३५.७१वर्ग कि.मि.) हो भने सबैभन्दा सानो वडा ४ नं. वडा (१२.५३ वर्ग कि.मि.) हो । क्षेत्रफल अनुसार गंगाजमुना गाउँपालिकाको वडागत विभाजन तलको तालिकामा दिईएको छ ।

नयाँ वडा नं.	साविकको गाविस	हालको वडा केन्द्र	क्षेत्रफल वर्ग कि.मि.	कैफियत
१	रि ४, ५, ७, र ९	तलाउ भेडेडाँडा	३५.६०	
२	रि १-३, ६ र ८	ताजिम्राङ	१४.७७	
३	गुम्दी १-५	गुम्दी	१३.३९	
४	गुम्दी ६-९	सातदोबाटो	१२.५३	
५	फुलखर्क १-९	फुलखर्क	३५.७१	
६	बसेरी १-९	बसेरी	१६.६०	
७	बुढाथुम १-९	बुढाथुम	१५.४९	

स्रोत: गाउँपालिका प्रोफाइल

गाउँपालिकाको सिमाना:

पूर्व	खनियाबास गाउँपालिका
पश्चिम	गोरखा जिल्ला
उत्तर	रुवीभ्याली गाउँपालिका र गोरखा जिल्ला
दक्षिण	नेत्रावती तथा त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका

भू-उपयोगको अवस्था:

यस गाउँपालिकाको भु-उपयोगको अवस्था हेर्दा खेती गरिएको क्षेत्रफल ४३.०६ प्रतिशत रहेको छ भने बन तथा बुट्यान क्षेत्र २५.११ प्रतिशत र चट्टान तथा २९.३३ प्रतिशत रहेको छ । गाउँपालिकाको भू-उपयोगक विवरण देहायअनुसार रहेको छ ।

क्र.सं.	भू-उपयोग	क्षेत्रफल (हेक्टर)	प्रतिशत
१	खेती गरिएको जमिन	६१८५	४३.०६%
२	वनजगंलले ढाकेको जमिन	३६०६.६	२५.११%
३	खर्क तथा चरन क्षेत्र	२२.४	०.१६%
४	आवास क्षेत्र	२९१.०	२.०३%

५	चट्टान	५.६९	०.०४%
६	वगर, नदी, खोला, ताल र पोखरी	४०.७८	०.२८%
७	अन्य	४२१२.२९	२९.३३
	जम्मा	१४३६३.७६	१००.००%

स्रोत: गाउँपालिका प्रोफाइल

२.१.२ जनसांख्यिक अवस्था

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को तथ्याङ्क अनुसार गंगाजमुना गाउँपालिकामा कूल ५२६४ घर परिवारमा १९२६५ जनाको बसोबास रहेको छ। कूल जनसंख्यामा ९९५८ जना महिला छन् भने ९३०७ जना पुरुष रहेका छन् । गाउँपालिकाको लैङ्गिक अनुपात ९३.४६ पुरुष प्रति १०० महिला रहेकोमा जनघनत्व १२६ रहेको छ । यस गाउँपालिकाको वडागत जनसंख्याको विवरण तलको तालिकामा दिइएको छ।

वडा नं.	पुरुष	महिला	जम्मा	प्रतिशत	कैफियत
१	१२१६	१२२०	२४३६	१२.६४	
२	१२७८	१३२९	२६०७	१३.५३	
३	९४६	१०२४	१९७०	१०.२३	
४	१०११	११०३	२११४	१०.९७	
५	१७९६	१९४४	३७४०	१९.४१	
६	१६११	१६४४	३२५५	१६.९०	
७	१४९९	१६९४	३१४३	१६.३१	
जम्मा	९३०७	९९५८	१९२६५	१००	

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०७८

२.१.३ उमेर अनुसारको जनसंख्या वितरण

यस गाउँपालिकामा उमेर अनुसारको जनसंख्या विवरण तलको तालिकामा दिईएको छ । जसमा १५ देखि १९ वर्ष उमेर समूहको जनसंख्या सबै भन्दा धैरै रहेको देखिन्छ। त्यस्तै १५-५९ उमेर समूहको सक्रिय जनसंख्या ५८.८४ प्रतिशत रहेको देखिन्छ भने ०-१४ वर्ष र ६० वर्ष भन्दा माथिका उमेर समूहका आश्रित जनसंख्या ४१.१४ प्रतिशत रहेको देखिन्छ। यसरी हेर्दा छिट्टै युवावस्थामा प्रवेश गर्न लागेको जनसंख्यालाई गाउँपालिकाको आर्थिक क्रियाकलापमा जोड्न सकिने अवसर रहेको छ।

क्र.सं.	उमेर समूह	पुरुष	महिला	जम्मा	प्रतिशत	कैफियत
१	९५ माथि	१६	२३	३९	०.२	
२	९०-९४	३३	४४	७७	०.४	
३	८५-८९	५५	६४	११९	०.६२	
४	८०-८४	१६२	१३९	३०१	१.५६	
५	७५-७९	२२०	२३३	४५३	२.३५	
६	७०-७४	३२१	३७१	६९२	३.५९	
७	६५-६९	४०१	४४३	८४४	४.३८	
८	६०-६४	४९४	४९३	९८७	५.१२	
९	५५-५९	४६४	५३०	९९४	५.१६	
१०	५०-५४	५२९	६३७	११६६	६.०५	
११	४५-४९	३८०	५२४	९०४	४.६९	
१२	४०-४४	४८०	५७७	१०५७	५.४९	
१३	३५-३९	५४३	६४४	११८७	६.१६	
१४	३०-३४	५५६	६३०	११८६	६.१६	
१५	२५-२९	६९०	७७०	१४६०	७.५८	
१६	२०-२४	७२३	८४२	१५६५	८.१२	
१७	१५-१९	९१२	९०५	१८१७	९.४२	
१८	१०-१४	८५६	७८४	१६४०	८.५१	
१९	०५-०९	७३०	६८८	१४१८	७.३६	
२०	००-०४	७४२	६१७	१३५९	७.०५	
	जम्मा	९३०७	९९५८	१९२६५	१००	

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०७८

२.१.४ जातजाति अनुसार जनसंख्या

गंगाजमुना गाउँपालिकामा जात जातिको हिसाबले तामाङ, क्षेत्री, गुरुङ, घले र विश्वकर्मा आदिको बसोबास रहेको देखिन्छ। कुल जनसंख्या मध्ये २७.३% तामाङ, १९% क्षेत्री, १७.३% गुरुङ, ११.६% घले र ५.३% विश्वकर्मा रहेको छ।

जातजाति	दुवै लिङ्ग	पुरुष	महिला
तामाङ	५२५५	२५९८	२६५७
क्षेत्री	३६६८	१७५६	१९१२
गुरुङ	३३२६	१५९१	१७३५
घले	२२२७	१०६६	११६१
विश्वकर्मा	१०२६	४९२	५४०
ब्राह्मण - पहाड	९८४	४८६	४९२

जातजाति	दुवै लिङ्ग	पुरुष	महिला
नेवाः (नेवार)	८९३	४२७	४६६
मगर	७४९	३३९	४१०
मिजार	६०५	२८०	३२५
परियार	३२१	१५८	१६३

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०७८

२.१.५ धर्म अनुसार जनसंख्या

गंगाजमुना गाउँपालिकामा ४७.६% हिन्दु, ३३.५% बौद्ध र १७.८% क्रिश्चियन धर्मावलम्बी रहेको पाईन्छ ।

धर्म	दुवै लिङ्ग	पुरुष	महिला
हिन्दु	९३५८	४४८१	९३०७
बौद्ध	६४५३	३१२४	३३२९
इस्लाम	४	२	२
क्रिश्चियन	३४३६	१६९२	१७४४
बोन	१४	८	६
जम्मा	१९२६५	९३०७	१९५८

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०७८

२.१.६ मातृभाषा अनुसार जनसंख्या

यस गाँउपालिकामा प्रमुख गरेर नेपाली र तामाङ भाषा बोल्ने गरेको देखिन्छ । उपरोक्त मातृभाषाहरु मध्ये सबभन्दा बढी नेपाली (४६.४ प्रतिशत) र दोश्रोमा तामाङ्ग भाषा वोल्नेको अनुपात २७.२ प्रतिशत रहेको छ ।

मातृभाषा	दुवै लिङ्ग	पुरुष	महिला
नेपाली	८९३४	४२७३	४६६१
तामाङ	५२३२	२५८७	२६४५
गुरुङ	२८००	१३३८	१४६२
घले	२०४१	९८१	१०६०
नेपालभाषा (नेवारी)	२००	९७	१०३
अन्य	५०	३१	१९
जम्मा	१९२६५	९३०७	१९५८

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०७८

२.१.७ अपाङ्गताको आधारमा जनसंख्या

गंगाजमुना गाउँपालिकाको अपाङ्गताको आधारमा जनसंख्याको अवस्था हेर्दा कुल ४.६ प्रतिशत अपाङ्गता भएका मानिसहरु रहेका छन् जसमा ४.८ प्रतिशत पुरुष छन् भने ४.४ प्रतिशत महिला रहेका छन्।

अपाङ्गताको प्रकार	**कुल**	**पुरुष**	**महिला**	**कैफियत**
शारीरिक अपाङ्गता	१९७	१०९	८८	
न्यून दृष्टियुक्त	२३७	९३	१४४	
दृष्टिविहीन	२६	९	१७	
बहिरोपन	८४	४८	३६	
मनोसामाजिक अपाङ्गता	२४	१२	१२	
न्यून श्रवणशक्ति	१२०	५७	६३	
बहिरोपन एवं दृष्टिविहीन	३९	२२	१७	
मानसिक वा मनोसामाजिक	४६	२६	२०	
बौद्धिक अपाङ्गता	१४	८	६	
अनुवंशीय रक्तश्राव (हेमोफेलिया)	२	२	०	
अटिजम्	८	३	५	
बहुअपाङ्गता	७९	५१	२८	

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०७८

२.२ आर्थिक विकासको अवस्था

२.२.१ कृषि तथा खाद्य सुरक्षा

यस क्षेत्रका मानिसहरुको मुख्य पेशा कृषि नै हो। राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ अनुसार यस गाउँपालिकाको १० वर्ष र सोभन्दा माथिका व्यक्तिले गणना समय देखि अघिको १२ महिना सम्म गरेको आर्थिक क्रियाकलापको औद्योगिक क्षेत्र अनुसारको जनसंख्या हेर्दा ७१.७% जनसंख्या कृषिमा आबद्ध रहेको पाईन्छ।

यस गाउँपालिकाको विकट भौगोलिक अवस्था, खेतीयोग्य जमिनको कमी, सिँचाई सुविधाको कमी, परम्परागत कृषि प्रणाली कृषि क्षेत्रका दक्ष जनशक्तिको अभाव जस्ता कारणले खाद्यान्न आत्मनिर्भरताको अवस्था कमजोर रहेको छ। यहाँका अधिकतम घर परिवारलाई आफ्नै उत्पादनले वर्ष भरी खान पुग्ने अवस्था नभएकोले महँगो आयातित खाद्यान्नमा निर्भर रहनुपर्ने अवस्था छ। यसबाट कृषिको उत्पादन बढोत्तरी गर्नुपर्ने अवस्था देखिन्छ। गाउँपालिका भरीको खाद्यान्न उपलब्धताको आधारमा परिवारको संख्या देहाय अनुसार रहेको छ।

क्र.सं.	खाद्यान्न उपलब्धताको आधारमा परिवार संख्याको विवरण	संख्या	प्रतिशत	कैफियत
१	३ महिनासम्म खान पुग्ने परिवार	८३३	१४.६	
२	४ देखि ६ महिना खान पुग्ने परिवार	१७०७	२९.९	
३	७ देखि ९ महिना खान पुग्ने परिवार	१२७७	२२.३	
४	१० देखि १ वर्षसम्म खान पुग्ने परिवार	८५४	१४.९	
५	१ वर्ष भन्दा बढी खान पुग्ने परिवार	१०४७	१८.३	

स्रोत: गाउँपालिका प्रोफाइल

२.२.३ पर्यटन तथा संस्कृति

यस गाँउपालिका क्षेत्र भित्र धार्मिक, साँस्कृतिक तथा पर्यटकीय महत्वका १३ स्थानहरू रहेका छन्। यस गाँउपालिकामा धार्मिक महत्वको गंगाजमुना झरना र माईको मन्दिर अवस्थित रहेको छ। यस सम्बन्धी पर्यटकीय स्थल अनुसार वडागत विवरण देहायको तालिककामा प्रस्तुत गरिएको छ।

क्र.सं.	पर्यटकीय स्थलहरुको नाम	पर्यटकीय महत्व	वडा नं.	कैफियत
१	पारागाङ	धार्मिक	१	
२	पासाङ चोक	धार्मिक/ पर्यटकीय	१ र २	

क्र.सं.	पर्यटकीय स्थलहरुको नाम	पर्यटकीय महत्व	वडा नं.	कैफियत
३	छयाङछयाङ कुना	धार्मिक	२	
४	गोरगाङ	धार्मिक	२	
५	पोखरा डाडाँ	पर्यटकीय	३	
६	कालिका देवी	धार्मिक	४	
७	गंगाजमुनामाइ	धार्मिक	५	
८	पोखरी डाडाँ	धार्मिक	५	
९	चतुरथला माइ	धार्मिक	६	
१०	सिवालय मन्दिर	धार्मिक	६	
११	पशुपति मन्दिर	धार्मिक	७	
१२	महादेव मन्दिर	धार्मिक	७	
१३	कालिका मन्दिर	धार्मिक	७	

स्रोत: गाउँपालिका प्रोफाइल

२.२.५ पेशा, आम्दानी र रोजगारीको अवस्था

संविधानले प्रत्येक नागरिकलाई रोजगारीको हक सुनिश्चित गरेको छ । गंगाजमुना गाउँपालिकाको प्रोफाइल अनुसार यस गाउँपालिकाको मुख्य पेशाको रुपमा १९.५ प्रतिशतले पशुपालन तथा खेतीपाती गर्ने गरेको देखिन्छ। त्यस्तै ११.८ प्रतिशतले ज्याला/मजदुर आबद्ध रहेका छन् भने ५ प्रतिशतले नोकरी गर्ने गर्दछन्। वैदेशिक रोजगारमा पनि यहाँको मानिसको आकर्षण बढ्दो छ। जसमा ६.७ प्रतिशत वैदेशिक रोजगारीमा आधारित रहेका छन्।

क्र.सं.	विवरण	संख्या	प्रतिशत	कैफियत
१	कृषि तथा पशुपालन	५०३९	१९.५	
२	नोकरी जागिर	१३०६	५.०	
३	उद्योग व्यापार	६३१	२.४	
४	ज्याला/मजदुर	३०५५	११.८	
५	व्यवसायिक कार्य	६५	०.३	
६	वैदेशिक रोजगार	१७३२	६.७	
७	विद्यार्थी	५२३६	२०.२	
८	गृहणी	३१३९	१२.१	
९	बेरोजगार	७१३	२.८	
१०	अन्य	११२८	४.४	
११	कम उमेर	३८२८	१४.८	

स्रोत: गाउँपालिका प्रोफाइल

२.२.६ स्थानीय बजार तथा व्यापारिक केन्द्र

गंगाजमुना गाउँपालिकामा विभिन्न व्यापारिक गतिविधिहरू सञ्चालनमा रहेका छन्। किराना पसलहरू दैनिक उपभोग्य सामग्रीको प्रमुख आपूर्तिकर्ता हुन्, भने कृषि तथा पशुपक्षी पालन यहाँको प्रमुख व्यवसाय हो। होटल, फेन्सी पसल, इलेक्ट्रोनिक पसल, इन्टरप्राइजेज, सप्लायर्स, खाजाघर, तथा टेलर व्यवसायहरूले स्थानीय बजारलाई विविध सेवा प्रदान गर्दै आएका छन्।

गाउँपालिकामा ठूला व्यापारिक केन्द्रहरू सीमित भए तापनि स्थानीय बजारहरू आवश्यक सामग्री आपूर्ति गर्न सक्षम छन्। व्यापार व्यवसायको विस्तारसँगै जिल्लाको सदरमुकाम धादिङबेसी, छिमेकी जिल्ला गोरखा तथा काठमाडौं उपत्यकासँग व्यापारिक संजाल विस्तार हुँदै गएको छ।

क्र.सं.	व्यापार व्यवसाय विवरण	जम्मा संख्या
१	किराना पसल	९७
२	कृषि तथा पशुपक्षी पालन	२३५
३	होटल	१८
४	फेन्सी पसल	२१
५	इन्टरप्राइजेज	४
६	इलेक्ट्रोनिक	५
७	सप्लायर्स	८
८	खाजा घर	१०
९	टेलर	१४

स्रोत: गाउँपालिका उद्योग व्यवसाय विवरण

२.२.७ बैंक तथा वित्तीय संस्था

गंगाजमुना गाउँपालिकामा १ वटा बैंक र १९ वटा सहकारी संस्थाहरू सञ्चालनमा रहेका छन्, जसले स्थानीय आर्थिक गतिविधिमा सकारात्मक प्रभाव पार्दै आएका छन्। बैंकिंग सेवाको उपलब्धताले सुरक्षित वित्तीय कारोबारलाई प्रोत्साहन गरेको छ भने सहकारी संस्थाहरूले स्थानीय स्तरमा बचत र ऋण सुविधा प्रदान गरी उद्यमशीलता र आत्मनिर्भरता बढाउन मद्दत पुर्याएका छन्। यद्यपि, वित्तीय संस्थाहरूको सुदृढीकरण र पूँजी पहुँचलाई अझ व्यापक बनाउने हो भने गाउँपालिकाका स्थानीय व्यवसाय, कृषि, तथा अन्य उद्यमहरूलाई थप प्रवर्द्धन गर्न सकिनेछ।

२.३ सामाजिक विकासको अवस्था

२.३ १.स्वास्थ्य तथा पोषण

गंगाजमुना गाउँपालिकामा ४ वटा स्वास्थ्य चौकीहरु, ६ वटा स्वास्थ्य इकाई र १ वटा स्वास्थ्य सेवा केन्द्र बाट प्रतिरोधात्मक र उपचरात्मक स्वास्थ्य सेवा संचालन भईरहेको छ। **HMIS** प्रतिवेदन अनुसार यस गाउँपालिकाको स्वास्थ्य सम्बन्धि विवरण तलको तालिकामा राखिएको छ।

क्र.सं.	विवरण	वडा	कैफियत
१	ताजिम्राङ सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई	१	
२	सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई	१	
३	लताब सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई	२	
४	गणेश हिमाल स्वास्थ्य सेवा	२	
५	री स्वास्थ्य चौकी	२	
६	सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई	३	
७	गुम्दी स्वास्थ्य चौकी	४	
८	फुलखर्क ग्रामिण अस्पताल	५	
९	बसेरी स्वास्थ्य चौकी	६	
१०	सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई	६	
११	बुढाथुम स्वास्थ्य चौकी	७	

स्रोत: **HMIS** प्रतिवेदन

२.३.२ शैक्षिक विकास

यस गाउँपालिकाको कूल साक्षरता दर ६७.८ प्रतिशत रहेको छ। जसमा महिला साक्षरता दर ५९.१ प्रतिशत रहेको छ भने पुरुष साक्षरता दर ७७.३ प्रतिशत रहेको छ। यसरी तुलनात्मकरुपमा हेर्दा महिलाहरुको साक्षरता दर पुरुषको भन्दा कमजोर रहेको छ। यस गाउँपालिका भित्र जम्मा ३३ वटा आधारभूत विद्यालयहरु रहेका छन् भने १० वटा माध्यामिक तहको विद्यालय रहेका छन्।

यस गाउँपालिकामा राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ अनुसार ५ वर्ष र सो भन्दा माथि उमेरका व्यक्तिहरुको साक्षरताको अवस्था हेर्दा ६७.८ प्रतिशतले पढ्न र लेख्न दुवै जानेको र ०.३ प्रतिशतले पढ्न मात्र जानेका छन् भने ३१.१ प्रतिशतले पढ्न र लेख्न दुवै नजानेको अवस्था छ।

राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ को तथ्याङ्क अनुसार यस गाउँपालिकामा ५ वर्ष वा सो भन्दा माथिका व्यक्तिले उत्तीर्ण गरेका शैक्षिक तह अनुसारको जनसंख्या तलको तालिकामा राखिएको छ।

क्र.सं.	शैक्षिक तह	जनसंख्या	कैफियत
१	पूर्व बालबिकास	३७०	
२	प्राथमिक तह	३८६९	
३	निम्न माध्यमिक तह	२५५३	
४	उच्च माध्यमिक तह	१८७१	
५	एसएलसी	८१४	
६	प्रविणता	१६३४	
७	स्नातक तह	२६६	
८	स्नाकोत्तर सरह वा सोभन्दा बढी	१३३	
	जम्मा	११११०४	

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०७८

२.३.३ खानेपानी तथा सरसफाई

गंगाजमुना गाउँपालिकामा पछिल्ला वर्षहरूमा खानेपानी तथा सरसफाइको क्षेत्रमा उल्लेखनीय सुधार देखिएको छ। गाउँपालिकालाई खुला दिसामुक्त क्षेत्र घोषणा गरिएको छ भने अधिकांश घरमा शौचालय निर्माण भइसकेको छ र धैरैजसो घरधुरीमा पाइपलाइनमार्फत खानेपानी सुविधा उपलब्ध छ। वडा तथा बस्ती तहमा खानेपानी तथा सरसफाइ समितिहरू गठन गरी सक्रिय बनाइएका छन्। साथै, गैरसरकारी क्षेत्रको सहयोगले स्वच्छ खानेपानी र सरसफाइ सम्बन्धी जनचेतना वृद्धि गर्न योगदान पुर्‍याइरहेको छ।

क्र.सं.	प्रकार	घरधुरी	प्रतिशत	कैफियत
१	धारा/पाइप (घरपरिसर भित्र)	५७६	१०.९	
२	धारा/पाइप(घरपरिसर बाहिर)	३९५६	७५.२	
३	ट्यूबवेल/हाते पम्प	५	०.१	
४	ढाकिएको इनार/कुवा	६	०.१	
५	खुला इनार/कुवा	४४	०.८	
६	मूल धारा	६६२	१२.६	
७	खोला/झरना	१३	०.२	
८	जार/बोतल	–	-	
९	अन्य	५	०.१	
	जम्मा	**५२६४**	**१००**	

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०७८

राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ को तथ्याङ्क अनुसार यस गाउँपालिकामा ७३.४ प्रतिशत घरधुरीमा साधारण किसिमको शौचालय प्रयोगमा भएको देखिन्छ। त्यस्तै २.५ प्रतिशत घरधुरीमा चर्पी नभएको अवस्था देखिन्छ।

क्र.सं.	शौचालय प्रकार	घरधुरी	प्रतिशत	कैफियत
१	फ्लस भएको (सार्वजनिक ढल)	८४	१.६	
२	फ्लस भएको (सेप्टिक ट्याङ्क)	११७४	२२.३	
३	साधारण	३८६४	७३.४	
४	सार्वजनिक	१०	०.२	
५	चर्पी नभएको	१३२	२.५	
	जम्मा	५२६४	१००	

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०७८

२.३.४ लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण

गंगाजमुना गाउँपालिका पर्यटन र पशुपालनको उर्वरभूमिको रुपमा रहेको छ, र यहाँका महिला, दलित, जनजाति, र अल्पसंख्यक वर्गलाई सामाजिक र आर्थिक विकासमा समावेश गर्नका लागि उत्साहजनक प्रयासहरू भइरहेका छन्। यद्यपि केही सामाजिक असमानता र विभेद अझै देखिन्छ, गंगाजमुना गाउँपालिकाले सबै वर्ग र समुदायको सामाजिक न्याय, समानता, र मानव अधिकारको सम्मान गर्दै समग्र विकासको लक्ष्य हासिल गर्नका लागि लैङ्गिक समानता र समावेशीकरणलाई प्राथमिकता दिइरहेको छ। पालिकास्तरीय योजनामा लैङ्गिक समानता र समावेशीकरणलाई समेटेर आगामी दिनहरूमा समावेशी समाज निर्माणमा योगदान पुर्याउनका लागि गंगाजमुना गाउँपालिका प्रतिबद्ध छ।

गंगाजमुना गाउँपालिकामा महिला, बालबालिका र अन्य लक्षित वर्गहरूको सशक्तीकरण र समृद्धि ल्याउन योजनाबद्ध विकासका गतिविधिहरू सक्रिय रूपमा सञ्चालन भइरहेका छन् । महिलाहरूको नेतृत्वमा व्यापार व्यवसायहरूको सञ्चालन र महिला सञ्जालको विकास जस्ता पहलहरूले यस क्षेत्रका महिला र लक्षित वर्गको सशक्तीकरणमा सकारात्मक प्रभाव पारिरहेका छन् । यद्यपि, अझै केही सुधारका आवश्यकता रहेको छ, गंगाजमुना गाउँपालिका यस दिशा तर्फ निरन्तर प्रगति गर्दै छ र सबै समुदायका लागि समान अवसर र अधिकारको प्रवर्धन गर्दै अघि बढिरहेको छ ।

२.३.५ युवा तथा खेलकुद

व्यक्तिको शारिरिक तन्दरुस्ती, सामाजिक र मानसिक पक्षको सन्तुलित विकासका लागि खेलकुदले महत्वपूर्ण भूमिका खेलेको हुन्छ । नागरिकलाई रोजगारको अवसर सिर्जना गर्न, खेल पर्यटनको माध्यमबाट दिगो विकासका शिक्षा, स्वास्थ्य, लैङ्गिक समानता तथा आर्थिक वृद्धि लगायतका लक्ष्यहरु हाँसिल गर्न गाउँपालिकास्तरमा खेलकुदको संस्थागत विकास एवम् पूर्वाधार निर्माण गरी व्यवहारमा उतार्न जरुरी छ ।

गंगाजमुना गाउँपालिकाको खेलमैदान, पार्क, पिकनिक तथा मनोरञ्जन स्थल सम्बन्धी वडागत विवरण तलको तालिकामा उल्लेख गरिकएको छ ।

वडा नं.	स्थलको नाम	उपयोग	क्षेत्रफल/ आकार (वर्ग मि.)	कैफियत
१	डिनाङ खेलमैदान	खेलकुद	७५०	
१	रिचेत खेलमैदान	खेलकुद	५००	
४	तामाङ्गखर्क खेलमैदान	खेलकुद	१०००	
५	आबेटे खेलमैदान	खेलकुद	१०००	
५	मैदानडाडाँ खेलमैदान	मनोरञ्जन/	१०००	
६	डाडाँगाउँ क्षेत्रीय खेलमैदान	खेलकुद	३५००	
६	भैसे खेलमैदान	खेलकुद	१५००	
६	नाङथे चौर	खेलकुद	७०००	
७	टिप डाडाँ	पिकनिक	२५००	
७	आलडाँडा खेलमैदान	खेलकुद	१०००	
७	टुडी खोला	मनोरञ्जन	८०००	

स्रोतः समूह छलफल तथा जानकार व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७६

२.४ पूर्वाधार विकासको अवस्था

२.४ १.बस्ती, आवास, भवन तथा सार्वजनिक निर्माण

नेपालको संविधानले अव्यवस्थित बसोबासलाई योजनाबद्ध, पूर्ण पूर्वाधार, वातावरणमैत्री तथा नागरिकको सुरक्षित आवासको हकलाई प्रत्याभुति गरेको छ ।

गंगाजमुना गाउँपालिकामा ५८.४ प्रतिशत घरको जगको बनोट माटोको जोडाई भएको ईट्टा/ढुङ्गा छन् भने ३८.६ प्रतिशत घरको जगको बनोट सिमेन्टको जोडाई भएको ईट्टा/ढुङ्गा छन् । त्यस्तै ९४.६ प्रतिशत घरको छाना जस्ता/टिन/च्यादर रहेको छ भने ४.७ प्रतिशत घरको छाना सिमेन्ट ढलान रहेको छ । जसको तथ्याङ्क विवरण तलको तालिकामा राखिएको छ ।

क्र.सं.	**घरको जगको बनोट**	**संख्या**	**प्रतिशत**	**कैफियत**
१	माटोको जोडाई भएको ईँटा/ढुङ्गा	३०७३	५८.४	
२	सिमेन्टको जोडाई भएको ईँटा/ढुङ्गा	२०३३	३८.६	
३	ढलान पिल्लर सहितको	११५	२.२	
४	काठ/ बाँसको खम्बा गाडेको	३६	०.७	
५	अन्य	७	०.१	
	जम्मा	५२६४	१००	
क्र.सं.	**घरको छानाको बनोट**	**संख्या**	**प्रतिशत**	**कैफियत**
१	जस्ता/टिन/च्यादर	४९७९	९४.६	
२	सिमेन्ट ढलान	२५३	४.८	
३	अन्य	३२	०.६	
	जम्मा	५२६४	१००	

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०७८

२.४.२ सडक, पुल तथा यातायात

गंगाजमुना गाउँपालिकामा कुल सडक सञ्जालको लम्बाइ २८० किलोमिटर रहेको छ । यहाँका ७ वटै वडामा कच्ची सडक निर्माण भई, वडा नं. ४, ५, ६, र ७ मा मौसमी रूपमा बस, जीप, ट्र्याक्टर लगायतका सवारी साधनहरू सञ्चालनमा आएका छन् । कूल सडक लम्बाइको ४० प्रतिशत सडकमा मात्र मौसमी रूपमा लामो तथा छोटो दूरीका सार्वजनिक यातायात हुने गरेका छन् । यद्यपि, यस गाउँपालिकाको क्षेत्रभित्र हालसम्म पक्की सडक पुगेको छैन र गाउँपालिका केन्द्रबाट पक्की सडकको दुरी ५० किलोमिटरभन्दा बढी रहेको छ । यस स्थितिमा, सडक

पूर्वाधारको सुधार र पक्की सडकको विस्तार अत्यावश्यक देखिन्छ, जसले स्थानीय जनजीवन र आर्थिक गतिविधिहरूलाई थप प्रभावकारी र सुलभ बनाउनेछ ।

गाउँपालिका भित्रका विभिन्न बस्तीहरुलाई जोड्न पुलहरुको विवरण तालिकामा दिइएको छ ।

वडा नम्बर	पुलको नाम	पुल भएको खोलाको नाम	जोडिने वस्तीहरू	लम्बाई (मि.)
२	कलस्यो पुल	कलस्यो	धुसेनी/तावल	३०
२	कलसाङ्ग	कलसाङ्ग	चिम्चोक/लताब	६०
२	ताबल		आफखोला	८०
२/३	आफल खोला	आफखोला	चिम्चोक/धुसेनी	७०
२/३	तपराङ् खोला	लताब	चिम्चार्क/लताब	५०
३	दार्खाफेदी	दार्खाफेदी	मम्वाई/दार्खाफेदी	४०
४	वगुवा पुल	वगुवा	वगुवा/रातमाटा	५०
४	किन्ताङफेदी सालङ्ग	किन्ताङफेदी	किन्ताङफेदी/ दार्खा	५५
५	देविस्थान रातमाट	मजुवा खोला	फुलखर्क/ बुढाथुम	५०
५	मझुवा खोला	मन्पाङ खोला	फुलखर्क/गुम्दी	८०
५	मन्पाङवेसी	बगुवा	फुलखर्क/वसेरी	६०
६	ओडारे पुल	अेरी खोला	बुढाथुम/वसेरी	११०
६	अधेरी खोला पुल	अधेरी खोला	बुढाथुम/वसेरी	१३०
६	मजुवा खोला पुल	मजुवा खोला	फुलखर्क/वसेरी	६०
७	अधेरी खोला पुल	अधेरी खोला	बुढाथुम/वसेरी	१३०
७	मन्थाङ वेसी पुल	मन्वाङ खोला	बुढाथुम/वुसेरी	६०
७	ओडारे खोला पुल	अधेरी खोला	बुढाथुम/मुलपानी	११०
७	बुढी गण्डकी पुल	बुढाी गण्डकी	बुढाथुम/ गोरखा	२६७

स्रोत: गाउँपालिका प्रोफाइल

२.४.३ विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जा

गंगा जमुना गाउँपालिकामा बत्ति बाल्न प्रयोग गर्ने इन्धनको आधारमा परिवारहरूको विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

क्र.सं.	इन्धनको किसिम	प्रतिशत	कैफियत
१	बिजुली	९९.९९	
५	अन्य	०.०१	

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०७८

२.४.४ सूचना, सञ्चार तथा प्रविधि

नागरिकको संविधान प्रदत्त मौलिक हकको रुपमा रहेको सूचनाको हकको संरक्षण र संवर्द्धन गर्नै आम सञ्चारलाई स्वच्छ, सक्षम, निष्पक्ष, मर्यादित, जिम्मेवार र व्यवसायिक बनाउन आवश्यक व्यवस्था गर्ने राज्यको नीति हुने संवैधानिक व्यवस्था रहेको छ। सूचना प्रविधिको युगमा प्रविधिको व्यापक प्रयोगबाट कानुन शासन, भ्रष्टाचारमूक्त र चुस्त प्रशासन, विकेन्द्रिकरण, आर्थिक अनुशासन तथा सार्वजनिक सेवा प्रवाह र स्रोतको कुशल व्यवस्थापन जस्ता असल शासनका आधारभूत मान्यतालाई आतमसात गरी सर्वसाधारणले पाउनुपर्ने सेवा छिटो, छरितो तथा कम खर्चिलो ढङ्गबाट प्रदान गर्न सकिन्छ।

गंगाजमुना गाउँपालिकामा कुनै पनि सुविधा नभएको घरपरिवारको संख्या ३३८, इन्टरनेट सुविधा प्रयोग गर्नेको संख्या १८७२ रहेको छ भने मोबाइल फोनको पहुँच ८३.३ प्रतिशत रहेको छ। वर्तमान अवस्थालाई ध्यानमा राख्दै, थप छिटो, प्रभावकारी र गुणस्तरीय सञ्चार सेवाहरू उपलब्ध गराउनका लागि आवश्यक पूर्वाधारहरूको निर्माणमा जोड दिनु अत्यन्त महत्वपूर्ण छ।

राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ को तथ्याङ्क अनुसार गाउँपालिकामा भित्र परिवारमा उपलब्ध साधन तथा सुविधाको आधारमा परिवार संख्या तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

क्र.सं.	साधन तथा सुबिधाको प्रकार	घरधुरी	प्रतिशत	कैफियत
१	कुनै पनि सुविधा नभएको घरपरिवार	३३८	६.४	
२	कम्तिमा एउटा सुविधा भएको घरपरिवार	४९२६	९३.६	
३	रेडियो सुविधा	२०१९	३८.४	
४	टेलिभिजन	२२९९	४३.७	
५	ल्याण्डलाइन टेलिफोन	४६	०.९	
६	मोबाइल फोन	४३८५	८३.३	
७	स्मार्ट मोबाइल फोन	३०१८	५७.३	
८	कम्प्युटर/ल्यापटप	८७	१.७	
९	इन्टरनेट सुविधा	१८७२	३५.६	
१०	कार/जीप/भ्यान	३१	०.६	
११	मोटरसाइकल/स्कुटर	१५८	३.०	
१२	साइकल	३९	०.७	
१३	विद्युतीय पंखा	२७९	५.३	
१४	रेफ्रिजरेटर	१५८	३.०	
१५	वाशिंग मशिन	३	०.१	
१६	एयर कन्डिसनर	५	०.१	

२.५ वन, वातावरण तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन

२.५ १. वन क्षेत्रको स्थिति

यस गाउँपालिकामा कुल क्षेत्रफलको झण्डै २५.११ प्रतिशत भू-भागमा वनजंगल रहेको छ भने ३० वटा सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहबाट ६००० हेक्टर वन क्षेत्रको व्यवस्थापन भैरहेको छ।

२.५.२ वातावरण व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन

२.५.२.१ हावापानी तथा वातावरण

समुद्र सतहदेखि करिब ५०५ मिटर देखी ३११९० मिटर सम्मको उचाईमा अवस्थित यस गंगाजमुना गाउँपालिका मध्य पहाडी क्षेत्रमा पर्दछ। यहाँ उपोष्णकटिबंधीय, समशीतोष्ण र शीतोष्ण किसिमको हावापानी रहेको छ। यहाँको वार्षिक औसत तापक्रम अधिकतम ४३ सेल्सियस र न्यूनतम तापक्रम ७.७ सेल्सियस सम्म रहेको छ। वार्षिक औसत वर्षा १०५० मि.लि. रहेको छ।

२.५.२.२ जलश्रोत तथा जलाधार क्षेत्र

गंगाजमुना गाउँपालिकामा विभिन्न नदी, खोलाहरू र जल स्रोतहरू रहेका छन् जसले यहाँको पानी आपूर्ति र कृषि प्रणालीमा महत्वपूर्ण भूमिका खेल्छन्।

वडा नं.	प्रमुख जलश्रोतहरू	वडा नं.	कैफियत
१	आँखुखोला		
२	गंगाजमुना झरना		
३	आफल खोला		
४	वगुवा खोला		
५	कल्स्योङ्ग खोला		
६	अँधेरी खोला		
७	बुढी खोला		

२.५.३ विपद्को स्थिति

गंगाजमुना गाउँपालिका प्राकृतिक रूपमा विभिन्न विपद् जोखिमयुक्त क्षेत्रमध्ये एक हो। यहाँ वर्षायामको समयमा पहिरो र बाढीको उच्च जोखिम रहन्छ, जसले गाउँपालिकाका बस्ती, खेतीयोग्य जमिन, र यातायात पूर्वाधारमा ठूलो क्षति पुऱ्याउने गर्छ। त्यस्तै, हिउँदमा खडेरीका कारण खानेपानी र कृषि उत्पादनमा असर पर्ने गर्छ भने सुख्खा मौसममा डढेलोको सम्भावना बढ्छ। साथै, पहाडी भेगमा पर्ने भएकाले चट्याङको जोखिम पनि उत्तिकै रहन्छ। नेपाल भूकम्पीय दृष्टिले संवेदनशील क्षेत्र भएकाले भविष्यमा भूकम्पको सम्भावनालाई पनि बेवास्ता गर्न

सकिन्न। यी प्राकृतिक विपद्हरूको असर न्यून गर्न पूर्वाधार सुधार, प्रभावकारी विपद् व्यवस्थापन, र समुदायस्तरमा सचेतनाका कार्यक्रमहरूलाई प्राथमिकता दिन आवश्यक छ।

२.६ सुशासन तथा संस्थागत व्यवस्था

२.६.१ स्थानीय नीति, ऐन तथा सुशासन

संविधानद्वारा नै संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्थाको माध्यमद्वारा दीगो शान्ति, सुशासन, विकास र समृद्धिको आकांक्षा पुरा गर्ने प्रतिबद्धता जारी भएकोले हरेक स्थानीय तह सुशासन स्थापनाका लागि जिम्मेवार रहेको छ। त्यस्तै सुशासन (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) ऐन २०६४ मा भएको व्यवस्था अनुसार संविधान र प्रचलित कानुनहरुमा भएका व्यवस्थाहरुको अलवा राष्ट्र र जनताको वृहत्तर हित, समन्याय र समावेशीकरण, कानुनको शासन, मानव अधिकारको प्रत्याभूति, पारदर्शिता, जवाफदेहिता, वस्तुनिष्ठता, ईमान्दारिता, आर्थिक अनुशासन एवं भ्रष्टचारमुक्त, चुस्त र जनमुखी प्रशासन, तटस्थता, निष्पक्षता, प्रशासनिक सन्यन्त्र र निर्णयमा सर्वसाधारणको पहुँच, विकेन्द्रीकरण र अधिकार निक्षेपण, जनसहभागिता तथा स्थानीय स्रोतहरुको अधिकतम् उपयोग आदिलाई ध्यानमा राखी कार्य सम्पादन गर्नुपर्ने अनिवार्यता छ। यी सुशासनका मुख्य मान्यताहरुलाई व्यवहारमा ल्याई सुशासनयुक्त समाज स्थापना गर्नका लागि गाउँपालिकाले स्थानीय ऐन तथा कार्यविधिहरु तर्जुमा गरी सबै स्थानीय सरकारी निकाय तथा सम्बद्ध सरोकारवालाहरुमा कार्यान्वयन गर्नुपर्ने आवश्यकता छ।

२.६.२ संगठनात्मक विकास र आर्थिक प्रशासन

संविधानतः गाउँपालिकाको काँधमा रहेका जिम्मेवारीहरुलाई कार्यान्वयन गर्नका लागि आफ्नो संगठनात्मक संरचना र प्रणालीमा सुधार गर्ने गतिविधिहरु निरन्तररुपमा भैरहेका छन्। संगठनात्मक विकासका प्रयासहरुको बावजुद पदाधिकारी र कर्मचारीमा संगठनात्मक विकासको अवधारणा विकास भइनसकेको अवस्था देखिन्छ। पदाधिकारीहरुमा स्थानीय सरकार संचालनका लागि ज्ञानमा कमी महसुस भईरहेको छ। गाउँपालिकामा कार्यरत रहेका कर्मचारीहरुमा पेशागत तथा प्राविधिक ज्ञान, सीप र अभिप्रेरणामा अन्तर देखिएको छ। स्थानीय शासन प्रक्रियामा नागरिकहरुको अर्थपूर्ण सहभागिताका लागि क्षमता विकास भई नसकेको अवस्था रहेको छ। गाउँपालिकामा शाखागत तथ्याङ्क आधारभूत अद्यावधिक अवस्थामा व्यवस्थापन भएको छैन। गाउँपालिकाले तर्जुमा गरेका कानुनहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयन हुन बाँकी नै देखिन्छ। यी क्षेत्रहरुमा गाउँपालिकाले धेरै कार्यहरु गर्नपर्ने आवश्यकता रहेको छ।

२.६.३ स्रोत परिचालन

नेपालको संविधानको अनुसूची ८ मा व्यवस्था गरिएको एकल राजस्व अधिकार र अनुसूची ९ मा व्यवस्था भएको साझा राजस्व अधिकारबाट गाउँपालिकालाई आय प्राप्त हुन्छ। अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ अनुसार बाँडफाँट भई आउने राजस्वको साथै समानीकरण तथा अन्य किसिमका अनुदानहरु वर्षेनै तोकिएबमोजिमको रकम तोकिएको विधिबाट प्राप्त हुन्छ । एकल अधिकार अन्तरगतका राजस्वका स्रोतहरुको खोजी, सुधार र वृद्धि गरी आन्तरिक आयमा बढोत्तरी ल्याउन सकिन्छ। त्यस्तै अनुसूची-९ अन्तर्गतका तर स्थानीय तहले संकलन गरी आफ्नो अंश लिन पाउने आयको पनि संघ र सम्बन्धित प्रदेशसंगको सहमति/स्वीकृतिमा संकलन तथा व्यवस्थापन गर्न सक्दछ। यसर्थ, गाउँपालिकाको आन्तरिक आयको क्षेत्रमा देखिएका सम्भावना र सवालहरुको विश्लेषण गरी उपयुक्त कार्यक्रमहरु पहिचान गरिएको छ।

अर्को तर्फ, गाउँपालिकालाई प्राप्त हुने आयको कानुनी दायरा र स्थानीय आवश्यकता हेरी विनियोजन तथा लगानी गर्नुपर्ने हुन्छ। बजेटको विनियोजन तथा लगानी गर्ने कार्य अधिक संवेदनशील हुनाले यस क्षेत्रमा योजनाबद्ध तरिकाबाट कार्य गर्ने तयारी गर्नुपर्छ । संघ र प्रदेशका आवधिक तथा वार्षिक योजनाका प्राथमिकताहरुलाई समेटेर स्थानीय विकासका गतिविधिहरु सञ्चालन गर्न नीतिगत व्यवस्था, आवधिक योजना, मध्यमकालीन खर्च संरचना जस्ता तयारी गर्न जरुरी हुन्छ । यिनै कुराहरुलाई मध्यनजर गरी योजना व्यवस्थापनका क्षेत्रमा रहेका सवालहरु विश्लेषण गर्न र सोको लागि आवश्यक रणनीति तथा कार्यनीति तर्जुमा गर्ने र योजना तथा कार्यक्रमहरु पहिचान गरि समावेश गर्ने कार्य भएको छ। परिमार्जन गर्ने कार्यमा निरन्तरता रहेको छ।

परिच्छेद – ३
सोच तथा विकासको अवधारणा

३.१ पृष्ठभूमि

योजनाबद्ध विकास सन्तुलित, दिगो र समन्यायिक विकासको आधार हो । आवधिक योजनाले विकास प्रयासहरुलाई निर्दिष्ट दिशा प्रदान गर्ने व्यवस्थित रुपरेखा तयार गर्न मार्ग प्रशस्त गर्नेछ । गंगाजमुना गाउँपालिका को आवधिक योजनाले स्थानीय नागरिक र स्थानीय स्तरको आर्थिक, सामाजिक, भौगोलिक परिवेश बीचमा अन्तरसम्बन्ध कायम गरी नागरिकको आर्थिक सामाजिक सुविधा र समृद्धिलाई प्रवर्द्धन गर्न सहायता गर्नेछ । यो योजना विकास र समृद्धिको रुपरेखा मात्र नभएर गाउँपालिका क्षेत्रको सुन्दरता, प्रकृतिको संरक्षण तथा मानव र प्रकृति बीचको तालमेलको रुपरेखा पनि हुनेछ । स्थानीय आवश्यकता, अग्रणी क्षेत्र र राष्ट्रिय एवम् प्रादेशिक विकास लक्ष्य हाँसिल गर्न तथा विकासका सरोकारवालाहरुको साझा प्रतिबद्धता र दायित्व सिर्जना गर्न आवधिक योजना महत्वपूर्ण हुनेछ ।

आवधिका योजना तयार गर्दा नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारको नीति, लक्ष्य, उद्देश्य, समय सीमा र प्रक्रियासँग तादम्यता हुने गरी सुशासन, वातावरणमैत्री, बालमैत्री, जलवायु परिवर्तन, विपद् व्यवस्थापन, लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरण, जस्ता अन्तर सम्बन्धित विषयवस्तुलाई ध्यान दिई तयार गर्नुपर्ने भनिएको छ । आवधिक योजनाले स्थानीय आवश्यकता सम्बोधन गर्दै नागरिकको जीवनस्तरमा गुणात्मक सुधार गर्न स्थानीय सम्भावना तथा समस्या पहिचान गर्दछ । त्यस्तै स्रोत विश्लेषण, उपयुक्त रणनीति तथा कार्यनीति तयार गरी रणनीतिक कार्यक्रम तथा आयोजना पहिचान गर्ने र त्यसलाई कार्यान्वयन एवम् अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको स्पष्ट खाका समेत तयार गर्दछ । मध्यमकालीन खर्च संरचना तथा वार्षिक योजना तर्जुमाको मूल आधारका रुपमा रहेको आवधिक योजनाले योजना अनुशासन कायम राख्न समेत महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्नेछ ।

गंगाजमुना गाउँपालिकाको आवधिक योजना तर्जुमा गर्दा दीर्घकालीन सोचका साथै तत्काल कार्यान्वयन गर्न सकिने गरी कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने प्रयास गरिएको छ । दीर्घकालीन सोचलाई गाउँपालिकाको एउटा मार्गदर्शन र रणनीति बाहेक आदर्श अवस्थाको रुपमा समेत लिन सकिन्छ । दीर्घकालीन सोचले गाउँपालिका पुग्न चाहेको र प्राप्त गर्न खोजेको एउटा आदर्श अवस्थालाई जनाउँछ । नेपालको संविधानको व्यवस्था र भावनालाई हृदयङ्गम गरी नेपाल सरकारले योजनाबद्ध रुपमा "**सुशासन, सामाजिक न्याय र समृद्धि**" को सोह्रौं राष्ट्रिय लक्ष्य हाँसिल गर्न वि.सं. २०८१/८२ मा दीर्घकालीन सोच तय गरेको छ । अर्को तर्फ वि.सं. २०८३ (सन् २०२६) मा नेपाललाई

अतिकम विकसितबाट विकासशील मुलुकमा स्तरोन्नति गर्ने र वि.सं. २०८७ (सन् २०३०) सम्ममा दिगो विकासका लक्ष्यहरु हाँसिल गर्दै मध्यम आय भएको मुलुकमा पुग्ने लक्ष्य तय गरिएको छ।

त्यसैगरी, वागमती प्रदेशले पनि प्रदेशको दीर्घकालीन सोचको आधारको रुपमा आएको दोस्रो पञ्चवर्षीय योजनाको अभ्यास, उपलब्धि र सिकाइलाई मध्यनजर गर्दै योजनाको सोच **"बागमती प्रदेशको रुपान्तरण: अर्थिक समृद्धि र समतामुलक समाज"** तय गरेको छ । वागमती प्रदेशको दोस्रो पञ्चवर्षीय योजना (२०८१/०८२-२०८५/०८६) प्रदेशस्तरीय आवधिक योजना तर्जुमा गर्ने कार्य सम्पन्न भयको छ। यसरी संघ र प्रदेश सरकारको लक्ष्यमा योगदान पुर्‍याउने गरी गंगाजमुना गाउँपालिका को दीर्घकालीन सोच तय गरिएको छ। स्थानीय अवसर र सम्भावना तथा विशेषताको आधारमा गंगाजमुना गाउँपालिकाको दीर्घकालीन सोच तयार पारिएको छ र सोही सोचका साथ लक्ष्य, नतिजा, रणनीति तथा प्राथमिकताहरु सहित कार्यक्रमहरु तय गरेको छ। यस आवधिक योजना तर्जुमा गर्दा स्थानीय भूगोल, आर्थिक र सामाजिक परिवेश, इतिहास, मूल्य मान्यता तथा संस्कृतिको पर्याप्त विश्लेषणका आधारमा गरिएको छ।

३.२ प्रमुख सम्भावना र अवसरहरु

३.२.१ प्रमुख अवसरहरु

क) सडक सञ्जालको विकाससँगै यातायातको उचित सेवा विस्तार गर्न सकिने।

ख) सडक सञ्जाल र पर्यटकीय मार्गहरुको विकास गरी पर्यटकहरुको आगमनमा वृद्धि भई होटल व्यवसाय, होम-स्टे, पर्यटन ढुवानी सेवाहरुको विस्तार गर्न सकिने।

ग) धार्मिक हिसाबले महत्व बोकेका धार्मिक तिर्थस्थल, भेषभूषा र संस्कृतिको प्रचार प्रसार गर्न सकिने।

घ) यस क्षेत्रका नागरिकहरुको मुख्य पेशा पशुपालन रहेकोले पशुजन्य उत्पादनको बजारीकरण गरी आम्दानी बढाउन र बेरोजगारी हटाउन सकिने।

ङ) प्रविधि र डिजिटल पहुँच विस्तार गरी शिक्षा, स्वास्थ्य र व्यापारलाई सहज बनाउन सकिने।

३.२.२ प्रमुख सम्भावनाहरु

क) पशुपालन: यस गाउँपालिकाका स्थानीयबासीहरुको प्रमुख आयश्रोत पशुपालन पनि हो। यस गाउँपालिका भित्र ३६०६ हेक्टर जमिन वन क्षेत्र र २२ हेक्टर जमिन चरन क्षेत्र रहेकोले पशुपालनको प्रचुर सम्भावना

रहेको छ। व्यावसायिक दुग्ध उत्पादन, बाख्रा, भैंसी, कुखुरा तथा मौरीपालन प्रवर्द्धन गर्न सकिन्छ। पशुजन्य उत्पादनलाई प्रशोधन गरी बजार विस्तार गर्ने अवसर रहेको छ।

ख) कृषि: यस क्षेत्रमा उत्पादन हुने प्रमुख कृषि बालिहरुमा धान, मकै, कोदो, गहुँ, नास्पाती, स्याउ, चिया, कफी, अलैंची, टिमुर, आँप, कटहर, भूईंकटर, अमिला आदि हुन्। सिंचाईको प्रबन्ध गरी कृषिमा आधुनिकीकरण गरे यी कृषि बालीहरुको उत्पादन वृद्धि गरी आम्दानी बढाउन सकिने सम्भावना रहेको छ।

ग) पर्यटन: गंगाजमुना गाउँपालिकामा पर्यटकीय सम्भावना अत्यन्तै उच्च छ। यहाँ गंगाजमुना झरना, पासाङ चोक, तिनसुरे, पोखरा डाँडा, गोरगाङ जस्ता प्राकृतिक तथा धार्मिक स्थलहरू रहेको छन्, जसले आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकलाई आकर्षित गर्न सक्छ। साथै, तामाङ, घले, क्षेत्री, ब्राम्हण लगायतका विभिन्न समुदायका मौलिक कला, भाषा, भेषभूषा, तथा संस्कृतिले सांस्कृतिक पर्यटनलाई प्रवर्द्धन गर्ने अवसर प्रदान गर्छ। साथै, मनास्लु संरक्षण क्षेत्र तथा रुबी भ्याली प्रवेश मार्गको रुपमा विकास गर्न सकिने भएकाले धार्मिक, सांस्कृतिक तथा ग्रामीण पर्यटनको उच्च सम्भावना यस गाउँपालिकामा देखिन्छ।

घ) सडक तथा यातायात: यस गाउँपालिकाको सडक तथा यातायात पूर्वाधारलाई थप सुदृढ गर्दै यातायात पहुँच विस्तार गर्न सकिन्छ। ग्रामीण भेगका सडकहरूको स्तरोन्नति तथा कालोपत्रे कार्य गरी आवागमन सहज बनाउन सकिन्छ। मुख्य सडक मार्गहरूलाई सुधार गरी कृषि उत्पादन तथा अन्य व्यवसायिक गतिविधिहरूलाई बजारसम्म पुर्याउने व्यवस्था गर्न सकिन्छ। स्मार्ट तथा हरित यातायात प्रणाली प्रवर्द्धन गर्दै पर्यावरणमैत्री यातायात सेवा सञ्चालन गर्ने अवसर रहेको छ। नयाँ पुल तथा सडक निर्माण गरी गाउँपालिकाका सबै क्षेत्रलाई यातायात सञ्जालमा जोड्न सकिने सम्भावना छ।

ङ) सीप तथा तालिम: यस गाउँपालिकामा दक्ष जनशक्तिको अभाव भएकोले सिकर्मी, डकर्मी, प्लम्बर, इलेक्ट्रिसियन, मेकानिक आदि जस्ता सीप तथा तालिम आर्जन गरी थुप्रै रोजगारीको अवसरहरु प्राप्त गर्न सकिन्छ।

च) उद्योग: कृषिजन्य तथा घरेलु उद्योगहरू (दुग्ध प्रशोधन, फलफूल प्रशोधन, हस्तकला, ढाका कपडा, बाँस तथा काठजन्य उद्योग) स्थापना गर्ने सकिन्छ। पर्यटनसँग सम्बन्धित सेवा उद्योगहरू प्रवर्द्धन गर्न सकिन्छ। वित्तीय संस्था तथा सहकारीहरूको सहकार्यमा रोजगारी सिर्जना गर्दै औद्योगिक पूर्वाधार विस्तार गर्न सकिन्छ।

३.३ प्रमुख समस्या तथा चुनौतीहरु

गंगाजमुना गाउँपालिकाको समग्र विकासमा देहायका समस्या तथा चुनौतिहरु रहेका छन्:

३.३.१ प्रमुख समस्याहरु

क) दीर्घकालीन सोचका साथ योजनाबद्ध विकासको अभ्यासमा कमी रहनु,

ख) कमजोर शैक्षिक पूर्वाधारहरु भएका कारण शिक्षाक्षेत्रमा अपेक्षाकृत विकास हुन नसक्नु,

ग) सामुदायिक विद्यालयहरुमा शैक्षिक गुणस्तर सुधार गर्न कठिनाइ हुनु र विद्यालय उमेरका बालबालिका घट्दै जानु,

घ) पर्याप्त स्वास्थ्य सुविधाहरु उपलब्ध नहुनु,

ङ) विशेषज्ञ जनशक्ति तथा पर्याप्त उपकरण सहितको स्वास्थ्य संस्थाहरुको अभाव हुनु,

च) कृषि तथा पशुपालनको क्षेत्र अझै परम्परागत तथा निर्वाहमुखी अवस्थामै रहनु,

छ) कृषि तथा पशुजन्य उत्पादनको बजारीकरण तथा उचित भण्डारणको व्यवस्था नहुनु,

ज) सिँचाई पूर्वाधार पर्याप्त नहुनु र भएका सिँचाई पूर्वाधार समेत समयमा मर्मत सम्भार हुन नसक्नु,

झ) गुणस्तरीय, भरपर्दो र नियमित खानेपानी आपूर्ती हुन नसक्नु,

ञ) पर्यटकीय पूर्वाधार विकासमा कमी भई पर्यटनमा अपेक्षाकृत विकास हुन नसक्नु,

ट) लैंगिक तथा सामाजिक समावेशीकरणको क्षेत्रमा अपेक्षाकृत प्रगति हुन नसक्नु,

ठ) सचेतनामा कमी भई धुम्रपान, मद्यपान लगायतका सामाजिक विकृतिहरु यथावत् रहनु,

ड) दिगो भौतिक पूर्वाधारको अवधारणा विकास भै लागू नहुनु,

ढ) भु-क्षय र पहिरो आदि प्रकोपको समस्या रहेको,

ण) विपद् व्यवस्थापन, जलवायु परिवर्तन, वातावरण संरक्षणका लागि संस्थागत संरचना तयार नहुनु ।

३.३.२ प्रमुख चुनौतीहरु

क) वन विनाश तथा जलवायु परिवर्तनको असर ले प्राकृतिक स्रोतको दिगो उपयोग हुन नसक्नु,

ख) पहाडी भूगोल भएका कारण दीर्घकालीन विकास योजना कार्यान्वयन गर्न चुनौती हुनु,

ग) आवश्यक पूर्वाधार तथा सेवाहरू विकास गर्न बजेट तथा स्रोतको सीमितता हुनु,

घ) प्रविधिमैत्री शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिमको अभाव हुनु,

ङ) पर्याप्त जलस्रोत भए पनि जलविद्युत् तथा सिँचाइको उचित उपयोग गर्न कठिनाइ हुनु,

च) पर्यटन प्रवर्द्धन गर्न आवश्यक पूर्वाधार, लगानी तथा व्यवस्थापनको अभाव हुनु,

छ) राज्यको न्यून लगानी र यस क्षेत्रको न्यून आन्तरिक आम्दानीका कारणले पूर्वाधार निर्माणमा ढिलाई हुनु,

ज) नीति, कार्यक्रम तथा बजेटमा तादम्यता हुन नसक्नु तथा पञ्चवर्षिय आवधिक योजना अनुसार वार्षिक बजेट तयार नहुनु,

झ) स्थानीय स्तरमा शिक्षित र दक्ष मानव संसाधनको अभाव हुनु,

ञ) कृषि प्रणालीलाई आधुनिकीकरण गर्नु चुनौतीपूर्ण हुनु,

ट) बजेट विनियोजन र निकासा समयमा नै नहुन,

३.४ निर्देशक सिद्धान्त

यस गाउँपालिकाको स्थानीय सम्भावना र आवश्यकतालाई मध्यनजर गरी यस आवधिक योजनाका लागि केही महत्वपूर्ण निर्देशक सिद्धान्तहरु तयार गरिएको छ। उक्त सिद्धान्तहरु देहायअनुसार दिइएको छः

क) कृषि र पर्यटन उच्च प्राथमिकता,

ख) स्थानीय अर्थतन्त्रको विकास र विस्तार,

ग) व्यवस्थित भू–उपयोग र योजनाबद्ध विकास,

घ) उत्पादनमूलक, जलवायु तथा विपद् उत्थानशिल पूर्वाधार,

ङ) प्रभावकारी सेवा प्रवाह र विकास व्यवस्थापन,

च) निजी, गैर सरकारी तथा समुदाय साझेदारी र सहकार्य,

छ) समवेशीकरण, सुशासन तथा सदाचार प्रर्वधन,

ज) सूचना तथा नतिजामा आधारित विकास व्यवस्थापन,

३.५ आवधिक योजनाको दीर्घकालीन खाका

गंगाजमुना गाउँपालिकाको सुनौलो भविष्य तयार गर्नका लागि दिगो विकास लक्ष्य, सोहौँ राष्ट्रिय योजनाका प्राथमिकताहरु, नेपालको दीर्घकालीन सोच र वागमतीको प्रदेश सरकारको आवधिक विकास योजनाले लिएका देहाय बमोजिमका आ-आफ्ना दीर्घकालीन सोच, लक्ष्य र उद्देश्य सँग तादम्यता हुने गरी गंगाजमुना गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना तयार गरिएको छ। गाउँ कार्यपालिकाको नेतृत्व, राजनीतिक दलका प्रतिनिधिहरु,

विषयगत शाखा तथा विकास सरोकारवालाहरुको सहभागितामा गंगाजमुना गाउँपालिकाको समग्र विकास प्रकृयालाई मार्गदर्शन प्रदान गर्ने उद्देश्यले दिर्घकालीन खाका तयार गरिएको छ। यस योजनाको दीर्घकालीन खाकामा गाउँपालिकाको दीर्घकालीन सोच, समष्टिगत लक्ष्य, समग्र उद्देश्यहरु, समग्र परिमाणात्मक लक्ष्य, नीति, रणनीति र कार्यक्रमहरु समेटिएका छन्।

३.५.१ दीर्घकालीन सोच

" कृषि, पर्यटन र पूर्वाधारः समृद्ध गङ्गाजमुनाको मूल आधार "

३.५.२ समष्टिगत लक्ष्य

कृषि, पर्यटन र पूर्वाधारको विकास गरी गङ्गाजमुना बासी नागरिकहरुलाई आर्थिक रुपमा समृद्ध, सामाजिक रुपमा सुसंस्कृत र प्रशासनिक रुपमा समतामुलक समावेशीता तथा सार्वजनिक सेवा सुविधामा समान पहुँचयुक्त गाउँपालिकाको स्थापना गर्ने।

३.५.३ समष्टिगत उद्देश्य

यस आवधिक योजनाको दीर्घकालीन सोच र लक्ष्यलाई सफलतापूर्वक हाँसिल गर्नका लागि देहायअनुसारका मुख्य उद्देश्यहरु रहेका छन्:

क) उत्पादनशील क्षेत्रको उच्चतम परिचालन गरी गुणस्तरीय उत्पादन र उत्पादकत्वमा वृद्धि गर्दै आर्थिक विकासको आधार तयार गर्नु,

ख) गुणस्तरीय शिक्षा, स्वास्थ्य तथा खानेपानी जस्ता आधारभूत सेवाको पहुँचको सुनिश्चितता गरी सामाजिक विकासमा सशक्त पालिका निर्माण गर्नु,

ग) गाउँपालिकाभित्र सुरक्षित, व्यवस्थित, विपद् उत्थानशिल सिँचाई, सडक, पुल, वस्ती, खानेपानी, उर्जा, सञ्चार तथा सूचना प्रविधि आदिका पूर्वाधारहरु विकास गरी आर्थिक तथा सामाजिक विकासको आधार तयार गर्नु,

घ) गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका वन, चरन क्षेत्र तथा जैविक विविधतालाई संरक्षण र सन्तुलित उपयोग, खानी तथा खनिजको दीगो उपयोग र व्यवस्थापन गर्दै, वातावरण संरक्षण, जलवायु अनुकुलन र विपद् व्यवस्थापनमा लगानी बढाई नागरिकहरुको जीवन सुरक्षा तथा सन्तुलित जीवनको सुनिश्चितता अभिवृद्धि गर्नु,

ङ) सामाजिक न्याय तथा सुशासन स्थापित गरी समृद्धि हाँसिल गर्नु।

३.६ परिमाणात्मक लक्ष्य

यस आवधिक विकास योजनाको परिमाणात्मक लक्ष्यहरु देहायअनुसार रहेका छन्:

तालिका १३: समग्र परिमाणात्मक लक्ष्य

क्र सं	सूचक/लक्ष्य	एकाई	आधार वर्ष २०८०/०८१	लक्ष्य		
				योजनाको लक्ष्य २०८६/८७	दिगो विकासको लक्ष्य २०८७	दिर्घकालिन लक्ष्य २१००
१	मानव विकास सूचांक		०.४५४	०.५	०.७	०.६२४
२	मानव सम्पत्ति सूचांक		०.९३	०.९३	०.७५	०.९०
३	लैङ्गिक समता सूचांक		०.९०४	०.९१०	०.७	०.९३
क	आर्थिक विकास					
१	समष्टिगत प्रमुख आर्थिक लक्ष्य		४.७	१४.९	१०	१५
२	कुल ग्राहस्थ उत्पादन	प्रतिशत	५	१०	१५	१४
३	प्रतिव्यक्ति आम्दानी दर	अमेरिकी डलर	६४०.७७	१०००	३२१३	६५००
४	प्रतिव्यक्ति आय क्रय समानता शक्तिको आधारमा	अमेरिकी डलर	६४०.७७	१०००	५८६७	७६००
५	बचत र ग्राहस्थ उत्पादन अनुपात	प्रतिशत	३३	३८	४०	४५
६	लगानी र ग्राहस्थ उत्पादन अनुपात	प्रतिशत	२८	३०	३५	४०
७	प्रतिव्यक्ति विप्रेषण	रुपैँया	२६२५.२९	४५००	१००००००	२००००००
८	निरपेक्ष आर्थिक गरिबीको रेखामुनी	प्रतिशत	५७	२०	१८	१८.७
९	कृषि क्षेत्रको आर्थिक वृद्धदर	-	५	७	९	१०
१०	उद्योग समुह क्षेत्रको आर्थिक वृद्धि दर	-	७	१०	१५	२०
११	सेवा क्षेत्रको आर्थिक वृद्धि दर	-	७	१५	२५	३०
१२	प्रति व्यक्ति खाद्यान्न उपलब्धता	के.जि.	५६४	७००	४९४	८००
ख	सामाजिक विकास					
१	जन्मदाको सरदर आयु	वर्ष		७१.०६५	८१	८५
२	मातृ मृत्यु दर	प्रतिलाख	२३९	२००	७०	४०
३	नवजात शिशु मृत्युदर	प्रति १००० जीवित जन्म	४७	१०	३	२
४	बाल मृत्युदर	प्रति १००० जीवित जन्म	२५	२०	१५	५
५	साक्षरता दर	५ वर्ष माथिको	४५.८८	७०	१००	१००
६	जनसंख्या वृद्धिदर	प्रतिशत	०.७१	०.७१	१	०.८
७	आधारभूत खानेपानी लाभान्वित जनसंख्या	प्रतिशत	१००	१००	१००	१००
ग	पूर्वाधार तर्फ लक्ष्यहरु					
१	कालो पत्रे पक्की सडक	कि.मि	-	३०		
२	विद्युत सेवा पुगेको जनसंख्या	प्रतिशत	-	५०	१००	१००

क्र सं	सूचक/लक्ष्य	एकाई	आधार वर्ष २०८०/०८१	लक्ष्य		
				योजनाको लक्ष्य २०८६/८७	दिगो विकासको लक्ष्य २०८७	दिर्घकालिन लक्ष्य २१००
३	३० मिनेटको पैदलयात्रामा बजारको केन्द्रसम्म पहुँच भएका घर परिवार	प्रतिशत	३०	६०	९८	९९
घ	वन वातावरण र विपद् व्यवस्थापन					
१	सामुदायिक तथा कबुलियती वनवाट लाभान्वित जनसंख्या	प्रतिशत	-	१००	-	-
२	उर्जा उपभोगमा नविकरणीय उर्जाको अनुपात	प्रतिशत	-	५०	-	-
३	विपद् घट्नावाट प्रभावित परिवार संख्या	संख्या				
ङ	सुशासन तथा संस्थागत विकास					
१	संस्थागत क्षमता प्राप्ताङ्क (LISA)	प्रतिशत	७२.५	९८	-	-
२	लैंससास परीक्षण प्राप्ताङ्क (GESI Audit)	प्रतिशत	-	८०	-	-
३	नागरिक सन्तुष्टिको सूचकाङ्क	सूचकाङ्क	-		-	-
४	वित्तीय जोखिम मूल्यांकन प्राप्ताङ्क (FRA)	प्रतिशत	६३.५	९५	-	-

३.७ रणनीति तथा कार्यनीतिहरु

यस गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजनाको अवधिभित्र देहायअनुसारका समग्र रणनीति तथा कार्यनीतिहरु तय गरिएको छः

तालिका १४: समग्र रणनीति तथा कार्यनीतिहरु

उद्देश्य १	**उत्पादनशील क्षेत्रको उच्चतम परिचालन गरी गुणस्तरीय उत्पादन र उत्पादकत्वमा वृद्धि गर्दै आर्थिक विकासको आधार तयार गर्नु।**			
रणनीति नं	**रणनीति**	**कार्यनीति नं**	**कार्यनीति**	**SDG संकेत**
१.१	परामपरागत कृषि तथा पशुपन्छीपालनलाई व्यावसायीकरण तथा आधुनिकीकरण गर्न सहयोग गरिनेछ।	१.१.१	पशुपालनलाई दीगो र व्यवसायिक बनगाउनका लागि कृषकहरुलाई तालिम, अनुदान, पुँजी र बजारीकरण आदिमा सहायत गरिनेछ।	२
		१.१.२	गाउँपालिकामा सम्भाव्य खाद्यान्न, तरकारी, फलफुल आदिको प्रवर्द्धन गरी उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गरिनेछ।	२
		१.१.३	कृषि तथा पशुपालनलाई प्रोत्साहन गर्नका लागि "जहाँ कृषक, त्यहाँ कृषि प्राविधिक" अवधारणालाई लागु गर्दै स्थलगत रुपमै कृषकहरुलाई कृषि सम्बन्धी ज्ञान, सीपका साथै प्राविधिक सहायत प्रदान गरिनेछ।	२
		१.३.४	गाउँपालिका क्षेत्र भित्र बेमौसमी तरकारी खेतीलाई प्रोत्साहन गर्न "एक गाउँ, एक ग्रीन हाउस टनेल" कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।	
१.२	यस गाउँपालिकामा पर्यटन सम्भाव्य क्षेत्रहरुमा पूर्वाधार विकास तथा प्रवर्द्धन गरी दिगोरुपमा स्थानीय रोजगारी तथा आय वृद्धि गर्ने कार्य गरिनेछ।	१.२.१	गाउँपालिकामा रहेका पर्यटकीय सम्भावनाहरुको खोजी गरी पूर्वाधार निर्माणमा जोड दिइनेछ।	
		१.२.२	पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि प्रचार प्रसार तथा पर्यटन शिक्षा कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।	
१.३	स्थानीय नागरिकहरुलाई सहकारीमा पहुँच तथा क्रियाशीलता बढाउनका लागि सहकारी नियमन गर्न स्थानीय ऐन तथा कार्यविधि तर्जुमा, सहकारीहरुको अनुगमन तथा क्षमता विकासमा सहयोग गरिनेछ।	१.३.१	सबै किसिमका सहकारीको सुव्यवस्थापन गर्नका लागि सहकारी सम्बन्धी स्थानीय ऐन तथा कार्यविधि तर्जुमा गरी लागू गरिनेछ।	१
		१.३.२	सहकारीहरुको दर्ता र नियमितरुपमा नवीकरण गराउने र सहकारी तथ्याङ्क प्रणालीलाई सूचारु गर्ने कार्य गरिनेछ।	१
		१.३.३	सहकारीहरुको नियमन गर्नका लागि सहकारी इकाई स्थापना गरी अनुगमन, सुपरिवेक्षण र क्षमता विकासका कार्यहरु गरिनेछ।	१

१.४	गाउँपालिकामा सञ्चालनमा रहेका सिँचाइ कुलोहरुको सुधार तथा थप सिँचाइका स्रोतहरुको पहिचान गरी निर्माण कार्यलाई प्राथमिकता दिइनेछ।	१.४.१	गाउँपालिकामा सञ्चालनमा रहेका सिँचाइ कुलोहरुको नियमितरुपमा मर्मतसम्भारको लागि कार्यक्रमहरु राखी कार्यान्वयन गरिनेछ।	२
		१.४.२	मझौला र ठूला सिंचाई आयोजनाहरुलाई नयाँ प्रविधिमा आधारित सिँचाई आयोजनाको रुपमा कार्यान्वयन गर्न संघीय सरकार र प्रदेश सरकारमा अनुरोध गरिनेछ।	२
१.५	स्थानीय परिवेशमा मिल्ने किसिमका लघु, घरेलु तथा साना उद्योगहरुको पहिचान, विस्तार र सञ्चालनका लागि प्रवर्द्धनात्मक कार्यहरु गरिनेछ।	१.५.१	कृषि तथा पशुजन्य उपजमा आधारित साना उद्योगहरु सञ्चालनका लागि सीप तालिम तथा प्रविधि सहयोग गरिनेछ।	८
		१.५.२	कृषि तथा पशुपन्छी क्षेत्रका व्यवसायहरुलाई नियमित रुपमा प्राविधिक सहयोग गर्ने जनशक्ति उत्पादनमा लगानी गरिनेछ।	८
		१.५.३	व्यवसाय सुरु गर्न इच्छुक र व्यवसाय सञ्चालन गरिरहेका उद्यमीहरुलाई उद्यमशीलता र व्यवसायिक सीप तालिम उपलब्ध गराइनेछ।	८
		१.५.४	स्थानीय उद्योगहरुबाट उत्पादन भएका उपजहरुलाई गाउँपालिकाको कार्यालय तथा अन्य कार्यालयहरुका उपभोगका लागि प्रोत्साहन गरिनेछ।	८
		१.५.५	उद्योग व्यवसायहरुमा उपयुक्त प्रविधि जडान र नवप्रवर्तनलाई प्रोत्साहन गरिनेछ।	१७
१.६	मजदुर तथा लक्षित वर्गहरुका लागि श्रम रोजगारी संरक्षण र सामाजिक सुरक्षाको व्यवस्था मिलाइनेछ।	१.६.१	श्रम बैङ्कको स्थापना गरी श्रमिकहरुको क्षमता विकास, हित कोष स्थापना र श्रमिक तथ्याङ्क व्यवस्थापन जस्ता कार्यहरु गरिनेछ।	८
		१.६.२	सबै सीपालु वा कोरा मजदुरहरुको लगत अद्यावधिक गर्ने र गाउँपालिकाबाट परिचयपत्र उपलब्ध गराइनेछ।	८
उद्देश्य २	**गुणस्तरीय शिक्षा, स्वास्थ्य तथा खानेपानी जस्ता आधारभूत सेवाको पहुँचको सुनिश्चितता गरी सामाजिक विकासमा सशक्त पालिका निर्माण गर्नु।**			
रणनीति नं	**रणनीति**	**कार्यनीति नं**	**कार्यनीति**	**SDG संकेत**
२.१		२.१.१	विशेषज्ञ सेवा सहितको गाउँ अस्पताल सञ्चालन गरिनेछ।	३

	नागरिकहरुलाई आधारभूत स्वास्थ्य सेवा सुनिश्चित गर्नका लागि दक्ष जनशक्ति, स्वास्थ्य सेवा र सामाग्रीहरुको आपूर्ति, स्वास्थ्य संस्थामा पूर्वाधारहरुको व्यवस्थामा लगानी बढाइनेछ।	२.१.२	सबै आमाहरुले स्वास्थ्यमा पहुँचका लागि उपयुक्त स्वास्थ्य संस्थाहरुमा प्रसुती केन्द्र सञ्चालन गरिनेछ।	३
		२.१.३	आधारभूत स्वास्थ्य सेवाका मुख्य सेवाहरु जस्तै पोषण, क्षयरोग निवारण, महामारी नियन्त्रण, आधारभुत खोप, गाउँघर क्लिनिक जस्ता कार्यक्रमहरुमा लगानी बढाइनेछ।	३
२.२	नागरिकहरुलाई गुणस्तरीय आधारभूत शिक्षा सेवामा पहुँच सुनिश्चितताका लागि शिक्षक तथा विद्यालय व्यवस्थापनमा केन्द्रित गतिविधिहरु सञ्चालन गरिनेछ।	२.२.१	विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धिका लागि दरबन्दी अनुसारका शिक्षक आपूर्ति र विषयगत शिक्षकहरुको व्यवस्थापन गरिनेछ।	४
		२.२.२	विद्यालयमा विद्यार्थीको संख्याका आधारमा अतिरिक्त शिक्षकहरुको आपूर्ति र शिक्षक क्षमता विकासमा जोड दिइनेछ।	४
		२.२.३	बालबालिकाहरुको सिकाइ उपलब्धि सुधार गर्नका लागि प्रविधिमैत्री शिक्षण सिकाइ र अतिरिक्त कक्षाहरुको व्यवस्था गरिनेछ।	४
		२.२.४	बालबालिकाहरुको सिकाइ उपलब्धि र शिक्षकहरुको शिक्षण प्रभावकारितामा सुधार गर्न नियमित शिक्षण सिकाइ अनुगमन तथा सुपरीवेक्षण कार्य गरिनेछ।	४
		२.२.५	आधारभूत तथा माध्यमिक शिक्षामा विज्ञान, प्रविधि र नवपर्वतन लाई प्रोत्साहन गरिनेछ।	१७
२.३	गाउँपालिकाका सम्पूर्ण नागरिकलाई स्वच्छ खानेपानीको उपलब्धता र सरसफाइमा सबै संलग्नता सुनिश्चित गरिनेछ।	२.३.१	खानेपानी आयोजनाहरुको दीगोपनाको लागि सम्बन्धित उपभोक्ताहरुलाई मर्मत सम्भार तालिम तथा जिम्मेवारी प्रदान गरी खानेपानी योजनाहरुको मर्मत सम्भार र मुहान संरक्षणको कार्य गरिनेछ।	६
		२.३.२	खानेपानीको समस्या भएका टोल बस्तीहरुका लागि नयाँ स्रोतको पहिचान गरी आयोजना कार्यान्वयन गरिनेछ।	६
		२.३.३	"एक घर, एक धारा" को व्यवस्थाका लागि कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।	६
		२.३.४	सबै नागिरकलाई सरसफाइ सम्बन्धमा सचेत तुल्याउन सरसफाइमा सबै घरधुरी कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।	६

२.४	महिला बालबालिका तथा लक्षित वर्गहरुको संरक्षण तथा क्षमता विकास गरी आर्थिक तथा सामाजिक सशक्तीकरणमा सहयोग गरिनेछ।	२.४.१	महिला हिंसा विरुद्धका अभियानहरु सञ्चालन गरिनेछ।	५
		२.४.२	महिलाहरुलाई व्यवसायिक सीप तालिम, सचेतनामुलक कार्यक्रमहरुमा सहभागी गराई उनीहरुको क्षमता विकासमा टेवा पुर्याइनेछ।	५
		२.४.३	बालबालिकाहरुको क्षमता विकासका गतिविधिहरु सञ्चालन गरिनेछ।	५
		२.४.४	दलित, आदिबासी तथा विपन्न वर्गहरुको क्षमता विकास र सशक्तिकरणका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ।	५
		२.४.५	अपाङ्गता भएको व्यक्ति र जेष्ठ नागरिकहरुको संरक्षण, सम्मान तथा स्वास्थ्योपचारमा सहयोग गरिनेछ।	५
२.५	युवाहरुको क्षमता विकास, सशक्तीकरण गरी विकासमा युवाको सहभागिता सुनिश्चित गरिनेछ।	२.५.१	युवाहरुलाई उद्यमशीलता, नेतृत्व क्षमता, व्यावसायिक सीप र खेलकुद सम्बन्धी सीप विकास तालिमहरु सञ्चालन गरिनेछ।	८
		२.५.२	युवाहरुलाई उद्यम सञ्चालनमा प्रोत्साहन गरिनेछ।	८
		२.५.३	युवाहरुलाई विकास प्रक्रियाको मूल प्रवाहमा जोडिनेछ।	८
		२.५.४	युवाहरुलाई दूर्व्यसनी सम्बन्धी सचेत गराई राष्ट्र निर्माणमा सहभागिताको लागि प्रेरित गर्ने कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।	८
२.६	स्थानीय संस्कृति तथा सांस्कृतिक सम्पदाहरुको संरक्षण र विकास गरिनेछ।	२.६.१	स्थानीय संस्कृतिहरुको जगेर्ना गर्नका लागि सांस्कृतिक संग्रहालय स्थापना गरिनेछ।	११
		२.६.२	स्थानीय मौलिक संस्कृतिलाई पर्यटन र उत्पादनसँग जोडेर धार्मिक तथा ऐतिहासिक स्थलहरुको संरक्षणमा जोड दिईनेछ।	११
उद्देश्य ३	**गाउँपालिकाभित्र सुरक्षित, व्यवस्थित, विपद् उत्थानशिल सिँचाई, सडक, पुल, वस्ती, खानेपानी, उर्जा, सञ्चार तथा सूचना प्रविधि आदिका पूर्वाधारहरु विकास गरी आर्थिक तथा सामाजिक विकासको आधार तयार गर्नु।**			
रणनीति नं	**रणनीति**	**कार्यनीति नं**	**कार्यनीति**	**SDG संकेत**

३.१	गाउँपालिकामा रहेका बस्तीहरुको सुधार गर्ने र एकीकृत बस्ती (Smart Village) विकासका अवधारणा कार्यान्वयन गरिनेछ ।	३.१.१	एकीकृत आवास क्षेत्र (Smart Village) निर्माण सम्बन्धी अध्ययन गरी उपयुक्त क्षेत्रहरुको पहिचान गरिनेछ ।	११
		३.१.२	स्थानीय मौलिक कला, स्थानीय सामाग्री र शिल्पी प्रयोग हुने गरी मापदण्ड अनुसारको भवन Type-I, Type-II, Type-III डिजाइन गरी भवन निर्माण मापदण्ड अनुसार बस्ती विकास गरिनेछ ।	११
३.२	गाउँपालिकामा अति आवश्यक र महत्वका सार्वजनिक भवन तथा अन्य संरचनाहरुको निर्माण र मर्मत तथा सम्भार गरिनेछ ।	३.२.१	शिक्षा तथा स्वास्थ्यका भवन तथा संरचनालाई पहिलो प्राथमिकता दिई निर्माण सञ्चालन गरिनेछ ।	७
		३.२.२	कृषि तथा पशुजन्य उपजको संकलन प्रशोधन र अन्य व्यावसायिक गतिविधिलाई प्रत्यक्ष योगदान पुग्ने भवन तथा संरचनाहरु निर्माण गरिनेछ ।	७
		३.२.३	सामुदायिक भवनका लागि साझेदारीमा सहयोग गरिनेछ ।	७
		३.२.४	खेलमैदान निर्माण गरी युवाहरुलाई खेलकुदमा सुविधा उपलब्ध गराइनेछ ।	७
३.३	गाउँपालिकाका सबै वडा, टोलबस्तीमा आवश्यक सडक तथा पुल निर्माण गरी सम्पूर्ण नागरिकलाई यातायात सुविधाको पहुँच विस्तार गरिनेछ ।	३.३.१	गाउँपालिकाको गौरवको योजनाको रुपमा रहेको मुस्ताङ-छार्का-भारबुङ-फुलखर्क सडक करिडोरलाई सडक ट्रयाक खोल्ने कार्य सम्पन्न गरिनेछ ।	९
		३.३.३	सम्पुर्ण वडा केन्द्र सम्म जोड्ने सडकहरुलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।	९
		३.३.४	कृषि तथा पर्यटकीय सडकहरुको निर्माण गरिनेछ ।	९
		३.३.५	सडकका आवश्यक स्थानहरुमा मोटरेबल पुल, झोलुङ्गे पुल, कल्भर्ट तथा कजवे निर्माण गरी सञ्चालन गरिनेछ ।	९
३.४	गाउँपालिकामा बग्ने विभिन्न नदी तथा खोलाहरुको पानीलाई उचित उपयोग, विद्युत उत्पादन सम्भावित क्षेत्रको पहिचान तथा उपयोग र स्थानीय नागरिकहरुलाई वैकल्पिक उर्जा उपलब्ध गराइनेछ ।	३.४.१	सबै टोल/बस्तीहरु तथा सार्वजनिक स्थलहरुमा सडक सोलार बत्तीको व्यवस्था गरिनेछ ।	७
		३.४.२	विद्युतीय चुलो र नविकरणीय उर्जा प्रयोगलाई बढाउन प्रोत्साहन गरिनेछ ।	७
		३.४.३	आधारभूत स्वास्थ्य, शिक्षा र प्रशासनसँग सम्बन्धित भवन तथा संरचनाहरुमा बिजुली तथा सोलार प्रणाली जडान गरी सेवा प्रवाहमा सहजता कायम गरिनेछ ।	७

		३.४.४	वैकल्पिक उर्जा सम्भावित टोल/बस्तीहरुमा वैकल्पिक उर्जाको प्रणाली उपयोगमा साझेदारी अनुदान दिइनेछ।	७
३.५	गाउँबासीहरुलाई सूचना सञ्चार र प्रविधि उपयोगको अग्रपङ्ती पुग्ने आधार तयार गरिनेछ।	३.५.१	सूचना प्रविधिको प्रयोगलाई बढाउन सबै कार्यालय, विद्यालय, स्वास्थ्य संस्था तथा सार्वजनिक स्थलहरुमा इन्टरनेटको व्यवस्था गरिनेछ।	१६
		३.५.२	सम्पूर्ण तथ्याङ्कहरु डिजिटाईजेसन गरि सेवा प्रवाहमा पेपरलेस गभरनेन्सको अवधारणा अगाडी बढाइनेछ।	१६
उद्देश्य ४	**गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका वन, चरन क्षेत्र तथा जैविक विविधतालाई संरक्षण र सन्तुलित उपयोग, खानी तथा खनिजको दीगो उपयोग र व्यवस्थापन गर्दै, वातावरण संरक्षण, जलवायु अनुकुलन र विपद् व्यवस्थापनमा लगानी बढाई नागरिकहरुको जीवन सुरक्षा तथा सन्तुलित जीवनको सुनिश्चितता अभिवृद्धि गर्नु।**			
रणनीति नं	**रणनीति**	**कार्यनीति नं**	**कार्यनीति**	**SDG संकेत**
४.१	वन, चरन क्षेत्र तथा जैविक विविधता संरक्षणका लागि नीतिगत व्यवस्था गरी सोसम्बन्धी गतिविधिहरु सञ्चालन गरिनेछ।	४.१.१	वन तथा जडिबुटी नर्सरी स्थापना र सञ्चालनमा साझेदारी गरिनेछ।	१५
		४.१.२	सम्बन्धित सरोकारवालालाई वन नर्सरी व्यवस्थापन, जैविक विविधता संरक्षण सम्बन्धमा सचेतनामूलक तालिम दिइनेछ।	१५
		४.१.३	गाउँपालिका क्षेत्रमा रहेका चरन क्षेत्रहरुको संरक्षण र पशुपालन व्यवसायको लागि उपयोग गराइनेछ।	६
		४.१.४	वन क्षेत्रमा जडिबुटी खेतीको प्रवर्द्धन गरिनेछ।	१५
४.२	गाउँपालिका क्षेत्रमा पहिरो तथा नदी कटान क्षेत्रहरु पहिचान गरी भूसंरक्षण र जलधारहरुको संरक्षण र सन्तुलित उपयोग गरिनेछ।	४.२.१	पहिरो र नदीकटान क्षेत्रहरुमा उपयुक्त विधिहरु जस्तै तारजाली पर्खाल, वृक्षरोपण, तटबन्ध आदि निर्माण गरी रोकथाम गरिनेछ।	११
		४.२.२	खानेपानीका मुहानहरु संरक्षण गरिनेछ।	६
		४.२.३	एकिकृत जलाधार संरक्षण गुरुयोजना तयार गरिनेछ।	
		४.२.४	उपयुक्त स्थानहरुको पहिचान गरी पानी पूनर्जिवीकरण पोखरीहरु निर्माण गरिनेछ।	६

४.३	गाउँपालिका क्षेत्रमा दिगो रुपमा फोहोर व्यवस्थापन गरिनेछ ।	४.३.१	स्थानीय नागरिकहरुलाई फोहोर उपयोग र व्यवस्थापन सम्बन्धमा ज्ञान सीप उपलब्ध गराइनेछ ।	१२
		४.३.२	नकुहिने फोहोरको संकलन केन्द्र तोकी दिगो व्यवस्थापनका लागि अन्य संस्था तथा निकायसंग साझेदारी र समन्वय गरिनेछ ।	१२
४.४	विपद् व्यवस्थापन, वातावरण अनुकुलन र जलवायु उत्थानशीलताका लागि संस्थागत संरचना तयार गरी सरोकारवालाहरुसँग सहकार्य गरिनेछ ।	४.४.१	स्थानीय नागरिकहरुलाई विपद् जोखिम न्यूनीकरण र प्रतिकार्य सम्बन्धमा क्षमता विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।	१३
		४.४.२	विपद् व्यवस्थापन कोष स्थापना गरी सञ्चालन गरिनेछ ।	१३
		४.४.३	वातावरण संरक्षण तथा अनुकुलन सम्बन्धमा नागरिकहरुलाई सचेत तुल्याई साझेदारीमा कार्यक्रमहरु गरिनेछ ।	१५
		४.४.४	जलवायु अनुकुलन तथा उत्थानशीलता सम्बन्धमा नागरिकहरुलाई सचेत तुल्याइनेछ ।	१५
		४.४.५	कृषि तथा अन्य क्रियाकलापमा विषादी न्यूनीकरणका लागि नागरिकाहरुलाई सचेत तुल्याई साझेदारी पहलहरु गरिनेछ ।	१५
उद्देश्य ५	**सामाजिक न्याय तथा सुशासन स्थापित गरी समृद्धि हाँसिल गर्नु ।**			
रणनीति नं	**रणनीति**	**कार्यनीति नं**	**कार्यनीति**	**SDG संकेत**
५.१	गाउँपालिकामा आवश्यक स्थानीय नीति ऐन तथा कार्यविधिहरु लागू गरी नागरिकहरुलाई सुशासनको प्रत्यभूति दिइनेछ ।	५.१.१	गाउँपालिकामा आवश्यक स्थानीय नीति, ऐन र कार्यविधिहरुको तर्जुमा र समयसापेक्ष अद्यावधिक गर्ने कार्य निरन्तररुपमा गरिनेछ ।	१६
		५.१.२	पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरुलाई राष्ट्रिय, संघीय र स्थानीय कानुनहरु सम्बन्धमा जानकार तुल्याइनेछ ।	१६
		५.१.३	गाउँपालिकामा लागू गरिएका कानुनहरुको प्रभावकारीता मूल्याङ्कन र संसोधनका लागि सुझावहरु संकलन र समावेश गरिनेछ ।	१६

५.२	गाउँपालिकाको संगठनात्मक तथा संरचनागत आवश्यकताहरु पहिचान गरी सुधारका पहलहरु गरिनेछ।	५.२.१	संस्थागत क्षमता आवश्यकता पहिचान गरी क्षमता विकासका विधिहरु समावेश गरी क्षमता विकास योजना तयार गरिनेछ।	१६
		५.२.२	गाउँपालिकालाई आवश्यक आवधिक वा रणनीतिक योजनाहरु तयार गरी कार्यान्वयन गरिनेछ।	१६
		५.२.३	आवधिक योजनालाई प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार गरी कार्यान्वयन गरिनेछ।	१६
		५.२.४	गाउँपालिकाको संगठन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धमा अध्ययन अनुसन्धान गरी सुझावहरुको कार्यान्वयन गरिनेछ।	१६
		५.२.५	विकासमा सार्वजनिक निजी साझेदारीका लागि टोल विकास संस्था, आमा समूह र आवश्यकतानुसार नागरिक सञ्जाल गठन तथा परिचालन गरिनेछ।	१६
५.३	गाउँपालिकाका आय स्रोतहरुको व्यवस्थापन तथा उपयोग र सार्वजनिक योजनाहरुको व्यवस्थापनमा प्रभावकारिताका लागि आवश्यक पहलहरु गरिनेछ।	५.३.१	आन्तरिक राजस्वलाई दिगो व्यवस्थापनका लागि राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरिनेछ।	१६
		५.३.२	राजस्व संकलन तथा व्यवस्थापनमा प्रभावकारिता ल्याउन राजस्व शाखाको सवलीकरण, करदाता तथ्याङ्क व्यवस्थापन र करदाता शिक्षा कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।	१७
		५.३.३	योजना व्यवस्थापनमा प्रभावकारिताका लागि खरिद योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन नियमितरुपमा गरिनेछ।	१७
		५.३.४	योजनाहरुको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन आन्तरिक तथा वाह्य पक्षबाट गर्ने व्यवस्था गरिनेछ।	१६
		५.३.५	एकीकृत विद्युतीय योजना व्यवस्थापन प्रणाली लागू गरिनेछ।	१६
५.४	गाउँपालिकाको सक्षम मानव संसाधन तयार गर्दै सेवा प्रवाहलाई नतिजामुखी तुल्याउन र	५.४.१	संस्थागत आवश्यकताको आधारमा पदाधिकारी तथा कर्मचारीको क्षमता विकासका गतिविधिहरु सञ्चालन गरिनेछ।	१६

	सुशासन कायम गर्न आवश्यक पहलहरु गरिनेछ।	५.४.२	कर्मचारीहरुलाई सेवाप्रति समर्पित गराउन पुरस्कार तथा उत्प्रेरणामुलक विधिहरु अवलम्बन गरिनेछ।	१६
		५.४.३	सेवा प्रवाहलाई छिटो छरितो र प्रभावकारी तुल्याउन सूचना प्रविधिको अधिकतम् उपयोग गरिनेछ।	१६
		५.४.४	गाउँपालिकाको सेवा लिन सक्षमता कम भएका नागरिकहरुका लागि नागरिक सहायता कक्ष, घुम्ती सेवा जस्ता विधिहरु अवलम्बन गरिनेछ।	१६

३.८ वित्तीय व्यवस्थापन

३.८.१ सार्वजनिक स्रोत परिचालनको आधार

गंगाजमुना गाँउपालिकाको आवधिक योजनाको दीर्घकलीन सोच अनुसारका लक्ष्य तथा उद्देश्यहरू प्राप्तिका लागि पहिचान गरिएका कार्यक्रमहरूको प्राथमिकीकरण गरी सोको लागि आवश्यक स्रोतहरूको व्यवस्थापन गर्न सम्भाव्य स्रोतहरूको आँकलन र नयाँ स्रोतहरूको पहिचान गरी परिचालन तथा उपयोग गरिनेछ ।

क) वित्तीय हस्तान्तरण

नेपालको संविधान र अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐनद्वारा व्यवस्था गरिए बमोजिम यस गाउँपालिकालाई संघ र प्रदेशहरूबाट देहाय बमोजिमका वित्तीय स्रोतहरू हस्तान्तरण हुनेछ ।

- ✓ संघीय सरकारद्वारा वार्षिक रूपमा उपलब्ध हुने समानीकरण अनुदान, सशर्त अनुदान, विशेष अनुदान, समपूरक अनुदान र राजस्व बाँडफाँड
- ✓ प्रदेश सरकारद्वारा वार्षिक रूपमा उपलब्ध हुने समानीकरण अनुदान, सशर्त अनुदान, विशेष अनुदान, समपूरक अनुदान र राजस्व बाँडफाँड
- ✓ वैदेशिक अनुदानतर्फ अन्त्तराष्ट्रिय विकास सहायता नीति, २०७६ बमोजिम संघीय अर्थ मन्त्रालयको संयोजनमा प्राप्त हुने रकम ।

(ख) आन्तरिक आय

- ✓ स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन बमोजिम स्थानीय तहले राजश्व बाँडफाड बाट प्राप्त गर्ने कर तथा गैरकरका रकमहरू ।

(ग) अन्य

- ✓ गाउँपालिकाको बजेट संरचना बाहिर संघद्वारा प्रत्यायोजित कार्यक्रमअन्तर्गत सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमका लागि प्राप्त हुने रकम
- ✓ निर्वाचन क्षेत्र पूर्वाधार विकास कार्यक्रमबाट प्रवाहित हुने रकम

✓ संघीय तथा प्रदेश तहबाट कार्यक्रमसहित प्राप्त हुने रकम।

३.८.२ कुल वित्तीय लगानी

गंगाजमुना गाँउपालिकाको समग्र आर्थिक तथा सामाजिक विकासका निमित्त आवधिक योजना अन्तर्गतका कार्यक्रमहरू सञ्चालनका लागि कूल रु. २ अर्ब ८८ करोड ५२ लाख वित्तीय लगानी हुने अनुमान छ। गाउँपालिकाको आन्तरिक तथा बाह्यय आम्दानीको विभिन्न शिर्षक गरी रकम रु. १ अर्ब ८८ करोड ९ लाख पुँजिगत खर्च हुने अनुमान गरिएको छ भने न्युन हुन आउने रु. १ अर्ब ४२ लाख संघीय सरकार तथा प्रदेश सरकारका विभिन्न निकायहरु बाट लगानी हुने अनुमान गरिएको छ। त्यसै गरी बाँकी रहेको अपुग रकममा यस गाउँपालिकामा कार्यरत विभिन्न निजी क्षेत्र, गैरसरकारी/अन्तराष्ट्रिय गै.स.स. हरुबाट लगानी गर्न सकिने अनुमान समेत गरिएको छ। जसलाई तलको तालिकामा दिइएको छ।

तालिका: आवधिक योजनामा बहुक्षेत्रगत अनुमानित लागत

क्र.स.	श्रोत	रकम (रू करोडमा)	प्रतिशत
१	सार्वजनिक क्षेत्र गाउँपालिका	१ अर्ब ८७ करोड ३५ लाख	६२.८५%
२	सार्वजनिक क्षेत्र संघ सरकार	६५ करोड ५० लाख	२१.८१%
३	सार्वजनिक क्षेत्र प्रदेश सरकार	४४ करोड ४१ लाख	१४.७९%
४	नीजि क्षेत्र/गैरसरकारी/अन्तराष्ट्रिय गै.स.स	१ करोड ६२ लाख	०.५५%
५	कूल जम्मा	२ अर्ब ९८ करोड ७ लाख	

यसरी लागतको ठूलो हिस्सा सार्वजनिक क्षेत्रले ९९.५ प्रतिशत छ भने नीजि क्षेत्र र गैर सरकारी / अन्तराट्रिय गै.स.स.लाई समेत समाहित गरेर कार्यक्रमको साझेदारीको रूपमा लिइएको छ।

३.८.३ लगानी मागका क्षेत्रहरू

गंगाजमुना गाँउपालिकाको यस पञ्च वर्षिय आवधिक योजना तर्फ प्रस्ताव गरिएका विभिन्न क्षेत्रगत योजना हरुको विश्लेषण गर्दा गाउँपालिकाको शिर्षकहरु मध्ये सबै भन्दा धैरै अर्थात करिब ८० प्रतिशत पूर्वाधार विकास तर्फ,

१० प्रतिशत आर्थिक विकास क्षेत्र, ४ प्रतिशत सामाजिक विकास तर्फ, त्यसैगरी सबैभन्दा कम करिब ३ प्रतिशत वन वातावरण तर्फ र संस्थागत विकास र सुशासनको क्षेत्रमा ३ प्रतिशत खर्च गर्ने बजेट माग गरिएको छ। जसलाई तलको चित्रमा देखाईएको छ।

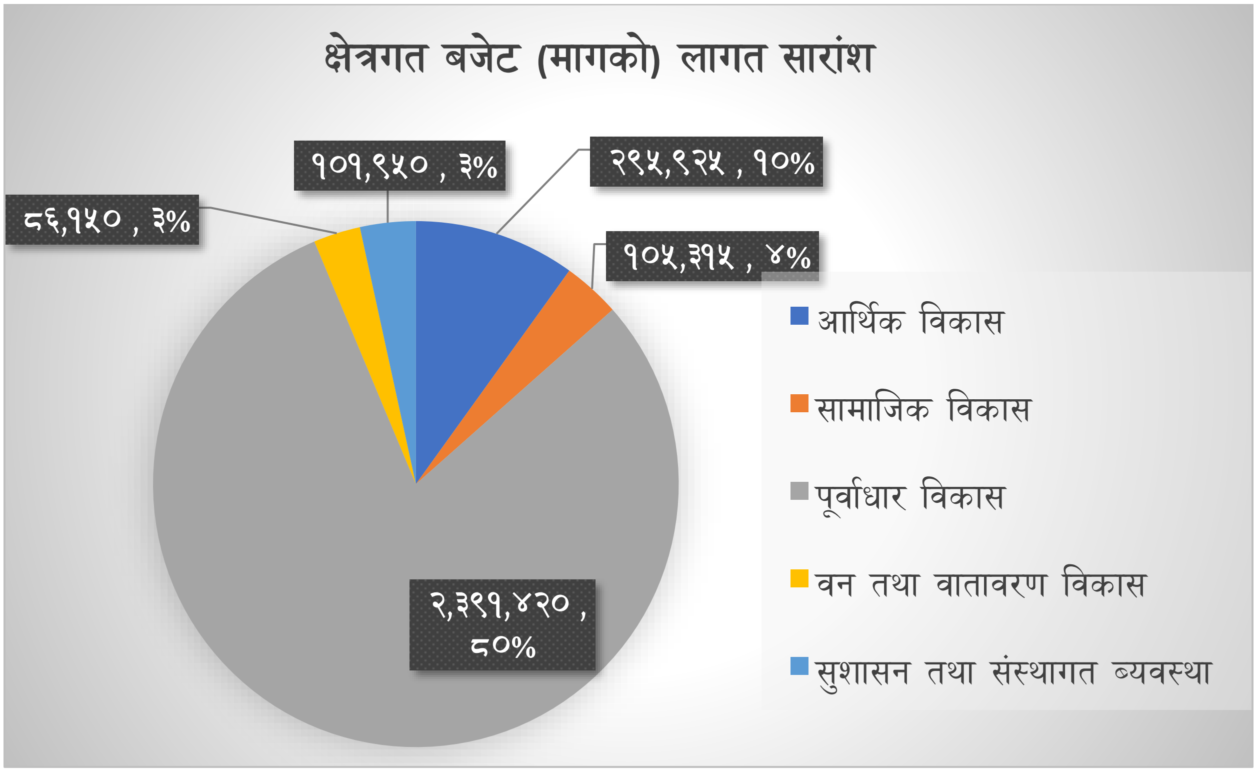

चित्र: आवधिक योजना मागको क्षेत्रगत अनुमानित लागत

३.९ सार्वजानिक खर्च र खर्च बेहोर्ने श्रोतहरू

गंगाजमुना गाँउपालिकाको यस आवधिक योजना अन्तर्गत प्रक्षेपित खर्च जुटाउन अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरणका साथै आन्तरिक राजस्वका स्रोतहरू पनि परिचालन गर्नुपर्नेछ। हाल आन्तरिक राजस्वका स्रोतहरूको सिमितताको कारणले संघ र प्रदेशबाट प्राप्त हुने विभिन्न अनुदान लगायतका रकमहरू माथि निर्भर रहनुपर्ने स्थिति विद्यमान रहेको छ। लगभग ७०.६२ प्रतिशत रकम संघीय सरकारबाट , १२.२९ प्रदेश सरकारबाट अनुदान र १४.०७ प्रतिशत राजस्व बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने यस गंगाजमुना गाँउपालिकाले स्थायी रूपमा अन्य श्रोतहरूको पहिचान गर्न पर्ने अवस्था देखिन्छ।

तालिका : गंगाजमुना गाउँपालिकाको सार्वजानिक खर्च र खर्च बेहोर्ने श्रोतहरू

क्र सं	बजेटको स्रोत	आगामी ५ वर्षको स्रोत अनुसार प्रक्षेपण रकम रु									
		प्रतिशत	प्रथम वर्ष (२०८२/८३)	प्रतिशत	दोस्रो वर्ष (२०८३/८४)	प्रतिशत	तेस्रो वर्ष (२०८४/८५)	प्रतिशत	चौथो वर्ष (२०८५/८६)	प्रतिशत	पाँचौं वर्ष (२०८६/८७)	पाँच वर्षको जम्मा
	आय	**१००**	**५४५,४७२,८५१**	**१००**	**५७२,७४६,४९३**	**१००**	**६०१,३८३,८१८**	**१००**	**६३१,४५३,००९**	**१००**	**६६३,०२५,६५९**	**३,०१४,०८१,८२९**
१	आन्तरिक स्रोत	२.३८	१२,९९९,०९६	२.३८	१३,६४९,०५१	२.३८	१४,३३१,५०४	२.३८	१५,०४८,०७९	२.३८	१५,८००,४८३	७१,८२८,२१३
२	राजस्व वाँडफाँट	१४.०७	७६,७३८,२०९	१४.०७	८०,५७५,११९	१४.०७	८४,६०३,८७५	१४.०७	८८,८३४,०६९	१४.०७	९३,२७५,७७२	४२४,०२७,०४३
३	रोयल्टी बाँडफाँट	०.०९	५००,०००	०.०९	५२५,०००	०.०९	५५१,२५०	०.०९	५७८,८१३	०.०९	६०७,७५३	२,७६२,८१६
४	संघीय सरकारवाट प्राप्त हुने अनुदान	७०.६२	३८५,२२०,७३२	७०.६२	४०४,४८१,७६९	७०.६२	४२४,७०५,८५७	७०.६२	४४५,९४१,१५०	७०.६२	४६८,२३८,२०७	२,१२८,५८७,७१५
५	प्रदेश सरकारवाट प्राप्त हुने अनुदान	१२.२९	६७,०१४,८१४	१२.२९	७०,३६५,५५४	१२.२९	७३,८८३,८३२	१२.२९	७७,५७८,०२४	१२.२९	८१,४५६,९२५	३७०,२९९,१४८
६	विविध आय	०.५५	३,०००,०००	०.५५	३,१५०,०००	०.५५	३,३०७,५००	०.५५	३,४७२,८७५	०.५५	३,६४६,५१९	१६,५७६,८९४

३.१० सार्वजनिक खर्चको बाँडफाँट

तालिका ६ सार्वजनिक खर्चको बाँडफाँट

(रकम रु.)

	व्यय	**१००**	**५४५,४७२,८५१**	**१००**	**५७२,७४६,४९३**	**१००**	**६०१,३८३,८१८**	**१००**	**६३१,४५३,००९**	**१००**	**६६३,०२५,६५९**	**३,०१४,०८१,८२९**
क	प्रशासनिक खर्च	४१.४	२२५,९०४,५५२	३९.५	२२६,२६४,३०५	३७.७	२२६,६२४,६३१	३५.९	२२६,९८५,५३१	३४.३	२२७,३४७,००६	१,१३३,१२६,०२४
ख	विकास खर्च	५८.६	३१९,५६८,२९९	६०.५	३४६,४८२,१८८	६२.३	३७४,७५९,१८७	६४.१	४०४,४६७,४७८	६५.७	४३५,६७८,६५३	१,८८०,९५५,८०५

३.११ विषयक्षेत्र अनुसार अनुमानित बजेट

गंगाजमुना गाँउपालिकाको आवधिक क्षेत्रगत विकासका कार्यक्रमहरुलाई मुख्य २२ वटा शिर्षकहरुमा विभाजन गरिएको छ। मुख्यतया पाँचवटा शिर्षकहरु गरी कुल रकम रु. २ अर्ब ९८ करोड ७ लाख रुपैँया बराबरको योजना तथा कार्यक्रमहरु प्रस्ताव गरिएको छ। उक्त प्रस्तावित कुल रकम र विषयगत क्षेत्रका योजना तथा कार्यक्रमहरुको एकमुष्ठ विवरण तल तालिकामा दिईएको छ।

३.११.१ योजनाहरुको प्राथमिकीकरणका आधार

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा २४/३ बमोजिम निम्न आधारहरुमा वडा तथा बस्तीहरुबाट आएका योजनाहरु प्राथमिकीकरण गरिएको छ।

- आर्थिक विकास र गरिबी निवारणमा प्रत्यक्ष योगदान पुर्याउने,
- उत्पादनमुलक र छिटो प्रतिफल दिने (ठूला आयोजनाहरुको हकमा बढिमा ३ वर्ष भित्र सम्पन्न हुने,
- राजस्व परिचालनमा योगदान पुर्याउने,
- सेवा प्रवाह, संस्थागत विकास र सुशासनमा योगदान पुर्याउने,
- स्थानीय श्रोत साधनमा आधारित भई जनसहभागितामा अभिवृद्धि गर्ने,
- लैङ्गिक समानता, सामाजिक समावेशीकरणको अभिवृद्धि हुने,
- दिगो, विकास, वातावरण संरक्षण र विपद् व्यवस्थापनमा योगदान पुर्याउने,
- समुदायलाई विपद् तथा जलवायु परिवर्तन उत्थानशिल बनाउने,
- स्थान विशेष संस्कृति र पहिचान प्रवर्द्धन गर्ने,
- स्थानीय तहले आवश्यक देखेका अन्य विषयहरु,

तालिका :गंगाजमुना गाँउपालिकाका आवधिक क्षेत्रगत बजेटको क्षेत्रगत खर्च अनुमान

(रकम रु. हजारमा)

क्र सं	विषय क्षेत्र	प्रतिशत	प्रथम वर्ष (२०८२/८३)	प्रतिशत	दोस्रो वर्ष (२०८३/८४)	प्रतिशत	तेस्रो वर्ष (२०८४/८५)	प्रतिशत	चौथो वर्ष (२०८५/८६)	प्रतिशत	पाँचौं वर्ष (२०८६/८७)	पाँच वर्षको जम्मा
१	आर्थिक विकास	२०	६३,९१४	२०	६९,२९६	२०	७४,९५२	२०	८०,८९३	२०	८७,१३६	३७६,१९१
२	सामाजिक विकास (ससर्त सहित)	१५	४७,९३५	१५	५१,९७२	१५	५६,२१४	१५	६०,६७०	१५	६५,३५२	२८२,१४३
३	पूर्वाधार विकास	५५	१७५,७६३	५५	१९०,५६५	५५	२०६,११८	५५	२२२,४५७	५५	२३९,६२३	१,०३४,५२६
४	वन तथा वातावरण विकास	५	१५,९७८	५	१७,३२४	५	१८,७३८	५	२०,२२३	५	२१,७८४	९४,०४८
५	सुशासन तथा संस्थागत ब्यवस्था	५	१५,९७८	५	१७,३२४	५	१८,७३८	५	२०,२२३	५	२१,७८४	९४,०४८
	जम्मा	१००	३१९,५६८	१००	३४६,४८२	१००	३७४,७५९	१००	४०४,४६७	१००	४३५,६७९	१,८८०,९५६

३.१२ स्रोत अनुमान तथा प्रक्षेपण

माथिका वृद्धिदर अनुमान र गंगाजमुना गाँउपालिकाको लागि गत आ.व. २०७८।७९, २०७९।८०, र २०८०।८१ मा प्राप्त बजेट समेतको अनुमानको आधार आगामी ५ वर्षको आम्दानी तथा खर्च प्रक्षेपण गरिएको छ । आय प्रक्षेपण गर्दा खुद विकास कार्यमा लगानी गर्न उपयोग हुन सक्ने बजेट तथा कार्यक्रमको शिर्षकहरुलाई मात्र समावेश गरिएको छ । गाउँपालिकाको कर्मचारी व्यवस्थापन, तलब भत्ता, जेष्ठ नागरिक भत्ता जस्ता राज्यका अनिवार्य दायित्वका रकमहरु जसरी आँउछ त्यसरी नै खर्च हुने हुँदा यसमा समावेश गरिएको छैन । यसर्थ बजेट कार्यक्रम प्रक्षेपण गर्दा वित्तिय समानीकरण अनुदान र सशर्त अनुदान (संघिय तथा प्रादेशिक) लाई आयको प्रमुख श्रोत मानिएको छ भने आन्तरिक आम्दानी तथा राजश्व बाँडफाँडको आयलाई गाउँपालिकाको चालु तथा प्रशासनिक खर्च हुने मानि प्रक्षेपण गरिएको छ । सोको आधारमा गाउँपालिकाको आ.व. २०८२।०८३ देखि २०८६।०८७ सम्मको कुल आम्दानी बजेट रु. ३ अर्ब १ करोड ४० लाख ८१ हजार प्रक्षेपण गरिएको छ । यो रकम संघिय र प्रदेशले साविकमा दिँदै आएको सशर्त, वित्तिय समानीकरण तथा राजश्व बाँडफाँड प्राप्त हुन सक्ने अनुमानित बजेट हो । थप दातृ निकाय, विशेष कोषको लागि प्रदेश र संघमा कार्यक्रम पेश गर्ने, नीजिक्षेत्र तथा सहकारी संस्था परिचालन गर्ने, प्राकृतिक श्रोतबाट आन्तरिक आय बढाउने जस्ता उपायहरु अवलम्बन गर्ने छ ।

३.१२.१ कानुनी आधार

नेपालको संविधानको धारा ५९ अनुसार स्थानीय तहले आफ्नो अधिकार क्षेत्रको आर्थिक अधिकार सम्बन्धी विषयमा कानुन बनाउने, वार्षिक बजेट बनाउने, निर्णय गर्ने नीति तथा योजना बनाउने र त्यसको कार्यान्वयन गर्ने सम्बन्धमा संवैधानिक व्यवस्था गरेको छ । स्थानीय सरकार सञ्चान ऐन २०७४ को दफा २४ ले स्थानिय निकायको आफ्नो अधिकारक्षेत्रको विषयमा स्थानीयस्तरको विकासको लागि आवधिक, वार्षिक, रणनीतिगत, विषय क्षेत्रगत मध्यकालीन तथा दीर्घकालीन विकास योजना बनाई लागु गर्नुपर्ने व्यवस्था समेत गरेको छ । संविधानको उक्त व्यवस्था र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन अनुसार गंगाजमुना   गाँउपालिकाको लागि ५ वर्षे रणनीतिक योजना कार्यान्वयन गर्न निम्न कानुनी आधारहरु लिइएको छः

- नेपालको संविधान २०७२
- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४
- अन्तर–सरकारी वित्त व्यवस्थापन सम्बन्धी ऐन २०७४
- राष्ट्रिय प्राकृतिक श्रोत तथा वित्त आयोग ऐन २०७४

- संघीय आर्थिक कार्यविधि ऐन २०७५
- विकास सहायता नीति २०७१
- सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३
- वार्षिक विकास कार्यक्रम तथा बजेट (मध्यमकालीन खर्च संरचना समेत) तर्जुमासम्बन्धी मार्गदर्शन २०७४

३.१२.२ श्रोत अनुमानका क्षेत्रहरु

नेपालको संविधान २०७२ को दफा ६० ले राजश्व श्रोतको बाँडफाँड हुने व्यवस्था गरेको छ । अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन २०७४ को परिच्छेद ४ दफा ८,९,१० र ११ बमोजिम यस गंगाजमुना गाँउपालिकालाई प्राप्त हुनसक्ने आर्थिक श्रोतहरु निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छः

तालिका :गंगाजमुना गाँउपालिकालाई प्राप्त हुने बजेटको श्रोत तथा शिर्षकहरुको विवरण

क्र.सं.	श्रोत	शिर्षकहरु
१	नेपाल सरकार	वित्तीय समानिकरण, सशर्त, विशेष र समपूरक अनुदान
२	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानिकरण, सशर्त, विशेष र समपूरक अनुदान
३	राजस्व बाँडफाँड	मूल्य अभिबृदि कर, आन्तरिक उत्पादनमा लागेको अन्तशुल्कको रकम, प्राकृतिक स्रोतको रोयल्टी बाँडफाँडबाट प्राप्त रकम
४	आन्तरिक आम्दानी	एकीकृत सम्पत्ति कर, घर बहाल कर, व्यवसाय कर, सेवा शुल्क, दस्तुर, गैर कर आदि
५	अन्तर स्थानीय तह लगानी	फोहोर प्रशोधन केन्द्र निर्माण बजेट आदि
६	वैदेशिक स्रोत	नेपाल सरकारबाट स्वीकृति प्राप्त कार्यक्रमका रकमहरु
७	जन सहभागिता	विकास निर्माणमा उपभोक्ताबाट सङ्कलित रकम
८	आन्तरिक ऋण	आयोगको मापदण्ड बमोजिम स्वदेशी वित्तीय संस्थाबाट लिएको ऋण

३.१२.३ वृद्धिदर अनुमानको आधार

विगत पाँच वर्ष यताको कुल बजेटको आकारसँगै स्थानीय तहमा विनियोजन हुने बजेटको अंश निरन्तर वृद्धि भइरहेको छ। गंगाजमुना गाँउपालिकाको विगत तीन आ.व को वजेटको वृद्धि आकार हेर्दा संघिय, प्रदेश सरकार तथा राजश्व वाडफाड बाट प्राप्त हुने अनुदान रकममा स्थिर प्रकृतिको वृद्दि भएको पाइदैन।

यसर्थ आधार वर्ष २०८०/८१ वास्तविक आय व्ययको आधारमा आवाधिक योजना संचालनार्थ आवश्यक पर्ने अनुमानित आय तथा व्यय तयार गर्नका लागि विगत तिन वर्षमा भएको कुल बजेटको बढोत्तरी तथा कुल बजेटमध्ये स्थानीय तहमा भएको बजेटको अंशमा भएको बढोत्तरीलाई आधार मानी हाल विनियोजित बजेट तथा खर्चमा सरदर ५ प्रतिशत वृद्धि गरी अनुमान गरिएको छ। वृद्धिदर अनुमानको आधारका लागि विगत पाँच वर्षको कुल बजेट तथा स्थानिय तहमा विनियोजन भएको अंशको तुलनात्मक विवरण निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका :गंगाजमुना गाँउपालिकाको आम्दानीको विस्तृतिकरण तथा वृद्धि प्रतिशतको अवस्था

(रकम रु.)

राजस्व संकेत नं	बजेटको स्रोत	आ. व. २०७८/७९	आ. व. २०७९/८०	आ. व. २०८०/८१	औषत वार्षिक आय रु (गत तिन आ व को)	औषत वार्षिक वृद्दि
	आन्तरिक स्रोत	४०५,३१७	४,१६१,८६२	६,६१७,११८	३,६४९,८४७	२१.९
११३१३	सम्पत्ति कर			२४१,८०६	८०,६०२	४४.२
११३१४	भूमिकर (मालपोत)	४०५,३१७.०	१,२७३,३४६	३१६,२८६	६६४,९८३	०.०
११३१७	बहाल कर		३२,७१६	१८८,६१७	७३,७७८	३६.७
११३२२	बहाल विटौरी शुल्क		१२,०१२		४,००४	०.०
११६९१	जडिबुटी, कवाडी र जिवजन्तु कर			२२,००१	७,३३४	४४.२
१४२२९	अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क		७८०,९६६	२४६,८३०	३४२,५९९	०.०
१४२४२	नक्सा पास दस्तुर		-	२७,०३९	९,०१३	४४.२
१४२४३	सिफारिस दस्तुर		१,२६६,६२८	२,५२७,४८४	१,२६४,७०४	२६.०
१४२४४	व्यक्तिगत घट्ना दर्ता दस्तुर		३२३,८४८	४७४,९००	२६६,२४९	२१.३
१४२४५	नाता प्रमाणित दस्तुर		१३६,८१०	३८६,७५०	१७४,५२०	३०.४
१४२४९	अन्य दस्तुर		३३५,५३६	१८७,३५६	१७४,२९७	२.४
१४२५३	व्यावसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुर		-	२३४,७५६		
१४५२९	अन्य राजस्व (विविध आय)			१,७६३,२९३	५८७,७६४	४४.२
१४६११	व्यावसाय कर		४९२,८५०	१,०००		
	राजश्व बाँडफाँड	८१,०१३,१८७	६७,६६१,०३६	६६,२८२,५१५	७१,६५२,२४६	०.०
११४११	बाँडफाँड भई प्राप्त हुने मूल्य अभिबृद्धि कर	५०,९११,८६७	५०,०५०,२९८	५०,११७,६९८	५०,३५९,९५४	०.०

राजस्व संकेत नं	बजेटको स्रोत	आ. व. २०७८/७९	आ. व. २०७९/८०	आ. व. २०८०/८१	औषत वार्षिक आय रु (गत तिन आ व को)	औसत वार्षिक वृद्दि
११४२१	बाँडफाँड भई प्राप्त हुने अन्त :शु शुल्क	१६,७८९,३४९			५,५९६,४५०	०.०
११४५६	बाँडफाँड भई प्राप्त हुने सवारी साधन कर	१२,८६१,८२०	१५,१७२,५२६	१६,१६४,८१७	१४,७३३,०५४	३.१
१४१५७	बाँडफाँड भई प्राप्त हुने दहत्तर बहत्तरको विक्रि बाट प्राप्त हुने आय	४५०,१५१	२,४३८,२१२		९६२,७८८	०.०
	रोयल्टी बाँडफाँट	-	-	-	-	०.०
	संघीय सरकारवाट प्राप्त हुने अनुदान	३८३,७०३,४३४	३५७,३३४,४४२	३४२,०५०,७६५	३६१,०२९,५४७	०.०
१३३११	वित्तिय समानिकरण अनुदान	१३०,०००,०००	१२७,००२,५००	१११,५०७,०००	१२२,८३६,५००	०.०
१३३१२	सर्शत अनुदान चालु	१९४,८६०,११५	१९९,८४९,९९७	२०३,२४७,३६१	१९९,३१९,१५८	०.७
१३३१३	सर्शत अनुदान पुँजिगत	१९,७८५,६४१	२०,३२०,४३०	१३,१३८,८१८	१७,७४८,२९६	०.०
१३३१४	विशेष अनुदान चालु	५,९९५,७५४			१,९९८,५८५	०.०
१३३१५	विशेष अनुदान पुँजिगत	३०,९१५,६९०	६,६८१,२१५	८,४६५,६१३	१५,३५४,१७३	०.०
१३३१७	समपुरक अनुदान पुँजिगत	२,१४६,२३४	३,४८०,३००	५,६९१,९७३	३,७७२,८३६	१४.७
	प्रदेश सरकारवाट प्राप्त हुने अनुदान	४२,८७८,९५८	६४,१०३,०६९	५२,४७६,८०५	५३,१५२,९४४	०.०
१३३११	वित्तिय समानिकरण अनुदान	११,११७,०००	१३,२३५,०००	१२,४७६,०००	१२,२७६,०००	०.५
१३३१२	सर्शत अनुदान चालु	१०,६३५,४३४	२६,३०५,९९९	१२,३६८,५११	१६,४३६,६४८	०.०
१३३१३	सर्शत अनुदान पुँजिगत			४,२५८,९९०	१,४१९,६६३	४४.२
१३३१४	विशेष अनुदान चालु		६,९२६,०००	९,२७७,१९१	५,४०१,०६४	१९.८
१३३१५	विशेष अनुदान पुँजिगत	४,२००,०००			१,४००,०००	०.०
१३३१६	समपुरक अनुदान चालु		१७,६३६,०७०		५,८७८,६९०	०.०
१३३१७	समपुरक अनुदान पुँजिगत	१६,९२६,५२४		१४,०९६,११३	१०,३४०,८७९	१०.९
	विविध आय	-	-	-	-	०.०
	जम्मा आय	५०८,०००,८९६	४९३,२६०,४०९	४६७,४२७,२०३	४८९,४८४,५८४	५.०
३२१२२	नगद/बैङ्क मौजात	८२,७८४,६७१	२१,१७०,४५९	७३,९१६,२७५	५९,२९०,४६८	
	कुल जम्मा	५९०,७८५,५६७	५१४,४३०,८६८	५४१,३४३,४७७	५४८,७७५,०५२	५.०

परिच्छेद – ४

आर्थिक क्षेत्र

आर्थक विकास क्षेत्र गंगाजमुना गाउँपालिकाको समष्टिगत विकास र समृद्धिको महत्वपूर्ण आधार हो। यस क्षेत्र अन्तर्गत कृषि, पशु विकास, उद्योग वाणिज्य तथा आपूर्ती, पर्यटन, सहकारी तथा वित्तीय क्षेत्र र श्रम तथा वैदेशिक रोजगारी आदि उपक्षेत्रहरु पर्दछन्। नेपालको संविधानको अनुसूची ८ मा स्थानीय तहलाई स्थानीय बजारको व्यवस्थापन, कृषि तथा पशुपालन, कृषि उत्पादन व्यवस्थापन, सहकारी जस्ता स्थानीय आर्थिक विकासको जिम्मेवारी प्रदान गरेको छ। यी विषयहरु दिगो विकासको लक्ष्य १ (शुन्य गरिबी), लक्ष्य २ (भोकमरीको अन्य), लक्ष्य ८ (सम्मानित काम तथा आर्थिक उन्नती) र लक्ष्य १० (सममानताको न्यूनीकरण) जस्ता पक्षहरुसँग प्रतक्ष्य जोडिएका छन् । यसर्थ, यहाँको आर्थिक विकासका प्रचलित क्षेत्रहरुलाई समेटी आवधिक विकास योजनामा आर्थिक विकासका विषय क्षेत्रहरुको सम्भावना, अवसर, समस्या, चुनौतीहरुको विश्लेषण गरी विषयगत दीर्घकालीन सोच, लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति तथा कार्यनीति, कार्यक्रम तथा परियोजना, अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका र अनुमान तथा जोखिम देहायअनुसार तयार गरिएको छः

४.१ कृषि तथा पशुपन्छी विकास

४.१.१ पृष्ठभूमि

यस गाउँपालिका पहाडी क्षेत्रमा अवस्थित रहेकोले उब्जाउयोग्य जमिनको कमी रहेको छ। कृषि तथा पशुपालन यस गाउँपालिकाको मुख्य आर्थिक आधार हो। राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को तथ्याङ्क अनुसार यस गाउँपालिकामा करिब ९०.८६ प्रतिशत कृषक परिवार रहेका छन्। यहाँका प्रमुख अन्न बालीहरुमा धान, मकै, कोदो र गहुँ आदि पर्दछन्। फलफुलमा नास्पाती, स्याउ, चिया, आँप, कटहर, भूईंकटर, अमिला आदि उत्पादनको प्रवल सम्भावना रहेको छ। त्यस्तै प्रमुख तरकारी बालीहरुमा काउली, बन्दा, साग, टमाटर आदि उत्पादन हुने गरेको छ। यस गाउँपालिकामा व्यवसायीक कृषकहरुको तुलनामा निर्वाहमुखी कृषि प्रणाली अवलम्बन गरिरहेका कृषकहरुको वाहुल्यता रहेको छ।

सिँचाईको लागि जलश्रोतहरु पर्याप्त भएतापनि परम्परागत सिँचाई प्रणालीको सट्टामा आधुनिक पूर्वाधार सहितको सिँचाई सुविधा पुर्याउन सकेमा कृषि क्षेत्रमा फड्को मार्न सकिने देखिन्छ। यस गाउँपालिका क्षेत्रमा कृषि तथा पशुपालनका लागि देखिएका सम्भावना, अवसर, समस्या र चुनौतीहरु देहायअनुसार प्रस्तुत गरिएको छ।

४.१.२ सम्भावना

कृषि तथा पशुपन्छी विकासको क्षेत्रमा निम्न लिखित सम्भावनाहरुदेखिएका छन्:

क) कृषिमा विविधिकरण गरी उत्पादन तथा उत्पादकत्व वृद्धि गर्न सकिने

ख) कृषिमा व्यावसायीकरण गरी रोजगारी वृद्धि गर्न सकिने,

ग) पशुपालनलाई व्यवसायीकरण गरी आयआर्जन वृद्धि गर्न सकिने,

घ) पशु विकासका लागि गाउँपालिका क्षेत्रमा पर्याप्त चरण क्षेत्रको विकास गर्न सकिने,

ङ) पर्याप्त सिँचाई उपलब्ध गराई कृषिमा फड्को मार्न सकिने,

च) कृषि तथा पशुजन्य उत्पादन उद्योगहरु सञ्चालन गर्न सकिने,

छ) रैथाने बालीहरु संरक्षण र विस्तार गर्न सकिने,

ज) खाद्यान्न, तरकारी, दुधजन्य र मासुजन्य उत्पादनमा आत्मनिर्भर गराउन सकिने,

४.१.३ अवसर

कृषि तथा पशुपन्छी विकासको क्षेत्रमा निम्न लिखित अवसरहरु देखिएका छन्

क) पशुपालनको लागि पर्याप्त चरन क्षेत्र रहेको,

ख) कृषि पर्यटन (Agro-tourism) प्रवर्द्धन गरी आम्दानी बढाउने अवसर रहेको,

ग) जलाधार क्षेत्रहरु पर्याप्त रहेकोले सिँचाइ सुविधा पर्याप्त उपलब्ध गराउन सकिने अवसर रहेको,

घ) साना तथा ठूला खोलानालाहरूको सदुपयोग गरी मत्स्य पालन व्यवसायिक बनाउन सकिने अवसर रहेको,

ङ) मौसमअनुसारका फलफूल तथा तरकारी खेती विस्तार गर्ने अवसर रहेको।

च) पशुपंन्छी पालनका लागि उपयुक्त हावापानी तथा घाँस पर्याप्त रहेको ।

४.१.४ प्रमुख समस्या

क) खेतीयोग्य जमीन बाँझो रहनु,

ख) लागत लाभको दृष्टिकोणमा खेती प्रणाली खर्चिलो हुनु,

ग) व्यवसायिक खेती गर्ने वातावरण र व्यवसायिक सोच कमजोर हुनु,

घ) सिँचाइ सुविधाको पर्याप्त उपलब्धता नहुनु,

ङ) उन्नत जातको पशुपन्छीहरुको अभाब हुनु,

४.१.५ चुनौती

कृषि तथा पशुपन्छी विकासको क्षेत्रमा देहायका चुनौतीहरु रहेका छन्:

क) आयातित कृषि उत्पादनसँग प्रतिस्पर्धा गर्नु,

ख) कृषि अनुसन्धान, प्रविधि विकास तथा प्रसार हुन नसक्नु,

ग) कृषि क्षेत्रमा दक्ष जनशक्तिको अभाव हुनु,

घ) युवाहरुलाई कृषि तथा पशुपालन क्षेत्रमा आकर्षित गराउनु,

ङ) खेतीयोग्य भूमीमा पर्याप्त सिँचाइ सुविधा उपलब्ध गराउनु,

च) पशुपन्छी स्वास्थ्य उपकरण पर्याप्त उपलब्द गराउनु,

छ) कृषि तथा पशुपालन क्षेत्रलाई निर्वाहमुखी क्षेत्रबाट व्यवसायिक क्षेत्र बनाउनु ।

४.१.६ दीर्घकालीन सोच

"कृषि र पशुपंक्षीजन्य उत्पादन र उत्पादकत्वमा वृद्धि: गंगाजमुना गाउँपालिकाको दिगो समृद्धि"

४.१.७ लक्ष्य

कृषि र पशुपंक्षीपालनलाई व्यावसायीकरण गरी खाद्यमा आत्मनिर्भर तथा आयस्तर सुधार गरी नागरिकलाई समृद्ध बनाउने ।

४.१.८ उद्देश्य

क) कृषि पेशालाई व्यावसायीकरणतर्फ उन्मुख गराई कृषि उत्पादन वृद्धि गर्नु,

ख) पशुपन्छी पालन व्यवसायलाई दिगो रुपमा स्थापित गरी आय र रोजगारी सिर्जना गर्नु,

४.१.९ रणनीति र कार्यनीति

माथि उल्लिखित उद्देश्यहरुको प्राप्तिका लागि देहायका रणनीति तथा कार्यनीतिहरु कार्यान्वयन गरिनेछः

तालिका २३: कृषि तथा पशुपन्छी विकासका रणनीति र कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
उद्देश्य १: कृषि पेशालाई व्यावसायीकरणतर्फ उन्मुख गराई कृषि उत्पादन वृद्धि गर्नु ।	
१.१ कृषि उत्पादन प्रवर्द्धन तथा प्रोत्साहन गरी कृषकलाई उद्यमी बनाउने ।	१.१.१ कृषि जन्य उत्पादनहरुको पकेट क्षेत्रहरू पहिचान तथा निर्धारण गरी आवश्यक सहयोगहरू एकीकृत रुपमा उपलब्ध गराउने व्यवस्था गरिने छ ।

रणनीति	कार्यनीति
	१.१.२ सबै वडाका युवा, लक्षित वर्ग र कृषकहरूको सहभागितामा कृषि उद्यम सिर्जना र विकास सम्बन्धी तालिम संचालन गरिनेछ।
१.२ कृषिजन्य उत्पादन र व्यवसायलाई औद्योगीकरण गर्दै विविधता प्रदान गर्ने।	१.२.१ खेती, कृषि उपज प्रशोधन, तथा उत्पादनलाई प्रवर्द्धन गर्न कृषकहरुलाई आधुनिक मेसिन तथा औजारहरु अनुदानमा दिइनेछ। १.२.२ एक घर एक टनेल योजनाबाट कृषकहरूलाई औद्योगीक कृषि तर्फ प्रोत्साहन गरिनेछ।
उद्देश्य २: पशुपन्छी पालन व्यवसायलाई दिगो रुपमा स्थापित गरी आय र रोजगारी सिर्जना गर्नु ।	
२.१ परामपरागत पशुपन्छीपालनलाई व्यावसायीकरण तथा आधुनिकीकरण गर्न सहयोग गरिनेछ।	२.१.१ घरदैलो गरी पशु स्वास्थ्य सेवा सहज र भरपर्दो बनाइने छ। २.१.२ एक घर एक मौरीको घार वितरण कार्यक्रम मार्फत विभिन्न आय आर्जनको सचेतना अभिवृद्धि र प्रोत्साहन गरिनेछ। २.१.३ आधुनिक गोठ व्यवस्थापनको लागि खोर सुधार कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

४.१.१० मुख्य कार्यक्रम तथा आयोजना

तालिका २४: कृषि तथा पशुपन्छी विकासका मुख्य कार्यक्रम तथा आयोजनाहरु

क्र.सं.	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	वडा	आधार वर्षको अवस्था	योजनाको कुल लक्ष्य	बाँकि लक्ष्य	एकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित श्रोत र बार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा)										जम्मा	जिम्मेवारी
								पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौ वर्ष			
								परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
१.१.	**कृषि तथा पशुपालन**								४३८५०		४३८५०		४३८५०		२८३५०		४५७२५	२०५६२५	
	व्यवसायिक कृषि प्रवर्द्धन कार्यक्रम																		
१.१.१	कृषि पशुपालनका लागि जनसक्ति बढाऊने अभियान	वार्षिक	७	०	५	५	२५०	१	२५०	१	२५०	१	२५०	१	२५०	१	२५०	१२५०	पालिका
१.१.२	व्यावसायिक कृषि तालिम कार्यक्रम	पटक	सबै	०	५	५	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	२५००	पालिका
१.१.३	आधुनिक मेसिन वितरण कार्यकम	गोटा	२,३	०	५००	५००	५०	१००	५०००	१००	५०००	१००	५०००	१००	५०००	१००	५०००	२५०००	पालिका
१.१.४	एक घर एक टनेल योजना	गोटा	३	०	६७५	६७५	२५	१००	२५००	१००	२५००	१००	२५००	२००	५०००	१७५	४३७५	१६८७५	पालिका
१.१.५	बजार व्यवस्थापन कार्यक्रम	पटक	६	०	५	५	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	२५००	पालिका
	व्यवसायिक पशुपालन प्रवर्द्धन कार्यक्रम																		
१.१.६	आधुनिक खोर निर्माण तालिम कार्यक्रम	पटक	५	०	५	५	२५०	१	२५०	१	२५०	१	२५०	१	२५०	१	२५०	१२५०	पालिका
१.१.७	बाख्रा फर्म तालिम कार्यक्रम	पटक	५	०	५	५	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१०००	गै.स.स.
१.१.८	पशुपालन समुह अनुदान कार्यक्रम	गोटा	सबै	०	१५०	१५०	३००	३०	९०००	३०	९०००	३०	९०००	३०	९०००	३०	९०००	४५०००	पालिका
१.१.९	पशु बिमा कार्यक्रम	एकमुष्ट	सबै	०	१००००	१००००	१०	२०००	२००००	२०००	२००००	२०००	२००००	२०००	२०००	२०००	२००००	८२०००	पालिका
१.१.१०	रोगहरु पहिचान कार्यक्रम	एकमुष्ट	सबै	०	५	५	१५००	१	१५००	१	१५००	१	१५००	१	१५००	१	१५००	७५००	पालिका
१.१.११	घरदैलो पशु उपचार कार्यक्रम	पटक	सबै	०	५	५	२५००	१	२५००	१	२५००	१	२५००	१	२५००	१	२५००	१२५००	पालिका
१.१.१२	एक घर एक मौरीको घार वितरण कार्यक्रम	गोटा	४	०	६५०	६५०	५	१३०	६५०	१३०	६५०	१३०	६५०	१३०	६५०	१३०	६५०	३२५०	गै.स.स.
१.१.१३	उत्कृष्ट पशुपालक पुरस्कार कार्यक्रम	गोटा	सबै	०	५०	५०	१००	१०	१०००	१०	१०००	१०	१०००	१०	१०००	१०	१०००	५०००	पालिका

४.१.११ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका

तालिका २६: कृषि तथा पशुपन्छी विकासका अपेक्षित उपलब्धि र नतिजा खाका

नतिजा तह	नतिजा	सूचक/लक्ष्य	एकाई	आधार वर्ष (२०८०/८१)	योजना अवधिको लक्ष्य					जम्मा	पुष्ट्याइँको स्रोत	जोखिम पक्ष र अनुमान
					प्रथम वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौं वर्ष			
प्रभाव	गाउँपालिकाको आर्थिक विकासको क्षेत्रमा उच्चतम लगानी परिचालन गरी गुणस्तरीय उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गर्नु।	कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा कृषि तथा पशुपन्छी पालनको हिस्सा	प्रतिशत								गाउँपालिका प्रोफाइल, कृषि र पशु सेवा शाखाका प्रतिवेदनहरु	कृषि, पशु र खाद्य सुरक्षा क्षेत्रमा प्राथमिकता र यथेष्ट बजेट विनियोजन भई सुचारु कार्यान्वयन भएको हुने।
		प्रमुख खाद्यान्न बालीको उत्पादकत्व	मे. ट./हेक्टर		३.११	३.१३	३.१५	३.१८	३.२०	३.२०		
		आलु बालीको उत्पादकत्व	मे. ट./हेक्टर		४०	४३	४७	५०	५५	५५		
		तरकारीको उत्पादकत्व	मे. ट./हेक्टर		२०.०	२२.०	२४.०	२७.०	३०.०	३०.०		
		फलफूलको उत्पादकत्व	मे. ट./हेक्टर		११	१२	१३	१४	१५	१५		
		दलहनको उत्पादकत्व	मे. ट./हेक्टर		१.०५	१.१	१.२	१.३	१.५	१.५		
		दुधको उत्पादन वार्षिक	लिटर		१५००	१६००	१७००	१८००	१९००	२०००		
		मासुको उत्पादन वार्षिक	मे.ट.		५०	६०	७०	८०	१००	१००		
प्रतिफल	गाउँपालिकामा सम्भाव्य अन्न तथा नगदे बालीको उत्पादनमा व्यावसायीकरण भएको हुनेछ।	आफ्नो उत्पादनबाट १२ महिनासम्म खान पुग्ने परिवार	प्रतिशत		४६	४८	५०	५३	५५	५५		
		व्यावसायिक कृषि फर्म	सङ्ख्या		३५	५०	७५	१००	१५०	१५०		
		कृषिमा आधारित रोजगारी	प्रतिशत		५६	५८	६०	६२	६५	६५		
		कृषि तालिम प्राप्त जनशक्ति	सङ्ख्या		५०	१००	१५०	२००	२५०	२५०		
		प्लाष्टिक टनेल खेती	सङ्ख्या		१०	२०	३०	४०	५०	१५०		

नतिजा तह	नतिजा	सूचक/लक्ष्य	एकाई	आधार वर्ष (२०८०/८१)	योजना अवधिको लक्ष्य					जम्मा	पुष्ट्याइँको स्रोत	जोखिम पक्ष र अनुमान
					प्रथम वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौँ वर्ष			
		कृषि प्राविधिक	सङ्ख्या		३	४	५	६	७	७		
		दुग्ध संकलन केन्द्र	सङ्ख्या		१०	१५	२०	२५	३०	३०		
		व्यावसायिक पशुपालन फर्म	सङ्ख्या		५	१०	१५	३०	५०	५०		
		घाँसको बीउ उत्पादन	मे. टन		१	१	१	१	१	१		
		कृषक पाठशाला	सङ्ख्या		०	१	१	१	०	३		
		बीउ बैंक स्थापना र सञ्चालन	सङ्ख्या		१	३	५	७	११	११		
		पशु स्वास्थ्य प्राविधिक	सङ्ख्या		३	४	५	६	७	७		

४.२ सिँचाइ विकास

४.२.१ पृष्ठभूमि

यस गाउँपालिकामा खेती गरिएको जमिनको क्षेत्रफल ६१.८५ वर्ग कि.मि. (४३.०६ प्रतिशत) रहेको छ। यस गाउँपालिकामा सिंचाइ सुविधाको अभाव र असमानता रहेको छ। केही क्षेत्रमा पारंपरिक सिंचाइ प्रणालीहरू जस्तै कूलो र नालाहरुको प्रयोग भइरहेका छन्, तर आधुनिक र प्रभावकारी सिंचाइ व्यवस्थापनको कमी देखिन्छ। उपलब्ध जमिन मध्ये करिब १५६ हेक्टर जमिनमा सिंचित गरिएको अवस्था छ।

४.२.२ सम्भावना

क) खोला तथा खोल्सीहरुको उपयोग गरी सिँचाइ गर्न सकिने,

ख) साना सिँचाइ प्रणाली विकास गर्न सकिने,

ग) पुराना सिँचाई पूर्वाधारहरुलाई मर्मत सम्भार तथा आधुनिक प्रणालीमा विकास गर्न सकिने सम्भावना रहेको।

४.२.३ अवसर

क) पर्याप्त मात्रामा पानीको स्रोत उपलब्ध हुनु,

ख) खेतीयोग्य भूमिहरुको उपलब्धता हुनु।

४.२.४ समस्या

क) सञ्चालित रहेका सिँचाइ पूर्वाधारहरुको उचित मर्मत संभार हुन नसक्नु,

ख) सिँचाइ सुविधाको विकास हुन नसक्नु,

ग) सिँचाईक्षेत्रमा स्रोत लगानीको अभाव हुनु,

घ) भौगोलिक कठिनाईको कारण सिँचाई पूर्वाधार निर्माण गर्न खर्चालु हुनु,

४.२.५ चुनौती

क) बाह्रै महिना सिँचाइ सुविधा उपलब्ध गराउनु,

ख) भौगोलिक कठिनाइको कारण सबै खेतीयोग्य भूमिहरुमा सिँचाइ सुविधा पुर्याउनु,

ग) ड्रिप इरिगेसन र स्प्रिंकलर जस्ता आधुनिक सिंचाइ प्रणालीहरूको प्रयोग गर्नु।

४.२.६ दीर्घकालीन सोच

"दिगो सिंचाइको पूर्वाधार, उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धिको प्रमुख आधार"

४.२.७ लक्ष्य

सिँचाइ प्रणालीको विकास र जलस्रोतको व्यवस्थापनबाट कृषिजन्य उत्पादनमा वृद्धि गर्ने ।

४.२.८ उद्देश्य

क) खेतीयोग्य जमीनमा भरपर्दो सिंचाई सुविधा उपलब्ध गराउनु,

ख) सिँचाइका नयाँ सम्भावनाहरुको पहिचान तथा उपयोग गर्ने ।

४.२.९ रणनीति तथा कार्यनीति

गाउँपालिकामा सिँचाइ सुविधाको दिगो विस्तार गरी कृषि उत्पादनमा वृद्धि गर्नका लागि देहायका रणनीति तथा कार्यनीतिहरु कार्यान्वयन गरिनेछ ।

तालिका ३१: सिँचाइ विकासका रणनीति तथा कार्यनीतिहरु

रणनीति	कार्यनीति
उद्देश्य १: खेतीयोग्य जमीनमा भरपर्दो सिंचाई सुविधा उपलब्ध गराउनु ।	
१.१ हाल सञ्चालनमा रहेका सिंचाई आयोजनाहरुको दिगो मर्मत सम्भार गर्ने ।	१.१.१ हाल सञ्चालित कुलो तथा पाईपहरुलाई दिगो मर्मत तथा स्तरोन्नती गरी संरक्षण गरिनेछ ।
उद्देश्य २: सिँचाइका नयाँ सम्भावनाहरुको पहिचान तथा उपयोग गर्ने ।	
२.१ सिँचाइ स्रोतहरूको मूल्यांकन र योजना बनाउने।	२.१.१ उपलब्ध जल स्रोतहरूको विस्तृत अध्ययन गरी सिँचाइको लागि सम्भावित स्रोतहरूको पहिचान गर्नु। यसमा नदी, ताल, नाला, जलाशय र भूजल स्रोतको समावेश हुनेछ।

४.२.१० कार्यक्रम तथा आयोजना

तालिका ३२: सिँचाइ विकासका कार्यक्रम तथा आयोजना

क्र.सं.	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	वडा	आधार वर्षको अवस्था	योजनाको कुल लक्ष्य	बाँकि लक्ष्य	प्रति एकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित श्रोत र बार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा)										जम्मा	जिम्मेवारी
								पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौ वर्ष			
								परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
१.२.	**सिंचाई**								५०५०		५०५०		८३५०		७४००		२६५०	२८५००	
१.२.१	तापरांग खोला लाताव धुसेनी टावल कुतावल सिंचाई(गौरव आयोजना)	पटक	२	०	१	१	२५००	०	०	०	०	१	२५००	०	०	०	०	२५००	पालिका
१.२.२	अर्जम खेत पहरा खेत गुरुङ खेत सिंचाई योजना	पटक	३	०	१	१	१६००	०	०	०	०	०	०	१	१६००	०	०	१६००	पालिका
१.२.३	आरुखेत सिंचाई योजना	पटक	३	०	१	१	१८००	०	०	०	०	०	०	१	१८००	०	०	१८००	पालिका
१.२.४	अधेरीखोला बुडाथुम सिंचाई आयोजना	पटक	७	०	१	१	१६००	०	०	०	०	०	०	१	१६००	०	०	१६००	पालिका
१.२.५	मम्पांग खोला सिंचाई आयोजना	पटक	७	०	१	१	१७००	०	०	०	०	१	१७००	०	०	०	०	१७००	पालिका
१.२.६	मंपांग खोला तल्लु भोर्ले बासखर्क अमबोटे सिंचाई योजना	पटक	७	०	१	१	१७००	०	०	०	०	१	१७००	०	०	०	०	१७००	पालिका
१.२.७	रिचेत तजिम्रांग सिंचाई मर्मत सुधार	पटक	१	०	१	१	१६००	०	०	१	१६००	०	०	०	०	०	०	१६००	पालिका
१.२.८	गोर्था खोला सिंचाई मर्मत सुधार	पटक	१	०	१	१	८००	०	०	०	०	०	०	१	८००	०	०	८००	पालिका
१.२.९	रिचेत खुरु खोचेत सिंचाई मर्मत सुधार	पटक	१	०	१	१	९००	१	९००	०	०	०	०	०	०	०	०	९००	पालिका
१.२.१०	आफल खोला कुताल सिंचाई मर्मत सुधार	पटक	२	०	१	१	८००	१	८००	०	०	०	०	०	०	०	०	८००	पालिका
१.२.११	कल्यांग खोला सिंचाई मर्मत सुधार	पटक	२	०	१	१	९००	०	०	१	९००	०	०	०	०	०	०	९००	पालिका
१.२.१२	चिमचोक योसिंग सिल्पांग सिंचाई मर्मत सुधार	पटक	३	०	१	१	८००	०	०	०	०	१	८००	०	०	०	०	८००	पालिका
१.२.१३	मंसोंग खोला - गौरिखेत खोला सिंचाई मर्मत सुधार	पटक	३	०	१	१	८००	०	०	०	०	०	०	०	०	१	८००	८००	पालिका
१.२.१४	दवराखोला सालमेटार सिंचाई मर्मत सुधार	पटक	४	०	१	१	८५०	१	८५०	०	०	०	०	०	०	०	०	८५०	पालिका

क्र.सं.	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	वडा	आधार वर्षको अवस्था	योजनाको कुल लक्ष्य	बाँकि लक्ष्य	प्रति एकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित श्रोत र बार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा)										जम्मा	जिम्मेवारी
								पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौ वर्ष			
								परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
१.२.१५	चाँपेकलो सिंचाई मर्मत सुधार	पटक	४	०	१	१	७५०	०	०	१	७५०	०	०	०	०	०	०	७५०	पालिका
१.२.१६	लमरि तरिखेत छापखेत सिंचाई मर्मत सुधार	पटक	४	०	१	१	८००	०	०	०	०	१	८००	०	०	०	०	८००	पालिका
१.२.१७	पहिरो खोला सिंचाई मर्मत सुधार	पटक	४	०	१	१	७००	०	०	०	०	०	०	१	७००	०	०	७००	पालिका
१.२.१८	बगुवा खोला र लामो दवरि बगर खोला सिंचाई मर्मत सुधार	पटक	४	०	१	१	१०००	०	०	०	०	०	०	०	०	१	१०००	१०००	पालिका
१.२.१९	छतुने सिंचाई मर्मत सुधार	पटक	४	०	१	१	८००	१	८००	०	०	०	०	०	०	०	०	८००	पालिका
१.२.२०	बगुवा खोला आर्चाले हल्दुंगे सिंचाई मर्मत सुधार	पटक	५	०	१	१	९००	०	०	१	९००	०	०	०	०	०	०	९००	पालिका
१.२.२१	लब्सीखोला चबिस्से सिंचाई मर्मत सुधार	पटक	५	०	१	१	८५०	०	०	०	०	१	८५०	०	०	०	०	८५०	पालिका
१.२.२२	महबिर खोला सिंचाई मर्मत सुधार	पटक	५	०	१	१	९००	०	०	०	०	०	०	१	९००	०	०	९००	पालिका
१.२.२३	फप्रे खेत सिंचाई मर्मत सुधार	पटक	५	०	१	१	८५०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	८५०	८५०	पालिका
१.२.२४	सेरांग सिंचाई मर्मत सुधार	पटक	६	०	१	१	८००	१	८००	०	०	०	०	०	०	०	०	८००	पालिका
१.२.२५	भैसे कुलो सिंचाई मर्मत सुधार	पटक	६	०	१	१	९००	०	०	१	९००	०	०	०	०	०	०	९००	पालिका
१.२.२६	बुडीखोला ज्वारिफाट - आपटारि सिंचाई मर्मत सुधार	पटक	७	०	१	१	९००	१	९००	०	०	०	०	०	०	०	०	९००	पालिका

४.३.११ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका

तालिका ३३: सिँचाइ विकासका अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा

नतिजा तह	नतिजा	सूचक/लक्ष्य	एकाई	आधार वर्ष (२०८०/८१)	योजना अवधिको लक्ष्य					जम्मा	पुष्ट्याइँको स्रोत	जोखिम पक्ष र अनुमान
					प्रथम वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौं वर्ष			
प्रभाव		खेतीयोग्य जमिन मध्ये सिंचित जमिन	प्रतिशत		६०	६५	७०	७५	८०	८०	गाउँपालिका प्रोफाइल,	सिँचाइ क्षेत्रमा

	गाउँपालिकाका सबै कृषियोग्य भूमिमा सिँचाइ सुविधा उपलब्धता सुनिश्चित गर्नु ।	बाहैमहिना सिँचाइ सुविधा पाउने घरधुरी	प्रतिशत		३०	३५	४०	४५	५०	५०	पूर्वाधार शाखाका प्रतिवेदनहरु	प्राथमिकता र यथेष्ट बजेट विनियोजन भई सुचारु कार्यान्वयन भएको हुने ।
असर	गाउँपालिकामा सिँचाइ उपलब्ध हुने क्षेत्र थप गरी कृषि उत्पादनमा बृद्धि भएको हुने ।	सुचारु सिँचाइ आयोजना	सङ्ख्या		२	४	६	८	१०	१०		
		कुलो तथा पाइप सिँचाइ स्तरीकरण र मर्मत सम्भार	प्रतिशत		३०	४०	५०	६०	७०	७०		
प्रतिफल	पानीको स्रोत संरक्षण र उपयोग भएको हुने ।	संरक्षित गरिएको पानीको मुहान	प्रतिशत		१०	२०	४०	७०	१००	१००		
		सिँचाइ कुलो नयाँ	सङ्ख्या		२	३	३	३	३	१४		
		रिचार्ज पोखरी	सङ्ख्या		१५	२०	२५	३५	५०	५०		

४.३ पर्यटन, संस्कृति तथा सम्पदा विकास

४.३.१ पृष्ठभूमि

गङ्गाजमुना गाउँपालिका प्राकृतिक सौन्दर्य, धार्मिक सम्पदा, सांस्कृतिक विविधता तथा जैविक सम्पदाले भरिपूर्ण एक सम्भावनायुक्त पर्यटकीय गन्तव्य हो। यस क्षेत्रको नाम नै प्रसिद्ध गङ्गाजमुना झरना बाट राखिएको हो, जसले धार्मिक तथा प्राकृतिक महत्त्व बोकेको छ। पहाडी भूभाग, हरियाली वनजङ्गल, मौलिक ग्रामीण जीवनशैली, तथा शान्त वातावरणका कारण यहाँ पर्यटनको उज्ज्वल भविष्य रहेको देखिन्छ। यद्यपि, व्यवस्थित पर्यटन प्रवर्द्धनको अभाव, आवश्यक पूर्वाधारको कमी तथा बजारीकरण नहुँदा अहिले यस क्षेत्रको पर्यटन अपेक्षाकृत रूपमा फस्टाउन सकेको छैन।

पर्यटनको हिसाबले गङ्गाजमुना गाउँपालिकामा धार्मिक, साहसिक, ग्रामीण तथा प्रकृतिपरक पर्यटनको सम्भावना देखिन्छ। गङ्गाजमुना झरना, स्थानिय मठमन्दिर, जैविक विविधता, पदयात्रा मार्गहरू तथा सांस्कृतिक सम्पदा यस क्षेत्रका प्रमुख पर्यटकीय आकर्षण हुन्। पछिल्लो समय गाउँपालिकाले पर्यटन विकासलाई प्राथमिकतामा राख्दै होमस्टे, आधारभूत पूर्वाधार विस्तार तथा प्रचार-प्रसारका प्रयासहरू गरिरहेको छ। यदि यहाँको मौलिकता, प्रकृति तथा संस्कृतिलाई संरक्षण गर्दै पर्यटन विकास गर्न सकियो भने यस क्षेत्र दिगो पर्यटन गन्तव्य बन्ने सम्भावना रहेको छ।

४.३.२ सम्भावना

क) ग्रामीण पर्यटन प्रवर्द्धनको सम्भावना रहेको,

ख) पर्यटकीय साहासिक खेलहरुको सम्भावना रहेको,

ग) कृषि पर्यटनको सम्भावना रहेको,

घ) सांस्कृतिक पर्यटनको सम्भावना रहेको,

ङ) होमस्टे सञ्चालन गर्न सकिने।

४.३.३ अवसर

क) साँस्कृतिक तथा मौलिक पहिचान रहेको,

ख) रुभी भ्याली प्रवेश मार्गको रूपमा रहेको,

ग) पर्यटन क्षेत्रमा चासो वृद्धि हुँदै जानु।

४.३.४ समस्या

क) सडक सञ्जाल तथा पदमार्गहरुको अपेक्षित विकास नहुनु,

ख) ऐतिहासिक एवं धार्मिक क्षेत्रको संरक्षण एवं प्रवर्द्धन प्रभावकारी नहुनु,

ग) पर्यटकीय गतिविधिलाई बढावा दिन नसक्नु,

घ) स्थानीय उत्पादनसँग पर्यटन व्यवसायलाई आबद्ध गराउन नसक्नु,

ङ) सम्पदाहरूको प्रचार प्रसार हुन नसक्नु,

च) पर्यटकीय पूर्वाधारहरुमा लगानी गर्न आर्थिक व्यवस्थापन नहुनु,

४.३.५ चुनौती

क) ऐतिहासिक कला र संस्कृतिहरुको पुस्ता हस्तान्तरण हुन नसक्नु,

ख) विभिन्न जातजाति तथा अल्पसंख्यकले बोल्ने भाषा लोप हुने खतरामा हुनु,

ग) पर्यटकको बसाईको लागि पर्यटन स्तरको होटेल सुविधा आदि पर्याप्त नहुनु,

घ) पर्यटकको बसाई दिन र खर्च वृद्धि गर्नु,

ङ) स्थानीय उत्पादनमा आधारित पर्यटकीय उपभोगको वातावरण सिर्जना गर्नु ।

४.३.६ दीर्घकालीन सोच

“गंगाजमुना समृद्धिको आधार, दिगो पर्यटनको विस्तार”

४.३.७ लक्ष्य

नेपालको एक साँस्कृतिक र पर्यटकीय महत्वको क्षेत्रको रुपमा स्थापित गर्नु ।

४.३.८ उद्देश्य

क) पर्यटन पूर्वाधार र पर्यटकीय उपजको विकास र प्रवर्द्धन गर्नु,

४.३.९ रणनीति तथा कार्यनीति

गाउँपालिकाले पर्यटन क्षेत्रमा दिगो विकास गरी आय स्रोत सिर्जना गर्नका लागि देहायअनुसारका रणनीति तथा कार्यनीति पहिचान गरिएको छः

तालिका ४२: पर्यटन विकासका रणनीति तथा कार्यनीतिहरु

रणनीति	कार्यनीति
उद्देश्य १: पर्यटन पूर्वाधार र पर्यटकीय उपजको विकास र प्रवर्द्धन गर्नु।	
१.१ पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि पर्यटकीय पूर्वाधारहरुको योजनाबद्ध विकास गर्ने।	१.१.१ प्राकृतिक तथा साँस्कृतिक पर्यटकीय गन्तव्य र उपजहरुको दिगो उपयोग र संरक्षण गरिनेछ। १.१.२ पर्यटकीय गन्तव्य तथा स्थलहरु प्रवर्द्धन गर्न आवश्यक पर्ने पूर्वाधारहरुको क्रमश विकास गरिनेछ। १.१.३ गाउँक्षेत्र भित्र रहेका साँस्कृतिक एवम् ऐतिहासिक स्थलहरुको संरक्षणको लागि आवश्यक मर्मत सम्भार गरिनेछ। १.१.४ पर्यटकीय पूर्वाधारहरु निर्माण गर्दा स्थानीय संस्कृति र मौलिकता प्रवर्द्धन गरिनेछ।

४.३.१० कार्यक्रम तथा आयोजना

तालिका ४३: पर्यटन विकासका कार्यक्रम तथा आयोजना

क्र.सं.	कार्यक्रम तथा आयोजना	इकाई	वडा	आधार वर्षको अवस्था	योजनाको कुल लक्ष्य	बाँकि लक्ष्य	एकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित श्रोत र बार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा)										जम्मा	जिम्मेवारी
								पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौ वर्ष			
								परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
१.३.	**पर्यटन विकास**								**१५५००**		**४५००**		**५५००**		**१४०००**		**७०००**	**४६५००**	
१.३.१	गुरुङ गाउ होम स्टे जाने सडक निर्माण	कि.मि.	३	०	०.५०	०.५०	१५०००	०.५०	७५००	०	०	०	०	०	०	०	०	७५००	पालिका
१.३.२	परगन चोक डाडा सौन्दर्यीकरण	पटक	१	०	१	१	२०००	१	२०००	०	०	०	०	०	०	०	०	२०००	पालिका
१.३.३	गोरगान चोक डाडा सौन्दर्यीकरण	पटक	१	०	१	१	१५००	०	०	१	१५००	०	०	०	०	०	०	१५००	पालिका
१.३.४	पासाङ चोक महादेव स्थान स्तर उन्नति तथा सौन्दर्यीकरण	पटक	२	०	१	१	२५००	०	०	०	०	१	२५००	०	०	०	०	२५००	पालिका
१.३.५	चिमचोक सानो गंगा जमुना बाटो निर्माण	पटक	३	०	१	१	१०००	०	०	०	०	०	०	१	१०००	०	०	१०००	पालिका
१.३.६	मनांग डाडा पार्क स्तुपा गुम्बा निर्माण	पटक	४	०	१	१	७५००	०	०	०	०	०	०	१	७५००	०	०	७५००	पालिका
१.३.७	भंगेरी गुफा परिसर सौन्दर्यीकरण	पटक	५	०	१	१	१०००	०	०	०	०	०	०	०	०	१	१०००	१०००	पालिका
१.३.८	बाथले डाडा shivalaya मन्दिर स्तर उन्नति	पटक	७	०	१	१	१५००	०	०	०	०	०	०	०	०	१	१५००	१५००	पालिका
१.३.९	लाकुवा कोट कालिका मन्दिर स्तर उन्नति	पटक	७	०	१	१	१५००	०	०	१	१५००	०	०	०	०	०	०	१५००	पालिका
१.३.१०	मण्डली पन्चकन्या स्तर उन्नति	पटक	५	०	१	१	१५००	०	०	१	१५००	०	०	०	०	०	०	१५००	पालिका
१.३.११	कात्तिके राधा कृष्ण मन्दिर स्तर उन्नति	पटक	५	०	१	१	१५००	०	०	०	०	१	१५००	०	०	०	०	१५००	पालिका
१.३.१२	भैसे गुम्बा स्तर उन्नति	पटक	६	०	१	१	१५००	१	१५००	०	०	०	०	०	०	०	०	१५००	पालिका
१.३.१३	तिन्सुरे गुम्बा मर्मत सम्भार	पटक	३	०	1	१	२०००	१	२०००	०	०	०	०	०	०	०	०	२०००	पालिका
१.३.१४	राधा कृष्ण मन्दिर मर्मत सम्भार	पटक	४	०	१	१	१५००	०	०	०	०	०	०	१	१५००	०	०	१५००	पालिका
१.३.१५	गंगा जमुना माइ मन्दिर मर्मत सम्भार	पटक	५	०	१	१	२५००	१	२५००	०	०	०	०	०	०	०	०	२५००	पालिका
१.३.१६	कल्लेरी shivalaya मर्मत सम्भार	पटक	५	०	१	१	१५००	०	०	०	०	०	०	१	१५००	०	०	१५००	पालिका
१.३.१७	अन्नपुर्ण मन्दिर मर्मत सम्भार	पटक	६	०	१	१	१५००	०	०	०	०	०	०	०	०	१	१५००	१५००	पालिका

क्र.सं.	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	वडा	आधार वर्षको अवस्था	योजनाको कुल लक्ष्य	बाँकि लक्ष्य	एकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित श्रोत र बार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा)										जम्मा	जिम्मेवारी
								पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौ वर्ष			
								परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
१.३.१८	चुलिदेवी तिन्ताल्ले मन्दिर मर्मत सम्भार	पटक	७	०	१	१	१५००	०	०	०	०	१	१५००	०	०	०	०	१५००	पालिका
१.३.१९	सागंबरी भगवती मन्दिर मर्मत सम्भार	पटक	७	०	१	१	१५००	०	०	०	०	०	०	१	१५००	०	०	१५००	पालिका
१.३.२०	पोखरा सहिद पार्क निर्माण समापन कार्यक्रम	पटक	३	०	१	१	३०००	०	०	०	०	०	०	०	०	१	३०००	३०००	पालिका
१.३.२१	चन्द्र देवी मन्दिर व्यवस्थापन कार्यक्रम	पटक	२	०	१	१	१०००	०	०	०	०	०	०	१	१०००	०	०	१०००	पालिका

४.३.११ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका

तालिका ४५: पर्यटन विकासका अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा

नतिजा तह	नतिजा	सूचक/लक्ष्य	एकाई	आधार वर्ष (२०८०/८१)	योजना अवधिको लक्ष्य					जम्मा	पुष्ट्याइँको स्रोत	जोखिम पक्ष र अनुमान
					प्रथम वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौँ वर्ष			
प्रभाव	दिगो पर्यटनबाट स्थानीय उत्पादन र रोजगारीमा बृद्धि भई गाउँपालिकाको आर्थिक समृद्धिमा योगदान पुगेको हुनेछ।	पर्यटक सङ्ख्यामा वृद्धि (आन्तरिक)	प्रतिशत	-	५	१०	२०	३०	५०	५०	गाउँपालिका प्रोफाइल, आर्थिक विकास शाखाका प्रतिवेदनहरु	पर्यटन विकास क्षेत्रमा प्राथमिकता र यथेष्ट बजेट विनियोजन भई सुचारु कार्यान्वियन भएको हुने।
		पर्यटक सङ्ख्यामा वृद्धि (बाह्य)	प्रतिशत	-	३	५	१०	१५	२०	२०		
		पर्यटन व्यवसायबाट प्रत्यक्ष रोजगारी पाउने नागरिक	सङ्ख्या	-	५०	१००	१५०	२००	३००	८००		
असर	पर्यटन व्यवसायको विकास भएको हुनेछ।	पर्यटनमैत्री होटेल व्यवसाय	सङ्ख्या	-	१०	२०	३०	५०	१००	१००		
		पर्यटनमैत्री स्थानीय उत्पादन	किसिम	-	८	१०	१५	३०	५०	५०		

नतिजा तह	नतिजा	सूचक/लक्ष्य	एकाई	आधार वर्ष (२०८०/८१)	योजना अवधिको लक्ष्य					जम्मा	पुष्ट्याइँको स्रोत	जोखिम पक्ष र अनुमान
					प्रथम वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौँ वर्ष			
		पर्यटकहरुको आगमन (वार्षिक)	सङ्ख्या	-	२०००	३०००	५०००	१००००	१००००	३००००		
		आधारभूत पूर्वाधार सहितको पर्यटकीय स्थल	सङ्ख्या	-	५	१०	१५	२०	२५	२५		
प्रतिफल	पर्यटकीय गन्तव्यहरुको पूर्वाधार निर्माण र सौन्दर्यीकरण भएको हुनेछ।	पर्यटन पदमार्ग निर्माण	सङ्ख्या	-	३	५	७	९	१०	१०		
		पर्यटन स्थलहरुको सौन्दर्यीकरण	सङ्ख्या	-	३	५	१०	१५	२०	२०		
		स्थानीय मेला पर्वहरुको आयोजना	सङ्ख्या	-	३	३	३	३	३	१५		
	पर्यटन उद्योगका लागि स्थानीय जनशक्ति विकास भएको हुनेछ।	पर्यटन व्यवसायको लागि तालिमप्राप्त जनशक्ति	सङ्ख्या	-	५०	५०	१००	१००	२००	५००		
	पर्यटन शिक्षा र बजारीकरण भएको हुनेछ।	पर्यटन विज्ञापन तथा प्रचारप्रसार	पटक	-	३	३	३	३	३	१५		
		पर्यटन स्थलहरुको वृत्तचित्र/डकुमेन्ट्री	सङ्ख्या	-	३	५	१०	१४	१८	५०		

४.४ उद्योग, व्यापार, व्यवसाय तथा आपूर्ति

४.४.१ पृष्ठभूमि

यस गाउँपालिकाको विकासमा उद्योग, व्यापार तथा व्यवसाय क्षेत्रको महत्वपूर्ण भूमिका रहेको छ। ग्राहस्थ उत्पादन, रोजगारी श्रृजना गरी गरीबी न्यूनिकरणमा उद्योग क्षेत्रको स्थान उच्च रहेको हुन्छ। नेपाल जस्तो कृषिमा आधारित अर्थतन्त्र भएको मुलुकमा कृषिबाट सेवा क्षेत्र तथा उद्योग क्षेत्रमा रोजगारी वृद्धि गर्न सकेमा देश, प्रदेश तथा स्थानीय तहको अर्थतन्त्रको विकास गर्न सकिन्छ। यस गाउँपालिकामा ठूला तथा मझौला उद्योगहरु स्थापना हुन सकेको छैनन्। यहाँ केबल कृषि तथा स्थानीय कच्चा पदार्थमा आधारित साना कुटिर उद्योग तथा घरेलु उद्योग सञ्चालनमा रहेका छन् जुन ज्यादै न्यून मात्रामा रहेका छन्।

गंगाजमुना गाउँपालिकामा ४ वटा प्रमुख वजार केन्द्रहरू सातदोवाटो, तावल, फूलखर्क तिनखण्डे र बुढाथुममा आर्थिक कारोवार देखिन्छ। किराना पसलहरू दैनिक उपभोग्य सामग्रीको प्रमुख आपूर्तिकर्ता हुन्, भने कृषि तथा पशुपक्षी पालन यहाँको प्रमुख व्यवसाय हो। होटल, फेन्सी पसल, इलेक्ट्रोनिक पसल, इन्टरप्राइजेज, सप्लायर्स, खाजाघर, तथा टेलर व्यवसायहरूले स्थानीय बजारलाई विविध सेवा प्रदान गर्दै आएका छन्। गाउँपालिकामा ठूला व्यापारिक केन्द्रहरू सीमित भए तापनि स्थानीय बजारहरू आवश्यक सामग्री आपूर्ति गर्न सक्षम छन्। व्यापार व्यवसायको विस्तारसँगै जिल्लाको सदरमुकाम धादिङबेसी, छिमेकी जिल्ला गोरखा तथा काठमाडौं उपत्यकासँग व्यापारिक संजाल विस्तार हुँदै गएको छ।

४.४.२ सम्भावना

क) हस्तकला, फर्निचर तथा विभिन्न सामग्री उत्पादनका लागि निगालोको प्रशस्त उपलब्धता रहेको,

ख) चिराईतो लगायतका जडीबुटीबाट औषधि तथा अन्य उत्पादन तयार गर्न सकिने,

ग) प्रविधि तथा सीप भएका दक्ष युवालाई स्थानीय उद्योगहरूमा संलग्न गराउन सकिने,

घ) कृषि उत्पादनको व्यावसायीकरण गरी बजारीकरण तथा आपूर्ति व्यवस्थापन गर्न सकिने।

४.४.३ अवसर

क) हरियाली पहाड, मनोरम झरनाहरू, तथा आकर्षक भू-दृश्यहरू हुनु,

ख) लघु तथा घरेलु उद्योगहरूलाई वित्तीय पहुँच वृद्धि हुनु,

ग) सहर बजारमा अर्गानिक उत्पादनलाई विशेष ग्राहयता दिने मानसिकताको विकास हुनु।

४.४.४ समस्या

क) उद्योग संचालन सम्बन्धी प्रर्याप्त सीप तथा जानकारीको कमी,

ख) परम्परागत व्यवसायलाई आधुनिकीकरण गर्न नसक्नु,

ग) प्रतिस्पर्धी मुल्यमा गुणस्तरीय वस्तुहरुको उत्पादन हुन नसक्नु,

घ) व्यवसायलाई पुँजीको अभाव हुनु,

ङ) स्थानीयस्तरमा सीपयुक्त मानव संशाधनको उपलव्धता नहुनु,

४.४.५ चुनौती

क) स्थानीय कच्चा पदार्थमा आधारित उद्योगलाई स्थापना गर्नु,

ख) व्यवसायिकताको विकास गर्नु,

ग) पलायन उन्मुख भएको युवाहरुको सोचलाई उद्यमशिल बनाई स्वरोजगार केन्द्रित गर्नु,

घ) उच्च लगानीमा औद्योगिक उत्पादनमा वृद्धि गर्नु,

ङ) आयातित वस्तुहरुलाई प्रतिस्थापन गर्नु ।

४.४.६ दीर्घकालीन सोच

“स्थानीय स्रोतहरूको सदुपयोग: गंगाजमुना गाउँपालिका को समृद्धि र आत्मनिर्भरताको आधार”

४.४.७ लक्ष्य

स्थानीय स्रोतमा आधारित उद्योग र व्यापारको प्रवर्द्धन गरी स्थानीय नागरिकहरुको आयस्तरमा वृद्धि गर्ने ।

४.४.८ उद्देश्य

क) स्थानीय स्रोत, कच्चा पदार्थ, सीप र साधनमा आधारित उद्योगहरुको प्रवर्द्धन गर्नु,

४.४.९ रणनीति तथा कार्यनीति

यस गाउँपालिकामा उद्योग, व्यापार तथा व्यवसाय विकास गरी गाउँपालिकाबासीलाई समृद्ध तुल्याउनका लागि देहायअनुसारका रणनीति तथा कार्यनीतिहरु लागू गरिनेछः

तालिका ३४: उद्योग, व्यापार तथा व्यवसाय विकासका रणनीति तथा कार्यनीतिहरु

रणनीति	कार्यनीति

उद्देश्य १: स्थानीय स्रोत, कच्चा पदार्थ, सीप र साधनमा आधारित उद्योगहरुको प्रवर्द्धन गर्ने ।	
१.१ स्थानीय स्रोतमा आधारित कच्चा पदार्थको प्रशोधन गर्त तथा उद्योग सञ्चालन गर्न प्रवर्द्धन गर्ने ।	१.१.१ कृषि, पशुपालन, माछापालन र वन स्रोतहरूमा आधारित उत्पादन, प्रशोधन र बजार व्यवस्थापन गरी उद्योगहरूको स्थापना र सञ्चालन गरिनेछ। १.१.२ गलैचा प्रावधान कार्यक्रम मार्फत स्थानीय समुदायलाई उद्योगका लागि आवश्यक कच्चा पदार्थ उत्पादनमा आधारित सीप, प्रविधि र सचेतना प्रदान गरिनेछ।

४.४.१० कार्यक्रम तथा आयोजना

तालिका ३५: उद्योग व्यापार तथा व्यवसाय विकासका कार्यक्रम तथा आयोजना

क्र.सं.	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	वडा	आधार वर्षको अवस्था	योजनाको कुल लक्ष्य	बाँकि लक्ष्य	प्रति एकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित श्रोत र बार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा)										जम्मा	जिम्मेवारी
								पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौ वर्ष			
								परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
१.४	**उद्योग, व्यापार,व्यवसाय तथा आपूर्ति**								**४५०**	**०**	**०**	**२**	**४५०**	**१**	**२००**	**२**	**४५०**	**१५५०**	
१.४.१	गलैचा प्रावधान कार्यकम	पटक	१	०	४	४	२००	१	२००	०	०	१	२००	१	२००	१	२००	८००	पालिका
१.४.२	बजार व्यवस्थापन कार्यक्रम	पटक	३,५	०	३	३	२५०	१	२५०	०	०	१	२५०	०	०	१	२५०	७५०	पालिका

४.४.११ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका

तालिका ३७: उद्योग व्यापार तथा व्यवसाय विकासका अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा

नतिजा तह	**नतिजा**	**सूचक/लक्ष्य**	**एकाई**	**आधार वर्ष (२०८०/८१)**	**योजना अवधिको लक्ष्य**					**जम्मा**	**पुष्ट्याइँको स्रोत**	**जोखिम पक्ष र अनुमान**
					प्रथम वर्ष	**दोस्रो वर्ष**	**तेस्रो वर्ष**	**चौथो वर्ष**	**पाँचौँ वर्ष**			
प्रभाव	औद्योगिक क्षेत्रको विकास र विस्तारद्वारा गाउँपालिकाको अर्थतन्त्रमा समृद्धि आएको हुनेछ ।	उद्योग व्यवसायमा संलग्न उद्यमी/व्यवसायी	प्रतिशत		३	३	५	६	७	१०	गाउँपालिका प्रोफाइल, उद्यम विकास शाखाका प्रतिवेदनहरु	उद्योग तथा व्यवसाय क्षेत्रमा प्राथमिकता र यथेष्ट बजेट विनियोजन भई सुचारु कार्यान्वयन भएको हुने ।
		उद्योग व्यवसायबाट रोजगारी प्राप्त गर्नेको सङ्ख्या (थप)	सङ्ख्या		२००	२५०	३००	३५०	४००	१५००		
असर	गाउँपालिकामा लघु, घरेलु, साना र मझौला उद्योगहरुको स्थापना भई रोजगारीको अवसर सिर्जना भएको हुने ।	उद्योग व्यवसायमा प्रत्यक्ष रोजगारी वृद्धि (वार्षिक)	प्रतिशत		५	६	७	८	१०	१०		
		सीपमूलक तालिम प्राप्त जनशक्ति	सङ्ख्या		२००	२५०	३००	३५०	४००	१५००		

नतिजा तह	नतिजा	सूचक/लक्ष्य	एकाई	आधार वर्ष (२०८०/८१)	योजना अवधिको लक्ष्य					जम्मा	पुष्ट्याइँको स्रोत	जोखिम पक्ष र अनुमान
					प्रथम वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौं वर्ष			
		लघु, घरेलु तथा साना उद्योग दर्ता	सङ्ख्या		१००	१००	२००	२००	४००	१०००		
		मझौला उद्योग दर्ता	सङ्ख्या		५	१०	१०	१५	२०	६०		
प्रतिफल	गाउँपालिकामा कृषि तथा स्थानीय स्रोत साधनमा आधारित लघु, घरेलु, साना र मझौला उद्योगहरु स्थापना र सञ्चालन भएको हुने ।	कृषिमा आधारित उद्योग	सङ्ख्या		५०	६०	७०	८०	१००	१००		
		अन्य स्थानीय सोत साधन र सीपमा आधारित उद्योग	सङ्ख्या		३	५	७	१०	१५	१५		
		किराना पसल र अन्य व्यवसाय	सङ्ख्या		५०	५०	६०	६०	८०	३००		
	गाउँपालिकामा कृषि तथा स्थानीय स्रोत साधनमा आधारित उद्यमी र सीपयुक्त जनशक्ति बृद्धि भएको हुने ।	उद्यमशिलता तालिम प्राप्त जनशक्ति	सङ्ख्या		१००	२००	३००	४००	५००	५००		
		कृषि तथा पशुपालन सीप तालिम प्राप्त जनशक्ति	सङ्ख्या		५०	१००	१५०	२००	२५०	२५०		
		आधुनिक प्राविधिक सीप तालिम प्राप्त जनशक्ति	सङ्ख्या		५०	१००	१५०	२००	२५०	२५०		

४.५ श्रम, रोजगारी तथा सामाजिक सुरक्षा

४.५.१ पृष्ठभूमि

गाउँबासीहरुको प्रमुख श्रम लगानी भएको क्षेत्र नै कृषि तथा पशुपालन हो । यद्दपी अन्य व्यापार, व्यवसायमाहरुमा संलग्न छन् । गाउँपालिकाका युवाहरुलाई दक्ष बनाई स्थानीय पेशा व्यवसायहरुमा प्रेरित गर्नुपर्ने आजको आवश्यकता रहेको छ । स्थानीय उत्पादनहरुमा ह्रास आएको कारण परनिर्भरता बढ्दै गएको छ । तसर्थ कृषि पशुपालन, साना तथा मझौला उद्योग र व्यवसाय र सेवामूलक व्यवसायहरुमा युवाहरुलाई दक्ष बनाई आकर्षित गर्न सके मात्र स्थानीय उत्पादन बढेर दिगो आर्थिक वृद्धि हाँसिल गर्न सकिन्छ । श्रमशक्ती पलायन भइरहेको परिप्रेक्ष्यमा श्रम रोजगारीको क्षेत्रमा गाउँपालिकाले विशेष लगानी गर्नुपर्ने आवश्यकता रहेको छ ।

समावेशी तथा दिगो विकासका लागि गरिबी न्यूनीकरण र मानव सुरक्षाको महत्वपूर्ण साधनको रुपमा रहेको नागरिकको सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षणको हकलाई संविधानले नै सुनिश्चित गरेको छ । राज्यले आर्थिक तथा सामाजिक रुपले विपन्न, अशक्त र असहाय अवस्थामा रहेका विपन्न एकल महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक, आफ्नो हेरचाह आफै गर्न नसक्ने तथा लोपोन्मुख जातीका नागरिक, दलित आदिलाई लक्षित गरी स्वास्थ्य उपचार सेवा, स्वास्थ्य बिमा, दिवा खाजा, छात्रवृत्ति, निर्वाहमुखी भत्ता लगायत विशेष व्यवस्था सहितको संरक्षणको व्यवस्था गर्दै आएको छ । संघीय सरकारले जस्तै स्थानीय तहले समेत विद्यमान सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण प्रणालीलाई अझ सुदृढ, दिगो र प्रभावकारी बनाउन आवश्यक रहेको छ ।

४.५.२ सम्भावना

क) श्रम तथा रोजगारी क्षेत्रलाई व्यवस्थित गराई श्रमिकको भविष्य जीवन रक्षा गर्न सकिने,

ख) अनौपचारिक क्षेत्रका श्रमिकहरुलाई सशक्तीकरण गरी गरिवी निवारणमा योगदान गर्न सकिने,

ग) सुरक्षित श्रम तथा रोजगारीको वातावरण सिर्जना गर्न सकिने,

घ) श्रमिकहरुको सहभागितामा सामाजिक सुरक्षा कोष स्थापना गर्न सकिने,

ङ) श्रम आपूर्तिमा प्रभावकारीता कायम गर्नका लागि श्रम बैंकको अवधारणा लागू गर्न सकिने ।

४.५.३ अवसर

क) विप्रेषणलाई उत्पादनशिल क्षेत्रमा लगाई रोजगारी प्रदान गर्न सकिने,

ख) श्रम बैंकको स्थापना गरी स्थानीय स्तरमा श्रमशक्ती प्रयोग गर्न सकिने,

ग) सूचना प्रविधिको कारण श्रम तथा रोजगारीको सूचना तथा तथ्याङ्क चाँडो प्राप्त हुने,

घ) सरकारी तथा निजी क्षेत्रबाट व्यवसायिक सीप विकास तालिमका कार्यक्रमहरु निरन्तर चलिरहेको ।

४.५.४ समस्या

क) औपचारिक रोजगारी तथा श्रमको अवसर अति न्यून हुनु,

ख) अनौपचारिक रोजगारी क्षेत्रमा श्रमिकको सुरक्षा व्यवस्था नहुनु,

ग) रोजगारीका अवसर तथा श्रमको सुरक्षा सम्बन्धमा सूचना व्यवस्थापन नहुनु,

घ) बेरोजगारीका कारण युवाहरुमा लागू पदार्थको दुर्व्यशनी बढेको ।

४.५.५ चुनौती

क) पलायन प्रवृत्तिलाई रोक्नु,

ख) श्रम बजार व्यवस्थित गर्नु र श्रमिक सुरक्षा व्यवस्था गर्नु,

ग) स्वरोजगारीको वातावरण बनाउनु,

घ) स्थानीय स्तरमा रोजगारको अवसर सिर्जना गर्नु,

ङ) अनौपचारिक श्रम शक्तिलाई सुरक्षा गर्नु ।

४.५.६ दीर्घकालीन सोच

“सामाजिक सुरक्षा सहित श्रमको सम्मान, रोजगारीको वृद्धी गरी समृद्ध गंगाजमुनाको निर्माण”

४.५.७ लक्ष्य

सामाजिक सुरक्षा सहित उद्यमशिलता र स्व–रोजगार वृद्धि गर्ने ।

४.५.८ उद्देश्य

क) स्थानीय श्रमिकहरुलाई व्यवसायिक सीपयुक्त बनाउनु,

४.५.९ रणनीति तथा कार्यनीति

गाउँपालिकामा श्रम तथा रोजगारीको सिर्जना र सामाजिक सुरक्षाको व्यवस्था मजबुद बनाई गाउँपालिकाबासीहरुलाई समृद्ध तुल्याउनका लागि देहायका रणनीति तथा कार्यनीतिहरु पहिचान गरिएको छः

तालिका ३८: श्रम रोजगारी तथा सामाजिक सुरक्षा क्षेत्रको विकासका रणनीति तथा कार्यनीतिहरु

रणनीति	कार्यनीति
उद्देश्य १: स्थानीय श्रमिकहरुलाई व्यवसायिक सीपयुक्त बनाउनु।	
१.१ व्यवसायिक सीप विकास कार्यक्रम गर्ने।	१.१.१ कृषकहरुलाई नयाँ प्रविधि मुलक प्रशिक्षण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। १.१.२ स्थानिय सामग्रीमा आधारित विभिन्न उत्पादन मुलक रोजगार सीप विकास तालिम तथा बजारीकरण सुधार कार्यकम सञ्चालन गरिनेछ।

४.५.१० कार्यक्रम तथा आयोजना

तालिका ३९: श्रम रोजगारी तथा सामाजिक सुरक्षा क्षेत्रका कार्यक्रम तथा आयोजना

क्र.सं.	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	वडा	आधार वर्षको अवस्था	योजनाको कुल लक्ष्य	प्रति एकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित श्रोत र बार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा)										जम्मा	जिम्मेवारी
							पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौ वर्ष			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
१.५	**श्रम, रोजगारी तथा सामाजिक सुरक्षा**							२४००.	०.	२१५०.	०.	२१५०.	०.	२४००.	०.	२१५०.	११२५०.	
१.५.१	कृषि तथा पशु सम्बन्धी तालिम कार्यक्रम	पटक	१,४,५,७	०	५	७५०	१	७५०	१	७५०	१	७५०	१	७५०	१	७५०	३७५०	पालिका
१.५.२	नयाँ प्रविधि कृषि मुलक सम्बन्धि प्रशिक्षण कार्यक्रम	पटक	३	०	५	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	२५००	पालिका
१.५.३	निगालोको व्यवसाय आधुनिकरण तालिम कार्यक्रम	पटक	२	०	५	३५०	१	३५०	१	३५०	१	३५०	१	३५०	१	३५०	१७५०	गै.स.स.
१.५.४	चित्र फुन्गा प्रावधान कार्यक्रम	पटक	१,७	०	५	२५०	१	२५०	१	२५०	१	२५०	१	२५०	१	२५०	१२५०	पालिका
१.५.५	कफी , चिया बजार व्यवस्थापन तालिम कार्यक्रम	पटक	२	०	२	२५०	१	२५०	०	०	०	०	१	२५०	०	०	५००	गै.स.स.
१.५.६	बजारीकरण सुधार कार्यकम	पटक	३	०	५	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१५००	पालिका

४.५.११ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका

तालिका ४१: श्रम रोजगारी तथा सामाजिक सुरक्षा क्षेत्रका अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा

नतिजा तह	नतिजा	सूचक/लक्ष्य	एकाई	आधार वर्ष (२०८०/८१)	योजना अवधिको लक्ष्य					जम्मा	पुष्ट्याइँको स्रोत	जोखिम पक्ष र अनुमान
					प्रथम वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौँ वर्ष			
प्रभाव	श्रमिकहरुको प्रतिव्यक्ति आयमा वृद्धि भई गरिवी न्यूनीकरणमा योगदान पुग्नेछ।	श्रमिकहरुको प्रतिव्यक्ति आय (वार्षिक)	रु (लाख)		२.५	२.८	३.	३.५	५	५	गाउँपालिका प्रोफाइल, रोजगार शाखाका प्रतिवेदनहरु	श्रम, रोजगारी र सामाजिक सुरक्षा क्षेत्रमा प्राथमिकता र यथेष्ट बजेट विनियोजन भई सुचारु कार्यान्वयन भएको हुने।
असर	श्रमिकहरुको रोजगारीको वार्षिक औषत दिन वृद्धि भई आयमा बृद्धि भएको हुनेछ।	रोजगारीको औषत दिन (वार्षिक)	दिन		११०	१२०	१३०	१४०	१५०	१५०		
प्रतिफल	श्रमिकहरुको पेशागत क्षमता र सीप वृद्धि भएको हुनेछ।	क्षमता विकास तालिम पाएका श्रमिक	सङ्ख्या		५०	१२०	१९०	३००	५००	५००		
		पेशागत तालिमप्राप्त मजदुर/श्रमिक	सङ्ख्या		१००	२००	३००	४००	५००	५००		
	श्रमिकहरुको एकीकृत सूचना प्रणाली विकास भएको हुनेछ।	परिचयपत्र पाएका मजदुर/श्रमिक	सङ्ख्या		१००	२००	३००	४००	५००	५००		
		श्रमिक तथ्याङ्क प्रणाली	पटक		०	१	०	०	०	१		
	गाउँपालिकाले श्रमिकहरुको सामाजिक सुरक्षा सुनिश्चित गरेको हुनेछ।	श्रमिक हितकोषमा आवद्ध मजदुर/श्रमिक	सङ्ख्या		१००	२००	३००	४००	५००	५००		

४.६ वित्तीय संस्था तथा सहकारी क्षेत्र परिचालन

४.६.१ पृष्ठभूमि

संविधानले देशको अर्थतन्त्रका तीन खम्बाको रुपमा नीजि, सहकारी र सार्वजनिक क्षेत्रलाई स्वीकार गरेको छ। वित्तिय पहुँचका लागि बैंक, लघुवित्त संस्था, वचत तथा ऋण सहकारीहरूको भुमिकाले महत्व राख्दछ। स-साना रुपमा गाउँ वस्तीहरुमा छरिएर रहेको रकमलाई जम्मा गरी आर्थिक कारोबार गर्दै केही मात्रामा रोजगारी प्राप्त गर्ने र पूँजी परिचालन गरि आर्थिक अवस्था समेत सुधार्ने र आर्थिक वृद्धिदर बढाउन सहकारी संस्थाहरुको भूमिका महत्वपूर्ण हुन्छ। थोरै थोरै बचत गरेर ठूलो धनराशी निर्माण गरी स्वरोजगारी सिर्जना गर्ने तथा पशुपालन तरकारी खेती, फलफूल खेती जस्ता आयमूलक व्यवसाय गरी व्यक्ति तथा परिवारको आर्थिक अवस्था उकास्न सहकारी संस्था महत्वपूर्ण सावित भएको छ।

गंगाजमुना गाउँपालिकामा १ वटा बैंक र १९ वटा सहकारी संस्थाहरू सञ्चालनमा रहेका छन्, जसले स्थानीय आर्थिक गतिविधिमा सकारात्मक प्रभाव पार्दै आएका छन्। बैंकिंग सेवाको उपलब्धताले सुरक्षित वित्तीय कारोबारलाई प्रोत्साहन गरेको छ भने सहकारी संस्थाहरूले स्थानीय स्तरमा बचत र ऋण सुविधा प्रदान गरी उद्यमशीलता र आत्मनिर्भरता बढाउन मद्दत पुर्याएका छन्। यद्यपि, वित्तीय संस्थाहरूको सुदृढीकरण र पूँजी पहुँचलाई अझ व्यापक बनाउने हो भने गाउँपालिकाका स्थानीय व्यवसाय, कृषि, तथा अन्य उद्यमहरूलाई थप प्रवर्द्धन गर्न सकिनेछ।

४.६.२ सम्भावना

क) गाउँबासीहरुलाई सहकारीमा आबद्ध गराई सामुहिक कृषि, व्यवसाय र आर्थिक क्रियाकलापमा सक्रिय बनाउन सकिने,

ख) सहकारीको विकास गरी महिला, दलित तथा विपन्न वर्गहरुको आर्थिक सामाजिक सशक्तीकरण गराउन सकिने,

ग) कृषि तथा पशुपालनको क्षेत्रमा सहकारीहरु कृयाशिल गराई कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्न सकिने।

४.६.३ अवसर

क) गाउँपालिका स्तरीय सहकारी सम्बन्धी कानुन बनाई नियमन गर्न सकिने,

ख) सहकारी प्रति स्थानीय नागरिकहरु सकारात्मक हुनु।

४.६.४ समस्या

क) सहकारी तथा वित्तीय संस्थाहरुको उपस्थिति न्यून हुनु,

ख) सहकारीहरुलाई उत्पादनशील क्षेत्रमा परिचालन गर्न नसक्नु,

ग) सहकारी संस्थाहरूले सहकारीको नीति, सिद्धान्त र मान्यता अनुसार कार्यक्रम सञ्चालन नहुनु,

घ) वित्तीय साक्षरतामा कमी हुनु,

४.६.५ चुनौती

क) प्रचलित सहकारी ऐनमा समय सापेक्ष परिमार्जन हुन नसकेकोले सहकारी संघ संस्थाहरुको दर्ता, सञ्चालन, अनुगमन र नियमन सम्बन्धी कार्यहरुमा प्रभावकारिता ल्याउनु,

ख) बचत तथा ऋण परिचालन गर्ने सहकारी संस्थाहरुको पर्याप्त नियमन गर्नु,

ग) स्थानीय जनताको आम्दानीमा कमी तथा बचतको अभ्यास न्यून हुनु

घ) सहकारीहरुलाई व्यवसायिक बनाउनु।

४.६.६ दीर्घकालीन सोच

“सहकारीमा सबै नागरिकहरुको आवद्धता - गंगाजमुना गाउँपालिकाको लागि आर्थिक समृद्धिको प्रतिबद्धता”

४.३.७ लक्ष्य

सहकारीमा सम्पुर्ण नागरिकको पहुँच बढाई आर्थिक कृयाकलाप वृद्धि तथा प्रवर्द्धन गर्ने।

४.३.८ उद्देश्य

क) सहकारीको क्षमता विकास गर्दै उत्पादनमूलक र आयमूलक गतिविधिमा केन्द्रित गराउनु।

४.३.९ रणनीति तथा कार्यनीति

गाउँपालिकाले सहकारी विकासका क्षेत्रमा दिगो विकास गरी आय स्रोत सिर्जना गर्नका लागि देहायअनुसारका रणनीति तथा कार्यनीति पहिचान गरिएको छः

तालिका ४६: सहकारी विकासका रणनीति तथा कार्यनीतिहरु

रणनीति	कार्यनीति
उद्देश्य १: सहकारीको क्षमता विकास गर्दै उत्पादनमूलक र आयमूलक गतिविधिमा केन्द्रित गराउनु।	

१.१ सहकारी संस्थाहरुलाई उत्पादनमूलक र आयमूलक गतिविधिमा केन्द्रित गराइनेछ।	१.१.१ सहकारी संस्थाहरुको क्षमता विकासको लागि विभिन्न तालिम कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। १.१.२ स्रोत व्यवस्थापन र परिचालन सुधारको लागि सहकारीहरुको व्यवस्थापन कार्यक्रम गराइनेछ।

४.६.१० कार्यक्रम तथा आयोजना

तालिका ४७: वित्तीय संस्था तथा सहकारी क्षेत्र परिचालन कार्यक्रम तथा आयोजना

क्र.सं.	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	वडा	आधार वर्षको अवस्था	योजना को कुल लक्ष्य	प्रति एकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित श्रोत र बार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा)										जम्मा	जिम्मेवारी
							पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौ वर्ष			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
१.६.	**वित्तीय संस्था तथा सहकारी परिचालन**							५००		५००		५००		५००		५००	२५००	
१.६.१	बिक्रि वितरण संकलन तालिम कार्यक्रम	पटक	४, ७	०	५	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१०००	पालिका
१.६.२	साधना लघुवित्त सहकारी व्यवस्थापन सम्बन्धि तालिम कार्यक्रम	पटक	७	०	५	१८०	१	१८०	१	१८०	१	१८०	१	१८०	१	१८०	९००	पालिका
१.६.३	गंगा जमुना एग्रो व्यवस्थापन कार्यक्रम	पटक	७	०	५	१२०	१	१२०	१	१२०	१	१२०	१	१२०	१	१२०	६००	पालिका

४.६.११ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका

तालिका ४९: वित्तीय संस्था तथा सहकारी क्षेत्र परिचालन अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा

नतिजा तह	**नतिजा**	**सूचक/लक्ष्य**	**एकाई**	**आधार वर्ष (२०८०/८१)**	**योजना अवधिको लक्ष्य**					**जम्मा**	**पुष्ट्याइँको स्रोत**	**जोखिम पक्ष र अनुमान**
					प्रथम वर्ष	**दोस्रो वर्ष**	**तेस्रो वर्ष**	**चौथो वर्ष**	**पाँचौं वर्ष**			
प्रभाव	दिगो सहकारीबाट आय र रोजगारी बृद्धि भई गाउँपालिकाको आर्थिक समृद्धिमा योगदान पुगेको हुनेछ।	सहकारीबाट प्रत्येक्ष रोजगारी वृद्धि (वार्षिक)	प्रतिशत		२	५	७	९	११	११	गाउँपालिका प्रोफाइल, आर्थिक विकास शाखाका प्रतिवेदनहरु	सहकारी विकास क्षेत्रमा प्राथमिकता र यथेष्ट बजेट विनियोजन भई
		सहकारीबाट स्थापित उद्योग व्यवसायको बृद्धि (वार्षिक)	प्रतिशत		२	३	४	५	६	६		

नतिजा तह	नतिजा	सूचक/लक्ष्य	एकाई	आधार वर्ष (२०८०/८१)	योजना अवधिको लक्ष्य					जम्मा	पुष्ट्याइँको स्रोत	जोखिम पक्ष र अनुमान
					प्रथम वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौं वर्ष			
		सहकारीले रोजगार बनाएका सदस्य प्रतिशत	प्रतिशत		१०	१५	२०	२५	३०	३०		सुचारु कार्यान्वयन भएको हुने।
असर	सहकारीबाट रोजगारी तथा स्वरोजगारी बृद्ध भएको हुनेछ।	सहकारीबाट प्रत्येक्ष रोजगार पाउने नागरिक	सङ्ख्या		५००	६००	७००	८००	१०००	१०००		
		सहकारीबाट स्थापित उद्योग व्यवसाय	सङ्ख्या		१०	१५	२०	२५	३०	३०		
		सञ्चालनमा रहेको सहकारी संख्या	सङ्ख्या									
प्रतिफल	सहकारीहरुमा आबद्धता वृद्धि हुनेछ।	सहकारी सूचना प्रणालीमा आवद्धता	प्रतिशत		२०	४०	६०	८०	१००	१००		
		सञ्चालनमा रहेको कृषि सहकारी	सङ्ख्या		१	१				२		
		सञ्चालनमा रहेको वचत तथा ऋण सहकारी	सङ्ख्या		१		१		१	६		
		सीप तालिम पाएका सहकारी सदस्य	सङ्ख्या		५०	१००	१५०	२००	२५०	२५०		

परिच्छेद - ५

सामाजिक क्षेत्र

देशको समग्र विकास तथा समृद्धिका लागि सामाजिक क्षे त्रको विकास मुख्य बाहकको रुपमा लिने गरिन्छ । नेपालको संविधानले लिएको दिगो शान्ति, सुशासन, विकास र समृद्धिको आकांक्षा पुरा गर्न सामाजिक विकास महत्वपूर्ण आधार हो । नेपालको राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक आवधिक योजना, दिगो विकास लक्ष्य लगायत अन्तराष्ट्रिय मञ्चमा अभिव्यक्त प्रतिबद्धता समेतले सामाजिक विकासका सबै क्षेत्रहरुलाई उच्च महत्व र प्राथमिकता दिएको देखिन्छ । सामाजिक विकासले असल, योग्य, सक्षम, समतामुलक, प्रतिस्पर्धी र उत्पादनमूलक जनशक्ति तयार गरी मुलुकको सर्वाङ्गीण विकासको आधार तयार गर्दछ ।

समग्र विकासका विभिन्न आधारहरुमध्ये सामाजिक विकास एक महत्वपूर्ण आधार हो । यस अन्तर्गत शिक्षा, स्वास्थ्य, महिला तथा बालबालिका, आदिवासी जनजाति, अपाङ्ग, ज्येष्ठ नागरिक र अल्पसंख्यक, युवा तथा खेलकूद, खानेपानी तथा सरसफाई र साँस्कृतिक, धार्मिक संरक्षण तथा प्रवर्द्धन आदि समेटिएको छ । सामाजिक विकासको क्षेत्रमा स्थानीय सरकारको कार्यक्षेत्रहरुमा आधारभूत तथा माध्यमिक शिक्षा, आधारभूत स्वास्थ्य सेवा, खानेपानी तथा सरसफाई तथा सामाजिक विकासका अन्य पक्षहरु रहेका छन् । सामाजिक विकासको प्रगतिले दिगो विकासको लक्ष्यहरु अन्तर्गत लक्ष्य-३ (स्वस्थ र समुन्नत समाज), लक्ष्य-४ (गुणस्तरीय शिक्षा), लक्ष्य-५ (लैङ्गिक समानता) र लक्ष्य-६ (स्वच्छ पानी तथा सरसफाई) सँग सम्बन्धित छ । सामाजिक विकासको सन्दर्भमा गंगाजमुना गाउँपालिकाले निर्धारण गरेको उद्देश्य गाउँबासीको पहुँचमा गुणस्तरीय शिक्षा, स्वास्थ्य सेवा, खानेपानीको सुनिश्चतता गर्ने र न्यायपूर्ण समाजको निर्माण गर्ने रहेको छ । यस गाउँपालिकाले विगतमा सञ्चालन गर्दै आएका सफल सामाजिक विकासका कार्यहरुलाई निरन्तरता दिंदै यस आवधिक योजना अनुसार आगामी दिनमा सामाजिक विकास अन्तर्गत रहेको अन्य विषयगत क्षेत्रहरुलाई अगाडी बढाईने नीति लिएको छ । यस सामाजिक क्षेत्र अन्तर्गतका विषयहरुलाई यस परिच्छेदमा समेटिएको छ ।

५.१ स्वास्थ्य तथा पोषण

५.१.१ पृष्ठभूमि

मानवको लागि स्वस्थ जीवन अपरिहार्य छ । शारिरीक तथा मानसिक स्वस्थ मानव जीवनको लागि अतिनै आवश्यक मानिन्छ । स्वास्थ्य सेवा पहुँचका हिसाबले गंगाजमुना गाउँपालिकामा ४ वटा स्वास्थ्य चौकीहरु, ५ वटा

स्वास्थ्य इकाई , १ वटा ग्रामिण अस्पताल र १ वटा स्वास्थ्य सेवा केन्द्र बाट प्रतिरोधात्मक र उपचरात्मक स्वास्थ्य सेवा संचालन भईरहेको छ । स्वास्थ्य तथा पोषणमा रहेका सम्भावना, अवसर, समस्या र चुनौतीहरुको लेखाजोखा गरी आवश्यक रणनीति तथा कार्यनीतिहरु पहिचान गरी यस योजनामा समावेश गरिएको छ ।

५.१.२ सम्भावना

क) सबै स्वास्थ्य संस्थाहरुमा टेलिमेडिसियन (Telemedicine) सेवा प्रवाह गर्न सकिने,

ख) हाल कार्यरत स्वास्थ्यकर्मीहरुको क्षमता अभिवृद्धि गर्न सकिने,

ग) आमा समुह, टोल विकास संस्था, युवा क्लब, बाल क्लब तथा विभिन्न गैर सरकारी संस्थाहरुलाई स्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रमहरुमा आबद्ध गर्न सकिने,

घ) घुम्ती सेवा शिविर, गाउँघर क्लिनिक आदि सेवाहरु सञ्चालन गर्न सकिने ।

ङ) जडिबुटि प्रवर्द्धन तथा आयुर्वेदिक सेवा सञ्चालन गर्न सकिने,

५.१.३ अवसर

क) स्वास्थ्य सेवा व्यवस्थापन सम्बन्धी कानूनी तथा नीतिगत व्यवस्था विद्यमान रहेको,

ख) स्वास्थ्य संस्थाहरुको आफ्नै जग्गामा पक्की भवन हुनु,

ग) स्वास्थ्य बीमा कार्यक्रम सञ्चालन हुनु,

घ) स्वास्थ्य तथा पोषणको क्षेत्रमा जनचेतनामा वृद्धि हुँदै गएको देखिनु,

५.१.४ समस्या

क) परम्परागत स्वास्थ्य प्रणाली विद्यमान हुनु,

ख) स्वास्थ्य संस्था प्रतिको विश्वास तथा बुझाई कमजोर हुनु,

ग) स्वास्थ्य संस्थाहरुमा कर्मचारी दरबन्दी अनुसार पर्याप्त नहुनु,

घ) स्वास्थ्य संस्थाहरुमा औजार तथा उपकरणहरु पर्याप्त मात्रामा नहुनु,

ङ) स्वास्थ्य संस्थाको भवनहरु जिर्ण अवस्थामा हुनु,

च) स्वास्थ्य कर्मचारीहरुलाई तालिम तथा क्षमता विकासमा कमी हुनु,

छ) निशुल्क गुणस्तरीय औषधिहरुको सर्वसुलभ पहुँच नहुनु,

ज) सबै सरकारी कार्यालय तथा सार्वजनिक स्थलहरुमा स्तनपान कक्षको अभाव हुनु,

५.१.५ चुनौती

क) स्वास्थ्यमा सार्वजनिक निजी साझेदारी कार्यविधि तर्जुमा तथा लागू गर्नु,

ख) संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको बीच समन्वय तथा सहकार्य प्रभावकारी तुल्याउनु,

ग) स्वास्थ्यकर्मीहरुको आवश्यकता अनुसार पदपुर्ती तथा परिचालन गर्नु,

घ) स्वास्थ्य संस्थालाई पहुँचयुक्त बनाउनु,

ङ) सबै स्वास्थ्य संस्थाहरुबाट विशेषज्ञ सेवा प्रवाह गर्नु,

च) स्वास्थ्यमा आधुनिक प्रविधि प्रयोग गर्नु,

५.१.६ दीर्घकालीन सोच

"गुणस्तरीय, सर्वसुलभ आधारभूत स्वास्थ्य सेवाको उपलब्धता: गंगाजमुना गाउँपालिका को प्रतिबद्धता"

५.१.७ लक्ष्य

स्वास्थ्य क्षेत्रका पूर्वाधार र मानव संसाधन पर्याप्त मात्रामा व्यवस्था गरी गाउँपालिकाका स्वास्थ्य सेवा प्रवाहको क्षमता वृद्धि गर्ने ।

५.१.८ उद्देश्य

क) आधारभुत स्वास्थ्य सेवा तथा पोषणको पहुँच तथा गुणस्तरमा वृद्धि गर्नु,

५.१.९ रणनीति तथा कार्यनीति

स्थानीय नागरिकहरुलाई आधारभूत स्वास्थ्य तथा पोषणमा पहुँचको अभिवृद्धि गरी सामाजिक तथा आर्थिक समृद्धि प्राप्त गराउने लक्ष्यलाई पुरा गर्नका लागि देहायअनुसारका रणनीति तथा कार्यनीतिहरु पहिचान गरिएको छः

तालिका ६०: स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रका रणनीति तथा कार्यनीतिहरु

रणनीतिहरू	कार्यनीतिहरू
उद्देश्य १: गाउँपालिकाका सबै नागरिकहरूको आधारभूत तथा गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवामा समतामूलक पहुँच अभिवृद्धि गराउनु ।	
१.१ गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवामा सबैको सहज पहुँच हुने गरी	१. आवश्यक औषधी, उपकरण, प्रविधि र दक्ष स्वास्थ्यकर्मीहरू सहितको प्रभावकारी गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा प्रणालीको विकास गरिनेछ ।

प्रभावकारी रूपमा सेवा उपलब्ध गराउने ।	२. स्वास्थ्य सेवा उपयोगमा वृद्धि, सामुदायिक स्वास्थ्य सुधार तथा स्वस्थ जीवनशैली अपनाउन प्रोत्साहनको लागि स्वास्थ्य शिक्षा जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । ३. स्वास्थ्य सेवामा समतामूलक पहुँच अभिवृद्धि गर्न स्वास्थ्य चौकीहरुको निर्माण गरिनेछ ।
१.२: स्वास्थ्य संस्थाहरूमा तोकिएका सङ्ख्यामा स्वीकृत जनशक्ति व्यवस्थापन गरी सेवा प्रवाहको क्षमता र पहुँच विस्तार गर्ने ।	१. स्वास्थ्य संस्थाहरूमा स्वीकृत कुल दरबन्दीको सङ्ख्या यकिन गरी आवश्यक जनशक्तिको व्यवस्था गरिनेछ ।

५.१.१० कार्यक्रम तथा आयोजना

तालिका ६१: स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रका कार्यक्रम तथा आयोजना

क्र.स.	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	वडा	आधारवर्ष अवस्था	योजनाको कुल लक्ष्य	प्रति एकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित श्रोत र बार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा)										जम्मा	जिम्मेवारी
							पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौ वर्ष			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
२.१	**स्वास्थ्य तथा पोषण**							**६२१०**		**४८७०**		**३८७०**		**७३७०**		**७२५०**	**२९६९०**	
२.१.१	संरचना निर्माण	पटक	१,६,७	०	७	३५००	१	३५००	१	३५००	१	३५००	२	७०००	२	७०००	२४५००	पालिका
२.१.२	चिमचोक स्वास्थ इकाई कम्पाउण्ड निर्माण	मि.	३	०	४०	२५	४०	१०००	०	०	०	०	०	०	०	०	१०००	पालिका
२.१.३	सामुदायिक स्वास्थ बिन्दु मर्मत	पटक	७	०	१	१०००	०	०	१	१०००	०	०	०	०	०	०	१०००	पालिका
२.१.४	कर्मचारीको बृधि गर्ने योजना	संख्या	२	०	४	३५	४	१४०	०	०	०	०	०	०	०	०	१४०	पालिका
२.१.५	बरदान स्वास्थ इकाई भवन समापन योजना	पटक	३	०	१	१२००	१	१२००	०	०	०	०	०	०	०	०	१२००	पालिका
२.१.६	गुणस्तरीय औषधि व्यवस्थापन कार्यक्रम	पटक	३	०	५	१२०	१	१२०	१	१२०	१	१२०	१	१२०	१		६००	गै.स.स.
२.१.७	स्वास्थ्य शिक्षा जनचेतनामुलक कार्यक्रम	पटक	४,७	०	५	२५०	१	२५०	१	२५०	१	२५०	१	२५०	१	२५०	१२५०	गै.स.स.

५.१.११ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका

तालिका ६३: स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रका अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजाहरु

नतिजा तह	नतिजा	सूचक/लक्ष्य	एकाई	आधार वर्ष (२०८०/८१)	योजना अवधिको लक्ष्य					जम्मा	पुष्ट्याइँको स्रोत	जोखिम पक्ष र अनुमान
					प्रथम वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौँ वर्ष			
प्रभाव	गाउँपालिकामा स्वास्थ्य सेवा सर्व सुलभ भएको हुनेछ।	अपेक्षित आयु (जन्म हुँदाको)	प्रतिशत	-	७०.५	७१.३	७२.१	७२.९	७३.७	७३.७	गाउँपालिका प्रोफाइल, स्वास्थ्य शाखाका प्रतिवेदनहरु	स्वास्थ्य सेवा क्षेत्रमा प्राथमिकता र यथेष्ट बजेट विनियोजन भई सुचारु कार्यान्वयन भएको हुने।
		आधा घण्टाको दूरीमा स्वास्थ्य संस्थामा पहुँच भएको घरधुरी	प्रतिशत	-	६०	७०	८०	९०	१००	१००		
असर	गाउँपालिकाभित्रै आधारभूत स्वास्थ्य सेवाको उपलब्धता बढेको हुनेछ।	मातृ मृत्यु दर (प्रति लाख जीवित जन्ममा)	संख्या	-	०	०	०	०	०	०		
		५ वर्ष मुनिको बाल मृत्युदर (प्रति हजार जीवित जन्ममा)	जना	-	०	०	०	०	०	०		
		नवजात शिशु मृत्युदर (प्रति हजार जीवित जन्ममा)	जना	-	०	०	०	०	०	०		
		कुल प्रजनन् दर	प्रति महिला	-	२	२	२	३	३	३		
		किसोरी अवस्थाको प्रजनन् (१९ वर्ष मुनि)	प्रतिशत	-								
		पहिचान भएको क्षयरोगीहरु मध्ये उपचारको सफलता दर	प्रतिशत	-	९०	९२	९४	९६	१००	१००		
		५ वर्षभन्दा मुनिका बालबालिकाहरुमा भएको पुड्कोपन (उमेर अनुसार उचाई कम)	प्रतिशत	०	०	०	०	०	०	०		
		६ वर्षभन्दा मुनिका कम तौल भएका बालबालिका	प्रतिशत	०	०	०	०	०	०	०		
प्रतिफल १	गाउँपालिकामा स्वास्थ्य संस्था र स्वास्थ्य कर्मीको	स्वास्थ्य चौकी	सङ्ख्या	२	०	०	१	१	१	५		
		विशेषज्ञ चिकित्सक	सङ्ख्या	०	०	१	१			२		
		टेली मेडिसिन सेवा	सङ्ख्या	०	०	०	१	१	१	५		
		पूर्ण कर्मचारी भएको स्वास्थ्य संस्था	प्रतिशत	३०	४०	५०	७०	८०	९०	९०		

नतिजा तह	नतिजा	सूचक/लक्ष्य	एकाई	आधार वर्ष (२०८०/८१)	योजना अवधिको लक्ष्य					जम्मा	पुष्ट्याइँको स्रोत	जोखिम पक्ष र अनुमान
					प्रथम वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौँ वर्ष			
	उपलब्धता बृद्धि भएको हुनेछ।											
प्रतिफल २	गर्भवती परिक्षणको सुविधाबाट आमा र गर्भमा रहेको बच्चाको स्वास्थ्यमा रुग्णता दरमा कमी हुनेछ।	दक्ष स्वास्थ्यकर्मीबाट प्रसुति सेवा लिएको महिला	प्रतिशत	-	९५	९६	९७	९८	९९	१००		
		प्रसुति केन्द्रको उपलब्धता	सङ्ख्या	१	१	१	१	१	१	६		
		गर्भवती परीक्षण दर	प्रतिशत	-	७०	७५	८०	९०	१००	१००		
प्रतिफल ३	बाल मृत्युदर र शिशु मृत्युदरमा कमी आएको हुनेछ।	पाँच वर्षमुनिको बाल मृत्युदर (प्रति हजार जिवित जन्ममा)	प्रतिहजार									
		शिशु मृत्युदर (प्रति हजार जिवित जन्ममा)	प्रतिहजार									
		नवजात शिशु मृत्युदर (प्रति हजार जिवित जन्ममा)	प्रतिहजार									
		पूर्ण खोप पाएका बालबालिका	प्रतिशत	९०	९२	९४	९६	९८	१००	१००		
		भिटामिन ए खाने बालबालिका	प्रतिशत	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००		
		झाडा पखालाको संक्रमण दर	प्रतिशत	०	०	०	०	०	०	०		
		आधुनिक स्वास्थ्य उपकरण उपलब्ध भएको स्वास्थ्य भवन	सङ्ख्या	-	६	७	८	९	१०	१०		
		आधारभूत सुविधा सहितको स्वास्थ्य संस्था	सङ्ख्या									
		प्रयोगशाला भएको स्वास्थ्य संस्था	सङ्ख्या	-	१	१				२		
		महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका	सङ्ख्या	-	१००	१०५	११०	११५	१२०	१२०		

५.२ शिक्षा, विज्ञान र नवप्रवर्तन

५.२.१ पृष्ठभूमि

वर्तमान युगमा शिक्षा मानव विकासको अभिन्न अंगको रुपमा लिइन्छ। शिक्षा विकासको आधार भएकोले यसले मर्यादित एवं परिष्कृत जीवन र सम्मानित रोजगारी तथा उद्यम विकासको आधार प्रदान गर्दछ । नेपालको संविधानले प्रत्येक नागरिकलाई आधारभूत तहसम्मको शिक्षा अनिवार्य र निः शुल्क तथा माध्यमिक तहसम्मको शिक्षा निःशूल्क पाउने मौलिक हक प्रदान गरेको छ। राज्यको नीतिले शिक्षालाई वैज्ञानिक, प्राविधिक, व्यवसायिक, सीपमूलक र रोजगारमूलक बनाउँदै सक्षम प्रतिस्पर्धी र नैतिक बनाउने कुरा उल्लेख गरेको छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले यी अधिकारलाई विस्तृत व्याख्या गर्दै थप व्यवस्थित गरेको छ। नेपालमा शिक्षा मौलिक हक र नागरिक अधिकारको रुपमा स्थापित छ। यस्तो नागरिक हक संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकारको साझा दायित्व बनेको छ । शिक्षालाई सामाजिक आर्थिक रुपान्तरणको महत्वपूर्ण माध्यम मानिएको छ । स्थानीय सरकारको यसप्रकारको दायित्व पूरा गर्नका निमित्त अन्य विविध पक्षका अतिरिक्त शिक्षा एउटा आधारभूत अवयव भएकोले यस क्षेत्रको सञ्चालन र विकासका लागि दीर्घकालिन नीति, योजना र कार्यक्रमको तर्जुमा पहिलो शर्त हो।

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को अनुसार यस गाउँपालिकाको कूल साक्षरता दर ६७.८ प्रतिशत रहेको छ। जम्मा ३३ वटा आधारभूत विद्यालयहरु रहेको यस गाउँपालिकामा १० माध्यामिक तहका विद्यालयहरु छन्। यस गाउँपालिकामा शिक्षा क्षेत्रलाई प्राथामिकतामा राखी कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्नुपर्ने। सामुदायिक विद्यालय शिक्षाको गुणस्तर अपेक्षित स्तरमा नभएको गुनासो जनमानसमा रहेको हुँदा शैक्षिक गुणस्तर वृद्धि गर्न तथा शैक्षिक क्षेत्रमा रहेका सवालको पहिचान गरी समाधानका उपायहरु खोजी गर्नुपर्ने आवश्यकता रहेको छ । यसर्थ गंगाजमुनाको शिक्षा क्षेत्रमा रहेका सम्भावना, अवसर, समस्या र चुनौतीहरुको खोजी गरी सोको समधानका लागि रणनीति तथा कार्यनीतिहरु र कार्यक्रमहरु योजनामा समावेश गरिएको छ।

५.२.२ सम्भावना

क) विद्यालयहरु मर्जिङ्ग अवधारणा कार्यान्वयन गरी शिक्षा क्षेत्र सबल बनाउन सकिने,

ख) आवासिय विद्यालयहरु सञ्चालन गर्न सकिने,

ग) स्थानीय पाठ्यक्रमको विकास गर्न सकिने,

घ) शिक्षा क्षेत्रमा लगानी बढाउन सकिने।

५.२.३ अवसर

क) गाउँपालिकाले शिक्षाक्षेत्रलाई प्राथामिकतामा राखेको,

ख) विद्यालयहरुमा भौतिक पूर्वाधार तयार भएको,

ग) प्राविधिक तथा व्यवसायिक सीप प्रति समुदायस्तरको आकर्षण रहनु,

घ) विद्यालयहरुमा आइ.सि.टी. विज्ञान प्रयोगशाला, पुस्तकालय स्थापना तथा प्रयोग बढ्दै जानु,

ङ) शिक्षण सिकाईमा सूचना प्रविधिको प्रयोगमा बढोत्तरी हुनु,

च) गाउँपालिका भित्रका विद्यालयहरुमा ईन्टरनेटको पहुँच उपलब्ध हुनु ।

५.२.४ समस्या

क) अपांग श्रोत कक्षाको अभाव,

ख) विद्यालयहरुमा शिक्षकको दरबन्दी पुर्ण र पर्याप्त नहुनु,

ग) विद्यालयमा खानेपानी तथा शौचालय लगायत अन्य पूर्वाधारहरुको कमी हुनु,

घ) विद्यालय छोड्ने दर उच्च हुनु,

ङ) नयाँ प्रविधिसँगै शिक्षकहरुलाई रुपान्तरण गर्न नसक्नु,

च) निरन्तर विद्यार्थी मुल्याङ्कनलाई प्रभावकारी बनाउन नसक्नु,

छ) विद्यालयमा नवीनतम विधि र प्रविधिको कम प्रयोग नहुनु,

ज) शिक्षाक्षेत्र अनुसन्धानात्मक, व्यवहारिक तथा नव प्रवर्तनात्मक नहुनु,

झ) प्राविधिक शिक्षा मार्फत सीप युक्त जनशक्ति उत्पादन तथा परिचालन नहुनु,

ञ) विद्यालयहरुमा कक्षा कोठाभित्र शैक्षिक सामाग्रीको कमी हुनु ।

५.२.५ चुनौती

क) दक्ष शिक्षकहरुलाई ग्रामिण स्तरमा अध्यापनको लागि खटाउनु,

ख) प्रविधि सँगै विद्यालयमा गुणस्तर वृद्धि गर्नु,

ग) आर्थिक अभावका कारण पर्याप्त शिक्षक दरबन्दी पुर्याउनु,

घ) आवासिय र बहुप्राविधिक विद्यालय स्थापना गर्नु ।

५.२.६ दीर्घकालीन सोच

"सामाजिक आर्थिक रुपमान्तरणका लागि शैक्षिक मानव संसाधनको विकास"

६.२.७ लक्ष्य

गाउँपालिकामा विज्ञान र नवप्रवर्तनसँगै सबैको गुणस्तरीय, प्राविधिक र व्यवसायिक शिक्षामा सहज पहुँचको प्रत्याभूति गर्ने।

५.२.८ उद्देश्य

क) आधारभूत, माध्यामिक तथा प्राविधिक शिक्षाको पहुँच र गुणस्तरमा बृद्धि गराउनु।

५.२.९ रणनीति तथा कार्यनीति

तालिका ६४: शिक्षा विज्ञान तथा नवप्रवर्तन विकासका रणनीति तथा कार्यनीतिहरु

रणनीति	कार्यनीति
उद्देश्य १: शिक्षण संस्थाहरुलाई आधुनिकीकरण गरी दक्ष जनशक्ति उत्पादन गर्नु।	
१.१: शिक्षाको गुणस्तरमा सुधार गर्दै सबै बालबालिकाको पहुँच बढाउने।	१.१.१ विषयगत प्रयोगशाला, शैक्षिक सामाग्री, स्तरीय भवन, फर्निचर, तथा सवारी साधन सहित सुविधा सम्पन्न विद्यालय बनाइनेछ। १.१.२ विद्यालयहरुमा दरबन्दी र आवश्यकता अनुसारका शिक्षक तथा कर्मचारी व्यवस्थापन गरिनेछ। १.१.३ विद्यार्थीहरूको शारीरिक, मानसिक, सामाजिक, र सिर्जनात्मक क्षमताको विकास गर्नका लागि विद्यालय अतिरिक्त क्रियाकलाप कार्यक्रम गरिनेछ। १.१.४ सबै विद्यालय उमेर समूहका बालबालिकालाई अनिवार्य विद्यालय भर्ना अभियान सञ्चालन गरिनेछ। १.१.५ शिक्षण विधिको सुधार, विद्यार्थीको शैक्षिक उपलब्धि वृद्धि, विद्यालय व्यवस्थापन सुदृढीकरण, र आधुनिक शैक्षिक प्रविधिको प्रयोग प्रवर्द्धन गर्नका लागि शिक्षा गुणस्तर कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

५.२.१० कार्यक्रम तथा आयोजना

तालिका ६५: शिक्षा विज्ञान तथा नवप्रवर्तन विकासका कार्यक्रम तथा आयोजना

क्र.स.	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	वडा	आधारवर्षअवस्था	योजनाको कुल लक्ष्य	प्रति एकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित श्रोत र बार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा)										जम्मा	जिम्मेवारी
							पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौ वर्ष			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
२.२	**शिक्षा विज्ञान र नवप्रवर्तन**							१२४९५		१५२०		१५२०		१५२०		१५२०	१८५७५	
२.२.१	रिगाउँ मा. विद्यालय भवन निर्माण	पटक	१	०	१	६५००	१	६५००	०	०	०	०	०	०	०	०	६५००	पालिका
२.२.२	सितला देवी विद्यालयको कक्षाकोठा निर्माण	पटक	१,२,६	०	१	१८००	१	१८००	०	०	०	०	०	०	०	०	१८००	पालिका
२.२.३	महालक्ष्मी आ.वि. विद्यालय मर्मत तथा व्यवस्थापन योजना	पटक	६	०	१	१५००	१	१५००	०	०	०	०	०	०	०	०	१५००	पालिका
२.२.४	कर्मचारीको बृधि गर्ने योजना	संख्या	२	०	५	३५	५	१७५	०	०	०	०	०	०	०	०	१७५	पालिका
२.२.५	चिमचोक मा.वि भवन व्यवस्थापन योजना	पटक	३	०	१	१०००	१	१०००	०	०	०	०	०	०	०	०	१०००	गै.स.स.
२.२.६	विषयगत शिक्षक व्यवस्थापन योजना	पटक	३	०	५	१५०	१	१५०	१	१५०	१	१५०	१	१५०	१	१५०	७५०	पालिका
२.२.७	व्यवहरिक शिक्षा प्रधान योजना	पटक	५	०	५	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१०००	पालिका
२.२.८	शिक्षक तालिम व्यवस्थापन कार्यक्रम	पटक	४	०	५	३५०	१	३५०	१	३५०	१	३५०	१	३५०	१	३५०	१७५०	पालिका
२.२.९	विद्यालय अतिरिक्त क्रियाकलाप कार्यक्रम	पटक	७	०	५	३२०	१	३२०	१	३२०	१	३२०	१	३२०	१	३२०	१६००	गै.स.स.
२.२.१०	शिक्षा गुणस्तर कार्यक्रम संचालन	पटक	४,५	०	५	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	२५००	पालिका

५.२.११ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका

तालिका ६७: शिक्षा विज्ञान तथा नवप्रवर्तन क्षेत्रका अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजाहरु

नतिजा तह	नतिजा	सूचक/लक्ष्य	एकाई	आधार वर्ष (२०८०/८१)	योजना अवधिको लक्ष्य					जम्मा	पुष्ट्याइँको स्रोत	जोखिम पक्ष र अनुमान
					प्रथम वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौं वर्ष			
प्रभाव	गाउँपालिकाका सबै नागरिकहरु साक्षर र सक्षम भएको हुनेछ।	साक्षरता दर (५ वर्षमाथि)	प्रतिशत	४५.००	५०	५५	६०	६५	७०	७०	गाउँपालिका प्रोफाइल, शिक्षा शाखाका प्रतिवेदनहरु	शिक्षा, विज्ञान र नवप्रवर्तन क्षेत्रमा प्राथमिकता र यथेष्ट बजेट विनियोजन भई सुचारु कार्यान्वयन भएको हुने।
		साक्षरता दर (१५ वर्षमाथि)	प्रतिशत									
		युवा साक्षरता दर (१५ - २४ वर्ष)	प्रतिशत									
असर	गाउँपालिकाको शैक्षिक सूचकाङ्कमा उल्लेख्य वृद्धि भएको भएको हुने।	बाल कक्षा/पूर्व प्राथमिक तहको अनुभव सहित कक्षा १ मा भर्ना दर	प्रतिशत	-	९५	९६	९७	९८	१००	१००		
		आधारभूत तह (१ देखि ८) मा लैंगिक समानता	अनुपात									
		उच्च शिक्षामा कुल विद्यार्थी	सङ्ख्या									
		आधारभूत तह (१ - ८) मा खुद भर्नादर	प्रतिशत	९४	९५	९६	९७	९८	१००	१००		
		आधारभूत तह (१ - ८) मा कुल भर्नादर	प्रतिशत	११४.८	१२०.०	१२५.०	१३०.०	१३५.०	१४०.०	१४०.०		
प्रतिफल १	विद्यालय छाड्ने दर न्यून भएको हुनेछ।	आधारभूत तहमा विद्यालय जाने उमेरका विद्यालय बाहिर रहेका विद्यार्थी	प्रतिशत		२०	१०	५	०	०	०		
		आधारभूत तहमा विद्यालय छाड्ने विद्यार्थीको दर	सङ्ख्या		२०	१०	५	०	०	०		
प्रतिफल २	शिक्षक विद्यार्थी अनुपात	विद्यालय शिक्षा (१ - ८) शिक्षक विद्यार्थी अनुपात	सङ्ख्या									

नतिजा तह	नतिजा	सूचक/लक्ष्य	एकाई	आधार वर्ष (२०८०/८१)	योजना अवधिको लक्ष्य					जम्मा	पुष्ट्याइँको स्रोत	जोखिम पक्ष र अनुमान
					प्रथम वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौं वर्ष			
	आवश्यकता अनुसार व्यवस्थापन भएको हुनेछ।	मातृ शिशु पोषण सहायता पाएका जनसंख्या	सङ्ख्या									
प्रतिफल ३	प्राविधिक धारको विद्यालय सञ्चालन र बालबालिकाले प्राविधिक शिक्षा उतीर्ण गरेको हुनेछ।	प्राविधिक धारका विद्यालय सञ्चालन	सङ्ख्या	०	०	०	१	०	०	१		
		प्राविधिक विषय अध्ययनरत विद्यार्थी संख्या	सङ्ख्या	०	२५	२५	२५	२५	२५	२५०		
प्रतिफल ४	विद्यालयहरुको गुणात्मक परिवर्तन भएको हुनेछ।	कम्प्युटर प्रयोगशाला भएको विद्यालय	प्रतिशत	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००		
		विज्ञान प्रयोगशाला भएको विद्यालय	प्रतिशत	८०	८२	८३	८५	८८	९०	९०		
		इन्टरनेट भएको विद्यालय	प्रतिशत	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००		
प्रतिफल ५	शिक्षामा सबैको पहुँच सुनिश्चित भई समुदायको शैक्षिक स्तर सुधार भएको हुनेछ।	लैंगिकमैत्री विद्यालय	प्रतिशत	-	९०	९२	९४	९६	१००	१००		
		अपाङ्गतामैत्री विद्यालय	प्रतिशत	-	९५	९६	९७	९८	९९	१००		
		आवासीय विद्यालय	सङ्ख्या	-	०	१	०	१	१	३		

नतिजा तह	नतिजा	सूचक/लक्ष्य	एकाई	आधार वर्ष (२०८०/८१)	योजना अवधिको लक्ष्य					जम्मा	पुष्ट्याइँको स्रोत	जोखिम पक्ष र अनुमान
					प्रथम वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौँ वर्ष			
प्रतिफल ६	विपन्न स्थानीय विद्यार्थीहरुलाई उच्च शिक्षा (मेडिकल, इन्जिनियरिङ, कृषि, वन र सूचना प्रविधि) छात्रबृत्ति	प्राविधिक शिक्षामा अध्ययनरत छात्रवृत्ति प्राप्त स्थानीय विद्यार्थी	सङ्ख्या	०	२५	३०	३५	४०	५०	१८०		
		प्राविधिक शिक्षामा अध्ययनरत छात्रवृत्ति प्राप्त विपन्न विद्यार्थी	सङ्ख्या	०	२५	३०	३५	४०	५०	१८०		

५.३ खानेपानी तथा सरसफाइ

५.३.१ पृष्ठभूमि

नेपालको कानूनले खानेपानी तथा सरसफाईको क्षेत्रमा नागरिकको पहुँच हुनुपर्ने हक प्रदान गरेको छ। स्वस्थ मानव जीवनका लागि खानेपानी र सरसफाइ अनिवार्य हुने भएकोले संघीय व्यवस्था लागू भएपछि यस सम्बन्धी अधिकार स्थानीय सरकारको अधिकार क्षेत्रमा राखिएको छ। यसका साथै नेपाल सरकारले खानेपानी तथा सरसफँइ क्षेत्रलाई महत्व दिई विभिन्न रणनीति र कार्यनीति बनाई कार्यक्रमहरु संचालन गर्दै आएको छ । सोही अनुरुप गंगाजमुना गाउँपालिकाले पछिल्ला वर्षहरूमा खानेपानी तथा सरसफाइको क्षेत्रमा उल्लेखनीय सुधार देखिएको छ। गाउँपालिकालाई खुला दिसामुक्त क्षेत्र घोषणा गरिएको छ भने अधिकांश घरमा शौचालय निर्माण भइसकेको छ र धेरैजसो घरधुरीमा पाइपलाइनमार्फत खानेपानी सुविधा उपलब्ध छ। वडा तथा बस्ती तहमा खानेपानी तथा सरसफाइ समितिहरू गठन गरी सक्रिय बनाइएका छन् । साथै, गैरसरकारी क्षेत्रको सहयोगले स्वच्छ खानेपानी र सरसफाइ सम्बन्धी जनचेतना वृद्धि गर्न योगदान पुऱ्याइरहेको छ।

५.३.२ सम्भावना

क) "एक घर, एक धारा" को अवधारणा लागू गर्न सकिने,

ख) खानेपानीको श्रोतहरुको संरक्षण गरी खानेपानीको गुणस्तरीय सहज आपूर्ति गर्न सकिने,

ग) सरसफाईयुक्त गाउँपालिका बनाउन सकिने।

घ) घरघरमा व्यवस्थित शौचालयको अभियान सञ्चालन गर्न सकिने।

५.३.३ अवसर

क) खानेपानी र सरसफाइको क्षेत्रमा गैरसरकारी क्षेत्रको सहयोग रहेनु

ख) वर्षाको पानी संकलन प्रविधि विकास

ग) अपांगमैत्री सरसफाइ पूर्वाधार विस्तार

५.३.४ समस्या

क) स्वच्छ खानेपानीको उपलब्धताको सीमितता,

ख) खुला दिसामुक्त क्षेत्रको अपूर्ण कार्यान्वयन,

ग) सार्वजनिक शौचालयको अभाव,

घ) जलवायु परिवर्तनले मुहान सुक्नु,

ङ) स्थानान्तरण भएका बस्तीमा पानी अभाव हुनु,

च) खानेपानी वितरण व्यवस्थापन कमजोर हुनु,

छ) फोहर तथा प्लास्टिक व्यवस्थापन समस्या,

ज) खानेपानी गुणस्तर परीक्षणमा कमी ।

५.३.५ चुनौती

क) दिगो खानेपानी आपूर्तिको सुनिश्चितता,

ख) प्लास्टिक फोहर न्यूनिकरण गर्नु,

ग) स्थानीय स्रोतको दिगो उपयोग,

घ) स्वच्छ पानी पहुँच वृद्धि आवश्यक ।

५.३.६ दीर्घकालीन सोच

"स्वच्छ खानेपानी र सरसफाईयुक्त गंगाजमुना "

५.३.७ लक्ष्य

सफा, सुन्दर गंगाजमुना निर्माण गरी स्वच्छ एवम् गुणस्तरीय खानेपानीको सुनिश्चिता गर्ने ।

५.३.८ उद्देश्य

क) आधारभूत गुणस्तरीय खानेपानीको पहुँच विस्तार गर्नु ।

ख) गुणस्तरीय खानेपानी सुविधाको पहुँचमा वृद्धि गर्नु ।

ग) फोहरमैलाको व्यस्थापन गर्नु ।

५.३.९ रणनीति तथा कार्यनीति

स्थानीय नागरिकहरुलाई सफा खानेपानीमा पहुँच र पूर्ण सरसफाइयुक्त गाउँपालिका बनाउनका लागि देहायअनुसारका रणनीति तथा कार्यनीतिहरु पहिचान गरिएको छः

तालिका ६८: खानेपानी तथा सरसफाइ विकासका रणनीति तथा कार्यनीतिहरु

रणनीतिहरू	कार्यनीतिहरू
उद्देश्य १: आधारभूत खानेपानीको पहुँच विस्तार गर्नु ।	
१.१ पहुँच नभएका बस्तीहरूमा खानेपानीको सेवा विस्तार गर्न खानेपानीका स्रोतहरूको पहिचान गर्ने	१. "एक घर, एक धारा" कार्यक्रम निरन्तर लागु गरिनेछ । २. खानेपानीको मुलहरुको खोजी गर्ने र भएका मुहानहरुको संरक्षण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
उद्देश्य २: गुणस्तरीय खानेपानी सुविधाको पहुँचमा वृद्धि गर्नु ।	
२.१ आधारभूत खानेपानीको गुणस्तर बढाउन आवश्यक संरचनाहरू तयार गर्ने ।	१. एक घर एक फिल्टर वितरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । २. सिमखोला जगरबोत लिफ्ट योजना सञ्चालन व्यवस्थित गरिनेछ ।
उद्देश्य ३: फोहरमैलाको व्यस्थापन गर्नु ।	
३.१ प्रत्येक घरपरिवारमा आधारभूत शौचालय तथा सरसफाइको व्यवस्था गर्ने ।	१. सार्वजनिक खानेपानी व्यवस्थापन कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । २. सार्वजनिक स्थान, बस्ती तथा बजार क्षेत्रहरुमा स्थानीय सामाग्रीबाट निर्मित डस्टबिनहरुको व्यवस्थापन गरिनेछ ।

५.३.१० कार्यक्रम तथा आयोजना

तालिका ६९: खानेपानी तथा सरसफाइ विकासका कार्यक्रम तथा परियोजनाहरु

क्र.स.	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	वडा	आधारवर्षको अवस्था	योजनाको कुल लक्ष्य	बाँकी लक्ष्य	प्रति एकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित श्रोत र बार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा)										जम्मा	जिम्मेवारी
								पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौ वर्ष			
								परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
२.३	**खानेपानी, सरसफाई र स्वच्छता**								९४५०		५२००		५९५०		५२००		७०००	३२८००	
२.३.१	ताजिम्रांग रिचेत खानेपानी आयोजना	पटक	१	०	१	१	३५००	१	३५००	०	०	०	०	०	०	०	०	३५००	पालिका
२.३.२	सिलिंग्चेत खानेपानी योजना	पटक	१	०	१	१	१०००	०	०	१	१०००	०	०	०	०	०	०	१०००	पालिका
२.३.३	लाताब एक घर एक धारा योजना	पटक	२	०	१	१	१५००	०	०	०	०	१	१५००	०	०	०	०	१५००	पालिका
२.३.४	सिमखोला जगरबोत लिफ्ट योजना	पटक	७	०	१	१	३०००	०	०	०	०	०	०	०	०	१	३०००	३०००	पालिका
२.३.५	खानेपानी आयोजनाहरुको सम्भाव्यता अध्ययन योजना	पटक	६	०	१	१	५००	०	०	०	०	०	०	१	५००	०	०	५००	पालिका
२.३.६	सार्वजनिक स्थलमा दस्तबिन निर्माण	गोटा	४	०	३५०	३५०	५	१००	५००	१००	५००	१५०	७५०	०	०	०	०	१७५०	गै.स.स.
२.३.७	इचोक खानेपानी मूल मर्मत सुधार	पटक	३	०	१	१	७५०	१	७५०	०	०	०	०		०	०	०	७५०	पालिका

क्र.स.	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	वडा	आधारवर्षको अवस्था	योजनाको कुल लक्ष्य	बाँकी लक्ष्य	प्रति एकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित श्रोत र बार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा)										जम्मा	जिम्मेवारी
								पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौ वर्ष			
								परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
२.३.८	अँधेरी खोला बुधाथुम खानेपानी मर्मत सुधार	पटक	७	०	१	१	१०००	०	०	०	०	०	०	१	१०००	०	०	१०००	पालिका
२.३.९	लकुवा बुडाथुम खानेपानी मर्मत सुधार	पटक	७	०	१	१	१०००	१	१०००	०	०	०	०	०	०	०	०	१०००	पालिका
२.३.१०	खानेपानी श्रोत एक्रिकृत कार्यकम	पटक	५	०	५	५	१०००	१	१०००	१	१०००	१	१०००	१	१०००	१	१०००	५०००	पालिका
२.३.११	सार्वजनिक खानेपानी व्यवस्थापन कार्यक्रम	पटक	सबै	०	५	५	२५००	१	२५००	१	२५००	१	२५००	१	२५००	१	२५००	१२५००	पालिका
२.३.१२	एक घर एक फिल्टर वितरण कार्यक्रम	गोटा	४	०	६५०	६५०	२	१००	२००	१००	२००	१००	२००	१००	२००	२५०	५००	१३००	पालिका

५.३.११ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका

तालिका ७१: खानेपानी तथा सरसफाइ क्षेत्रका अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजाहरु

नतिजा तह	नतिजा	सूचक/लक्ष्य	एकाई	आधार वर्ष (२०८०/८१)	योजना अवधिको लक्ष्य					जम्मा	पुष्ट्याइँको स्रोत	जोखिम पक्ष र अनुमान
					प्रथम वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौं वर्ष			
प्रभाव	गाउँपालिकाका सबै नागरिकहरुको सुरक्षित खानेपानी र सरसफाइ	आधारभूत खानेपानीको पहुँच भएको जनसंख्या	प्रतिशत	१००	१००.०	१००	१००.०	१००	१००	१००	गाउँपालिका प्रोफाइल, पूर्वाधार शाखा र वातावरण	खानेपानी तथा सरसफाइ क्षेत्रमा प्राथमिकता र यथेष्ट बजेट
		स्वच्छ खानेपानीको पहुँच भएको जनसंख्या	प्रतिशत		८०	८५	९०	९५	१००	१००		

नतिजा तह	नतिजा	सूचक/लक्ष्य	एकाई	आधार वर्ष (२०८०/८१)	योजना अवधिको लक्ष्य					जम्मा	पुष्ट्याइँको स्रोत	जोखिम पक्ष र अनुमान
					प्रथम वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौँ वर्ष			
	सेवामा पहुँच पुगेको हुनेछ।	आधारभूत स्तरको सरसफाइ सेवाबाट लाभान्वित जनसंख्या	प्रतिशत		१५	३०	४५	६०	७५	७५	शाखाका प्रतिवेदनहरु	विनियोजन भई सुचारु कार्यान्वयन भएको हुने।
		सुधारिएको सरसफाइ सेवाबाट लाभान्वित जनसंख्या	प्रतिशत		१०	२०	३०	४०	५०	५०		
असर	सबै घरधुरीहरुमा खानेपानी तथा सरसफाइ सुविधा विस्तार भएको हुनेछ।	आधारभूत स्तरको खानेपानी सेवा पुगेको घरधुरी	प्रतिशत		४६	५०	५४	५८	६२	६२		
		स्वच्छ खानेपानीको सेवा पुगेको घरधुरी	प्रतिशत		१५	३०	४५	६०	७५	७५		
		शौचालय सुविधा भएको घरधुरी	प्रतिशत		१००	१००	१००	१००	१००	१००		
		पूर्ण सरसफाइ भएको घरधुरी	प्रतिशत		२०	३०	४०	५०	६०	६०		
प्रतिफल १	खानेपानी आयोजनाहरु निर्माण र मर्मत सम्भार भएको हुनेछ।	संरक्षित गरिएको पानीको मुहान	प्रतिशत		२०	४०	६०	८०	१००	१००		
		पाइपलाइन खानेपानी	सङ्ख्या									
प्रतिफल २	सबै नागरिकहरुले आफ्नो सरसफाइ व्यवस्थित गरेको हुनेछ।	टोलबस्तीमा ढल निकास व्यवस्था	सङ्ख्या									
		आँगन सफाइ भएको घरधुरी	प्रतिशत		३०	५०	७०	९०	१००	१००		
		आवास सजावट भएको घरधुरी	प्रतिशत		१०	२०	३०	४०	५०	५०		

नतिजा तह	नतिजा	सूचक/लक्ष्य	एकाई	आधार वर्ष (२०८०/८१)	योजना अवधिको लक्ष्य					जम्मा	पुष्ट्याइँको स्रोत	जोखिम पक्ष र अनुमान
					प्रथम वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौँ वर्ष			
		सरसफाइ सदस्यता लिएको घरधुरी	प्रतिशत		१०	२०	३०	४०	५०	५०		

५.४ महिला, बालबालिका तथा लक्षित वर्ग

५.४.१ पृष्ठभूमि

नेपालको कानुनले लैङ्गिक विभेदको अन्त्य गर्ने संकल्पसहित महिलालाई लैङ्गिक भेदभावविना समान वंशीय हक, समावेशी सिद्धान्तको आधारमा सहभागी हुने हक लगायत मौलिक हकको प्रत्याभूति गरेको छ । नेपालले महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन गर्ने सम्बन्धी महासन्धि, १९७९ को अनुमोदन तथा दिगो विकासका लक्ष्यमा लैङ्गिक समानता तथा सशक्तीकरणको विषय समावेश भएको छ । महिलाहरूको क्षमता, श्रम, सीप र सृजनालाई विकास प्रकृयामा लगाई संविधानको मर्म अनुरूप सामाजिक समानता कायम गर्न कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्नु आवश्यक छ । महिला, बालबालिका तथा अन्य लक्षित वर्गहरुको विकासमा मुलप्रवाहीकरण गर्ने कार्य गाउँपालिकाको जिम्मेवारीभित्र पर्दछ । यसकारण, यी लक्षित वर्गहरुको विकासका सम्भावना, अवसर, समस्या र चुनौतीहरुको लेखाजोखा गरी आवश्यक रणनीति तथा कार्यनीतिहरु योजनामा समावेश गरिएको छ ।

५.४.२ सम्भावना

क) सचेत नागरिकहरु धैरै भएकोले महिला, बालबालिका तथा अन्य लक्षित वर्गको संरक्षण र विकासका पहलहरु सहजरुपमा गर्न सकिने,

ख) महिला, बालबालिका र अन्य वर्गहरुको उत्थानका कार्यक्रमका लागि संघ, प्रदेश र अन्य निकायसँग साझेदारी गर्न सकिने ।

५.४.३ अवसर

क) महिला, बालबालिका तथा अन्य लक्षित वर्गको संरक्षण, सशक्तीकरण र विकासका लागि संविधान र नीतिगत व्यवस्था हुनु,

ख) महिला, बालबालिकाका क्षेत्रमा कार्य गर्ने गैर सरकारी संस्थाहरुको उपस्थिति हुनु,

ग) लैंङ्गिक हिंसा तथा अन्य कुरीतीजन्य व्यवहारको बारेमा विद्यालय स्तरबाट नै सचेतना हुनु,

घ) बालमैत्री स्थानीय तह कार्यान्वयनको प्रतिबद्धता हुनु ।

५.४.४ समस्या

क) समाजमा महिला र बालबालिका प्रति परम्परागत सोच, विभेद र हिंसा कायम रहनु,

ख) सामाजिक तथा आर्थिक क्रियाकलापहरुमा महिला, बालबालिका तथा लक्षित वर्गको सहभागिता कमजोर हुनु,

ग) महिला, बालबालिका तथा लक्षित वर्गका क्षमता विकास र सशक्तीकरणका कार्यक्रमहरु न्यून हुनु,

घ) लक्षित वर्गको तथ्याङ्क व्यवस्थापन कमजोर हुनु,

ङ) लक्षित वर्गका आवश्यकताको पहिचान गर्न नसक्नु ।

५.४.५ चुनौती

क) लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण उत्तरदायी बजेट तर्जुमा र कार्यान्वयन,

ख) लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण उत्तरदायी बजेट तर्जुमा र कार्यान्वयन,

ग) महिला, दलित र विपन्न वर्गको आर्थिक तथा सामाजिक सशक्तीकरण गर्नु,

घ) समाजका हरेक तहमा महिलाको नेतृत्वदायी भूमिकामा सहजता ल्याउनु,

ङ) युवा तथा बालबालिकाहरु कुलत, दुर्व्यसनीमा पर्नु,

च) बालबालिकाहरु कम सामाजिक हुनु,

छ) अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको आर्थिक सामाजिक सशक्तीकरण गर्नु ।

५.४.७ दीर्घकालीन सोच

"महिला, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक तथा अपाङ्गतामैत्री गंगाजमुना गाउँपालिका निर्माण"

५.४.८ लक्ष्य

महिला, बालबालिका, जेष्ठनागरिक तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिविरुद्ध हुने सबै प्रकारका विभेद, हिंसा र शोषण अन्त्य गरी सक्षम र आत्म सम्मानपूर्ण जीवन यापन गराउने ।

५.४.९ उद्देश्य

क) महिला हिंसामुक्त समाजको निर्माण गर्नु,

ख) बालमैत्री वातावरण सिर्जना गर्नु ।

५.४.१० रणनीति तथा कार्यनीति

महिला, बालबालिका तथा अन्य लक्षित वर्गको संरक्षण, उत्थान र सशक्तीकरणका लागि देहायअनुसारका रणनीति तथा कार्यनीतिहरु पहिचान गरिएको छः

तालिका ७२: महिला, बालबालिका तथा लक्षित वर्ग विकासका रणनीति तथा कार्यनीतिहरु

रणनीतिहरू	कार्यनीतिहरू
उद्देश्य १: महिला हिंसामुक्त समाजको निर्माण गर्नु ।	
१.१: गाउँपालिका मातहतका सबै निकायहरूमा लैङ्गिक समानता वृद्धि गर्ने ।	१. गाउँपालिकाका नीति निर्माण र कार्यान्वयनमा महिलाको समान सहभागिता तथा प्रतिनिधित्वमा बढोत्तरी गरिनेछ । २. महिलाहरूको सामूहिक क्रियाकलाप, सीप विकास, बैठक, तालिम, तथा सामाजिक सशक्तिकरणका गतिविधिहरू प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गर्न आमा समूह भवन निर्माण गरिनेछ । ३. महिला सशक्तिकरण सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
उद्देश्य २: बालमैत्री वातावरण सृजना गर्नु ।	
२.१: बालमैत्री वातावरणको विकास गर्ने ।	१. बाल क्लब तथा बाल सञ्जालको गठन, विस्तार तथा परिचालन गरी बालबालिकाको सहभागिता बढाइनेछ । २. बालबालिकाहरूको शारिरिक तथा मानसिक विकासका लागि बाल उत्थान कार्यक्रम गरिनेछ ।

५.४.८ कार्यक्रम तथा आयोजना

तालिका ७३: महिला, बालबालिका तथा लक्षित वर्ग विकासका कार्यक्रम तथा आयोजनाहरु

क्र.स.	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	वडा	आधारवर्ष अवस्था	योजनाको कुल लक्ष्य	बाँकि लक्ष्य	प्रति एकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित श्रोत र बार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा)										जम्मा	जिम्मेवारी
								पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौ वर्ष			
								परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
२.४	**महिला तथा वालवालिका तथा लक्षित वर्ग**								७५०		१७५०		७५०		१७५०		३७५०	८७५०	
२.४.१	आमा समूह भवन निर्माण	गोटा	१,२,४,६,७	०	१	१	३०००	०	०	०	०	०	०	०	०	१	३०००	३०००	पालिका
२.४.२	महिला सशक्तिकरण कार्यक्रम	पटक	सबै	०	५	५	७५०	१	७५०	१	७५०	१	७५०	१	७५०	१	७५०	३७५०	पालिका
२.४.३	बाल उत्थान कार्यक्रम	पटक	५	०	२	२	१०००	०	०	१	१०००	०	०	१	१०००	०	०	२०००	गै.स.स.

५.४.९ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका

तालिका ७५: महिला, बालबालिका तथा लक्षित वर्ग क्षेत्रका अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजाहरु

नतिजा तह	नतिजा	सूचक/लक्ष्य	एकाई	आधार वर्ष (२०८०/८१)	योजना अवधिको लक्ष्य					जम्मा	पुष्ट्याइँको स्रोत	जोखिम पक्ष र अनुमान
					प्रथम वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौँ वर्ष			
प्रभाव	महिला, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका	लैंगिक हिंसा न्यूनीकरण	सङ्ख्या		०	०	०	०	०	०	गाउँपालिका प्रोफाइल, सामाजिक विकास	महिला, बालबालिका र अन्य लक्षित वर्ग
		बालश्रम/बाल हिंसा न्यूनीकरण	सङ्ख्या		०	०	०	०	०	०		
		अपाङ्गमैत्री सार्वजनिक सेवा प्रदायक संस्था	प्रतिशत		८०	८५	९०	९५	१००	१००		

नतिजा तह	नतिजा	सूचक/लक्ष्य	एकाई	आधार वर्ष (२०८०/८१)	योजना अवधिको लक्ष्य					जम्मा	पुष्ट्याइँको स्रोत	जोखिम पक्ष र अनुमान
					प्रथम वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौँ वर्ष			
	व्यक्ति, दलित, आदिबासी र उत्पीडित वर्ग विरुद्ध हुने सबै खाले विभेद, हिंसा, र शोषण अन्त्य गरी सक्षम र आत्मसम्मानपूर्ण जीवन यापन भएको हुनेछ।	बैंकमार्फत सामाजि सुरक्षा भत्ता प्राप्त गर्ने जेष्ठ नागरिक	प्रतिशत		२०	३०	४०	५०	६०	६०	शाखाका प्रतिवेदनहरु	क्षेत्रमा प्राथमिकता र यथेष्ट बजेट विनियोजन भई सुचारु कार्यान्वयन भएको हुने।
असर	महिला, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, दलित, आदिबासी र उत्पीडित वर्गको सशक्तीकरण र सहभागिता बृद्धि भएको हुनेछ।	स्थानीय सामाजिक आर्थिक संस्थाहरुमा महिलाको सहभागिता	प्रतिशत		२५	३०	४०	४५	५०	५०		
		स्थानीय सामाजिक आर्थिक संस्थाहरुमा महिलाको नेतृत्व	प्रतिशत		१०	१५	२०	३०	४०	४०		
		महिलाहरुको नाममा घरजग्गा रहेको परिवार	प्रतिशत		१२	१५	१८	२२	२५	२५		
		महिला हिंसा उजुरी सङ्ख्या	प्रतिशत		०	०	०	०	०	०		
		बाल हिंसा उजुरी सङ्ख्या	प्रतिशत		०	०	०	०	०	०		
		स्थानीय विकासमा बालबालिकाको सहभागिता	प्रतिशत		३	५	१०	१५	२०	२०		
		स्थानीय विकासमा दलित आदिबासी र विपन्न वर्गको सहभागिता	प्रतिशत		५	१०	१५	२०	२५	२५		

नतिजा तह	नतिजा	सूचक/लक्ष्य	एकाई	आधार वर्ष (२०८०/८१)	योजना अवधिको लक्ष्य					जम्मा	पुष्ट्याइँको स्रोत	जोखिम पक्ष र अनुमान
					प्रथम वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौँ वर्ष			
		स्थानीय विकासमा अपाङ्गता भएको व्यक्तिको सहभागिता	सङ्ख्या		५	१०	१५	२०	२५	२५		
प्रतिफल १	महिलाहरुले लैंगिक हिंसा न्यूनीकरण र महिला सशक्तीकरण सम्बन्धी ज्ञान सीप प्राप्त गरेको हुनेछ।	लैंगिक हिंसा विरुद्ध सचेत महिला	सङ्ख्या		५०	१००	१००	१५०	१५०	५५०		
		आय आर्जन तथा सीप विकास तालिम लिएका महिला	सङ्ख्या		५०	१००	१५०	१५०	२००	६५०		
		उद्यम र स्वरोजगारमा संलग्न महिला	सङ्ख्या		५०	५०	१००	१५०	१५०	५००		
		कानुनी शिक्षा लिएका महिला	सङ्ख्या		१००	२००	३००	४००	५००	१५००		
		सरकारी वा अन्य निकायमा रोजगार भएका महिला	सङ्ख्या									
प्रतिफल २	बाल अधिकारको संरक्षण र विकासमा बालबालिकाको सहभागिता बृद्धि भएको हुने ।	बालक्लबको संख्या	सङ्ख्या		१०	१२	१४	१६	१८	१८		
		बाल बिवाहको घट्ना	सङ्ख्या		०	०	०	०	०	०		
		बालमैत्री स्थानीय शासन लागू	प्रतिशत		१००	१००	१००	१००	१००	१००		
प्रतिफल ३	दलित, आदिवासी तथा विपन्न वर्गको सशक्तीकरण र विकासमा सहभागिता बृद्धि भएको हुने ।	मौलिक अधिकारमा सचेत दलित, आदिवासी तथा विपन्न वर्गका नागरिक	सङ्ख्या		१००	२००	३००	४००	५००	५००		
		आय आर्जन तथा सीप विकास तालिम लिएका दलित, आदिवासी तथा विपन्न वर्गका नागरिक	सङ्ख्या		५०	१००	१५०	२००	२५०	२५०		
		उद्यम र स्वरोजगारमा संलग्न दलित, आदिवासी तथा विपन्न वर्गका नागरिक	सङ्ख्या		५०	१००	१५०	२००	२५०	२५०		

नतिजा तह	नतिजा	सूचक/लक्ष्य	एकाई	आधार वर्ष (२०८०/८१)	योजना अवधिको लक्ष्य					जम्मा	पुष्ट्याइँको स्रोत	जोखिम पक्ष र अनुमान
					प्रथम वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौँ वर्ष			
		कानुनी शिक्षा लिएका दलित, आदिवासी तथा विपन्न वर्गका नागरिक	सङ्ख्या		५०	१००	१५०	२००	२५०	२५०		
		सरकारी वा अन्य निकायमा रोजगार भएका दलित, आदिवासी तथा विपन्न वर्गका नागरिक	सङ्ख्या		५०	१००	१५०	२००	२५०	२५०		
प्रतिफल ४	जेष्ठ नागरिकहरुलाई आधारभूत सेवामा पहुँच सुनिश्चित भएको हुने ।	आर्थिक सहयोगबाट लाभान्वित जेष्ठ नागरिक	सङ्ख्या		१००	२००	३००	४००	५००	१५००		
		जेष्ठ नागरिकका लागि घुम्ती स्वास्थ्यकर्मी परिचालन	सङ्ख्या		५	१०	१०	१०	१०	४५		
		गाउँपालिकाबाट स्वास्थ्योपचार पाएका जेष्ठ नागरिक	सङ्ख्या		५००	१०००	१०००	१०००	१०००	४५००		
प्रतिफल ५	अपांगता भएको नागरिकहरुको सशक्तीकरण र विकासमा सहभागिता बृद्धि भएको हुने ।	आय आर्जन तथा सीपमुलक तालिम प्राप्त अपाङ्गता भएको व्यक्ति	सङ्ख्या		१००	२००	३००	४००	५००	५००		
		सरकारबाट सम्मान तथा संरक्षण पाएका अपांगता भएको व्यक्ति	सङ्ख्या		२०	२०	३५	५०	५०	५००		
		सरकारबाट स्वास्थ्य उपचार सहयोग पाएका अपांगता भएको व्यक्ति	सङ्ख्या		३०	३०	३०	३०	३०	५००		

५.५ युवा तथा खेलकुद

५.५.१ पृष्ठभूमि

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार यस गाउँपालिकामा युवा (१५ – ४४ उमेर समूह) का जनसंख्या ८२७२ (३६.४८ प्रतिशत) रहेको छ । विकासमा युवा सहभागिताको अभिवृद्धि गर्दै राजनैतिक, आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक अधिकारको पूर्ण उपयोगको वातावरण तयार गरी युवाहरूको सशक्तीकरण र विकासका लागि शिक्षा, स्वास्थ्य, रोजगारी लगायतका क्षेत्रमा विशेष अवसर प्रदान गरिनु पर्दछ । जनसाङ्ख्यिक पूँजीको रूपमा रहेका युवाहरूको पलायन रोक्दै विकासको हरेक क्षेत्रमा युवाहरूको पहुँच बढाउने र सामाजिक-आर्थिक रूपान्तरणमा युवाहरूलाई मूलप्रवाहीकरण गर्दै शिक्षित, दक्ष, लगनशील, अनुशासित युवाहरूबाट गाउँपालिकाको विकासमा योगदानको वातावरण सिर्जना गर्नु पर्ने भएको छ ।

गाउँपालिकामा युवाहरुको सीप तथा क्षमता अभिवृद्धि तथा युवा खेलकुद विकासका क्षेत्रमा विभिन्न कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्रिदै आएका छन् । तथापि युवाहरुको उद्यमशिलता तथा रोजगारी/स्वरोजगारीको क्षेत्रमा उल्लेख्य प्रगति भने हुन सकेको छैन । व्यक्तिको शारीरिक, मानसिक, सामाजिक र संवेगात्मक पक्षको सन्तुलित विकासका लागि खेलकुद अपरिहार्य छ । त्यसैले समाजमा रहेका खेलाडी, खेल प्रशिक्षक, बाालबालिका, युवा, ज्येष्ठ नागरिक, फरक क्षमता भएका व्यक्तिहरू सबैलाई खेलकुदको माध्यमबाट निरोगी एवम् अनुशासित तुल्याई देश विकासको पथमा संलग्न गराउनु अहिलेको प्रमुख आवश्यकता हो । खेलाडीलाई राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय रुपमा प्रतिस्पर्धी बनाई गाउँपालिका, प्रदेश र राष्ट्रको गौरव बढाउने अवसर सिर्जना गर्नुपर्ने भएको छ । यसकारण, युवाको सीप तथा क्षमता विकास र खेलकुद विकासको क्षेत्रमा योजनाबद्ध पहलहरु गर्नुपर्ने आवश्यकता देखिएको छ ।

५.५.२ सम्भावना

क) कृषि तथा गैर कृषि क्षेत्रमा युवा उद्यमशिलता तथा रोजगारीको अवसर सिर्जना गर्न सकिने,

ख) युवाका लागि व्यवसायिक सीप उपलब्ध गराई स्वरोजगार बनाउन सकिने,

ग) युवाहरुलाई खेलकुदमा आकर्षित गरी राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय खेलाडीको रुपमा विकास गर्न सकिने,

घ) युवा लक्षित कार्यक्रमका लागि गैरसरकारी तथा निजी संस्थाहरुसँग समन्वय र साझेदारी गर्न सकिने ।

५.५.३ अवसर

क) संविधानमा नै युवा विकास सम्बन्धी व्यवस्था हुनु,

ख) जनसंख्यामा युवाहरुको बाहुल्यता हुनु,

ग) युवाहरुलाई कृषि, पशुपालन, पर्यटन तथा अन्य क्षेत्रमा आकर्षित गरी आय वृद्धि गर्न सकिने ।

५.५.४ समस्या

क) युवा समूहलाई उचित परिचालन हुन नसक्नु,

ख) आन्तरिक रोजगारीको अवसर हुन नसक्नु,

ग) अध्ययन र रोजगारीको सिलसिलामा युवा पलायन व्याप्त हुनु,

घ) स्थानीय तहमा युवा लक्षित कार्यक्रमहरु न्यून हुनु,

ङ) बजारको मागको आधारमा रोजगार सिर्जनाका लागि उचित योजना अनुसार जनशक्ति उत्पादन हुन नसक्नु,

च) युवा उद्यमशिलता तथा रोजगारीका कार्यक्रमहरु सञ्चालन न्यून हुनु,

छ) युवाहरुलाई खेलकुदका लागि खेलमैदान तथा आवश्यक स्रोतसाधन सहितको सुविधाहरु अभाव हुनु,

ज) अन्तर्राष्ट्रिय स्तरका खेलाडी भए पनि प्रोत्साहनको कमी हुनु ।

५.५.५ चुनौती

क) युवाहरुलाई गाउँमै बसाउने, अध्ययन र रोजगारको पूर्वाधार र वातावरण बनाउनु,

ख) खेलकुदमा व्यवसायिकता बनाई युवाहरुलाई दिगोरुपमा खेल प्रति आकर्षित गराउनु,

ग) युवाहरुलाई नेतृत्वदायी भूमिका र विकास तथा योजना तर्जुमाको मूलप्रवाहमा ल्याउनु,

घ) युवाहरुलाई लागूपदार्थ तथा दुर्व्यसनीबाट बचाउनु,

ङ) युवाहरुको मानसिक स्वास्थ्य र अनुशासन सुदृढ राख्नु ।

५.५.६ दीर्घकालीन सोच

“युवाहरुमा व्यवसायिक सीप र जाँगर: गंगाजमुना गाउँपालिका परिवर्तनको आधार”

५.५.७ लक्ष्य

युवा जनशक्तिलाई गाउँपालिकाको सामाजिक-आर्थिक विकास तथा खेलकुदमा मूलप्रवाहीकरण गर्ने ।

५.५.८ उद्देश्य

क) युवाको सिर्जनशिलता, उद्यमशिलता एवं उत्पादनशिलतामा बृद्धि गर्नु ।

५.५.९ रणनीति तथा कार्यनीति

युवा तथा खेलकुद विकासका लागि देहायका रणनीति तथा कार्यनीतिहरु पहिचान गरी समावेश गरिएको छ । यस योजना अवधिभित्र यी रणनीति तथा कार्यनीतिहरुलाई कार्यान्वयनमा ल्याईनेछ ।

तालिका ७६: युवा तथा खेलकुद विकासका रणनीति तथा कार्यनीतिहरु

रणनीतिहरू	कार्यनीतिहरू
उद्देश्य १: युवाहरूलाई उद्यमशील, स्वरोजगार र स्वावलम्बी बनाउदै विकासमा युवाको सहभागिता वृद्धि गर्नु ।	
१.१ विकासमा युवा सहभागिता बढाउने ।	१. विकास निर्माणमा युवाहरूलाई परिचालन गर्न युवा स्वयंसेवा कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । २. गाउँपालिकाका नीति-कार्यक्रम निर्माण तथा अनुगमन-मूल्याङ्कनमा युवा सहभागिता वृद्धि गरिनेछ ।
१.२ युवालाई उद्यमशील, व्यवसायी र आत्मनिर्भर बनाउन वित्तीय स्रोत साधनको पहुँचमा वृद्धि गर्ने ।	१. रोजगार तथा स्वरोजगार सिर्जनाका लागि सार्वजनिक, नीजि, साझेदारीका वित्तीय संस्थाहरू मार्फत् सहुलियत व्याजदरमा ऋण उपलब्ध गराइनेछ ।
१.३ युवा केन्द्रित प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षा र सीप विकासका अवसरहरू विस्तार गरी उद्यमशील बनाउने ।	१. युवामा उद्यमशीलता विकासका लागि स्वदेश तथा विदेशको बजारको माग अनुरूप व्यवसायिक तथा प्राविधिक तालिम उपलब्ध गराइनेछ । २. वैदेशिक अध्ययन तथा रोजगारीबाट आर्जन भएका पूँजी, ज्ञान, सीप, प्रविधि र अनुभवलाई स्वदेशमा नै उत्पादनमूलक क्षेत्रमा लगाउन प्रोत्साहन गरिनेछ । ३. परम्परागत पेशा र व्यवसायको जगेर्ना, आधुनिकीकरण, र व्यवसायीकरण गर्न युवाहरूलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
१.४ युवामा सकारात्मक सोच, सिर्जनशीलता र नेतृत्व क्षमताको विकास गर्ने ।	१. सिर्जनात्मक अन्वेषण र नवप्रवर्तन कार्य गरी राष्ट्रको गौरव बढाउन योगदान दिन युवाहरूलाई प्रोत्साहित गरिनेछ । २. विकास वा खेलकुद सम्बन्धी विभिन्न क्लवहरूको स्थापना तथा प्रभावकारी सञ्चालन मार्फत युवाहरूको नेतृत्व र व्यक्तित्वको विकास गरिनेछ ।

	३. युवाहरूलाई परिवार र समाजप्रति जिम्मेवारी बनाउन अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । ४. युवाहरूलाई लागु पदार्थ दुर्व्यसन तथा नियन्त्रण सम्बन्धी चेतना मुलक कार्यक्रम तयारी तथा सञ्चालनमा सहभागी गराइनेछ । ५. वातावरण संरक्षण र दिगो विकासमा युवा सहभागितालाई प्राथमिकता दिइनेछ । ६. विज्ञान तथा सूचना प्रविधिमा युवाको पहुँचका लागि प्रत्येक वडामा सूचना प्रविधि सम्पन्न युवा सूचना केन्द्रको स्थापना गरिनेछ। ७. युवाहरुमा नेतृत्व क्षमताको विकासकालागि नियमित कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ । ८. युवाहरुलाई गाउँपालिकाको नीति निर्माण तथा योजना निर्माण तहमा सहभागिताको सुनिश्चितता गरिनेछ ।
उद्देश्य २: खेलकुद पूर्वाधारको विकास गर्दै युवा खेलाडीलाई उच्च प्रतिस्पर्धी र व्यवसायिक बनाउनु ।	
२.१ खेलकुदको समुचित विकासका लागि आवश्यक पूर्वाधारको निर्माण गर्ने ।	१. गाउँपालिकामा स्तरीय खेलग्राम निर्माण गरिनेछ । २. सार्वजनिक नीजि साझेदारीमा खेलकुद पूर्वाधार निर्माण र सुदृढ गरिनेछ । ३. कभर्डहल/खेलमैदान तथा आवश्यक खेल सामग्रीको व्यवस्था गरिनेछ।
२.२ खेल सम्बद्ध राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्थाहरूसँग समन्वय र सहकार्य गरी खेलकुद विकास गर्ने ।	१. खेलकुद विकासका लागि सरोकारवाला राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्थासँग सहयोग र सहकार्य गरिनेछ । २. खेलकुद प्रशिक्षकहरुको सूची तयार गरी आवश्यकता अनुसार प्रशीक्षणको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
२.३ योग तथा ध्यानका साथै मनोरञ्जनात्मक, परम्परागत तथा संस्कृतिजन्य खेलकुद विकास गर्ने ।	१. योग तथा ध्यान मार्फत युवाहरूमा सकारात्मक विकासका लागि योग तथा ध्यानका प्रशिक्षक तयार गरिने छ । २. मनोरञ्जनात्मक तथा संस्कृतिजन्य खेललाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
२.४ प्रतिभावान खेलाडीको पहिचान, क्षमता विकास र प्रोत्साहन गर्ने ।	१. राष्ट्र र प्रदेशको गौरव राख्न सफल खेलाडीहरूलाई सम्मान एवम् पुरस्कार दिइनेछ । २. स्थानीय स्तरदेखि प्रतियोगिता सञ्चालन गर्दै प्रतिभावान खेलाडीको पहिचान, विकास, सम्मान तथा प्रोत्साहन गरिनेछ । ३. विद्यालय तथा गाउँपालिका तहमा खेलकुद पूर्वाधारको विकास गरी खेलकुद प्रतियोगिता सञ्चालन गरिनेछ ।

	४. खेलकुदमा युवाहरूको सहभागिता वृद्धि गर्ने कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ।

५.५.१० कार्यक्रम तथा आयोजना

तालिका ७७: युवा तथा खेलकुद विकासका कार्यक्रम तथा आयोजनाहरु

क्र.स.	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	वडा	आधारवर्ष अवस्था	योजनाको कुल लक्ष्य	बाँकि लक्ष्य	प्रति एकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित श्रोत र बार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा)										जम्मा	जिम्मेवारी
								पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौ वर्ष			
								परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
२.५	**युवा तथा खेलकुद**								**१५००**		**५०००**		**५०००**		**४०००**		**०**	**१५५००**	
२.५.१	खेलकुद मैदान निर्माण	गोटा	५	०	१	१	५०००	०	०	०	०	१	५०००	०	०	०	०	५०००	पालिका
२.५.२	लोसे खेल मैदान निर्माण	गोटा	५	०	१	१	२५००	०	०	०	०	०	०	१	२५००	०	०	२५००	पालिका
२.५.३	तजिम्रांग खेलमैदानको मर्मत	पटक	१	०	२	२	१५००	१	१५००	०	०	०	०	१	१५००	०	०	३०००	पालिका
२.५.४	क्षेत्रिय तामांगखर्का खेलमैदानको मर्मत	पटक	४	०	१	१	५०००	०	०	१	५०००	०	०	०	०	०	०	५०००	पालिका

५.५.११ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका

तालिका ७९: युवा तथा खेलकुद क्षेत्रका अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजाहरु

नतिजा तह	नतिजा	सूचक/लक्ष्य	एकाई	आधार वर्ष (२०८०/८१)	योजना अवधिको लक्ष्य					जम्मा	पुष्ट्याइँको स्रोत	जोखिम पक्ष र अनुमान
					प्रथम वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौं वर्ष			
प्रभाव	स्थानीय युवाहरु आर्थिक तथा सामाजिक रुपमा सक्रिय भई गाउँपालिकाको समृद्धिमा योगदान पुगेको हुनेछ।	रोजगारीमा संलग्न गाउँपालिका भित्रका युवा	प्रतिशत		४०	४५	५०	५५	६०	६०	गाउँपालिका प्रोफाइल, शिक्षा शाखाका प्रतिवेदनहरु	युवा तथा खेलकुद क्षेत्रमा प्राथमिकता र यथेष्ट बजेट विनियोजन
		उद्योग व्यवसायमा संलग्न युवा	प्रतिशत		२५	३०	३१	३४	३७	३७		
		गाउँपालिकाका सक्रिय खेलाडी (कुल खेलाडी सङ्ख्याको तुलनामा)	प्रतिशत		५५	६०	६५	७०	७५	७५		

नतिजा तह	नतिजा	सूचक/लक्ष्य	एकाई	आधार वर्ष (२०८०/८१)	योजना अवधिको लक्ष्य					जम्मा	पुष्ट्याइँको स्रोत	जोखिम पक्ष र अनुमान
					प्रथम वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौं वर्ष			
असर	गाउँपालिकाका आर्थिक तथा सामाजिक विकास र खेलकुद क्षेत्रमा युवाहरुको संलग्ता र बृत्ति विकास भएको हुनेछ ।	रोजगारीमा संलग्न युवा सङ्ख्या	सङ्ख्या		५००	५००	५००	५००	५००	२५००		भई सुचारु कार्यान्वियन भएको हुने ।
		युवाले स्थापना गरेका उद्योग व्यवसायको सङ्ख्या	सङ्ख्या		१०	१५	२०	२५	३०	३०		
		सहकारीमा युवाहरुको सहभागिता	प्रतिशत		२५	३०	३५	४०	५०	५०		
प्रतिफल १	यूवा सशक्तीकरण र विकासमा सहभागिता बृद्धि भएको हुनेछ ।	उद्यमशीलता तालिम लिएका युवा	सङ्ख्या		५०	१००	१५०	२००	२५०	७५०		
		क्षमता विकास तालिम लिएका युवा	सङ्ख्या		१००	२००	३००	४००	५००	१५००		
प्रतिफल २	खेलकुद विकास र खेलाडी क्षमता विकास भएको हुनेछ ।	विधागत प्रशिक्षण पाएका युवा	सङ्ख्या		२५	५०	१००	१५०	२००	५२५		
		अध्यक्षकप खेलकुद प्रतियोगिता	पटक		१	१	१	१	१	५		
		खेलाडी तथ्याङ्क व्यवस्थापन	पटक		१	१	१	१	१	५		
		खेलाडी सम्मान तथा पुरस्कार	पटक		१	१	१	१	१	५		
प्रतिफल ३	युवाहरुले नैतिक शिक्षा पाएको र दूर्व्यसनी न्यूनीकरण भएको हुनेछ ।	लागु औषध र मादक पदार्थ विरुद्ध अभिमुखीकरण लिएका युवा			२५०	५००	७५०	१०००	१२५०	१२५०		
		कानुनी तथा नैतिक शिक्षा र सकारात्मक सोच सम्वन्धी अभिमुखीकरण लिएका युवा			२५०	५००	७५०	१०००	१२५०	१२५०		
		लागु औषध विरुद्ध सूचना शिक्षा सञ्चार कार्यक्रम	पटक		१	१	१	१	१	५		
		किशोर किशोरी कार्यक्रम	सङ्ख्या		१	१	१	१	१	५		

परिच्छेद – ६

पूर्वाधार क्षेत्र

आर्थिक, सामाजिक विकास र सेवा सुविधा प्रवाहलाई प्रभावकारी रुपमा अघि बढाउनका लागि पूर्वाधार विकास प्रमुख तथा महत्वपूर्ण आधार हो । पूर्वाधार विकास क्षेत्र अन्तर्गत सडक, पक्की तथा झोलुङ्गे पुल, वैकल्पिक उर्जा, आवास, भवन तथा वस्ती विकास र सञ्चार तथा सूचना प्रविधि जस्ता विषयहरु पर्दछन् । व्यवस्थित वस्ती तथा सहरी विकासको महत्वले गर्दा पूर्वाधार विकासलाई दिगो विकासको एक महत्वपूर्ण आयामको रुपमा लिने गरिएको छ । यसका साथै दिगो विकास लक्ष्यले निर्धारण गरेका लक्ष्यहरु मध्ये लक्ष्य-७ (खर्चले धान्न सकिने स्वच्छ उर्जा), लक्ष्य-९ (उद्योग प्रवर्द्धन र पूर्वाधार) र लक्ष्य-११ (सहरहरु र समुदायहररुको दिगोपना) यस क्षेत्रसँग प्रत्यक्ष रुपमा दिगो विकासका लक्ष्यहरु सम्बन्धित रहेका छन् ।

६.१ बस्ती, आवास, भवन र सार्वजनिक निर्माण

६.१.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधानले व्यवस्थित बसोबास, योजनाबद्ध, पूर्ण पूर्वाधार, वातावरणमैत्री आवासलाई नागरिकको सुरक्षित आवसको हकलाई प्रत्याभूति गरेको छ । यस हक प्राप्तिका लागि केही कार्यहरु अगाडी बढेपनि पर्याप्त भएको छैन । स्थानीय तहको बढी भन्दा बढी योजनाहरु स-साना निर्माणहरुमा केन्द्रित भएकोले आवस तथा वस्ती विकासको आभास हुन सकेको छैन । भौगोलिक हिसाबले विकट र छरिएर रहेका विपद जोखिममा रहेका घर परिवारलाई सुविधासम्पन्न, वातावरणमैत्री आवासको व्यवस्थापन र विपन्न तथा अव्यवस्थित रुपले बसोबास गरेको घर परिवारलाई उचित व्यवस्था गर्न यस क्षेत्रलाई प्राथमिकता राखी कार्य गर्नुपर्ने आवश्यकता रहेको छ । यस क्षेत्रमा रहेका सम्भावना, अवसर, समस्या र चुनौतीहरुको लेखाजोखा गरी उपयुक्त रणनीति, कार्यनीति र कार्यक्रमहरु पहिचान गरी योजनामा समावेश गरिएको छ ।

६.१.२ सम्भावना

क) विभिन्न स्थानहरुमा एकीकृत बस्ती विकास गर्न सकिने,

ख) भवन निर्माण मापदण्ड लागू गरी सुरक्षित आवास निर्माण गर्न सकिने,

ग) विपद् उत्थानशिल आवास तथा सार्वजनिक निर्माण गर्न सकिने,

घ) स्थानीय मौलिकता सहितको वस्ती विकास गर्न सकिने,

६.१.३ अवसर

क) सडक सञ्जाल द्रुत गतिमा विकास भईरहेको,

ख) वस्ती तथा आवासहरुमा आधारभूत पूर्वाधारहरुको विकास भईसकेको,

ग) एकीकृत वस्ती विकास तथा एकीकृत जग्गा विकास परियोजनाको लागि प्रशस्त जमिन रहेको,

घ) सार्वजनिक निर्माणका लागि जग्गाहरुको उपलब्धता पर्याप्त रहेको,

ङ) निर्माण सामाग्री, जनशक्ति तथा बजारको पहुँच स्थानीय स्तरमा नै रहेको ।

६.१.४ समस्या

क) व्यवस्थित बजार पूर्वाधारको अभाव हुनु,

ख) पहिरो जोखिमयुक्त वस्तीहरू रहनु,

ग) एकीकृत वस्ती विकासमा कमी हुनु,

घ) अस्पताल, दमकल, एम्बुलेन्सको अभाव हुनु

६.१.५ चुनौती

क) भवन निर्माण मापदण्डलाई प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नु,

ख) भूउपयोग योजना प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नु,

ग) सुरक्षित, एकिकृत र व्यवस्थित वस्ती विकास गर्नु,

घ) सडक क्षेत्राधिकार कायम गरी कार्यान्वयन गर्नु,

६.१.६ दीर्घकालीन सोच

"सुरक्षित आवास, एकिकृत वस्ती र व्यवस्थित सार्वजनिक निर्माण"

६.१.७ लक्ष्य

सुन्दर, सुरक्षित, विपद् उत्थानशील र एकीकृत आवास तथा वस्ती विकास गर्ने ।

६.१.८ उद्देश्य

क) सुरक्षित र मौलिक संस्कृति सहितको वस्ती तथा आवासको विकास गर्ने,

ख) सबैको लागि उपयुक्त सुरक्षित तथा एकिकृत वस्ती तथा आवासको विकास गर्ने ।

६.१.९ रणनीति तथा कार्यनीति

गाउँपालिकाका बस्ती, आवास, भवन र सार्वजनिक निर्माण क्षेत्रमा विकास गरी सुरक्षित र व्यवस्थित जनजीवन स्थापना गर्नका लागि देहायअनुसारका रणनीति तथा कार्यनीतिहरु पहिचान गरी योजनामा समावेश गरिएको छः

तालिका ८४: बस्ती, आवास, भवन र सार्वजनिक निर्माण क्षेत्रका रणनीति तथा कार्यनीतिहरु

रणनीति	कार्यनीति
उद्देश्य १: सुरक्षित र मौलिक संस्कृति सहितको वस्ती तथा आवासको विकास गर्ने।	
१.१ भू-उपयोग नीति तथा भवन निर्माण मापदण्ड कार्यान्वयन गर्ने।	१.१.१ भू-उपयोग नीतिको प्रभावकारी कार्यान्वयन गरिनेछ। १.१.२ भवन निर्माण मापदण्ड तयार गरी लागू गरिनेछ। १.१.३ मौलिक कला संस्कृति सहितको सार्वजनिक तथा नीजि भवनहरु निर्माण गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ। १.१.४ गाउँपालिकाको स्थानीय सामाग्री, सीप र मौलिक कला संस्कृती प्रयोग हुनेगरी Type-I, Type-II, Type-III, Type-IV भवन को डिजाइन नक्सा तयार गरी सोही अनुरुप भवन निर्माण गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ।
उद्देश्य २: सबैको लागि उपयुक्त सुरक्षित तथा एकिकृत वस्ती (Smart Village) तथा आवासको विकास गर्ने ।	
२.१ ग्रामिण क्षेत्रका विकट तथा छरिएर रहेका वस्तीमा आधारभूत सुविधा सहितको एकीकृत वस्ती निर्माण गरी स्थानानतरण गर्ने।	२.१.१ ग्रामिण क्षेत्रका विकट तथा विपद्को उच्च जोखिममा रहेका स्थानहरुमा हुन् वस्ती विकासलाई निरुत्साहित गरिनेछ। २.१.२ छरिएर रहेका तथा विपद्को जोखिममा रहेका घर परिवारकालागि सुरक्षित, वातावारणमैत्री, सुलभ, आधारभूत सुविधायुक्त र मौलिक पहिचान बोकेको एकीकृत वस्ती (Smart Village) निर्माण गरिनेछ ।

६.१.१० कार्यक्रम तथा आयोजना

तालिका ८५: बस्ती, आवास, भवन र सार्वजनिक निर्माण क्षेत्रका कार्यक्रम तथा आयोजना

क्र.सं.	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	वडा	आधारवर्ष अवस्था	योजनाको कुल लक्ष्य	प्रति एकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित श्रोत र वार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा)										जम्मा	जिम्मेवारी
							पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौ वर्ष			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
३.१	**बस्ती, आवास, भवन तथा सार्वजनिक निर्माण**							**७६४०**		**१०१९०**		**१०१९०**		**१०६१०**		**१६०९०**	**५४७२०**	
३.१.१	सार्वजनिक शौचालय निर्माण	गोटा	सबै	०	५०	१५०	१०	१५००	१०	१५००	१०	१५००	१०	१५००	१०	१५००	७५००	पालिका
३.१.२	होमस्टेको निर्माण	गोटा	१,२,३,५,६,७	०	१०	३५००	१	३५००	२	७०००	२	७०००	२	७०००	३	१०५००	३५०००	पालिका
३.१.३	ठाउँ ठाउँमा पाटीपौवा निर्माण	गोटा	२	०	४	७५०	०	०	१	७५०	१	७५०	१	७५०	१	७५०	३०००	पालिका
३.१.४	घुसेनी मण्डली भवन निर्माण	पटक	२	०	१	१२००	०	०	०	०	०	०	०	०	१	१२००	१२००	पालिका
३.१.५	इम्यानुल मण्डली भवन निर्माण	पटक	२	०	१	१२००	०	०	०	०	०	०	०	०	१	१२००	१२००	पालिका
३.१.६	सार्वजनिक धारा निर्माण	गोटा	४	०	१०	८५	२	१७०	२	१७०	२	१७०	२	१७०	२	१७०	८५०	गै.स.स.
३.१.७	पार्क निर्माण	गोटा	५	०	५	४५०	१	४५०	१	४५०	१	४५०	१	४५०	१	४५०	२२५०	पालिका
३.१.८	प्रतीक्षालय निर्माण	गोटा	५,६	०	५	३२०	१	३२०	१	३२०	१	३२०	१	३२०	१	३२०	१६००	पालिका
३.१.९	बुदाथुम बसपार्क निर्माण	पटक	७	०	१	1700	१	१७००	०	०	०	०	०	०	०	०	१७००	पालिका
३.१.१०	महिला सचेतना भवन मर्मत सुधार	पटक	६	०	१	420	०	०	०	०	०	०	१	४२०	०	०	४२०	पालिका

६.१.११ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका

तालिका ८७: बस्ती, आवास, भवन र सार्वजनिक निर्माण क्षेत्रका अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजाहरु

नतिजा तह	नतिजा	सूचक/लक्ष्य	एकाई	आधार वर्ष (२०८०/८१)	योजना अवधिको लक्ष्य					जम्मा	पुष्ट्याइँको स्रोत	जोखिम पक्ष र अनुमान
					प्रथम वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौं वर्ष			
प्रभाव	नागरिकहरु सुरक्षित, सुलभ र वातावरणमैत्री एकिकृत आवास तथा वस्तीमा बसोबास गरेको हुनेछ ।	सूरक्षित आवास सुविधा प्राप्त जनसंख्या	प्रतिशत		५०	६०.०	७०.०	८०.०	९०.०	९०.०	गाउँपालिका प्रोफाइल, पूर्वाधार शाखाका प्रतिवेदनहरु	बस्ती, आवास, भवन र अन्य सार्वजनिक पूर्वाधार क्षेत्रमा प्राथमिकता र यथेष्ट बजेट विनियोजन भई सुचारु कार्यान्वयन भएको हुने ।
असर	सुरक्षित, सुलभ र वातावरणमैत्री एकिकृत आवास तथा वस्ती विकास भएको हुनेछ ।	भूकम्प प्रतिरोधी भवन	प्रतिशत		३०	३५	४०	४५	५०	५०		
		भवन मापदण्ड अनुसार बनेको भवन	प्रतिशत		५	१०	१५	२०	२५	२५		
		एकीकृत वस्ती सङ्ख्या	सङ्ख्या		१	२	३	४	५	५		
		बजार व्यवस्थापन	सङ्ख्या		१	०	२	०	३	३		
		जोखिमयुक्त वस्तीको स्थानन्तरण	सङ्ख्या		१	१	२	२	२	८		
प्रतिफल १	सुरक्षित क्षेत्रमा सुरक्षित वस्ती तथा भवनको अवधारणा लागु भएको हुनेछ ।	जोखिम संवेदनशील भूउपयोग योजना कार्यान्वयन	सङ्ख्या		१	१	१	१	१	१		
		भवन निर्माण मापदण्ड लागू	सङ्ख्या		१	१	१	१	१	१		
		एकीकृत वस्ती सम्भाव्यता अध्ययन	सङ्ख्या		१	२	३	४	५	५		
प्रतिफल २	एकीकृत बस्ती विकास र वस्ती सुधार गरी जोखिममुक्त र सुविधायुक्त बस्ती निर्माण भएको हुनेछ ।	एकीकृत वस्ती निर्माण	सङ्ख्या		१	२	३	४	५	५		
		सुधार गरिएका बस्ती	सङ्ख्या		५	१०	१५	२०	२५	२५		

नतिजा तह	नतिजा	सूचक/लक्ष्य	एकाई	आधार वर्ष (२०८०/८१)	योजना अवधिको लक्ष्य					जम्मा	पुष्ट्याइँको स्रोत	जोखिम पक्ष र अनुमान
					प्रथम वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौं वर्ष			
प्रतिफल ३	गाउँपालिका क्षेत्रमा स्थानीय नागरिकहरुको माग तथा आवश्यकतामा आधारित रही सार्वजनिक भवन तथा पूर्वाधारहरुको निर्माण भएको हुनेछ।	शिक्षा र स्वास्थ्य पूर्वाधार	सङ्ख्या		८	९	१०	११	१२	१२		
		कृषि तथा पशुपालन व्यवसाय सहयोगी संरचना	सङ्ख्या		२	४	६	८	१०	१०		
		सामाजिक र खेलकुद पूर्वाधार	सङ्ख्या		२	४	६	८	१०	१०		
प्रतिफल ४	भवन तथा अन्य पूर्वाधार निर्माण क्षेत्रमा दिगोपन ल्याउन स्थानीय दक्ष जनशक्ति तयार भएको हुनेछ।	भवन तथा अन्य निर्माण प्राविधिक तालिम पाएका जनशक्ति (नयाँ)	सङ्ख्या		५	१०	१५	२०	२५	२५		
		भवन तथा अन्य निर्माण प्राविधिक तालिम पाएका जनशक्ति (काम गरिरहेका मिस्त्री र ज्यामी)	सङ्ख्या		२०	५०	१००	१५०	२००	२००		

६.२ सडक, पुल तथा यातायात

६.२.१ पृष्ठभूमि

आर्थिक विकास एवम् सामाजिक समृद्धिका आधारहरू हुन् जसमा सडक यतायात तथा पुलको सबैभन्दा महत्त्वपूर्ण योगदान रहन्छ। पूर्वाधारको विकासमा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले स्थानीय निकायलाई जिम्मेवार बनाएको छ। पूर्वाधार निर्माणकालागि स्थानीय निकायलाई प्रदेश एवम् संघीय सरकारकारबाट समेत अर्थिक एवम् प्राविधिक सहयोग पुऱ्याउने व्यवस्था गरिएको छ।

गंगाजमुना गाउँपालिकामा कुल सडक सञ्जालको लम्बाइ २८० किलोमिटर रहेको छ। यहाँका ७ वटै वडामा कच्ची सडक निर्माण भई, वडा नं. ४, ५, ६, र ७ मा मौसमी रूपमा बस, जीप, ट्र्याक्टर लगायतका सवारी साधनहरू सञ्चालनमा आएका छन्। कूल सडक लम्बाइको ४० प्रतिशत सडकमा मात्र मौसमी रूपमा लामो तथा छोटो दूरीका सार्वजनिक यातायात हुने गरेका छन्। यद्यपि, यस गाउँपालिकाको क्षेत्रभित्र हालसम्म पक्की सडक पुगेको छैन र गाउँपालिका केन्द्रबाट पक्की सडकको दुरी ५० किलोमिटरभन्दा बढी रहेको छ। यस स्थितिमा, सडक पूर्वाधारको सुधार र पक्की सडकको विस्तार अत्यावश्यक देखिन्छ, जसले स्थानीय जनजीवन र आर्थिक गतिविधिहरूलाई थप प्रभावकारी र सुलभ बनाउनेछ।

६.२.२ सम्भावना

क) सडक सञ्जाल विकास गरी कृषि, पशुपालन, व्यापार, व्यवसाय, उद्योग तथा पर्यटनको विकास गरी आर्थिक गतिविधि बढाउन सकिने,

ख) ग्रामीण पर्यटनलाई प्रवर्द्धन गर्ने सडक विस्तार गर्न सकिने,

ग) प्रदेश र संघीय मार्गसँगको पहुँच सुधार गर्न सकिने,

६.२.३ अवसर

क) गाउँपालिकाको योजनामा यातायात पूर्वाधारहरू समेटिनु,

ख) स्थानीय निर्माण सामग्री प्रयोगमा हुनसक्नु,

ग) स्मार्ट तथा हरित यातायात प्रणाली प्रवर्द्धनको अवसर हुनु,

६.२.४ समस्या

क) अधिकांश क्षेत्र पूर्वाधार विकासका दृष्टिकोणले पछाडि परेको अवस्था हुनु,

ख) मौसमी रुपमा मात्र यातायात संचालन हुनु,

६.२.५ चुनौती

क) सडक निर्माणसँग आर्थिक सामाजिक विकास र सेवाका कार्यहरू प्राथमिकतामा पर्न नसक्नु,

ख) सडक निर्माण तथा यातायात संचालनमा वातावरणीय पक्ष, गुणस्तर र मापदण्डको पालना गराउनु,

६.२.६ दीर्घकालीन सोच

"सडक सञ्जाल तथा यातायात पूर्वाधार, गाउँपालिकाको आर्थिक समृद्धिको आधार"

६.२.७ लक्ष्य

दिगो सडक पूर्वाधार विकास मार्फत नागरिकको आर्थिक समृद्धि बढाउने।

६.२.८ उद्देश्य

क) गाउँपालिकाका सबै वडा र टोल बस्तीहरुमा सडकको पहुँच विस्तार गर्नु,

ख) आवश्यक स्थानहरुमा पक्की पुल, झोलुङ्गे पुल आदि निर्माण गर्नु।

६.२.९ रणनीति तथा कार्यनीति

गाउँपालिकाका सडक, पुल तथा यातायात विकासका लागि देहायअनुसारका रणनीति तथा कार्यनीतिहरु यस योजनामा समावेश गरिएको छः

तालिका ८८: सडक पुल तथा यातायात विकासका रणनीति तथा कार्यनीतिहरु

रणनीति	कार्यनीति
उद्देश्य १: गाउँपालिकाका सबै वडा र टोल बस्तीहरुमा सडकको पहुँच विस्तार गर्नु।	
१.१ सडक सञ्जालले नछोएका बस्तीहरुमा सडकको नयाँ ट्रयाक खोल्ने तथा सञ्चालित सडकहरुको स्तरोन्नति गर्ने।।	१.१.१ सडक सञ्जालले नछोएका बस्तीहरुमा सडक नयाँ ट्रयाक खोलिनेछ। १.१.२ हाल सञ्चालनमा रहेका सडकहरुको आवश्यकतानुसार मर्मत सम्भार तथा स्तरोन्नती गरिनेछ।

उद्देश्य २: आवश्यक स्थानहरुमा पक्की पुल, झोलुङ्गे पुल तथा ट्रस ब्रिज आदि निर्माण गर्नु।	
२.१ गाउँपालिकाका आवश्यक स्थानहरुमा पक्की पुल, झोलुङ्गे पुल आदि निर्माण गरी आवतजावत सुचारु गरिनेछ।	२.१.१ पैदल बाटाहरुमा पर्ने खोलाहरुमा झोलुङ्गे पुल निर्माण गरी आवतजावतलाई सहज बनाइनेछ।

६.२.१० कार्यक्रम तथा आयोजना

तालिका ८९: सडक पुल तथा यातायात विकासका कार्यक्रम तथा आयोजना

क्र.सं.	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	वडा	आधारवर्ष अवस्था	योजनाको कुल लक्ष्य	प्रति एकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित श्रोत र बार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा)										जम्मा	जिम्मेवारी
							पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौ वर्ष			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
३.२.	**सडक तथा यातायात पूर्वाधार**							**१००३५०**		**५३२५००**		**५९७६००**		**४३४४५०**		**६३३७००**	**२२९८६००**	
३.२.१	ताजिम्रांग रिचेत मार्ग कालो पत्रे	कि.मि.	१	०	२.३९	२५०००	०.१०	२५००	०.२०	५०००	०.३०	७५००	०.४५	११२५०	१.३४	३३५००	५९७५०	पालिका
३.२.२	लाताब मन्चेत कृषि सडक कालो पत्रे	कि.मि.	२	०	७.८०	२५०००	०.३०	७५००	१.१०	२७५००	१.४०	३५०००	१.८०	४५०००	३.२०	८००००	१९५०००	प्रदेश सरकार
३.२.३	वडा कार्यालय कुतल मोटर मार्ग कालो पत्रे	कि.मि.	२	०	२.००	२५०००	०.१०	२५००	०.२०	५०००	०.३०	७५००	०.५०	१२५००	०.९०	२२५००	५००००	पालिका
३.२.४	रिंगे सातदोबाटो चिमचोक रिलापा सडक कालो पत्रे	कि.मि.	३	०	४.४५	२५०००	०.३०	७५००	०.५०	१२५००	०.८०	२००००	१.३०	३२५००	१.५५	३८७५०	१११२५०	पालिका
३.२.५	बगुवा खोला खेत पातलमगरखोला पोखरी सातदोबाटो लुम्री सडक कालो पत्रे	कि.मि.	४	०	४.००	२५०००	०.५०	१२५००	०.५०	१२५००	०.५०	१२५००	१.००	२५०००	१.५०	३७५००	१०००००	पालिका
३.२.६	बेलुन सुक्भंज्यांग फुलखर्क सडक कालो पत्रे	कि.मि.	५	०	७.६६	२५०००	०.४०	१००००	०.८०	२००००	१.६०	४००००	२.४०	६००००	२.४६	६१५००	१९१५००	पालिका
३.२.७	टारी बन्पाटे भन्ज्यांग लामपाट कृषि सडक कालो पत्रे	कि.मि.	६	०	२.००	२५०००	०.१०	२५००	०.२०	५०००	०.३०	७५००	०.५०	१२५००	०.९०	२२५००	५००००	पालिका
३.२.८	आर्खेत पिठे हेल्थपोस्ट जगरबोते अमबोटे सडक कालो पत्रे	कि.मि.	७	०	८.७०	२५०००	०.७०	१७५००	१.००	२५०००	१.५०	३७५००	२.५०	६२५००	३.००	७५०००	२१७५००	प्रदेश सरकार
३.२.९	घुसेनी कोम्लिंग कृषि सडक स्तर उन्नति	कि.मि.	२	०	२.००	१५०००	०.१०	१५००	०.२०	३०००	०.३०	४५००	०.४०	६०००	१.००	१५०००	३००००	पालिका
३.२.१०	किन्दांग फेदी सिम्जांग गुम्दी चेलांग चिमचोक सडक स्तर उन्नति	कि.मि.	३	०	२.००	१००००	०.१०	१०००	०.२०	२०००	०.३०	३०००	०.५०	५०००	०.९०	९०००	२००००	पालिका
३.२.११	किन्दफेदी सल्दुंग सातदोबाटो पहिरे खोला सडक स्तर उन्नति	कि.मि.	४	०	२.००	१५०००	०.१०	१५००	०.२०	३०००	०.३०	४५००	०.५०	७५००	०.९०	१३५००	३००००	पालिका
३.२.१२	बगुवा रातोडाडा पोखरी सातदोबाटो लुम्रे सडक स्तर उन्नति	कि.मि.	४	०	२.००	१००००	०.१०	१०००	०.२०	२०००	०.३०	३०००	०.५०	५०००	०.९०	९०००	२००००	पालिका

क्र.सं.	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	वडा	आधारवर्ष अवस्था	योजनाको कुल लक्ष्य	प्रति एकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित श्रोत र बार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा)										जम्मा	जिम्मेवारी
							पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौ वर्ष			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
३.२.१३	थाप्रे खोला कात्तिके सडक स्तर उन्नति	पटक	५	०	१	१००००	०.१०	१०००	०.१०	१०००	०.२०	२०००	०.२०	२०००	०.४०	४०००	१००००	पालिका
३.२.१४	कात्तिके नया चौतारो सादन सडक स्तर उन्नति	कि.मि.	५	०	२.००	१००००	०.१०	१०००	०.२०	२०००	०.३०	३०००	०.५०	५०००	०.९०	९०००	२००००	पालिका
३.२.१५	डाडा गाउ मजुवा देउराली बलैटा सडक स्तर उन्नति	कि.मि.	५	०	५.५७	१५०००	०.४०	६०००	०.८०	१२०००	१.२०	१८०००	१.३७	२०५५०	१.८०	२७०००	८३५५०	पालिका
३.२.१६	कृषि सडक स्तर उन्नति	कि.मि.	५	०	२.००	१००००	०.१०	१०००	०.२०	२०००	०.३०	३०००	०.५०	५०००	०.९०	९०००	२००००	पालिका
३.२.१७	मनपांग बुदाथुम वादकर्यालय पोखरी झोर्ले सडक स्तर उन्नति	कि.मि.	७	०	५.९८	१५०००	०.२५	३७५०	०.३०	४५००	१.२०	१८०००	१.६०	२४०००	२.६३	३९४५०	८९७००	पालिका
३.२.१८	गिलडाडा बाथले महेन्द्र रत्न चाचुली च्यानडाडा आहालयोड सडक स्तर उन्नति	कि.मि.	७	०	२.००	१००००	०.१०	१०००	०.२०	२०००	०.३०	३०००	०.५०	५०००	०.९०	९०००	२००००	पालिका
३.२.१९	बेलुम फुलखर्क यार्षा गुम्दी छेलांग बरदान रि सडक मार्ग स्तर उन्नति	कि.मि.	३	०	८.२०	१५०००	०.५०	७५००	०.८०	१२०००	१.९०	२८५००	२.२०	३३०००	२.८०	४२०००	१२३०००	पालिका
३.२.२०	किचेत मार्ग स्तर उन्नति	कि.मि.	1	०	१.१०	१००००	०.१०	१०००	०.२०	२०००	०.२०	२०००	०.३०	३०००	०.३०	३०००	११०००	पालिका
३.२.२१	आयगंगा-बुगु खोला मार्ग स्तर उन्नति	कि.मि.	१	०	२.००	१००००	०.१०	१०००	०.३०	३०००	०.३०	३०००	०.५०	५०००	०.८०	८०००	२००००	पालिका
३.२.२२	छेलांग तवालबेसी मार्ग स्तर उन्नति	कि.मि.	२	०	७.४०	१००००	०.५०	५०००	१.००	१००००	१.५०	१५०००	२.००	२००००	२.५०	२५०००	७५०००	पालिका
३.२.२३	तावलबेसी घरोंग चिउंग मोटर मार्ग स्तर उन्नति	कि.मि.	२	०	२.००	१००००	०.१०	१०००	०.३०	३०००	०.३०	३०००	०.४०	४०००	०.९०	९०००	२००००	पालिका
३.२.२४	दार्काफेदी छेलांग सडक मार्ग स्तर उन्नति	कि.मि	३	०	२.००	१००००	०.१०	१०००	०.२०	२०००	०.३०	३०००	०.५०	५०००	०.९०	९०००	२००००	पालिका
३.२.२५	बगुवा रातामाते सातदोबाटो लुम्रिखोला मोटर मार्ग स्तर उन्नति	कि.मि.	४	०	२.००	१००००	०.१०	१०००	०.२०	२०००	०.३०	३०००	०.५०	५०००	०.९०	९०००	२००००	पालिका
३.२.२६	सीताला बंग खोला मार्ग स्तर उन्नति	कि.मि.	५	०	१.००	१००००	०.१०	१०००	०.१०	१०००	०.१०	१०००	०.३०	३०००	०.४०	४०००	१००००	पालिका
३.२.२७	तजिम्रांग-चोकेबेसी तातोपानी पैदल मार्ग स्तर उन्नति	कि.मि.	१	०	१.००	१५००	०.००	०	०.००	०	१.००	१५००	०.००	०	०.००	०	१५००	पालिका
३.२.२८	तजिम्रांग-परगंगा चोक पैदल मार्ग स्तर उन्नति	कि.मि.	१	०	१.००	१५००	०.००	०	१.००	१५००	०.००	०	०.००	०	०.००	०	१५००	पालिका

क्र.सं.	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	वडा	आधारवर्ष अवस्था	योजनाको कुल लक्ष्य	प्रति एकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित श्रोत र बार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा)										जम्मा	जिम्मेवारी
							पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौ वर्ष			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
३.२.२९	देउराली थोंग्तुंग गर्कंग्चोक पैदल मार्ग स्तर उन्नति	कि.मि.	१	०	१.००	१५००	०.००	०	०.००	०	०.००	०	१.००	१५००	०.००	०	१५००	पालिका
३.२.३०	सल्दुन्बेसी घलेगाउ साल्दोबाटो यार्सा मानंग गोरेटो बाटो स्तर उन्नति	कि.मि.	४	०	१.००	६००	१.००	६००	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	६००	पालिका
	पुलको निर्माण																	
३.२.३१	मरैटि फेदी RCC पुल निर्माण सम्मपन्न कार्यक्रम	मि.	७	०	६०	५०००	०	०	०	०	६०	३०००००	०	०	०	०	३०००००	संघिय सरकार
३.२.३२	ठुला पधेरा बास भन्ज्यांग RCC पुल निर्माण सम्मपन्न योजना	मि.	७	०	७०	५०००	०	०	७०	३५००००	०	०	०	०	०	०	३५००००	संघिय सरकार
३.२.३३	तजिम्रांग-रिचेत सुर्गम खोला झोलुङ्गे पुल निर्माण	मि.	१	०	१२०	६०	०	०	०	०	१२०	७२००	०	०	०	०	७२००	पालिका
३.२.३४	आरेगंग हरतासोंग लातक खोला झोलुङ्गे पुल निर्माण	मि.	१	०	१३०	६०	०	०	०	०	०	०	१३०	७८००	०	०	७८००	पालिका
३.२.३५	साँधी खोला दोभान झोलुंगे पुल निर्माण योजना	मि.	७	०	१५०	६०	०	०	०	०	०	०	०	०	१५०	९०००	९०००	पालिका
३.२.३६	खरेखोला झोलुंगे पुल स्तर उन्नति	पटक	३	०	१	४००	०	०	०	०	१	४००	०	०	०	०	४००	पालिका
३.२.३७	कल्लेरी कातिक्के झोलुंगे पुल स्तर उन्नति	पटक	५	०	१	५००	०	०	०	०	१	५००	०	०	०	०	५००	पालिका
३.२.३८	मजुवा बेसी झालुंगे पुल स्तर उन्नति	पटक	५	०	१	४५०	०	०	०	०	०	०	१	४५०	०	०	४५०	पालिका
३.२.३९	मजुवा डाडा गाउ झालुंगे पुल स्तर उन्नति	पटक	५	०	१	५००	०	०	०	०	०	०	०	०	१	५००	५००	पालिका
३.२.४०	मम्बई दारकाफेदी झोलुंगे पुल स्तर उन्नति	पटक	३	०	१	४००	०	०	०	०	०	०	१	४००	०	०	४००	पालिका

६.२.११ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका

तालिका ९१: सडक पुल तथा यातायात क्षेत्रका अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजाहरु

नतिजा तह	नतिजा	सूचक/लक्ष्य	एकाई	आधार वर्ष (२०८०/८१)	योजना अवधिको लक्ष्य					जम्मा	पुष्ट्याइँको स्रोत	जोखिम पक्ष र अनुमान
					प्रथम वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौं वर्ष			
प्रभाव	गाउँपालिकाका सबै नागरिकहरुलाई सडक यातायातको पहुँच सर्व सुलभ भएको छ।	आधा घण्टाको दूरीमा यातायात पहुँच गरेको घरधुरी	प्रतिशत		७५	८०	८५	९०	१००	१००	गाउँपालिका प्रोफाइल, पूर्वाधार शाखाका प्रतिवेदनहरु	पूर्वाधार क्षेत्रमा प्राथमिकता र यथेष्ट बजेट विनियोजन भई सुचारु कार्यान्वयन भएको हुने।
		कालोपत्रे सडक - दुई लेन	कि. मि.		१०	१५	२०	२५	३०	३०		
		कच्ची ग्राभेल सडक	कि. मि.		३५	४०	४५	५०	५५	५५		
		सोलिङ्ग सडक	कि. मि.		२००	२१०	२२०	२३०	२५०	२५०		
		पक्की पुल	संख्या		३	३	३	३	३	१५		
		झोलुङ्गे पुल	संख्या		२	२	३	३	३	१३		
प्रतिफल १	सडक नपुगेको बस्तीहरुमा सडकको नयाँ ट्र्याक खुलेको तथा सञ्चालित सडकहरुको स्तरोन्नति भएको हुनेछ।	सडक नयाँ ट्र्याक	कि. मि.		५	५	५	५	५	२५		
		सडक स्तरोन्नति र मर्मत सम्भार	कि. मि.		१०	१०	१०	१०	१०	५०		
		कालोपत्रे सडक - दुई लेन	कि. मि.		१०	१५	२०	२५	३०	३०		
प्रतिफल ३	पैदल बाटाहरुमा झोलुङ्गे पुल र सडकको आवश्यक स्थानहरुमा पुल ढल ह्युमपाइप कलभर्टहरु थप निर्माण गरी सडक यातायात सुचारु भएको हुनेछ।	पक्की पुल	संख्या		३	३	३	३	३	१५		
		झोलुङ्गे पुल	संख्या		२	२	३	३	३	१३		
		कलभर्ट	संख्या		५	५	५	५	५	२५		
		पक्की ड्रेन	कि. मि.		१०	१०	१०	१०	१०	५०		

६.३ विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जा

६.३.१ पृष्ठभूमि

विद्युत तथा उर्जा विकास आर्थिक सामाजिक रुपान्तरणको एक महत्वपूर्ण साधन हो । यो प्रविधि हस्तान्तरण विकासको उज्यालो श्रोत पनि हो । यसले विकासका पूर्वाधारलाई चलायमान र गतिशिल बनाउँछ । उर्जा विना प्रविधि र विकास उपलब्धीको कल्पना सम्म गर्न सकिदैन । परम्परागत उर्जाको प्रयोग देखी विद्युत, सौर्य तथा अन्य उर्जाको प्रयोगमा भएको बढोत्तरीसँगै विद्युतको उपयोगको २० घण्टे लोडसेडिङ बेहोर्दै हाल यस गाउँपालिकामा बसोबास गर्ने अधिकतम घरपरिवारमा विद्युत उपलब्ध रहेको छ । राष्ट्रिय गौरवको आयोजनाको रुपमा रहेको बुढगण्डकी जलविद्युत आयोजनाका साथै धादिङ जिल्लाको प्रमुख आयोजनाको रुपमा रहेको आँखुखोला जलविद्युत आयोजनाको जलाधार क्षेत्र यो गाउँपालिका पर्दछ

६.३.२ सम्भावना

क) स्थानीय खोलाहरुबाट जलविद्युत उत्पादन गर्न सकिने,

ख) विद्युतीय चुल्होको प्रयोगलाई बढाउन सकिने,

६.३.३ अवसर

क) जलविद्युत उत्पादन गर्न सकिने जलाधारहरु हुनु,

ख) ऊर्जा उत्पादनबाट स्थानीय रोजगारी सिर्जना

ग) नवीकरणीय ऊर्जा परियोजनामा निजी क्षेत्रको संलग्नता

७.३.४ समस्या

ग) सौर्य उर्जाको बारेमा जनस्तरमा यथेष्ट ज्ञान नहुनु,

घ) नविकरणीय उर्जा प्रवर्द्धन हुन नसक्नु ।

ङ) खाना पकाउन दाउरामा निर्भरता उच्च हुनु

च) ऊर्जा उत्पादनका लागि लगानीको अभाव हुनु ।

७.३.५ चुनौती

क) सम्भावित ठाउँहरुमा जलविद्युत आयोजना निर्माण गर्नु,

ख) खाना पकाउनको लागि विद्युतीय चुल्होको प्रयोग बढाउनु,

ग) नवीकरणीय उर्जा उपयोग बढाउनु,

घ) दाउरा प्रयोग न्यूनीकरण गर्दै स्वच्छ ऊर्जा प्रवर्द्धन गर्नु।

७.३.६ दीर्घकालीन सोच

"विद्युत र नवीकरणी ऊर्जाको प्रयोग विस्तारः गाउँपालिकाको दिगो आर्थिक विकासको आधार"

७.३.७ लक्ष्य

स्वच्छ उर्जाको उत्पादन र उपयोग बढाउनु।

७.३.८ उद्देश्य

क) विद्युतको उत्पादन र पहुँच बृद्धि गर्नु ,

ख) वैकल्पिक उर्जाको प्रवद्र्धन र विस्तार गर्नु।

७.३.९ रणनीति तथा कार्यनीति

गाउँपालिका क्षेत्रमा विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जा विकासका लागि देहायअनुसारका रणनीति तथा कार्यनीतिहरु पहिचान गरी समावेश गरिएको छः

तालिका ९२: विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जा विकासका रणनीति तथा कार्यनीतिहरु

रणनीति	कार्यनीति
क) **उद्देश्य १**: विद्युतको उत्पादन र पहुँच बृद्धि गर्नु।	
१.१ गाउँपालिकाभरी सहज विद्युतीय उर्जाको पहुँच वृद्धि गर्ने।	१.१.१. गाउँपालिका भित्र सम्भाव्य क्षेत्रहरुमा लघु जलविद्युत आयोजनाहरुको विकास गरिनेछ । १.१.२ सौर्य उर्जा प्रणाली खानेपानी आयोजनहरुको लागि प्रयोग गरिनेछ। १.१.३ विद्युत विकासको लागि प्रदेश तथा संघीय तहमा आवश्यक पहल तथा समन्वय गरिनेछ। १.१.४ ट्रानस्फर्मरको आवश्यकता अध्ययन तथा जोडान गरिनेछ।
उद्देश्य २: परम्परागत ऊर्जाको सट्टामा वैकल्पिक ऊर्जाको प्रयोगमा वृद्धि गर्नु।	
२.१ वैकल्पिक ऊर्जा विभिन्न उपयोगी क्षेत्रमा प्रयोगमा गर्ने।	२.१.१ सौर्य उर्जा प्रणाली खानेपानी आयोजनहरुको लागि प्रयोग गरिनेछ।

	२.१.३ विद्युतीय चुलो प्रयोग गर्न सहुलियत ऋण/अनुदानको व्यवस्था गरिनेछ। २.१.४ जलविद्युत, वैकल्पिक ऊर्जाको अधिकतम प्रयोग गरी दैनिक जीवनयापनमा सहजता ल्याउदै परम्परागत ईन्धनको प्रयोग घटाइनेछ।

६.३.१० कार्यक्रम तथा आयोजना

तालिका ९३: विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जा विकासका कार्यक्रम तथा आयोजनाहरु

क्र.सं.	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	वडा	आधारवर्ष अवस्था	योजनाको कुल लक्ष्य	बाँकील लक्ष्य	प्रति एकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित श्रोत र वार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा)										जम्मा	जिम्मेवारी
								पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौ वर्ष			
								परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
३.३	**जल श्रोत बिध्युत तथा बैकल्पिक उर्जा**								**२८४५**		**३०१५**		**३०६०**		**२९४०**		**४७४०**	**१६६००**	
३.३.१	आफल लगु बिद्युत तथा बैकल्पिक उर्जा पुर्नासंचालन योजना	बार्षिक	२	०	५	५	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१५००	पालिका
३.३.२	आबल खोला बिद्युत तथा बैकल्पिक उर्जा संचालन योजना	बार्षिक	३	०	५	५	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१५००	पालिका
३.३.३	अँधेरी खोला लगु बिद्युत योजना	बार्षिक	७	०	५	५	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१५००	पालिका
३.३.४	ट्रानस्फर्मरको आवश्यकता अध्ययन तथा जोडान आभियान	गोटा	१, ६	०	६	६	१८००	१	१८००	१	१८००	१	१८००	१	१८००	२	३६००	१०८००	पालिका
३.३.५	खानेपानी आयोजनहरुको सोलारलाइनमा जोडान	गोटा	१, ६	०	१०	१०	१२०	१	१२०	२	२४०	३	३६०	२	२४०	२	२४०	१२००	पालिका
३.३.६	सडक बत्ति व्यवस्थापन कार्यक्रम	गोटा	१, ६	०	२०	२०	५	५	२५	१५	७५	०	०	०	०	०	०	१००	गै.स.स.

६.३.११ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका

तालिका ९५: विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जा विकासका अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजाहरु

नतिजा	सूचक/लक्ष्य	एकाई	आधार वर्ष (२०८०/८१)	योजना अवधिको लक्ष्य					जम्मा	पुष्ट्याइँको स्रोत	जोखिम पक्ष र अनुमान
				प्रथम वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौं वर्ष			
गाउँपालिकाका सबै घरधुरीहरुको जलविद्युत र वैकल्पिक उर्जामा पहुँच पुगेको हुनेछ।	विद्युत उर्जामा पहुँच पुगेको घरधुरी	प्रतिशत		१००	१००	१००	१००	१००	१००	गाउँपालिका प्रोफाइल, पूर्वाधार शाखा र वातावरण शाखाका प्रतिवेदनहरु	जलस्रोत, विद्यत तथा वैकल्पिक उर्जा क्षेत्रमा प्राथमिकता र यथेष्ट बजेट विनियोजन भई सुचारु कार्यान्वयन भएको हुने।
	सुधारिएको चुलो प्रयोग गर्ने घरधुरी	प्रतिशत		३०	४०	५०	६०	७०	७०		
	सौर्य उर्जामा पहुँच पुगेको घरधुरी	सङ्ख्या		५०	१००	१५०	२००	२५०	७५०		
	वायोग्याँस प्रयोग गर्ने घरधुरी	सङ्ख्या		२०	४०	६०	८०	१००	१००		
गाउँपालिकामा जलविद्युत र वैकल्पिक उर्जा उपयोग बृद्धि भएको हुनेछ।	विद्युत उर्जामा पहुँच पुगेको घरधुरी	प्रतिशत		१००	१००	१००	१००	१००	१००		
	सुधारिएको चुलो प्रयोग गर्ने घरधुरी	प्रतिशत		३०	४०	५०	६०	७०	७०		
	सौर्य उर्जामा पहुँच पुगेको घरधुरी	सङ्ख्या		५०	१००	१५०	२००	२५०	७५०		
	वायोग्याँस प्रयोग गर्ने घरधुरी	सङ्ख्या		२०	४०	६०	८०	१००	१००		
गाउँपालिकाका सबै घरधुरीहरु र सार्वजनिक स्थानहरुमा विद्युत उर्जा जडान भएको हुनेछ।	लघु/जलविद्युत सम्भाव्यता अध्ययन	सङ्ख्या		०	०	०	१	१	२		
	विद्युत उर्जा जडान भएको नयाँ घरधुरी	सङ्ख्या		२५	०	०	०	०	२५		
	सडक र संवेदनशील स्थानमा विद्युत बत्ती जडान (नयाँ)	सङ्ख्या		५०	५०	५०	५०	५०	२५०		

नतिजा	सूचक/लक्ष्य	एकाई	आधार वर्ष (२०८०/८१)	योजना अवधिको लक्ष्य					जम्मा	पुष्ट्याइँको स्रोत	जोखिम पक्ष र अनुमान
				प्रथम वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौँ वर्ष			
वैकल्पिक उर्जाको आवश्यकता र सम्भावना हेरी सबै घरधुरीहरुलाई वैकल्पिक उर्जामा पहुँच गराउने र सार्वजनिक महत्वका स्थानहरुमा वैकल्पिक उर्जा जडान भएको हुनेछ।	सोलार जडान भएको विपन्न घरधुरी (नयाँ)	सङ्ख्या		५०	१००	१५०	२००	२५०	७५०		
	वैकल्पिक उर्जा जडान भएको सरकारी कार्यालय र सार्वजनिक महत्वका स्थान	प्रतिशत		५०	६०	७०	८०	९०	९०		

६.४ सूचना तथा सञ्चार प्रविधि

६.४.१ पृष्ठभूमि

संविधानको धारा १९ ले नागरिकको सञ्चारको हक र धारा २७ ले सूचनाको हकलाई स्पष्ट रुपले व्याख्या गरेको छ। आर्थिक विकासको संवाहक एवम् उत्प्रेरकको रुपमा रहेको सञ्चार तथा सूचना प्रविधि क्षेत्रलाई मर्यादित, व्यवसायिक, सक्षम र सबल बनाउने दायित्व र जिम्मेवारीका साथ अगाडी बढाउनुपर्ने खाँचो छ। सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको क्षेत्रमा रहेका सम्भावना तथा सवालहरुको विश्लेषण गरी भावी रणनीति, कार्यनीति तथा कार्यक्रमहरुको पहिचान गरेर योजनामा समावेश गरिएको छ।

६.४.२ सम्भावना

क) सूचना प्रविधिको प्रयोगलाई संस्थागत गरी सेवा प्रवाह चुस्त, छिटो छरितो बनाउन सकिने,

ख) सूचना प्रविधिको प्रयोगले नागरिकको सूचित हुने हक संरक्षण गर्न सकिने,

ग) प्रविधिको प्रयोगले सुशासन सुव्यवस्थित गर्न सकिने,

घ) गाउँपालिकाको तथ्याङ्क व्यवस्थापनमा सूचना प्रविधिको प्रयोग गर्न सकिने,

ङ) योजना अनुगमन तथा मूल्याङ्कन समेत सूचना प्रविधिको प्रयोग गर्न सकिने।

६.४.३ अवसर

क) आम नागरिकहरुमा सूचना प्रविधि प्रति बढ्दो आकर्षण हुनु,

ख) मोबाइल तथा ईन्टरनेट प्रयोग वृद्धि हुँदै जानु।

६.४.४ समस्या

क) मोबाइल टावरहरुको अपेक्षित विस्तार नहुनु,

ख) इन्टरनेट सेवा विस्तार गर्न कठिनाई हुनु,

ग) आधुनिक प्रविधि वस्ती स्तरमा लैजान कठिन हुनु,

घ) गलत सूचना तथा प्रविधिको दुरुपयोग वृद्धि हुनु।

६.४.५ चुनौती

क) ग्रामिण क्षेत्रमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिका सेवा जडान खर्चिलो हुनु,

ख) सूचना प्रविधिको प्रयोगलाई सदुपयोग सुनिश्चित गर्नु,

ग) भ्रम पूर्ण सूचना प्रवाह नियमन गर्नु,

घ) प्रविधिमैत्री सेवा प्रवाहको स्थिति सवल तुल्याउनु ।

६.४.६ दीर्घकालीन सोच

"सूचना तथा सञ्चारको विस्तार, प्रविधिमैत्री समृद्ध गंगाजमुनाको बलियो आधार"

६.४.७ लक्ष्य

सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको विकास गर्दै सबै नागरिकको पहुँच तथा उच्चतम उपयोग सुनिश्चित गरी प्रविधियुक्त समाजनको निर्माण गर्ने ।

६.४.८ उद्देश्य

क) सूचना तथा सञ्चार प्रविधिलाई सर्वसुलभ, भरपर्दो र पहुँचयोग्य बनाउनु,

६.४.९ रणनीति तथा कार्यनीति

गाउँपालिकामा सूचना, सञ्चार तथा प्रविधि विकासका लागि देहायअनुसारका रणनीति तथा कार्यनीतिहरु पहिचान गरी योजनामा समावेश गरिएको छः

तालिका ९६: सूचना, सञ्चार तथा प्रविधि विकासका रणनीति र कार्यनीतिहरु

रणनीति	कार्यनीति
उद्देश्य १: सूचना तथा सञ्चार प्रविधिलाई सर्वसुलभ, भरपर्दो र पहुँचयोग्य बनाउनु ।	
१.१ मोबाइल टावर, इन्टरनेट तथा प्रविधिमैत्री सेवाको पहुँच अभिवृद्धि गर्ने ।	१.१.१ मोबाईल टावरको पहूँच नभएको वडाहरुमा मोबाईल टावर विस्तार गरिनेछ । १.१.२ सूचना प्रविधको विकास तथा विस्तार गर्न सेवा प्रदायक तथा नीजि क्षेत्रसँग सहकार्य गरिनेछ । १.१.३ फाइबर नेट को विस्तार गरी इन्टरनेटको पहुँच अभिवृद्धि गरिनेछ । १.१.४ सूचना प्रविधिको प्रयोग मार्फत ऐतिहासिक, धार्मिक सम्पदा, कला, सीप तथा संस्कृतिको अभिलेख राखिनेछ ।

६.४.१० कार्यक्रम तथा आयोजना

तालिका ९७: सूचना, सञ्चार तथा प्रविधि विकासका कार्यक्रम तथा आयोजनाहरु

क्र.सं.	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	वडा	आधार वर्ष अवस्था	योजना को कुल लक्ष्य	बाँकी लक्ष्य	प्रति एकाई लागत (हजार मा)	अनुमानित श्रोत र बार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा)										जम्मा	जिम्मेवारी
								पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौ वर्ष			
								परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
३.४.	**सूचना, संचार तथा प्रविधि विकास**								**२५००**		**६३००**		**४५००**		**३७००**		**४५००**	**२१५००**	
३.४.१	NTC-NCELL टावर निर्माण	गोटा	१,५,६,७	०	८	८	२०००	१	२०००	२	४०००	२	४०००	१	२०००	२	४०००	१६०००	प्रदेश सरकार
३.४.२	NTC-NCELL-SMART सिम/ नेटवर्क व्यवस्थापन योजना	पटक	३	०	५	५	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	२५००	पालिका
३.४.३	फाइबर नेट निर्माण गरि सेवा प्रदान गर्ने योजना	एक्मुस्ट	१,५,६,७	०	१	१	१८००	०	०	१	१८००	०	०	०	०	०	०	१८००	पालिका
३.४.४	फाइबर नेट को विस्तार समापन कार्यकम	पटक	३	०	१	१	१२००	०	०	०	०	०	०	१	१२००	०	०	१२००	पालिका

६.४.११ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका

तालिका ९९: सूचना, सञ्चार तथा प्रविधि विकासका उपलब्धि तथा नतिजाहरु

नतिजा तह	नतिजा	सूचक/लक्ष्य	एकाई	आधार वर्ष (२०८०/८१)	योजना अवधिको लक्ष्य					जम्मा	पुष्ट्याइँको स्रोत	जोखिम पक्ष र अनुमान
					प्रथम वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौं वर्ष			
प्रभाव	गाउँपालिकाका सबै नागरिकहरुको सूचना तथा सञ्चार प्रविधिमा पहुँच भएको हुनेछ।	इन्टरनेटमा पहुँच प्राप्त घरधुरी	प्रतिशत		२८	३०.०	४०	५०.०	६०	६०	गाउँपालिका प्रोफाइल, सूचना प्रविधि शाखाका प्रतिवेदनहरु	सूचना तथा सञ्चार प्रविधि क्षेत्रमा प्राथमिकता र यथेष्ट बजेट विनियोजन भई सुचारु कार्यान्वयन भएको हुने।
		मोबाइल फोनमा पहुँच भएको घरधुरी	प्रतिशत		८६	८८.०	९२	९४.०	९७	९७		
		मोबाइल नेटवर्क कभरेज क्षेत्र	प्रतिशत		९०	९५	१००	१००	१००	१००		
असर	गाउँपालिकाकामा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोग बृद्धि भएको हुनेछ।	इन्टरनेटमा पहुँच प्राप्त घरधुरी	प्रतिशत		२५	३०.०	४०	५०.०	६०	६०		
		मोबाइल फोनमा पहुँच भएको घरधुरी	प्रतिशत		८६	८८.०	९२	९४.०	९७	९७		
		मोबाइल टावर विस्तार	सङ्ख्या		१	१	१	१	१	५		
		अप्टिकल फाइबर विस्तार	प्रतिशत		१५	२०	२५	३०	३५	३५		
प्रतिफल १	सूचना तथा सञ्चारमा नागरिकको पहुँच विस्तार भएको हुनेछ।	सूचना प्रविधि पूर्वाधार साझेदारी	सङ्ख्या		१	१	१	१	१	५		
		सूचना प्रविधि तालिम लिएका युवा	सङ्ख्या		२५	२५	२५	२५	२५	१२५		
		इन्टरनेट जडान भएका विद्यालय	प्रतिशत		१००	१००	१००	१००	१००	१००		
प्रतिफल २	गाउँपालिकामा विद्युतीय शासन पद्दतिको कार्यान्वयन भएको हुनेछ ।	डिजिटल गाउँपालिका कार्यान्वयन (गा.पा. र वडा)	पटक		१	१	१	१	१	५		
		अनलाईन सेवा प्रवाह कार्यान्वयन	सङ्ख्या		५	६	७	८	१०	१०		
		विद्युतीय सामाग्री अद्यावधीकरण	पटक		१	१	१	१	१	५		

परिच्छेद - ७

वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन क्षेत्र

वन, जलवायु तथा वातावरणमा मानिस तथा सम्पूर्ण जीवजन्तुको जीवन जोडिएको हुन्छ । मानिस लगायतका प्राणीहरुको दिगो जीवन सुनिश्चित गर्नका लागि वन तथा जैविक विविधता, जलवायु र स्वच्छ वातावरण अपरिहार्य रहेको हुँदा संघ, प्रदेश तथा स्थानीय सरकारले यसको संरक्षण तथा विकास गर्नु अनिवार्य दायित्व हो । यस्तै प्राकृतिक तथा मानवीय कारणले आइपर्ने विपद्हरु बाढी, पहिरो, भूकम्प, महामारी, वन डढेलो आदिले मानवीय जनजीवन र अन्य जीवात्माहरुको क्षती गर्ने गर्दछ । तसर्थ, यस्ता विपद् न्यूनीकरण र प्रतिकार्यका कार्यहरु अनिवार्य हुन्छ । यसकारण, वन, जलवायु, वातावरण र विपद् व्यवस्थापन क्षेत्रमा रहेका सवालहरुको विश्लेषण गरी आवश्यक ठानिएका रणनीतिक र कार्यनीतिक गतिविधिहरु यस योजनामा समावेश गरिएको छ ।

७.१ वन तथा जैविक विविधता र खनिज सम्पदा

७.१.१ पृष्ठभूमि

नेपालको वन क्षेत्रलाई ४० प्रतिशतमा कायम गर्ने नेपाल सरकारको नीति रहेको छ । यस गाउँपालिकाको ठूलो हिस्सा (कुल भूभागको ६६%) मा वन क्षेत्र रहेको छ । जडीबुटीको प्रचुर संभावना रहेको यहाँको वन जैविक विविधताका दृष्टिकोणले समेत महत्वपूर्ण रहेको छ । यहाँ पाइने वनस्पति प्रजातिहरूमा उत्तीस, चिलाउने, साल, काफल, सल्लो, सिरिश, कटुस, पैंयुँ, लालीगुराँस, बकाइनो, अँगेर, बडहर, खनियो प्रमुख रहेका छन् ।

यस यहाँका प्रमुख वन्यजन्तुमा बाँदर, स्याल, दुम्सी, लोखर्के, वन विरालो, मृग, सालक, घोरल, चित्तल, भालु, हाब्रे रहेका छन् भने चराचुरुङ्गीअन्तर्गत ढुकुर, जुरेली, ढ्याप्सी, परेवा, मलेवा, कोकले, ठ्यौआ, सारौ, भँगेरा, काग, कोइली, चिल, बकुल्ला, बट्टाइ, चिवे, कल्चौंडा, पातिफिस्टो, लाटोकोसेरो, कालिज, तित्रा प्रमुख रहेका छन् । गाउँपालिकामा कुल ३० वटा सामुदायिक वन रहेका छन् ।

७.१.२ सम्भावना

क) वनमा जैविक विविधता र जडिबुटी संरक्षण र उपयोग गर्न सकिने,

ख) ढुङ्गा, बालुवा र खानीहरुको सम्भाव्यता अध्ययन गरी उत्खनन् गर्न सकिने,

ग) वन स्रोतमार्फत स्थानीय रोजगारीको अवसर हुनु,

घ) जैविक विविधताको संरक्षण गरी पर्यापर्यटन वृद्धि गर्न सकिने ।

७.१.३ अवसर

क) वन पर्यटन (Eco-tourism) प्रवर्द्धन गर्ने सक्नु,

ख) हावापानी तथा जैविक विविधता उपलब्ध हुनु,

ग) वनहरुलाई समुदायमा हस्तान्तरण गरी व्यवस्थापन गरिनु,

घ) वनक्षेत्रमा विभिन्न किसिमका ज्ञात अज्ञात जडिबुटीहरु उपलब्ध हुनु ।

७.१.४ समस्या

क) अग्लो भूभागको धेरै स्थानमा नाङ्गा पाखा तथा भूस्खलन भएका क्षेत्रहरू हुनु,

ख) वन डढेलोको कारण जैविक विविधतामा ह्रास हुनु,

ग) जैविक विविधता संरक्षण र विकास सम्बन्धी कुनै पहल नहुनु,

घ) वैज्ञानिक वन व्यवस्थापनको अभाव हुनु,

ङ) वन क्षेत्रमा चरिचरनको अनियन्त्रित प्रवृत्ति रहनु,

च) मानव वन्यजन्तु द्धन्द्धलाई प्रभावकारीरुपमा नियन्त्रण एवम् व्यवस्थापन गर्न नसक्नु,

छ) ढुङ्गाखानी तथा खनिज पदार्थहरुको यथोचित उत्खनन् तथा संकलन नहुनु ।

७.१.५ चुनौती

क) सामुदायिक वन व्यवस्थापन यथोचित ढंगले गर्नु,

ख) जलवायु परिवर्तनका प्रतिकूल प्रभावहरू रोकथाम गर्नु

ग) वन्यजन्तु लगायत जैविक विविधता संरक्षण गर्नु,

घ) मौजुदा प्राकृतिक श्रोतसाधनहरुको वातावरणमैत्री प्रयोग गर्नु ।

७.१.६ दीर्घकालीन सोच

"वन तथा जैविक विविधताको दिगो व्यवस्थापन: गंगाजमुना को समृद्धिमा योगदान"

७.१.७ लक्ष्य

वन, जैविक विविधता र जमीनको दीगो उपयोग गर्नु ।

७.१.८ उद्देश्य

क) वन तथा जैविक विविधताको संरक्षण र वैज्ञानिक व्यवस्थापन गर्नु ,

ख) वन तथा प्राकृतिक स्रोत साधनलाई आय आर्जनको आधारको रुपमा विकास गर्नु,

७.१.९ रणनीति तथा कार्यनीति

गाउँपालिका क्षेत्रमा रहेका वन तथा जैविक विविधताको संरक्षण र विकास गर्नका लागि देहायअनुसारका रणनीति तथा कार्यनीतिहरु पहिचान गरिएको छः

तालिका १००: वन तथा जैविक विविधता र खनिज संरक्षण विकासका रणनीति तथा कार्यनीतिहरु

रणनीति	कार्यनीति
उद्देश्य १: वन तथा जैविक विविधताको संरक्षण र वैज्ञानिक व्यवस्थापन गर्नु ।	
१.१ वन तथा प्राकृतिक स्रोतको वैज्ञानिक व्यवस्थापन र उपयोग गर्ने ।	१.१.१ भएका वन क्षेत्र कायमै राखी खाली जमिनमा वृक्षारोपण गरिनेछ । १.१.२ वन पोखरी, रिचार्ज पोखरीहरुको व्यापक निर्माण तथा संरक्षण गरिनेछ । १.१.३ जंगली जनावर नियन्त्रणको लागि सार्वजनिक बनमा खेती गरिनेछ ।
उद्देश्य २: वन तथा प्राकृतिक स्रोत साधनलाई आय आर्जनको आधारको रुपमा विकास गर्नु ।	
२.१) प्राकृतिक स्रोतको उपयोगलाई आय र रोजगारीसँग आबद्ध गर्ने ।	२.१.१ खेतीको लागि सार्वजनिक वनमा जोन बनाइनेछ ।

७.१.१० कार्यक्रम तथा आयोजना

तालिका १०१: वन तथा जैविक विविधता र खनिज संरक्षण विकासका कार्यक्रम तथा आयोजनाहरु

क्र.सं.	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	वडा	आधारवर्ष अवस्था	योजनाको कुल लक्ष्य	प्रति एकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित श्रोत र बार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा)										जम्मा	जिम्मेवारी
							पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौ वर्ष			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
४.१.	**वन तथा जैविक विविधता र खनिज**							९००		६५०		१६००		२१००		२०५०	७३००	
४.१.१	बादर नियन्त्रणकालागि सा. वनमा खेति गर्ने योजना	रोपनी	१,२,३,६,७	०	१५	६०	०	०	०	०	५	३००	५	३००	५	३००	९००	पालिका
४.१.२	खेतीका लागि सा. वनमा जोन बनाउने अभियान	रोपनी	१,२,३,६,७	०	५५	६०	१०	६००	५	३००	१५	९००	१०	६००	१५	९००	३३००	पालिका
४.१.३	रिचार्ज पोखरी निर्माण	गोटा	१,२,३,6	०	८	२५०	१	२५०	१	२५०	१	२५०	२	५००	३	७५०	२०००	पालिका
४.१.४	वृक्षरोपण कार्यक्रम	पटक	१,४,६,७	०	१०	५०	१	५०	२	१००	३	१५०	२	१००	२	१००	५००	पालिका
४.१.५	वन वातावरणमा बार मर्मत कार्यक्रम	पटक	५	०	१	६००	०	०	०	०	०	०	१	६००	०	०	६००	पालिका

७.१.११ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका

तालिका १०३: वन तथा जैविक विविधता र खनिज संरक्षण विकासका अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजाहरु

नतिजा तह	नतिजा	सूचक/लक्ष्य	एकाई	आधार वर्ष (२०८०/८१)	योजना अवधिको लक्ष्य					जम्मा	पुष्ट्याइँको स्रोत	जोखिम पक्ष र अनुमान
					प्रथम वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौं वर्ष			
प्रभाव	गाउँपालिका क्षेत्रमा जैविक विविधता र खनिज सम्पदाको संरक्षण तथा उपयोग भएको हुनेछ।	जैविक विविधता संरक्षण गरिएको वन क्षेत्र	प्रतिशत		२०	३०	४०	५०	६०	६०	गाउँपालिका प्रोफाइल, वातावरण शाखाका प्रतिवेदनहरु	जैविक विविधता र खनिज संरक्षण क्षेत्रमा प्राथमिकता र यथेष्ट बजेट विनियोजन भई सुचारु कार्यान्वयन भएको हुने।
		संरक्षण र उपयोग गरिएको खानी	सङ्ख्या		१	१	१	१	१	५		
असर	वनमा जडिबुटी संरक्षण र रोपण भएको हुनेछ।	जडिबुटी रोपण भएको वन क्षेत्र	हेक्टर		५	१०	१५	२०	२५	२५		
		जडिबुटी संकलन र विक्री	क्वीन्टल		२०	४०	६०	८०	१००	१००		
	तामाखानी र स्लेट ढुङ्गाखानी संरक्षण र उपयोग भएको हुनेछ।	संरक्षण गरिएको खानी	सङ्ख्या		१	१	१	१	१	५		
		उपयोग गरिएको खानी	सङ्ख्या		१	१	१	१	१	५		
प्रतिफल १	वनहरुमा जैविक विविधता संरक्षण गर्दै जडिबुटी खेती प्रवर्द्धन गरी आय स्रोत बढेको हुनेछ।	जडिबुटी रोपण तालिम लिएका स्थानीय नागरिक	सङ्ख्या		५०	५०	५०	५०	५०	२५०		
		जडिबुटी रोपण र संरक्षण गरिएको वन क्षेत्र	हेक्टर		५	१०	१५	२०	२५	२५		
		जैविक विविधता संरक्षण तालिम लिएका स्थानीय नागरिक	सङ्ख्या		५०	५०	५०	५०	५०	२५०		
		संरक्षण तथा उपयोग भएको खर्क	सङ्ख्या		१	२	३	४	५	५		
प्रतिफल २	गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका खनिज सम्पदाको	खनिज संरक्षण र उपयोग सम्बन्धी कार्यविधि लागू	सङ्ख्या		०	१	०	०	०	१		

नतिजा तह	नतिजा	सूचक/लक्ष्य	एकाई	आधार वर्ष (२०८०/८१)	योजना अवधिको लक्ष्य					जम्मा	पुष्ट्याइँको स्रोत	जोखिम पक्ष र अनुमान
					प्रथम वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौँ वर्ष			
	संरक्षण र उपयोग भएको हुनेछ।	खनिज संरक्षण र उपयोग सम्बन्धी सचेतनामूलक तालिम लिएका नागरिक	सङ्ख्या		५०	५०	५०	५०	५०	२५०		
		खनिज उत्खनन् प्राविधिक तालिम लिएका नागरिक	सङ्ख्या		५०	५०	५०	५०	५०	२५०		
		खनिज उत्खनन् साझेदारी	सङ्ख्या		०	०	१	१	१	३		

७.२ भूसंरक्षण तथा जलधार व्यवस्थापन

७.२.१ पृष्ठभूमि

यस गाउँपालिकाको पहाडी भागमा अवस्थितको कारण भूक्षय र पहिरोको जोखिम युक्त ठाउँहरु रहेका छन् । गाउँपालिकामा बढ्दो विकासको गतिविधिका कारण जमिनको क्षयिकरण हुने सम्भावना समेत रहेको हुँदा यस्ता पक्षलाई ध्यान दिनुपर्ने आवश्यकता रहेको छ । भूसंरक्षण तथा जलधार व्यवस्थापनको क्षेत्र मानवीय जनजीवनसँग प्रत्यक्ष सरोकार रहने हुँदा गाउँपालिकाले यससम्बन्धमा योजनाबद्ध रुपमा कार्य गर्नु जरुरी छ । यसर्थ भूसंरक्षण तथा जलधार संरक्षणको क्षेत्रमा रहेका सम्भावना, अवसर, समस्या र चुनौतीहरुको विश्लेषण गरी गाउँपालिकाको सोच, लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति तथा कार्यनीति र कार्यक्रम तथा परियोजनाहरु पहिचान गरी देहायअनुसार प्रस्तुत गरिएको छः

७.२.२ सम्भावना

क) भू-उपयोग वर्गीकरण गरी समग्र गाउँपालिकाको भूगोल सुहाँउदो गतिविधि गर्न सकिने,

ख) गाउँपालिकामा आधा दर्जनभन्दा बढी वर्षैभरी पानी बहने नदी तथा खोलाहरू हुनु,

ग) जलाधारहरुको संरक्षण गरी जोखिम न्यूनीकरण गर्न सकिने ।

७.२.३ अवसर

क) जलाधार संरक्षणको लागि यथोचित प्रयासहरु भईरहेको,

ख) जल स्रोतहरूको उचित उपयोग र व्यवस्थापनबाट पर्यापर्यटन प्रवर्द्धन गर्न सकिने,

ग) स्थानीय समुदायलाई भूसंरक्षणमा संलग्न गराउन सकिने,

घ) जोखिम नक्सांकन गरि जोखिममा रहेका वस्तीहरुलाई स्थानान्तारण गर्न सकिने ।

७.२.४ समस्या

क) जलाधारको उचित व्यवस्थापन नहुनु,

ख) विना योजना जथाभावी सडक निर्माणभई कच्ची अवस्थामा नै रहनु,

ग) नदी खोलाको कटानी नियन्त्रण कमजोर,

घ) पानी भण्डारण र उर्वराशक्ति सुधार आवश्यक,

ङ) वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन नहुनु ।

७.२.५ चुनौती

क) जलवायु परिवर्तनको असर न्यूनिकरण गर्नु,

ख) वन क्षेत्रको संरक्षण र विस्तार गर्नु,

ग) मौसमी परिवर्तनको कारण जलाधारक्षेत्रहरुमा हुने नदी कटान कम गर्नु,

घ) भूसंरक्षण कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नु,

ङ) पर्याप्त स्रोत तथा बजेटको सुनिश्चितता गर्नु ।

७.२.६ दीर्घकालीन सोच

"भू-संरक्षण तथ जलाधारको दिगो व्यवस्थापन: गाउँबासीको सुरक्षित जीवन"

७.२.७ लक्ष्य

जमीन र जलश्रोतको दीगो उपयोग गर्नु ।

७.२.८ उद्देश्य

क) गाउँपालिका क्षेत्रका भूमिको दिगो संरक्षण गर्नु,

ख) जमीन तथा जलाधारका अन्य श्रोतको संरक्षण तथा उपयोगमा बृद्धी गर्नु ।

७.२.९ रणनीति तथा कार्यनीति

गाउँपालिका क्षेत्रमा भूसंरक्षण तथा जलधारको रहेका सम्भावना, अवसर, समस्या र चुनौतीहरुको विश्लेषण गरी दिगो व्यवस्थापनका लागि देहायअनुसारका रणनीति तथा कार्यनीतिहरु छनौट गरेर यस योजनामा समावेश गरिएको छः

तालिका १०४: भूसंरक्षण तथा जलधार व्यवस्थापनका रणनीति तथा कार्यनीतिहरु

रणनीति	कार्यनीति
उद्देश्य १: गाउँपालिका क्षेत्रका भूमिको दिगो संरक्षण गर्नु ।	
१.१ वैज्ञानिक भूउपयोग नीतिको कार्यान्वयन गर्ने	१.१.१ गाउँपालिकास्तरीय भौगर्भिक अध्ययन गरि जोखिम नक्साङ्कन गरिनेछ ।

	१.१.२ भूमी संरक्षणमूलक खेती प्रणालीबारे किसानहरुमा सचेतना अभिवृद्धि गरिनेछ। १.१.३ जोखिमयुक्त ठाउँहरुबाट बस्तीहरु स्थानान्तरण गरिनेछ। १.१.४ विकासका गतिविधिहरु गर्दा वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन गरी आवश्यक बायो ईन्जिनियरिङ्ग प्रविधि अनिवार्य प्रयोग गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ।
उद्देश्य २: जलाधारको संरक्षण र उपयोग बढाउनु।	
२.१ जलाधारको संरक्षण र उपयोग बढाउने उपायको खोजी गरी कार्यान्वयन गर्ने।	२.१.१ गाउँवस्तीमा रहेका पानीको मुल संरक्षण गरिनेछ। २.१.२ पानी पूनर्जिविकरणका लागि उपयुक्त स्थानहरुमा पोखरी निर्माण गरिनेछ। २.१.३ नदी कटान हुने विभिन्न ठाँउहरुमा बाँस, निगालो रोप्ने तथा बायोइन्जिनियरिङ्ग विधि प्रवर्द्धन गरी नदि कटान न्यूनीकरणमा दिगोपन ल्याइनेछ।

७.२.१० कार्यक्रम तथा आयोजना

तालिका १०५: भूसंरक्षण तथा जलधार व्यवस्थापनका कार्यक्रम तथा आयोजनाहरु

क्र.सं.	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	वडा	आधारवर्ष अवस्था	योजनाको कुल लक्ष्य	प्रति एकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित श्रोत र बार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा)										जम्मा	जिम्मेवारी
							पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौ वर्ष			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
४.२	**भू-संरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन**							२५००		१७५००		२५००		७५००		२००००	५००००	
४.२.१	जलाधर उपयोगको एकिकृत अध्ययन	पटक	सबै	०.०	१	२५००	०	०	१	२५००	०	०	०	०	०	०	२५००	पालिका
४.२.२	जलाधर संरक्षण कार्यक्रम	पटक	सबै	०.०	१	५०००	०	०	०	०	१	२५००	१	२५००	०	०	५०००	पालिका
४.२.३	पानिको मुहान तथा स्रोत संरक्षण कार्यक्रम	पटक	सबै	०.०	१	२५००	१	२५००	०	०	०	०	०	०	०	०	२५००	पालिका
४.२.४	खोला (तथ्बंधन) व्यवस्थापन	कि.मि.	सबै	०.०	२	१५०००	०	०	१	१५०००	०	०	०	०	१	१५०००	३००००	पालिका
४.२.५	भूक्षय व्यवस्थापन	पटक	सबै	०.०	१	५०००	०	०	०	०	०	०	१	५०००	०	०	५०००	पालिका
४.२.६	सुख्खा पहिरो नियन्त्रण	पटक	सबै	०.०	१	५०००	०	०	०	०	०	०	०	०	१	५०००	५०००	पालिका

७.२.११ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका

तालिका १०७: भूसंरक्षण तथा जलधार व्यवस्थापनका अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजाहरु

नतिजा तह	नतिजा	सूचक/लक्ष्य	एकाई	आधार वर्ष (२०८०/८१)	योजना अवधिको लक्ष्य					जम्मा	पुष्ट्याइँको स्रोत	जोखिम पक्ष र अनुमान
					प्रथम वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौं वर्ष			
प्रभाव	गाउँपालिकाका सबै भूसंरक्षण तथा जलधार	संरक्षित भूक्षय संवेदनशील क्षेत्र	प्रतिशत		३०	४०	५०	६०	७०	७०	गाउँपालिका प्रोफाइल, पूर्वाधार र वातावरण	भूसंरक्षण तथा जलधार व्यवस्थापन क्षेत्रमा
		संरक्षित पानीको मुहान	प्रतिशत		३०	४०	५०	६०	७०	७०		

	व्यवस्थापन भएको हुनेछ ।										शाखाका प्रतिवेदनहरु	प्राथमिकता र यथेष्ट बजेट विनियोजन भई सुचारु कार्यान्वयन भएको हुने ।
असर	गाउँपालिकाका सबै भूसंरक्षण तथा जलधार व्यवस्थापन भएको क्षेत्र वृद्धि भएको हुनेछ ।	जोखिम संवेदनशील भूउपयोग योजना	सङ्ख्या		१	०	०	०	०	१		
		संरक्षित भूक्षय संवेदनशील क्षेत्र	प्रतिशत		४०	५०	६०	७०	८०	८०		
		संरक्षित पानीको मुहान	सङ्ख्या		३०	४०	५०	६०	७०	७०		
		पूनर्जिवीकरण पोखरी	सङ्ख्या		५	५	५	५	५	२५		
प्रतिफल १	जोखिम संवेदनशील स्थानहरुमा संरक्षणका कार्यहरु भएको हुनेछ ।	नदीकटान र पहिरो संरक्षण	प्रतिशत		४०	५०	६०	७०	८०	८०		
		बायो इन्जिनियरिङ भएको स्थान	प्रतिशत		५०	६०	७०	८०	९०	९०		
प्रतिफल २	जलधार र पानीका मुहान संरक्षण भएको हुनेछ ।	पानीको मुल संरक्षण	सङ्ख्या		३०	४०	५०	६०	७०	७०		
		पूनर्जिवीकरण पोखरी	सङ्ख्या		५	५	५	५	५	२५		

७.३ वातावरण संरक्षण र फोहोरमैला व्यवस्थापन

७.३.१ पृष्ठभूमि

वातावरण सम्पूर्ण निर्जिव वस्तु र सजिव प्राणीको एकीकृत घर हो । वातावरण संरक्षण आजको विश्वको प्रमुख आवश्यकता हो । अव्यवस्थित विकासको गतिविधि, वस्ती विकास तथा प्लाष्टिकजन्य वस्तुहरुको उच्च प्रयोग आदि वातावरणलाई अहित हुने कृयाकलापहरु हुन् । त्यस्तै घरेलु फोहोरलाई समेत उचित व्यवस्थापन गर्न नसक्दा वातावरणमा प्रभाव परिरहेको छ । यसर्थ, फोहोर व्यवस्थापन सम्बन्धमा देखिएका सवालहरुको विश्लेषण गरी सोको समाधानका उपायहरु खोजी रणनीतिक र कार्यनीतिक गतिविधिहरु योजनामा समावेश गरिएको छ ।

७.३.२ सम्भावना

क) घरेलु फोहोरहरुलाई प्राङ्गारिक मल बनाई कृषिमा प्रयोग गर्न सकिने,

ख) पूर्ण सरसफाईयुक्त गाउँपालिका बनाउन सकिने,

ग) प्रदूषण न्यून भएकाले उचित व्यवस्थापन सम्भव हुनु,

घ) विद्यालयस्तरबाट वातावरण संरक्षण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापनको लागि कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्न सकिने,

७.३.३ अवसर

क) सचेत नागरिकहरु भएकोले फोहोमैला व्यवस्थापनमा सहजता हुने,

ख) ल्याण्डफिल साइटका लागि सम्भाव्य जमिन उपलब्ध हुनु,

ग) एलपी ग्यासको प्रचलनले वन संरक्षणमा सहयोग हुनु,

घ) खुला दिसामुक्त क्षेत्रले स्वच्छ वातावरणमा योगदान गर्नु ।

७.३.४ समस्या

क) प्लास्टिक तथा बोतलहरूको मात्रा वृद्धि हुनु,

ख) फोहर वर्गीकरण तथा व्यवस्थापनको कमी हुनु,

ग) प्लास्टिकजन्य पदार्थ जलाउँदा वायु प्रदूषण हुनु,

घ) रासायनिक मलको अनियन्त्रित प्रयोग बढ्दै जानु,

७.३.५ चुनौती

क) प्लास्टिक तथा सिसाजन्य फोहरको दीगो समाधान खोज्नु पर्ने,

ख) जैविक मलको प्रयोग घट्दा माटोको उर्वराशक्ति घट्दै जानु,

ग) फोहोरमैला व्यवस्थापन गरी वातावरणीय सन्तुलन कायम गर्नु,

घ) विकासको गतिविधिबाट हुने वातावरणीय प्रभाव कम गर्नु ।

७.३.६ दीर्घकालीन सोच

"फोहोरमैलाको उचीत व्यवस्थापन: गंगाजमुना गाउँपालिका को वातावरण संरक्षण"

७.३.७ लक्ष्य

गाउँपालिका क्षेत्रका फोहोरमैला र प्रदुषणको दिगो व्यवस्थापन गरी गाउँबासीको स्वस्थ जीवन बनाउने ।

७.३.८ उद्देश्य

क) वातावरण संरक्षणका लागि कार्यक्रमहरु तय गर्नु,

ख) फोहोरमैलाको व्यवस्थापन गर्नु ।

७.३.९ रणनीति तथा कार्यनीति

गाउँपालिकामा वातावरण संरक्षण र फोहोरमैला व्यवस्थापन लागि देहायका तालिकामा उल्लेख गर्ने अनुसारका रणनीति तथा कार्यनीतिहरु पहिचान गरी योजनमा समावेश गरिएको छः

तालिका १०८: फोहोर मैला व्यवस्थापनका रणनीति तथा कार्यनीतिहरु

रणनीति	कार्यनीति
उद्देश्य १: वातावरण संरक्षणका लागि कार्यक्रमहरु तय गर्नु ।	
१.१ वातावरण संरक्षणको लागि नीतिगत व्यवस्था गरी कार्यान्वयन गर्ने ।	१.१.१ कुनै पनि विकासको गतिविधि गर्नुपूर्व वातावरणीय अध्ययनलाई अनिवार्य गर्ने नीतिगत व्यवस्था गरिनेछ । १.१.२ वातावरण संरक्षणका लागि सम्बन्धि जनचेतना कार्यक्रम गरिनेछ ।
उद्देश्य २: फोहोरमैलाको व्यवस्थापन गर्नु ।	

२.१ फोहरमैला व्यवस्थापनलाई दिगो बनाउने ।	२.१.१ फोहरमैला व्यवस्थापन सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । २.१.२ प्लास्टिकजन्य वस्तुको उपयोगमा न्यूनीकरणक गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ । २.१.३ सार्वजिनक स्थल तथा बस्तीहरुमा डस्टविन अभियान सञ्चालन गरिनेछ ।

७.३.१० कार्यक्रम तथा आयोजना

तालिका १०९: फोहोर मैला व्यवस्थापनका कार्यक्रम तथा आयोजनाहरु

क्र.सं.	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	वडा	आधारवर्ष अवस्था	योजनाको कुल लक्ष्य	प्रति एकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित श्रोत र वार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा)										जम्मा	जिम्मेवारी
							पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौ वर्ष			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
४.३.	**वातावरण संरक्षण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन**							४२०		४२०		४२०		७२०		१३२०	३३००	
४.३.१	ठाउँ ठाउँमा पक्कि डस्टबिन निर्माण	गोटा	२,३,४	0	४५	६०	५	३००	५	३००	५	३००	१०	६००	२०	१२००	२७००	पालिका
४.३.२	प्लास्टिकजन्य वस्तुको उपयोगमा न्यूनीकरणक लागि सचेतनामुलक कार्यक्रम	पटक	७	0	५	८०	१	८०	१	८०	१	८०	१	८०	१	८०	४००	गै.स.स.
४.३.३	वातावरण संरक्षण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धि जनचेतना कार्यक्रम	पटक	७	0	५	४०	१	४०	१	४०	१	४०	१	४०	१	४०	२००	गै.स.स.

७.३.११ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका

तालिका १११: फोहोर मैला व्यवस्थापनका अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजाहरु

नतिजा तह	नतिजा	सूचक/लक्ष्य	एकाई	आधार वर्ष (२०८०/८१)	योजना अवधिको लक्ष्य					जम्मा	पुष्ट्याइँको स्रोत	जोखिम पक्ष र अनुमान
					प्रथम वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौँ वर्ष			
प्रभाव	गाउँपालिकामा फोहोरमेला व्यवस्थापन हुनेछ।	फोहोरमैला व्यवस्थापन गर्ने घरधुरी	प्रतिशत	-	२५	५०	७५	१००	१००	१००	गाउँपालिका प्रोफाइल, वातावरण	फोहोरमैला व्यवस्थापन क्षेत्रमा प्राथमिकता र

असर	गाउँपालिकाका सबै घरधुरीहरुले फोहोरमेला व्यवस्थापन गरेको हुनेछ ।	फोहोरमैला व्यवस्थापन अभियानमा संलग्न घरधुरी	सङ्ख्या	-	२५	५०	७५	१००	१००	१००	शाखाका प्रतिवेदनहरु	यथेष्ट बजेट विनियोजन भई सुचारु कार्यान्वयन भएको हुने ।
		जैविक मल बनाउने घरधुरी	सङ्ख्या	-	२५	५०	७५	१००	१००	१००		
प्रतिफल	गाउँपालिकाका सबै घरधुरीहरु र सार्वजनिक स्थानहरुमा विद्युत उर्जा जडान भएको हुनेछ ।	फोहोरमैला व्यवस्थापन सचेतनामूलक तालिम पाएका घरधुरी	प्रतिशत	-	५०	६०	७०	८०	९०	९०		
		कुहिने फोहोरको जैविक मल बनाउने घरधुरी	सङ्ख्या	-	५०	६०	७०	८०	९०	९०		
		नकुहिने फोहोर संकलन केन्द्र स्थापना र सञ्चालन	सङ्ख्या	-	२	४	६	८	११	११		
		तीन डस्टविन राख्ने घरधुरी	प्रतिशत	-	३०	५०	७०	९०	१००	१००		

७.४ विपद् जोखिम न्यूनीकरण , वातावरण संरक्षण तथा जलवायू उत्थानशिलता

७.४.१ पृष्ठभूमि

गंगाजमुना गाउँपालिका मौसमजन्य, भौगर्भिक, जैविक तथा जलवायु परिवर्तनको जोखिमको दृष्टिकोणबाट समेत संवेदनशील रहनुपर्ने अवस्था छ। भूक्षय, पहिरो, आगलागी आदि विपत्तिहरुले एकपछि अर्को गर्दै वर्षेनी पिरोलिरहेका छन् । यस्तो अवस्थामा गाउँपालिका स्तरबाट विपद् जोखिम न्यूनिकरण, पूर्वतयारी र जलवायु उत्थानशिलताको लागि विभिन्न ठोस कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्नुपर्ने आवश्यकता रहेको छ।

७.४.२ सम्भावना

क) भूकम्पपश्चात् बनेका घरहरू भूकम्प प्रतिरोधी रहनु,

ख) स्थानीय समुदायमा आधारित महिला स्वास्थ्य स्वम्सेविका तथा स्वास्थ्यकर्मीको उपलब्धता हुनु,

ग) विपद् व्वस्थापन कोषको स्थापना हुनु,

घ) जलवायु उत्थानशिल कार्यक्रमका लागि स्थानीय, टोल विकास संस्था, सामुदायिक वन, युवा तथा नागरिक समाज आदि सँग सहकार्य गर्न सकिने।

७.४.३ अवसर

क) विपद्को अवस्थामा उपलब्ध स्वास्थ्यकर्मीहरू तत्काल परिचालन गर्न छिटो निर्णय लिन सकिने अवस्था रहेको,

ख) खोला-नालाको उचित प्रयोगबाट खडेरीको जोखिम न्यूनीकरण गर्ने अवस्था रहनु।

७.४.४ समस्या

क) पहिरो, बाढी, भूकम्प, चट्याङ, वन डढेलो, हावाहुरी, असिना जस्ता प्रकोपहरू दोहोरिरहनु।,

ख) प्रकोपका कारण हरेक वर्ष जनधनको क्षति हुनु।,

ग) भूमीको अव्यवस्थित र अवैज्ञानिक उपयोगले दीगो विकासमा समस्या हुनु,

घ) अव्यवस्थित खेती, चरिचरन र वन व्यवस्थापनका कारण भू-स्खलनको जोखिम बढ्नु,

ङ) जलवायु परिवर्तनजन्य जोखिम उच्च हुनु।

७.४.५ चुनौती

क) विपद् प्रतिकार्यका लागि सामुदायिक तथा संस्थागत क्षमता कमजोर हुनु,

ख) विपद् व्यवस्थापनका लागि पूर्वतयारी, न्यूनीकरण तथा प्रतिकार्यमा ज्ञान, सीप र संयन्त्रको कमी हुनु,

ग) प्रमुख वस्तीहरूमा सामुदायिक आश्रयस्थलहरूको अभाव हुनु,

घ) विपद् न्यूनीकरणका लागि प्रभावकारी योजना तथा पूर्वाधारको अभाव हुनु।

७.४.६ दीर्घकालीन सोच

"विपद् जोखिम न्यूनिकरण र जलवायु उत्थानशिलताको अभियान, समस्त मानव जगतको सुरक्षित जीवन"

७.४.७ लक्ष्य

स्थानीय विकास प्रक्रिया तथा नतिजालाई विपद् उत्थानशील र दीगो बनाउने।

७.४.८ उद्देश्य

क) स्थानीय विकास व्यवस्थापनमा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन मूलप्रवाहीकरण बनाउनु,

ख) विपद् जोखिम तथा विपदजन्य क्षती न्यूनीकरण गर्नु।

७.४.९ रणनीति तथा कार्यनीति

विपद् व्यवस्थापना, वातावरण संरक्षण तथा जलवायु उत्थानशिलता क्षेत्रमा सुधार ल्याउनका लागि गर्नका लागि देहायअनुसारका रणनीति तथा कार्यनीतिहरु पहिचान गरी यस योजनमा समावेश गरिएको छ।

तालिका ११२: विपद् व्यवस्थापन, वातावरण तथा जलवायू संरक्षणका रणनीति तथा कार्यनीतिहरु

रणनीति	कार्यनीति
उद्देश्य १: स्थानीय विकास व्यवस्थापनमा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन मूलप्रवाहीकरण बनाउनु।	
१.१ गाउँपालिकाबासीहरुलाई विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनको क्षेत्रमा सचेत र सक्षम बनाउने।	१.१.१ विपद् व्यवस्थापन तथा प्रतिकार्यका लागि एकिकृत संस्थागत संयन्त्र तयार गरिनेछ। १.१.२ विपद् व्यवस्थापन कोषको स्थापना र सञ्चालन गरिनेछ। १.१.३ नागरिकहरुलाई विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनको विषयमा अभिमुखीकरण गरिनेछ।

	१.१.५ विपद् प्रतिकार्यको लागि आवश्यक पर्ने स्रोत तथा साधनको आवश्यक प्रबन्ध मिलाइनेछ।
उद्देश्य २: विपद् जोखिम तथा विपदजन्य क्षती न्यूनीकरण गर्नु।	
२.१ गाउँबासीलाई जलवायु परिवर्तन अनुकूलन सम्बन्धमा सचेत र क्रियाशील बनाउने।	२.१.१ पहिराको जोखिम क्षेत्रमा रिटेनिङ वाल निर्माण गरिनेछ। २.१.२ जलवायु परिवर्तन, यसका असर र जलवायु उत्थानशिलता सम्बन्धी सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। २.१.३ विपद जोखिम न्यूनीकरणको लागि म्हविर कुल्लेरी खेत निर्माण गरिनेछ।

७.४.१० कार्यक्रम तथा आयोजना

तालिका ११३: विपद् व्यवस्थापन, वातावरण तथा जलवायू संरक्षणका कार्यक्रम तथा आयोजनाहरु

क्र.सं.	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	वडा	आधार वर्ष अवस्था	योजना को कुल लक्ष्य	प्रति एकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित श्रोत र बार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा)										जम्मा	जिम्मेवारी
							पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौ वर्ष			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
४.४.	**विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशिलता**							२९९०		३९९०		३९९०		६१९०		८३९०	२५५५०	
४.४.१	विपद व्यवस्थापन समिति निर्माण योजना	पटक	७	०	५	३५०	१	३५०	१	३५०	१	३५०	१	३५०	१	३५०	१७५०	पालिका
४.४.२	विपद जोखिम न्यूनीकरण कार्यक्रमका लागि आवश्यक औजारको व्यवस्थापन कार्यक्रम	पटक	७	०	५	१२०	१	१२०	१	१२०	१	१२०	१	१२०	१	१२०	६००	पालिका
४.४.३	जनचेतनाको कार्यकम	पटक	२, ३	०	५	१६०	१	१६०	१	१६०	१	१६०	१	१६०	१	१६०	८००	पालिका
४.४.४	रिटेनिङ वाल निर्माण	मि.	५	०	८००	२२	१००	२२००	१००	२२००	१००	२२००	२००	४४००	३००	६६००	१७६००	पालिका
४.४.५	म्हविर कुल्लेरी खेत निर्माण	रोपनी	५	०	२०	२००	०	०	५	१०००	५	१०००	५	१०००	५	१०००	४०००	पालिका
४.४.६	बजार व्यवस्थापनगर्ने योजना	पटक	७	०	५	१६०	१	१६०	१	१६०	१	१६०	१	१६०	१	१६०	८००	पालिका

७.४.११ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका

तालिका ११५: विपद् व्यवस्थापन, वातावरण तथा जलवायू संरक्षणका अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजाहरु

नतिजा तह	नतिजा	सूचक/लक्ष्य	एकाई	आधार वर्ष (२०८०/८१)	योजना अवधिको लक्ष्य					जम्मा	पुष्ट्याइँको स्रोत	जोखिम पक्ष र अनुमान
					प्रथम वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौं वर्ष			
प्रभाव	गाउँपालिकामा विपद व्यवस्थापन, वातावरण संरक्षण र जलवायु अनुकुलन क्षेत्रमा उल्लेख्य रुपमा सचेतना सहभागिता र प्रभावकारी आएको हुनेछ।	विपद र महामारीको कारण मानवीय क्षती	प्रतिशत		०	०	०	०	०	०	गाउँपालिका प्रोफाइल, वातावरण शाखाका प्रतिवेदनहरु	विपद् व्यवस्थापन, वातावरण संरक्षण र जलवायु उत्थानशीलता क्षेत्रमा प्राथमिकता र यथेष्ट बजेट विनियोजन भई सुचारु कार्यान्वयन भएको हुने।
		संरक्षित आपतकालीन आश्रय स्थल	सङ्ख्या		५	१०	१५	२०	२५	२५		
		संरक्षित वन तथा चरन क्षेत्रले ढाकेको क्षेत्र	प्रतिशत	५४.००	३६.००	३६.२०	३६.४०	३६.६०	३७.००	३७.००		
		खेतीबारीमा विषादि न्यूनीकरण	प्रतिशत		१०	२०	३०	४०	५०	३४		
असर	गाउँपालिका र गाउँपालिकाबासीहरुलाई विपद् तथा महामारी न्यूनीकरणमा सक्षम भएको हुनेछ।	विपद् व्यवस्थापन कोषको परिचालन	सङ्ख्या		१	१	१	१	१	१		
		आपतकालीन आश्रय स्थलको संरक्षण	सङ्ख्या		५	१०	१५	२०	२५	२५		
असर	गाउँपालिकाबासीहरु वातावरण संरक्षण तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन क्षेत्रमा सक्षम भएको हुनेछ।	जलवायु उत्थानशिलता बारेमा सचेत घरधुरी	प्रतिशत		१०	२०	३०	४०	५०	६०		
		खेतीबारीमा विषादि हटाएको दर	प्रतिशत		१०	२०	३०	४०	५०	५०		
		वन डढेलोको घट्ना	सङ्ख्या		०	०	०	०	०	०		
प्रतिफल १	गाउँपालिका र गाउँपालिकाबासीहरुलाई विपद्	विपद् व्यवस्थापन तालिम लिएका नागरिक	सङ्ख्या		५०	५०	५०	५०	५०	२५०		

नतिजा तह	नतिजा	सूचक/लक्ष्य	एकाई	आधार वर्ष (२०८०/८१)	योजना अवधिको लक्ष्य					जम्मा	पुष्ट्याइँको स्रोत	जोखिम पक्ष र अनुमान
					प्रथम वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौँ वर्ष			
	तथा महामारी न्यूनीकरण क्षेत्रमा सचेत र सक्षम भएको हुनेछ।	विपद् व्यवस्थापन कोष स्थापना	सङ्ख्या		१	१	१	१	१	१		
		विपद् प्रतिकार्य तालिम लिएका नागरिक	सङ्ख्या		२५	२५	२५	२५	२५	१२५		
		आपतकालिन आश्रय स्थल स्थापना	संख्या		५	१०	१५	२०	२५	२५		
प्रतिफल २	गाउँपालिकाबासीलाई वातावरण संरक्षण तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन सम्बन्धमा सचेत र क्रियाशील भएको हुनेछ।	जलवायु अनुकुलन र उत्थानशिलता सम्बन्धमा सचेतीकरण लिएका नागरिक	संख्या		५०	५०	५०	५०	५०	२५०		
		विषादी न्यूनीकरण सचेतनामूलक तालिम लिएका नागरिक	संख्या		५०	५०	५०	५०	५०	२५०		

परिच्छेद - ८

संस्थागत विकास तथा सुशासन

नेपालको संविधानले संघ, प्रदेश र स्थानीय तहका लागि एकल र साझा अधिकारहरु विभाजन गरी जिम्मेवारी दिएको छ। संघीय व्यवस्था अनुसार स्थानीय सरकार जनताको सबैभन्दा नजिकको सरकारको रुपमा स्थापित गरिएको छ। स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ मा उल्लेख गरिएका अधिकारको प्रयोग गर्दै स्थानीय सरकारले प्रदान गर्ने सेवाको प्रवाह र पूर्वाधार विकासका योजनाको जिम्मेवारीलाई विधि सम्मत प्रक्रियाबाट जनअपेक्षा अनुसार कुशल, पारदर्शी र जवाफदेही ढङ्गले सम्पादन गर्न आवश्यक छ। बदलिँदो परिस्थितिमा स्थानीय सरकारलाई प्राप्त अधिकार क्षेत्र, र साधन स्रोतमा बढोत्तरीसँगै नागरिकहरुको आकांक्षा पनि चुलिएको छ।

यसरी बढ्दो आकांक्षालाई सम्बोधन गर्नको लागि सेवा प्रवाह र विकास व्यवस्थापनमा सिर्जनात्मक, प्रभावकारी र नव प्रविधिमैत्री उपायहरु अवलम्बन गर्न जरुरी छ। दिगो विकास लक्ष्यले संस्थागत विकास र सुशासनलाई समेत महत्व दिएको छ। दिगो विकास लक्ष्यहरु मध्ये लक्ष्य - १६ (शान्ति, न्याय र सुदृढ संस्थाहरु) र लक्ष्य - १७ (लक्ष्यहरुका निम्ती साझेदारी) यस क्षेत्रसँग जोडिएका लक्ष्यहरु हुन्। सुशासन तथा संस्थागत विकास योजना अन्तर्गत कानुन, नीति र सुशासन, संगठन तथा क्षमता विकास, जवाफदेहिता, राजस्व तथा स्रोत व्यवस्थापनका क्षेत्रहरु पर्छन्।

८.१ संस्थागत विकास र सेवा प्रवाह

८.१.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संवैधानिक व्यवस्था अनुसार गाउँपालिकाको समग्र विकास निर्माण तथा सेवा प्रवाहको नेतृत्व जनप्रतिनिधिहरुले गर्दछन् भने सम्पूर्ण जनप्रतिनिधिहरुको नेतृत्व गाउँपालिका अध्यक्षले गर्दछन्। त्यस्तै संविधान अनुसार व्यवस्था भएका कार्यपालिका, गाउँ सभा र उपाध्यक्षको संयजकत्वमा एक न्यायिक समिति क्रियाशिल छन्। यसै व्यवस्था अनुसार गंगाजमुना गाउँपालिकामा ३७ जना निर्वाचित जनप्रतिनिधीहरु छन्। त्यसैगरी प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको नेतृत्वमा प्रशासनिक संयन्त्र रहेको छ। गाउँपालिकाको कार्यबोझको आधारमा संगठन संरचना बनाई सोही अनुसार कर्मचारीको समायोजन तथा व्यवस्थापन गरी उनीहरुको कार्यजिम्मेवारी तोक्ने र तोकिएको कार्यजिम्मेवारी अनुसार कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन गर्ने परिपाटिलाई संस्थागतरुपमा अवलम्बन गरिँदै आएको छ।

चुलिदै गएका जनआकांक्षा पुरा गर्न परम्परागत र विगतकै सोच र तरिकाबाट संभव देखिदैन। बदलिदो परिवेशसँगै सेवा प्रवाह र विकास व्यवस्थापनमा सिर्जनात्मक र वैकल्पिक उपायहरू अबलम्बन गर्न जरुरी देखिएको छ। संगठन तथा क्षमता विकास, कर्मचारी व्यवस्थापन र अन्तर सरकार, नीजि तथा गैर सरकारी संस्था साझेदारीको माध्यमबाट सेवा प्रवाह र विकास व्यवस्थापनलाई नतिजामूलक र प्रभावकारी बनाउने तर्फ गाउँपालिकाले विशेष ध्यान दिन आवश्यक छ।

८.१.२ सम्भावना

क) स्थानीय ऐन तथा कार्यविधिहरु लागू गरी विधिको शासन स्थापना गर्न सकिने,

ख) संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण गरी कार्यबोझको आधारमा कर्मचारी दरबन्दी व्यवस्थापन गर्न सकिने,

ग) कर्मचारीहरुको क्षमता विकास गरी सेवा प्रवाहको स्थिति अभिवृद्धि गर्न सकिने,

घ) घुम्ती सेवा प्रवाह गरी नागरिक प्रतिको उत्तरदायित्व पूरा गर्न सकिने।

८.१.३ अवसर

क) जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरुमा सेवा प्रवाहको निम्ति दृढ इच्छाशक्ति हुनु,

ख) स्थानीय नागरिक सेवा प्रवाहको अवस्थाबारे जानकार हुनु,

ग) प्रविधियुक्त संस्थागत क्षमता विकास गरी प्रवाह चुस्त, जवाफदेही र उत्तरदायी बनाउन सकिने।

८.१.४ समस्या

क) दरबन्दी अनुसार कर्मचारी व्यवस्था हुन नसक्नु,

ख) कर्मचारीहरुको सरुवा अत्याधिक धेरै हुँदा कार्यसम्पादनमा प्रभाव पर्नु,

ग) सेवा प्रवाहलाई पूर्ण डिजिटल/प्रविधिमैत्री बनाउन नसक्नु,

घ) संस्थागत पूर्वाधारहरु पर्याप्त नहुनु,

ङ) कार्यसम्पादनका लागि आवश्यक नीति, ऐन तथा कानूनको कमी हुनु,

च) तथ्याङ्कीय प्रणाली परम्परागत भई अद्यावधिक समेत नहुनु।

८.१.५ चुनौती

क) कर्मचारीहरुको व्यवस्थापन गर्नु,

ख) सेवा प्रवाहलाई परिणाममुखी र जवाफदेही तुल्याउनु,

ग) तथ्याङ्कीय प्रणालीलाई प्रविधिमैत्री बनाउनु ।

८.१.६ दीर्घकालीन सोच

"सहज, छिटो तथा प्रविधिमैत्री सेवा प्रवाहको आवश्यकता: बलियो संस्थागत क्षमताको प्रतिबद्धता"

८.१.७ लक्ष्य

गाउँपालिकाको सेवा सुविधा, कार्यसम्पादन तथा जवाफदेहिताको स्तर वृद्धि गर्नु ।

८.१.८ उद्देश्य

क) स्थानीयस्तरका ऐन कानुनहरुको तर्जुमा गरी प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नु,

ख) सेवा प्रवाह र कार्यसम्पादनको प्रक्रिया स्पष्ट, सहज तथा पारदर्शी बनाउनु,

ग) गाउँपालिका तथा सेवा प्रदायकको संस्थागत क्षमता, मानव संशाधन र कार्य दक्षतामा अभिवृद्धि गर्नु,

घ) आन्तरिक आय तथा वाह्य श्रोत परिचालन क्षमतामा अभिबृद्धि गर्नु,

ङ) विकास व्यवस्थापन सूचना तथा प्रविधिमा आधारित, सहभागितामूलक तथा नतिजामूलक गराउनु ।

८.१.९ रणनीति तथा कार्यनीति

गाउँपालिकाको संस्थागत विकास र सेवा प्रवाहको क्षेत्रमा सुधार तथा अपेक्षित परिवर्तन गर्नका लागि देहायका रणनीति तथा कार्यनीतिहरु चयन गरी योजनामा समावेश गरिएको छः

तालिका ११६: स्थानीय नीति ऐन र सुशासन विकासका रणनीति तथा कार्यनीतिहरु

रणनीति	कार्यनीति
उद्देश्य १: मानव संसाधनको व्यवस्थापन तथा क्षमता अभिवृद्धि गर्नु ।	
१.१ स्विकृत दरबन्दी अनुसारको कर्मचारी व्यवस्थापन गर्ने ।	१.१.१ गाउँपालिकाको संगठन संरचना र व्यवस्थापन सर्वेक्षण (O&M) अध्ययन गरि कार्यबोझका आधारमा संगठनात्मक स्वरुप र दरबन्दी तेरिज तयार गरिनेछ । १.१.२ प्रस्तावित दरबन्दि तेरिज अनुसार कर्मचारी जनशक्ति व्यवस्थापन गरिनेछ । १.१.३ प्रत्येक कर्मचारीलाई कार्यविवरण अनुसार कार्यसम्पादन गर्न र कार्यसम्पादन स्वमूल्याङ्कन अनिवार्य गर्न लगाईनेछ ।

१.२ गाउँपालिकाको पदाधिकारी र कर्मचारीको क्षमता विकास गरिनेछ।	१.२.१ जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरुको क्षमता अभिवृद्धि गर्न विभिन्न तालिम सञ्चालन गरिनेछ। १.२.२ पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरुको वृत्ति विकास तथा अनुभव साटासाट गर्न अवलोकन भ्रमण तथा अन्तरपालिका अन्तरक्रिया कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। १.२.३ कर्मचारीहरुलाई कार्यजिम्मेवारी प्रति अभिप्रेरित गर्न सम्मान र पुरस्कारको व्यवस्था गरिनेछ। १.२.४ गाउँपालिका तथा वडालाई योजना तर्जुमा र कार्यान्यवनमा सहयोगी भूमिका खेल्ने टोल विकास संस्था, आमा समूह र अन्य नागरिक सञ्जालहरुको संगठनात्मक क्षमता विकासका तालिमहरु सञ्चालन गरिनेछ।
उद्देश्य २: गाउँपालिका र मातहतका कार्यालयहरुमा आवश्यक भौतिक पूर्वाधारको अवस्था सुधार गर्नु।	
२.१ सेवा प्रवाहको लागि आवश्यक भौतिक पूर्वाधारहरुको व्यवस्था गर्ने।	२.१.१ प्रशासनिक भवन यथाशिघ्र निर्माण सम्पन्न गरी स्वीकृत O&M प्रतिवेदनले सुझाएको महाशाखा, शाखा, उपशाखा, इकाई स्थापना गरी आवश्यक कोठा तथा अन्य पूर्वाधारहरुको व्यवस्था गरिनेछ। २.१.२ सम्पूर्ण वडा कार्यालय भवनहरुमा आवश्यकता अनुसार पूर्वाधार निर्माण तथा व्यवस्थापन गरिनेछ। २.१.३ कार्यसम्पादनलाई चुस्त बनाउन आवश्यक पूर्वाधार, उपकरण, तथा सवारीसाधनको उचित व्यवस्था गरिनेछ।
उद्देश्य ३: सुशासनका लागि कानूनी तथा नीतिगत पूर्वाधार निर्माण गर्नु।	
३.१ शासन प्रणाली सञ्चालन सम्बन्धी नीति, कानुन, मापदण्ड र कार्यविधि तर्जुमा गर्ने।	३.१.१ सेवा प्रवाह, सुशासन र शासकीय प्रणाली सम्बन्धी आवश्यक नीति तथा कानून तर्जुमा गरी लागु गरिनेछ। ३.१.२ स्थानीय राजपत्रमा प्रकाशित ऐन, नियमहरुको अभिलेख राखी आवश्यक परिमार्जन र कानूनी स्पष्टता तुल्याई जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरुलाई कानून सम्बन्धी अभिमुखीकरण गरिनेछ।
उद्देश्य ४: सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउनु।	
४.१ गाउँपालिकाले प्रवाह गर्ने सेवामा नागरिकस्तरको पहुँच स्थापना गर्नु।	४.१.१ सबै प्रकारका सेवा प्रवाहमा सम्पुर्ण नागरिक खास गरी समाजका पिछडिएका, सिमान्तकृत, विपन्न समुदाय तथा लक्षितवर्गको पहुँच सुनिश्चित गरिनेछ। ४.१.२ सेवाग्राहीको माग सापेक्ष, सहभागितामूलक विकास प्रक्रियाको अवलम्बन गरिनेछ,
४.२ प्रविधिमैत्री सेवा प्रवाह गर्नु।	४.२.१ विद्युतीय शासन प्रणाली अवलम्बन गर्न आवश्यक नीतिगत व्यवस्था गरिनेछ।

	४.२.२ तथ्याङ्कीय प्रणाली व्यवस्थापनको लागि डिजिटलाइजेसन र एकिकृत स्वचालित तथ्याङ्कीय प्रणाली प्रयोग गरिनेछ। ४.२.३ सार्वजनिक खरिद व्यवस्थापन प्रणाली विद्युतीय माध्यमबाट गरिनेछ। ४.२.४ विद्युतीय नागरिक बडापत्र, सूचना पाटी आदि प्रयोग गरी डिजिटल गंगाजमुना गाउँपालिका निर्माण गरिनेछ। ४.२.५ सेवा प्रवाहलाई प्रविधिमैत्री बनाउन आवश्यक शाखागत सफ्टवेयर (राजस्व, योजना कार्यान्वयन तथा अनुगमन) आदि खरिद गरी सञ्चालन गरिनेछ।
४.३ प्रशासनिन सेवा प्रवाहमा सुशासन, निश्पक्षता, पारदर्शिता र जवाफदेहिता प्रवर्द्धन गर्ने	४.३.१ जवाफदेहिता प्रवर्द्धनका विधिहरु सार्वजनिक सुनुवाइ, सामाजिक परीक्षण र सार्वजनिक परीक्षणलाई कार्यान्वयन गरिनेछ। ४.३.२ लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण गरी सुझावहरु कार्यान्वयन गरिनेछ। ४.३.३ सेवाग्राहीहरुको सेवाप्रवाह प्रतिको सन्तुष्टिको स्तर थाहापाउन र सुधारका लागि गुनासो तथा सुझावहरु संकलन तथा नागरिक सन्तुष्टि सर्वेक्षण गरिनेछ।

८.१.१० कार्यक्रम तथा आयोजना

तालिका ११७: संस्थागत विकास र सेवा प्रवाह कार्यक्रम तथा आयोजनाहरु

क्र.सं.	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	वडा	आधारवर्षको अवस्था	योजनाको कुल लक्ष्य	प्रति एकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित श्रोत र बार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा)										जम्मा	जिम्मेवारी
							पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौ वर्ष			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
५.१	**संस्थागत क्षमता विकास तथा सेवा प्रवाह**							**१७४७०**		**१४१२०**		**११०२०**		**१३१२०**		**१३५२०**	**६९२५०**	
५.१.१	**संस्थागत पूर्वाधार**																	
५.१.१.१	संगठन तथा व्यवस्थापन (O & M) सर्वेक्षण	गोटा	सबै	०	१	८००	१	८००	०	०	०	०	०	०	०	०	८००	पालिका
५.१.१.२	संस्थागत क्षमता विकास योजना तर्जुमा	गोटा	सबै	०	१	५००	१	५००	०	०	०	०	०	०	०	०	५००	पालिका
५.१.१.३	सवारीसाधन खरिद	पटक	सबै	०	१०	५००	०	०	०	०	०	०	५	२५००	५	२५००	५०००	प्रदेश सरकार
५.१.२	**स्थानीय नीति, ऐन तथा कार्यविधि**																	
५.१.२.१	नीति तथा कानुन निर्माण/ संसोधन	गोटा	सबै	०	१	२०००	१	२०००	०	०	०	०	०	०	०	०	२०००	पालिका
५.१.२.२	नीति तथा कानुन अभिमुखिकरण	पटक	सबै	०	३	४००	१	४००	०	०	१	४००	०	०	१	४००	१२००	पालिका
५.१.२.३	स्थानिय कानुनहरुको प्रभावकारिता मुल्यांकन	पटक	सबै	०	१	३५०	०	०	१	३५०	०	०	०	०	०	०	३५०	पालिका
५.१.३	**कानुन तथा न्याय व्यवस्थापन**																	

क्र.सं.	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	वडा	आधारवर्षको अवस्था	योजनाको कुल लक्ष्य	प्रति एकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित श्रोत र बार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा)										जम्मा	जिम्मेवारी
							पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौ वर्ष			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
५.१.३.१	इजलासको व्यवस्थापन तथा संचालन	पटक	सबै	०	५	४००	१	४००	१	४००	१	४००	१	४००	१	४००	२०००	पालिका
५.१.३.२	वडा मेलमिलाप केन्द्र संचालन	पटक	सबै	०	५	५५०	१	५५०	१	५५०	१	५५०	१	५५०	१	५५०	२७५०	पालिका
५.१.३.३	मेलमिलाप कर्ता क्षमता विकास तालिम	पटक	सबै	०	५	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	२५००	पालिका
५.१.३.४	विवाद निरुपण खर्च	पटक	सबै	०	५	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१५००	पालिका
५.१.३.५	मनोविमर्श कार्यक्रम	पटक	सबै	०	५	२७०	१	२७०	१	२७०	१	२७०	१	२७०	१	२७०	१३५०	पालिका
५.१.३.६	हिंसा पिडितलाई सहयोग कार्यक्रम	पटक	सबै	०	५	३५०	१	३५०	१	३५०	१	३५०	१	३५०	१	३५०	१७५०	पालिका
५.१.३.७	न्यायिक समितिसंग सम्बन्धित अन्य कार्यक्रम	पटक	सबै	०	५	१५०	१	१५०	१	१५०	१	१५०	१	१५०	१	१५०	७५०	पालिका
५.१.४	**जवाफदेहिता तथा पारदर्शिता प्रवर्द्धन**																	
५.१.४.१	सार्वजनिक सुनुवाई	पटक	सबै	०	१५	१००	३	३००	३	३००	३	३००	३	३००	३	३००	१५००	पालिका
५.१.४.२	सामाजिक परीक्षण	पटक	सबै	०	५	४५०	१	४५०	१	४५०	१	४५०	१	४५०	१	४५०	२२५०	पालिका
५.१.४.३	संस्थागत स्वमुल्यांकन कार्यक्रम	पटक	सबै	०	५	४००	१	४००	१	४००	१	४००	१	४००	१	४००	२०००	पालिका
५.१.४.४	लैससास परिक्षण (GESI AUDIT)	पटक	सबै	०	५	४७०	१	४७०	१	४७०	१	४७०	१	४७०	१	४७०	२३५०	पालिका
५.१.४.५	नागरिक सन्तुष्टि अध्ययन	पटक	सबै	०	५	५३०	१	५३०	१	५३०	१	५३०	१	५३०	१	५३०	२६५०	पालिका
५.१.४.६	संचार मध्यमसंग पालिका	पटक	सबै	०	५	४००	१	४००	१	४००	१	४००	१	४००	१	४००	२०००	पालिका

क्र.सं.	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	वडा	आधारवर्षको अवस्था	योजनाको कुल लक्ष्य	प्रति एकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित श्रोत र बार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा)										जम्मा	जिम्मेवारी
							पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौ वर्ष			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
५.१.४.७	पालिका प्रगति प्रतिवेदन प्रकाशन	पटक	सबै	०	५	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१५००	पालिका
५.१.५	**मानव संसाधन क्षमता विकास र उत्प्रेरणा**																	
५.१.५.१	कर्मचारी क्षमता विकास	पटक	सबै	०	५	८००	१	८००	१	८००	१	८००	१	८००	१	८००	४०००	पालिका
५.१.५.२	जनप्रतिनिधि क्षमता विकास	पटक	सबै	०	५	६००	१	६००	१	६००	१	६००	१	६००	१	६००	३०००	पालिका
५.१.५.३	कर्मचारी सम्मान र पुरस्कार	पटक	सबै	०	५	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१५००	पालिका
५.१.५.४	सफल अभ्यास अवलोकन	पटक	सबै	०	५	२५०	१	२५०	१	२५०	१	२५०	१	२५०	१	२५०	१२५०	पालिका
५.१.६	**सेवा प्रवाहमा सुधार**																	
५.१.६.१	स्थानीय शासन परामर्श सेवा	पटक	सबै	०	५	८००	१	८००	१	८००	१	८००	१	८००	१	८००	४०००	पालिका
५.१.६.२	अनुसन्धान र विकास	पटक	सबै	०	५	१५००	१	१५००	१	१५००	१	१५००	१	१५००	१	१५००	७५००	प्रदेश सरकार
५.१.६.३	नागरिक सहायता कक्ष	पटक	सबै	०	५	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	२५००	पालिका
५.१.७	**प्रविधिमैत्री सेवा प्रवाह**																	
५.१.७.१	तथ्याङ्क तथा अभिलेख डिजिटलाइजसेन	पटक	सबै	०	१	१५००	०.५	७५०	१	७५०	०	०	०	०	०	०	१५००	पालिका
५.१.७.२	विद्युतीय नागरिक बडापत्र	पटक	सबै	०	१२	२००	६.०	१२००	६	१२००	०	०	०	०	०	०	२४००	पालिका
५.१.७.३	विद्युतीय सूचना पाटी	पटक	सबै	०	१२	२००	६.०	१२००	६	१२००	०	०	०	०	०	०	२४००	पालिका

क्र.सं.	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	वडा	आधारवर्षको अवस्था	योजनाको कुल लक्ष्य	प्रति एकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित श्रोत र बार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा)										जम्मा	जिम्मेवारी
							पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौ वर्ष			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
५.१.७.४	शाखागत सफ्टवेयर खरिद तथा सञ्चालन	पटक	सबै	०	५	५००	१.०	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	२५००	पालिका

९.१.११ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका

तालिका ११९: संस्थागत विकास र सेवा प्रवाहका अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजाहरु

नतिजा तह	नतिजा	सूचक/लक्ष्य	एकाई	आधार वर्ष (२०८०/८१)	योजना अवधिको लक्ष्य					जम्मा	पुष्ट्याइँको स्रोत	जोखिम पक्ष र अनुमान
					प्रथम वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौं वर्ष			
प्रभाव	गाउँपालिकाको शासन प्रणाली समावेशी, कार्यमूलक, जनमुखी, परिणाममुखी, पारदर्शी र उत्तरदायी हुनेछ ।	भौतिक पूर्वाधारको उपलब्धता	प्रतिशत		६०	७०	८०	९०	१००	१००	प्रशासन शाखाका प्रतिवेदनहरु	संस्थागत क्षमता विकास तथा सेवा प्रवाह क्षेत्रमा प्राथमिकता र यथेष्ट बजेट विनियोजन भई सुचारु कार्यान्वयन भएको हुने ।
		कर्मचारीको पदपूर्ति	प्रतिशत		६०	७०	८०	९०	१००	१००		
		कार्यपालिकाको बैठक	संख्या		२५	२५	२५	२५	२५	१२५		
		गाउँपालिकाद्धारा स्विकृत नीति तथा कानुन	संख्या		११५	१२५	१३५	१४५	१६०	१६०		
		गाउँपालिका तथा वडा कार्यालयहरुमा नागरिक बडापत्र	संख्या		१३	१३	१३	१३	१३	१३		
असर १	गाउँपालिका मातहतका निकायहरुबाट नागरिकहरुले सरल सर्वसुलभ तरिकाले सेवा प्राप्त गर्न सक्नेछन् ।	आवधिक योजना तर्जुमा	सङ्ख्या		०	०	०	०	१	१		
		मध्यमकालिन खर्च संरचना	सङ्ख्या		१	०	०	१	०	२		
		सक्रिय मेलमिलापकर्ता	सङ्ख्या		१००	१२५	१५०	१७५	२००	२००		
		सार्वजनिक सुनुवाई	सङ्ख्या		४	४	४	४	४	२०		
		सामाजिक परीक्षण	सङ्ख्या		१	१	१	१	१	५		

नतिजा तह	नतिजा	सूचक/लक्ष्य	एकाई	आधार वर्ष (२०८०/८१)	योजना अवधिको लक्ष्य					जम्मा	पुष्ट्याइँको स्रोत	जोखिम पक्ष र अनुमान
					प्रथम वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौँ वर्ष			
		लैससास परीक्षण (GESI Audit)	सङ्ख्या		१	१	१	१	१	५		
		नागरिक सन्तुष्टि अध्ययन	सङ्ख्या		१	१	१	१	१	५		
प्रतिफल १	गाउँपालिका मातहतका निकायहरुबाट कार्यन्वयन हुने कार्यक्रम र सेवा प्रवाह हुने सेवा सुविधामा पारदर्शिता कायम भई सर्वसाधारण सुसूचित हुनेछन्।	कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधिको कार्यप्रगतिको समीक्षा	सङ्ख्या		१	१	१	१	१	५		
		कार्यक्रमको कार्य प्रगती समीक्षा	प्रतिशत		३	३	३	३	३	१५		
असर २	गुणस्तरीय मानव संसाधन र सक्षम स्थानीय संस्थाहरुका माध्यमबाट गाउँपालिकाको आर्थिक सामाजिक विकास हुनेछ।	क्षमता विकास योजना तर्जुमा	सङ्ख्या		१	०	०	०	१	२		
		संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण	सङ्ख्या		१	०	०	०	१	२		
		दरबन्दी अनुसार कर्मचारी पदपुर्ती	प्रतिशत		८०	८५	९०	९५	१००	१००		
प्रतिफल २	सेवाप्रवाह छिटो छरितो भई नागरिकलाई लाभ पुग्नेछ।	सेवाग्राही सन्तुष्टि स्तर	प्रतिशत		५०	६०	७०	८०	९०	९०		
		जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीको क्षमता विकास	सङ्ख्या		२	२	२	२	२	१०		
असर ३	सार्वजनिक प्रशासनलाई नागरिकप्रति उत्तरदायी, विकासमैत्री, विद्युतीय सुशासन युक्त र सेवामूलक बनाइनेछ।	अनलाइन सेवामा आवद्ध सेवा	सङ्ख्या		५	५	६	७	७	३०		
		सफ्टवेयरमा आधारित सेवा	प्रतिशत		६०	७०	८०	९०	९५	९५		
		एकैदिनमा सम्पन्न गरिने सार्वजनिक सेवा	प्रतिशत		५०	६०	७०	८०	९०	९०		

नतिजा तह	नतिजा	सूचक/लक्ष्य	एकाई	आधार वर्ष (२०८०/८१)	योजना अवधिको लक्ष्य					जम्मा	पुष्ट्याइँको स्रोत	जोखिम पक्ष र अनुमान
					प्रथम वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौँ वर्ष			
प्रतिफल ३	सूचना प्रविधिको प्रयोग र विस्तारबाट स्वचालित कार्यप्रणालीको विस्तार भएको हुनेछ।	ई-हाजिरीको व्यवस्था भएको कार्यालय	प्रतिशत		८०	८५	९०	९५	१००	४५०		
		पर्याप्त विद्युतीय तथा अन्य उपकरण भएका वडा कार्यालयहरु	सङ्ख्या		३	५	७	१०	११	११		
	गुणस्तरीय सेवा प्रवाह भएको हुनेछ।	आवश्यकता अनुसार सवारी साधनको व्यवस्था भएको	सङ्ख्या		५	५	५	५	५	२५		
		आफ्नै भवनमा कार्यालय सञ्चालन भएका वडाहरु	प्रतिशत		८०	८५	९०	९५	१००	१००		
	उत्प्रेरित र उच्च मनोबलयुक्त कर्मचारीबाट प्रभावकारी सेवा प्रवाह भएको हुनेछ।	आवश्यक कानूनहरुको निर्माण	सङ्ख्या		११५	१२५	१३५	१४५	१६०	१६०		
		कार्यदक्षताका आधारमा कर्मचारी पुरस्कार र दण्ड	सङ्ख्या		५	५	५	५	५	२५		
		कर्मचारी कार्यविवरण तर्जुमा तथा मूल्यांकन	सङ्ख्या		१	१	१	१	१	५		

८.२ वित्तीय सुशासन

८.२.१ पृष्ठभूमि

सार्वजनिक स्रोतको मितव्ययी र अधिकतम परिचालन, प्रतिवेदन तथा लेखापरीक्षण मार्फत वित्तीय व्यवस्थापनमा पारदर्शिता र जवाफदेहिता अभिवृद्धि गरी नागरिकलाई वित्तीय सुशासनको प्रत्याभूति गराउनु गाउँपालिकाको दायित्व हो। गङ्गाजमुना गाउँपालिका वित्तीय पारदर्शिता, जवाफदेहिता, तथा सुशासनलाई प्रवर्द्धन गर्ने उद्देश्यका साथ वित्तीय प्रणालीको व्यवस्थापन गरिरहेको छ। संघीय शासन प्रणाली अनुसार स्थानीय तहलाई वित्तीय अधिकार प्रत्यायोजन गरिएको छ, जसअनुसार गाउँपालिकाले स्रोत परिचालन, राजस्व संकलन, बजेट निर्माण, खर्च व्यवस्थापन, तथा वित्तीय अनुशासनलाई प्रभावकारी बनाउन पहल गर्दै आएको छ।

८.२.२ सम्भावना

क) गाउँपालिका तथा वडाकार्यालय स्तरीय वार्षिक खरिद योजना बनाएर कार्यान्वयन गर्न सकिने,

ख) सार्वजिनक खरिद प्रक्रियालाई पारदर्शी तुल्याउन विद्युतीय माध्यम प्रयोग गर्न सकिने,

ग) नागरिकको सुझावका आधारमा बजेट निर्माण र कार्यान्वयन गर्न सकिने,

घ) विद्यूतीय भुक्तानी, राजस्व संकलन तथा ई-पेमेन्ट प्रणाली अवलम्बन गर्न सकिने।

८.१.३ अवसर

क) बैंकिङ कारोबार प्रणाली विकास हुनु,

ख) प्रविधिमैत्री प्रयोग व्यापक विस्तार हुनु,

ग) स्थानीय खरिद व्यवस्थापन ऐन तथा नियमावली बनाउन सकिने,

घ) वित्तीय पारदर्शिता कायम गर्न स्थानीय नागरिक सचेत रहेको।

८.२.४ समस्या

क) वेरुजुको अवस्था रहनु,

ख) आर्थिक उत्तरदायित्व तथा जवाफदेहिताको अवस्था कमजोर हुनु,

ग) विकास खर्च अपेक्षित गति र परिमाणमा नहुनु,

घ) परियोजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन र अनुगमनमा कमी हुनु,

८.२.५ चुनौती

क) सार्वजनिक खरिद प्रणालीलाई व्यवस्थित गर्नु,

ख) बेरुजुको मात्रा घटाउनु,

ग) वित्तीय पारदर्शिता कायम गर्नु,

घ) संघीय तथा प्रादेशिक अनुदानहरु समयमै प्राप्त नहुनु ।

८.२.६ दीर्घकालीन सोच

"वित्तीय सुशासन, समृद्धि प्रवर्द्धन"

८.२.७ लक्ष्य

सार्वजनिक आय र व्ययलाई व्यवस्थित, पारदर्शी, जवाफदेही र अनुमानयोग्य बनाई समग्र विकास प्रक्रियालाई प्रभावकारी बनाउने ।

८.२.८ उद्देश्य

सार्वजनिक आय र खर्च प्रणाली पारदर्शी र एवम् प्रभावकारी बनाउनु ।

८.२.९ रणनीति तथा कार्यनीति

वित्तीय सुशासनका लागि परिकल्पना गरिएको दीर्घकालीन सोच, लक्ष्य र उद्देश्यहरु परिपूर्ति गर्दै व्यवस्थित सार्वजनिक पारदर्शिता र जवाफदेहिता कायम गर्नका लागि देहायअनुसारका रणनीति तथा कार्यनीतिहरु चयन गरी योजनामा समावेश गरिएको छ ।

तालिका १२०: संगठनात्मक विकासका रणनीति तथा कार्यनीतिहरु

रणनीति	कार्यनीति
उद्देश्य १: सार्वजनिक आय र खर्च प्रणाली पारदर्शी र एवम् प्रभावकारी बनाउनु ।	
१.१ वित्तीय व्यवस्थापन प्रणाली सुदृढीकरण गर्ने ।	१.१.१ वित्तीय व्यवस्थापन सम्बन्धी निकायको संस्थागत सुदृढीकरण गरी राजस्व परिचालनको क्षमता वृद्धि तथा लेखा प्रणाली सुधार गर्न तालिम व्यवस्था गरिनेछ । १.१.२ वित्तीय व्यवस्थापनका सबै क्षेत्रमा सूचना प्रविधिको प्रयोगलाई विस्तार गरिनेछ ।
१.२ सार्वजनिक खरिदलाई पारदर्शि, प्रतिस्पर्धी र प्रभावकारी व्यवस्थापन गर्ने ।	१.२.१ गाउँपालिका तथा वडास्तरीय वार्षिक खरिद गुरुयोजना बनाई लागु गरिनेछ ।

	१.२.२ विद्युतीय बोलपत्रको प्रयोगलाई बढाइनेछ । १.२.३ सार्वजनिक खरिद व्यवस्थापन सम्बन्धी स्थानीय नीति बनाई योजना अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रभावकारी ढंगले व्यवस्थित गरिनेछ । १.२.४ भ्रष्टाचार निर्मूल गर्न शुन्य सहनशिलताको नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

८.२.१० कार्यक्रम तथा आयोजना

तालिका १२१: वित्तीय सुशासन कार्यक्रम तथा आयोजनाहरु

क्र.सं.	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	वडा	आधार वर्षको अवस्था	योजनाको कुल लक्ष्य	प्रति एकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित श्रोत र वार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा)										जम्मा	जिम्मेवारी
							पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौ वर्ष			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
५.२	**वित्तीय सुशासन**							२३००		१०००		१८००		१०००		१८००	७९००	
५.२.१	कर्मचारीहरुका लागि १५दिने कम्पुटर तालिम कार्यक्रम	पटक	१	०	५	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	२५००	पालिका
५.२.२	ओन्लाइन सोफ्टवेर सम्बन्धि तालिम	पटक	५	०	१	५००	१	५००	०	०	०	०	०	०	०	०	५००	पालिका
५.२.३	ई-बिडिङ्ग सम्बन्धी तालिम	पटक	सबै	०	३	२५०	१	२५०	०	०	१	२५०	०	०	१	२५०	७५०	पालिका
५.२.४	वित्तीय व्यवस्थापन तथा लेखा प्रणाली सम्बन्धी तालिम	पटक	सबै	०	३	२५०	१	२५०	०	०	१	२५०	०	०	१	२५०	७५०	पालिका
५.२.५	सार्वजनिक आय र व्यय प्रकाशन	पटक	सबै	०	५	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	२५००	पालिका
५.२.६	FRA सम्बन्धी तालिम	पटक	सबै	०	३	३००	१	३००	०	०	१	३००	०	०	१	३००	९००	पालिका

८.२.११ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका

तालिका १२३: वित्तीय सुशासन अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजाहरु

नतिजा	सूचक/लक्ष्य	एकाई	आधार वर्ष (२०८०/८१)	योजना अवधिको लक्ष्य					जम्मा	पुष्ट्याइँको स्रोत	जोखिम पक्ष र अनुमान
				प्रथम वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौँ वर्ष			
वित्तीय सुशासन कायम भई	औसत वार्षिक बेरुजु	प्रतिशत		०	०	०	०	०	०	आर्थिक प्रशासन	वित्तीय सुशासनमा
	औसत वार्षिक पूँजिगत खर्च	प्रतिशत		२०	२५	३०	३५	४०	४०		

नतिजा	सूचक/लक्ष्य	एकाई	आधार वर्ष (२०८०/८१)	योजना अवधिको लक्ष्य					जम्मा	पुष्ट्याइँको स्रोत	जोखिम पक्ष र अनुमान
				प्रथम वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौँ वर्ष			
सार्वजनिक खर्च प्रणाली व्यवस्थित, जवाफदेही र पारदर्शी भएको हुनेछ।										शाखाका प्रतिवेदनहरु	प्राथमिकता र यथेष्ट बजेट विनियोजन भई सुचारु कार्यान्वयन भएको हुने।
सार्वजनिक आय र व्ययलाई व्यवस्थित, पारदर्शी र अनुमानयोग्य बनाई समग्र विकास प्रक्रिया प्रभावकारी हुनेछ।	निर्धारित समयमै बजेट	आएको/ नआएको	आएको	आएको	आएको	आएको	आएको	आएको	आएको		
	वार्षिक योजना तथा कार्यक्रम विवरण वेबसाईट	राखिएको/ नराखिएको	राखिएको	राखिएको	राखिएको	राखिएको	राखिएको	राखिएको	राखिएको		
	आय व्ययको अद्यावधिक विवरण वेबसाईटमा	राखिएको/ नराखिएको	राखिएको	राखिएको	राखिएको	राखिएको	राखिएको	राखिएको	राखिएको		
वार्षिक खरिद गुरुयोजना समयमै तयार भई सार्वजनिक खरिद प्रक्रिया अगाडीबढेको हुनेछ।	वार्षिक खरिद गुरुयोजना	सङ्ख्या		१	१	१	१	१	५		
	सार्वजनिक खरिद ऐन तथा नियमावली	सङ्ख्या	-	२	०	०	०	०	२		
	सार्वजनिक खरिद सम्बन्धी तालिम	सङ्ख्या	-	१	१	१	१	१	५		
	ई-बिडिङ्ग तालिम	पटक	-	१	१	१	१	१	५		

८.३ स्रोत परिचालन तथा योजना व्यवस्थापन

८.३.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधानको अनुसूची ८ मा व्यवस्था गरिएको एकल राजस्व अधिकार र अनुसूची ९ मा व्यवस्था भएको साझा राजस्व अधिकारबाट गाउँपालिकालाई आय प्राप्त हुन्छ। अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ अनुसार बाँडफाँट भई आउने राजस्वको साथै समानीकरण तथा अन्य किसिमका अनुदानहरु वर्षेनी तोकिएबमोजिमको रकम तोकिएको विधिबाट प्राप्त हुन्छ । एकल अधिकार अन्तरगतका राजस्वका स्रोतहरुको खोजी, सुधार र वृद्धि गरी आन्तरिक आयमा बढोत्तरी ल्याउन सकिन्छ। त्यस्तै अनुसूची ९ अन्तर्गतका तर स्थानीय तहले संकलन गरी आफ्नो अंश लिन पाउने आयको पनि संघ र सम्बन्धित प्रदेशसंगको सहमति/स्वीकृतिमा संकलन तथा व्यवस्थापन गर्न सक्दछ। यसर्थ, गाउँपालिकाको आन्तरिक आयको क्षेत्रमा देखिएका सम्भावना र सवालहरुको विश्लेषण गरी उपयुक्त कार्यक्रमहरु पहिचान गरिएको छ।

अर्को तर्फ, गाउँपालिकालाई प्राप्त हुने आयको कानुनी दायरा र स्थानीय आवश्यकता हेरी विनियोजन तथा लगानी गर्नुपर्ने हुन्छ। बजेटको विनियोजन तथा लगानी गर्ने कार्य अधिक संवेदनशील हुनाले यस क्षेत्रमा योजनाबद्ध तरिकाबाट कार्य गर्ने तयारी गर्नुपर्छ। संघ र प्रदेशका आवधिक तथा वार्षिक योजनाका प्राथमिकताहरुलाई समेटेर स्थानीय विकासका गतिविधिहरु सञ्चालन गर्न नीतिगत व्यवस्था, आवधिक योजना, मध्यमकालीन खर्च संरचना तथा राजस्व सुधार कार्ययोजना जस्ता दस्तावेजहरु तयारी गर्न जरुरी हुन्छ। यिनै कुराहरुलाई मध्यनजर गरी योजना व्यवस्थापनका क्षेत्रमा रहेका सवालहरु विश्लेषण गर्न र सोको लागि आवश्यक रणनीति तथा कार्यनीति तर्जुमा गर्ने र योजना तथा कार्यक्रमहरु पहिचान गरि समावेश गर्ने कार्य भएको छ।

८.३.२ सम्भावना

क) आन्तरिक आयका सम्भाव्यता अध्ययन गरी सोको कार्यान्वयन गर्न सकिने,

ख) राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्न सकिने,

ग) योजनाहरुको व्यवस्थापनलाई आवधिक योजना र मध्यमकालीन खर्च संरचनाबाट निर्देशित गर्न सकिने,

घ) योजनाहरुको प्रभावकारी व्यवस्थापन सम्बन्धमा पदाधिकारी र कर्मचारीलाई सक्षम बनाउन सकिने।

८.३.३ अवसर

क) वित्तीय स्रोत परिचालन र योजना व्यवस्थापनका लागि नीतिगत निर्णय र कार्यान्वयन गाउँपालिका आफैले गर्न सक्ने,

ख) वित्तीय स्रोत परिचालन र योजना व्यवस्थापनमा संघ र प्रदेश सरकारको निरन्तर नेतृत्व र सहयोग रहेको ।

८.३.४ समस्या

क) राजस्वको सम्भाव्यता अध्ययन र राजस्व सुधार कार्ययोजना लागू नहुनु,

ख) वार्षिकरुपमा मध्यमकालीन खर्च संरचना निर्माण गर्ने र पूर्ण कार्यान्वयन गर्ने सचेतना नहुनु,

ग) खरिद गुरुयोजना र वार्षिक खरिद योजना तर्जुमा र अनुशरण नहुनु,

घ) राजस्वका स्रोतहरु करको दायरामा नआएको,

ङ) गाउँपालिकाबासीहरुमा राजस्व सम्बन्धी सूचना तथा ज्ञानमा कमी हुनु,

च) आर्थिक सामाजिक विकासका आयोजनाहरुको कार्यान्वयन समयमा नहुनु,

छ) योजना/आयोजनाहरुको मूल्यांकन प्रभावकारी नहुनु ।

८.३.५ चुनौती

क) स्थानीय राजस्वको संकलन र नियमन गर्न चुनौतीको रुपमा रहेको,

ख) आवधिक योजना, मध्यमकालीन खर्च संरचना र वार्षिक योजना बीचमा तादात्म्यता ल्याउनु,

ग) योजना/आयोजनाहरु समयमै सम्पन्न गर्नु र गुणस्तर नियन्त्रण गर्नु ।

८.३.६ दीर्घकालीन सोच

आर्थिक स्रोतको अधिकतम् परिचालन र योजनाको सुव्यवस्थापन, गंगाजमुना बासीको दिगो विकासको स्पन्दन ।

८.३.७ लक्ष्य

गाउँपालिकाका आन्तरिक तथा बाह्य स्रोतको अधिकतम् परिचालन र योजनाको सुव्यवस्थापन गरी दिगो समृद्धिको सुनिश्चित गर्ने ।

८.३.८ उद्देश्य

क) आन्तरिक राजस्व प्रणालीको सवलीकरण गर्नु,

ख) योजना/आयोजनाहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नु ।

८.३.९ रणनीति तथा कार्यनीति

गाउँपालिकाका आन्तरिक र बाह्य स्रोतहरुको पहिचान, परिचालन र व्यवस्थापन गर्नका लागि देहायअनुसारका रणनीति तथा कार्यनीतिहरु पहिचान गरी योजनामा समावेश गरिएको छः

तालिका १२४: स्रोत परिचालनका रणनीति तथा कार्यनीतिहरु

रणनीति	कार्यनीति
उद्देश्य १: आन्तरिक राजस्व प्रणालीको सवलीकरण गर्नु ।	
१.१ गाउँपालिकाको आन्तरिक राजस्व प्रणालीको सवलीकरण गरी आन्तरिक आयको दीगो व्यवस्थापन गर्ने ।	१.१.१ राजस्व सम्भाव्य अध्ययन तथा राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरिनेछ । १.१.२ राजस्व शाखाका कर्मचारीहरुको क्षमता विकासका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । १.१.३ करदाताको तथ्याङ्क अद्यावधिक गरिनेछ । १.१.४ राजस्व शाखालाई सुदृढीकरण गरी राजस्व व्यवस्थापनमा थप सहजता सिर्जना गरिनेछ । १.१.४ कर सम्बन्धी सूचना शिक्षा सञ्चार कार्यक्रम सञ्चालन गरी गाउँबासीहरुलाई सूसुचित गरिनेछ ।
उद्देश्य २: योजना/आयोजनाहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नु ।	
२.१ गाउँपालिकाबाट सञ्चालन हुने योजना/ आयोजनाहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयन गरी समयसीमा तथा गुणस्तर अभिवृद्धि गर्ने ।	२.१.१ आर्थिक सामाजिक विकासका योजनाहरुलाई प्रभावकारी व्यवस्थापनका लागि आवधिक विकास योजना समयमै तयार गरी लागू गरिनेछ । २.१.२ आवधिक योजनामा समावेश गरिएका आयोजना तथा कार्यक्रमहरुलाई कार्यान्वयन र निरन्तरताका लागि मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरिनेछ । २.१.१ गाउँपालिकाबाट कार्यान्वयन हुने योजना तथा कार्यक्रमहरुको खरिद गुरुयोजना र वार्षिक खरिद योजना तर्जुमा गरी लागू गरिनेछ । २.१.२ आन्तरिक अनुगमन समिति तथा वाह्य विशेषज्ञहरुबाट योजना/आयोजनाहरुको अनुगमन तथा मूल्यांकन गराई योजनाहरुको प्रभावकारिता र गुणस्तर वृद्धिको पहल गरिनेछ ।

८.३.१० कार्यक्रम तथा आयोजना

तालिका १२५: स्रोत परिचालनका कार्यक्रम तथा आयोजनाहरु

क्र.सं.	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	वडा	आधारवर्षको अवस्था	योजनाको कुल लक्ष्य	प्रति एकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित श्रोत र बार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा)										जम्मा	जिम्मेवारी
							पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौ वर्ष			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
५.३	**स्रोत परिचालन तथा योजना व्यवस्थापन**							**७७००**		**४३००**		**३०००**		**३८००**		**६०००**	**२४८००**	
५.३.१	**राजस्व प्रणाली सवलीकरण**																	
५.३.१.१	राजस्व शाखाका कर्मचारी क्षमता विकास तालिम	पटक	सबै	०	५	३५०	१	३५०	१	३५०	१	३५०	१	३५०	१	३५०	१७५०	पालिका
५.३.१.२	राजस्व अनुसन्धान तथा सुधार कार्ययोजना तर्जुमा	गोटा	सबै	०	१	१५००	१	१५००	०	०	०	०	०	०	०	०	१५००	पालिका
५.३.१.३	व्यवसाय तथ्यांक संकलन र वार्षिक अध्यावधिकरण	पटक	सबै	०	५	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१५००	पालिका
५.३.१.४	राजस्व परामर्श गोष्ठी सञ्चालन	पटक	सबै	०	५	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१५००	पालिका
५.३.१.५	कर राजस्व सम्बन्धि सूचना शिक्षा र संचार कार्यक्रम	पटक	सबै	०	५	४००	१	४००	१	४००	१	४००	१	४००	१	४००	२०००	पालिका
५.३.१.६	राजस्व सफ्टवेयर खरिद	पटक	सबै	०	२	१५००	१	१५००	०	०	०	०	०	०	१	१५००	३०००	पालिका
५.३.१.७	योजना सफ्टवेयर तयारी तथा अध्यावधिकरण	पटक	सबै	०	२	१५००	१	१५००	०	०	०	०	०	०	१	१५००	३०००	पालिका
५.३.१.८	योजना अनुगमन तथा मुल्यांकन आन्तरिक र बाह्य पक्ष	पटक	सबै	०	५	४००	१	४००	१	४००	१	४००	१	४००	१	४००	२०००	पालिका
५.३.२	**योजना/आयोजना व्यवस्थापन**																	
५.३.२.१	आवधिक योजना/मध्यमकालिन खर्च संरचना/वार्षिक बजेट तथा आयोजना बैंकको तादम्यता सम्बन्धी अभिमुखीकरण	गोटा	सबै	०	३	२००	१	२००	०	०	१	२००	०	०	१	२००	६००	पालिका
५.३.२.२	आयोजना बैंक निर्माण	गोटा	सबै	०	१	२००	१	२००	०	०	०	०	०	०	०	०	२००	पालिका
५.३.२.३	मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारी	पटक	सबै	०	१	५००	०	०	१	५००	०	०	०	०	०	०	५००	पालिका

क्र.सं.	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	वडा	आधारवर्षको अवस्था	योजनाको कुल लक्ष्य	प्रति एकाई लागत (हजारमा)	अनुमानित श्रोत र बार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा)										जम्मा	जिम्मेवारी
							पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौ वर्ष			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
५.३.२.४	योजना कार्यान्वियन तथा अनुगमन व्यवस्थापन सफ्टवेयर खरिद	पटक	सबै	०	२	१०००	०	०	१	१०००	०	०	१	१०००	०	०	२०००	पालिका
५.३.२.५	योजना अनुगमन तथा मुल्यांकन आन्तरिक र बाह्य पक्ष	पटक	सबै	०	५	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१०००	पालिका
५.३.३	**सरोकारवाला संस्था निकायसंग क्षमता विकास र सांझेदारी**																	
५.३.३.१	उपभोक्ता समितिलाई अभुमुखिकरण	पटक	सबै	०	५	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१०००	पालिका
५.३.३.२	टोल विकास संस्थाको क्षमता विकास	पटक	सबै	०	५	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१०००	पालिका
५.३.३.३	आमा समुहको क्षमता विकास	पटक	सबै	०	५	१५०	१	१५०	१	१५०	१	१५०	१	१५०	१	१५०	७५०	पालिका
५.३.३.४	नागरिक संजालहरुको क्षमता विकास	पटक	सबै	०	५	१५०	१	१५०	१	१५०	१	१५०	१	१५०	१	१५०	७५०	पालिका
५.३.३.५	गैसस/सरोकारवाला संस्था/निकायसंग संगठात्मक विकासको लागि समन्वय र सांझेदारी	पटक	सबै	०	५	१५०	१	१५०	१	१५०	१	१५०	१	१५०	१	१५०	७५०	पालिका

८.३.११ अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा खाका

तालिका १२७: स्रोत परिचालनका अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजाहरु

नतिजा	**सूचक/लक्ष्य**	**एकाई**	**आधार वर्ष (२०८०/८१)**	**योजना अवधिको लक्ष्य**					**जम्मा**	**पुष्ट्याइँको स्रोत**	**जोखिम पक्ष र अनुमान**
				प्रथम वर्ष	**दोस्रो वर्ष**	**तेस्रो वर्ष**	**चौथो वर्ष**	**पाँचौँ वर्ष**			
वित्तीय सुशासन कायम भई सार्वजनिक खर्च प्रणाली व्यवस्थित,	औसत वार्षिक बेरुजु	प्रतिशत		०	०	०	०	०	०	आर्थिक प्रशासन शाखाका प्रतिवेदनहरु	वित्तीय सुशासनमा प्राथमिकता र यथेष्ट बजेट
	औसत वार्षिक पूँजिगत खर्च	प्रतिशत		२०	२५	३०	३५	४०	४०		

नतिजा	सूचक/लक्ष्य	एकाई	आधार वर्ष (२०८०/८१)	योजना अवधिको लक्ष्य					जम्मा	पुष्ट्याइँको स्रोत	जोखिम पक्ष र अनुमान
				प्रथम वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौं वर्ष			
जवाफदेही र पारदर्शी भएको हुनेछ।											विनियोजन भई सुचारु कार्यान्वयन भएको हुने।
सार्वजनिक आय र व्ययलाई व्यवस्थित, पारदर्शी र अनुमानयोग्य बनाई समग्र विकास प्रक्रिया प्रभावकारी हुनेछ।	निर्धारित समयमै बजेट	आएको/ नआएको	आएको	आएको	आएको	आएको	आएको	आएको	आएको		
	वार्षिक योजना तथा कार्यक्रम विवरण वेबसाईट	राखिएको/ नराखिएको	राखिएको	राखिएको	राखिएको	राखिएको	राखिएको	राखिएको	राखिएको		
	आय व्ययको अद्यावधिक विवरण वेबसाईटमा	राखिएको/ नराखिएको	राखिएको	राखिएको	राखिएको	राखिएको	राखिएको	राखिएको	राखिएको		
वार्षिक खरिद गुरुयोजना समयमै तयार भई सार्वजनिक खरिद प्रक्रिया अगाडीबढेको हुनेछ।	वार्षिक खरिद गुरुयोजना	सङ्ख्या		१	१	१	१	१	५		
	सार्वजनिक खरिद ऐन तथा नियमावली	सङ्ख्या	-	२	०	०	०	०	२		
	सार्वजनिक खरिद सम्बन्धी तालिम	सङ्ख्या	-	१	१	१	१	१	५		
	ई-बिडिङ्ग तालिम	पटक	-	१	१	१	१	१	५		

परिच्छेद – ९

आवधिक विकास योजना कार्यान्वयन

९.१ पृष्ठभूमि

यस आवधिक योजना गंगाजमुना गाँउपालिकाको विकासका वास्तविक सम्भावना, अवसर, समस्या, चुनौती विश्लेषण गरी आगामी पाँच वर्ष (आ. व. २०८२/८३ – २०८६/८७) को लागि तयार गरिएको छ । आयको क्षेत्रमा विगतका अनुभव र भावी सम्भावनाको आधारमा आन्तरिक आय, राजस्व बाँडफाँट, संघिय तथा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त अनुदानहरु र अन्य किसिम आयको अनुमान र प्रक्षेपण गरिएको छ। यस योजनामा समावेश गरिएका रणनीति र कार्यनीतिहरुलाई प्रभावकारी कार्यान्वयन गरी अपेक्षा गरिएका परिमाणात्मक तथा गुणात्मक लक्ष्यहरु हाँसिल गर्न आवश्यक स्रोत अनुमान तथा प्रक्षेपण र विषय क्षेत्रअनुसार अनुमानित बजेट सीमा तथा रकम आदि तोकिएको छ।

९.२ स्रोत अनुमान तथा प्रक्षेपण

नेपालको संविधानको अनुसूची ८ मा उल्लेख भए अनुसारका आन्तरिक आयका स्रोतहरु र अनुसूची ९ अनुसारका साझा अधिकार सूचीमा उल्लेख भएका साझा आयका स्रोतहरुबाट प्राप्त हुने आय र अन्तरसरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐनले व्यवस्था गरे अनुसारका समानीकरण तथा अन्य अनुदानहरु र बाँडफाँटका आयहरुलाई आय अनुमान तथा प्रक्षेपणको मुख्य आधार बनाइएको छ। गाउँपालिकाको आन्तरिक स्रोतको सम्भावनालाई हेरी सम्पत्ति कर, वहाल वापतको कर, मनोरञ्जन कर, शिक्षा क्षेत्र आय कर , यातायात क्षेत्रको आय र नक्सापास दस्तुर लाइ बढवा दीदै प्राथमीक कर संकलन क्षेत्रमा समावेश गर्ने गरी आन्तरिक आयका स्रोतहरु निर्धारण गरीएको छ । गाउँपालिकाको आन्तरिक तथा केहि बाह्य आय स्रोतहरुको विगतको वृद्दि ऋणात्मक भयता पनि समष्टिगत आयको प्रवत्तिलाइ हेरी आयमा ३ प्रतिशतको वृद्धि हुने अनुमान तथा प्रक्षेपण गरिएको छ।

तालिका ११८: आय स्रोत अनुमान तथा प्रक्षेपण

राजस्व संकेत नं	बजेटको स्रोत	औषत वार्षिक आय रु (गत तिन आ व को)	औषत वार्षिक वृद्दि	आगामी ५ वर्षको स्रोत अनुसार प्रक्षेपण रकम रू					
				प्रथम वर्ष (२०८२/८३)	दोस्रो वर्ष (२०८३/८४)	तेस्रो वर्ष (२०८४/८५)	चौथो वर्ष (२०८५/८६)	पाँचौं वर्ष (२०८६/८७)	पाँच वर्षको जम्मा
	आन्तरिक स्रोत	**३,६४९,८४७**	**२१.९**	**१२,९९९,०९६**	**१३,६४९,०५१**	**१४,३३१,५०४**	**१५,०४८,०७९**	**१५,८००,४८३**	**७१,८२८,२१३**
११३१३	सम्पत्ति कर	८०,६०२	४४.२	७५०,०००	७८७,५००	८२६,८७५	८६८,२१९	९११,६३०	४,१४४,२२३
११३१४	भूमिकर (मालपोत)	६६४,९८३	०.०	१,५००,०००	१,५७५,०००	१,६५३,७५०	१,७३६,४३८	१,८२३,२५९	८,२८८,४४७
११३१७	बहाल कर	७३,७७८	३६.७	२५०,०००	२६२,५००	२७५,६२५	२८९,४०६	३०३,८७७	१,३८१,४०८
११३२२	बहाल विटौरी शुल्क	४,००४	०.०	४,२०४	४,४१४	४,६३५	४,८६७	५,११०	२३,२३१
११६१०	व्यवसायले भूक्तानी गर्ने	-	०.०	५००,०००	५२५,०००	५५१,२५०	५७८,८१३	६०७,७५३	२,७६२,८१६
११६९१	जडिबुटी, कवाडी र जिवजन्तु कर	७,३३४	४४.२	१,०००,०००	१,०५०,०००	१,१०२,५००	१,१५७,६२५	१,२१५,५०६	५,५२५,६३१
१४१५७	ढुङ्गा, चट्टान, स्लेट, कटिङ्ग ढुंगा	-	०.०	२,५००,०००	२,६२५,०००	२,७५६,२५०	२,८९४,०६३	३,०३८,७६६	१३,८१४,०७८
१४२२९	अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क	३४२,५९९	०.०	३५९,७२९	३७७,७१५	३९६,६०१	४१६,४३१	४३७,२५२	१,९८७,७२८
१४२४२	नक्सा पास दस्तुर	९,०१३	४४.२	२८,३९१	२९,८११	३१,३०१	३२,८६६	३४,५१०	१५६,८८०
१४२४३	सिफारिस दस्तुर	१,२६४,७०४	२६.०	२,६५३,८५८	२,७८६,५५१	२,९२५,८७९	३,०७२,१७३	३,२२५,७८२	१४,६६४,२४३
१४२४४	व्यक्तिगत घट्ना दर्ता दस्तुर	२६६,२४९	२१.३	४९८,६४५	५२३,५७७	५४९,७५६	५७७,२४४	६०६,१०६	२,७५५,३२८
१४२४५	नाता प्रमाणित दस्तुर	१७४,५२०	३०.४	४०६,०८८	४२६,३९२	४४७,७११	४७०,०९७	४९३,६०२	२,२४३,८९०
१४२४९	अन्य दस्तुर	१७४,२९७	२.४	१९६,७२३	२०६,५६०	२१६,८८७	२२७,७३२	२३९,११८	१,०८७,०२१
१४२५३	व्यावसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुर								
१४२६५	अन्य क्षेत्र आय	-	०.०	५००,०००	५२५,०००	५५१,२५०	५७८,८१३	६०७,७५३	२,७६२,८१६
१४५२९	अन्य राजस्व (विविध आय)	५८७,७६४	४४.२	१,८५१,४५८	१,९४४,०३१	२,०४१,२३२	२,१४३,२९४	२,२५०,४५९	१०,२३०,४७४
	राजश्व बाँडफाँड	**७१,६५२,२४६**	**०.०**	**७६,७३८,२०९**	**८०,५७५,११९**	**८४,६०३,८७५**	**८८,८३४,०६९**	**९३,२७५,७७२**	**४२४,०२७,०४३**
११४११	बाँडफाँड भई प्राप्त हुने मूल्य अभिबृद्धि कर	५०,३५९,९५४	०.०	५२,८७७,९५२	५५,५२१,८५०	५८,२९७,९४२	६१,२१२,८३९	६४,२७३,४८१	२९२,१८४,०६४
११४२१	बाँडफाँड भई प्राप्त हुने अन्त :शु शुल्क	५,५९६,४५०	०.०	५,८७६,२७२	६,१७०,०८६	६,४७८,५९०	६,८०२,५१९	७,१४२,६४५	३२,४७०,११३
११४५६	बाँडफाँड भई प्राप्त हुने सवारी साधन कर	१४,७३३,०५४	३.१	१६,९७३,०५७	१७,८२१,७१०	१८,७१२,७९६	१९,६४८,४३६	२०,६३०,८५७	९३,७८६,८५६
१४१५७	बाँडफाँड भई प्राप्त हुने दहत्तर बहत्तरको विक्रि बाट प्राप्त हुने आय	९६२,७८८	०.०	१,०१०,९२७	१,०६१,४७३	१,११४,५४७	१,१७०,२७४	१,२२८,७८८	५,५८६,०१०

राजस्व संकेत नं	बजेटको स्रोत	औषत वार्षिक आय रु (गत तिन आ व को)	औषत वार्षिक वृद्दि	आगामी ५ वर्षको स्रोत अनुसार प्रक्षेपण रकम रू					
				प्रथम वर्ष (२०८२/८३)	दोस्रो वर्ष (२०८३/८४)	तेस्रो वर्ष (२०८४/८५)	चौथो वर्ष (२०८५/८६)	पाँचौं वर्ष (२०८६/८७)	पाँच वर्षको जम्मा
	रोयल्टी बाँडफाँट	–	०.०	५००,०००	५२५,०००	५५१,२५०	५७८,८१३	६०७,७५३	२,७६२,८१६
१४१७२	खानी रोयल्टी	–	०.०	५००,०००	५२५,०००	५५१,२५०	५७८,८१३	६०७,७५३	२,७६२,८१६
	संघीय सरकारवाट प्राप्त हुने अनुदान	३६१,०२९,५४७	०.०	३८५,२२०,७३२	४०४,४८१,७६९	४२४,७०५,८५७	४४५,९४१,१५०	४६८,२३८,२०७	२,१२८,५८७,७१५
१३३११	वित्तिय समानिकरण अनुदान	१२२,८३६,५००	०.०	१२८,९७८,३२५	१३५,४२७,२४१	१४२,१९८,६०३	१४९,३०८,५३३	१५६,७७३,९६०	७१२,६८६,६६३
१३३१२	सर्शत अनुदान चालु	१९९,३१९,१५८	०.७	२१३,४०९,७२९	२२४,०८०,२१६	२३५,२८४,२२६	२४७,०४८,४३८	२५९,४००,८५९	१,१७९,२२३,४६८
१३३१३	सर्शत अनुदान पुँजिगत	१७,७४८,२९६	०.०	१८,६३५,७११	१९,५६७,४९७	२०,५४५,८७२	२१,५७३,१६५	२२,६५१,८२३	१०२,९७४,०६८
१३३१४	विशेष अनुदान चालु	१,९९८,५८५	०.०	२,०९८,५१४	२,२०३,४४०	२,३१३,६१२	२,४२९,२९२	२,५५०,७५७	११,५९५,६१४
१३३१५	विशेष अनुदान पुँजिगत	१५,३५४,१७३	०.०	१६,१२१,८८१	१६,९२७,९७५	१७,७७४,३७४	१८,६६३,०९३	१९,५९६,२४७	८९,०८३,५७१
१३३१७	समपुरक अनुदान पुँजिगत	३,७७२,८३६	१४.७	५,९७६,५७२	६,२७५,४००	६,५८९,१७०	६,९१८,६२९	७,२६४,५६०	३३,०२४,३३१
	प्रदेश सरकारवाट प्राप्त हुने अनुदान	५३,१५२,९४४	०.०	६७,०१४,८१४	७०,३६५,५५४	७३,८८३,८३२	७७,५७८,०२४	८१,४५६,९२५	३७०,२९९,१४८
१३३११	वित्तिय समानिकरण अनुदान	१२,२७६,०००	०.५	१३,०९९,८००	१३,७५४,७९०	१४,४४२,५३०	१५,१६४,६५६	१५,९२२,८८९	७२,३८४,६६४
१३३१२	सर्शत अनुदान चालु	१६,४३६,६४८	०.०	१७,२५८,४८०	१८,१२१,४०४	१९,०२७,४७५	१९,९७८,८४८	२०,९७७,७९१	९५,३६३,९९९
१३३१३	सर्शत अनुदान पुँजिगत	१,४१९,६६३	४४.२	४,४७१,९४०	४,६९५,५३६	४,९३०,३१३	५,१७६,८२९	५,४३५,६७०	२४,७१०,२८९
१३३१४	विशेष अनुदान चालु	५,४०१,०६४	१९.८	९,७४१,०५१	१०,२२८,१०३	१०,७३९,५०८	११,२७६,४८४	११,८४०,३०८	५३,८२५,४५३
१३३१५	विशेष अनुदान पुँजिगत	१,४००,०००	०.०	१,४७०,०००	१,५४३,५००	१,६२०,६७५	१,७०१,७०९	१,७८६,७९४	८,१२२,६७८
१३३१६	समपुरक अनुदान चालु	५,८७८,६९०	०.०	६,१७२,६२५	६,४८१,२५६	६,८०५,३१९	७,१४५,५८४	७,५०२,८६४	३४,१०७,६४७
१३३१७	समपुरक अनुदान पुँजिगत	१०,३४०,८७९	१०.९	१४,८००,९१९	१५,५४०,९६५	१६,३१८,०१३	१७,१३३,९१३	१७,९९०,६०९	८१,७८४,४१९
	विविध आय	–	०.०	३,०००,०००	३,१५०,०००	३,३०७,५००	३,४७२,८७५	३,६४६,५१९	१६,५७६,८९४
	जनसहभागिता	–	०.०	१,५००,०००	१,५७५,०००	१,६५३,७५०	१,७३६,४३८	१,८२३,२५९	८,२८८,४४७
	जिल्ला समन्वय समिति	–	०.०	५००,०००	५२५,०००	५५१,२५०	५७८,८१३	६०७,७५३	२,७६२,८१६
	बेरुजु	–	०.०	१,०००,०००	१,०५०,०००	१,१०२,५००	१,१५७,६२५	१,२१५,५०६	५,५२५,६३१
	जम्मा आय	४८९,४८४,५८४	५.०	५४५,४७२,८५१	५७२,७४६,४९३	६०१,३८३,८१८	६३१,४५३,००९	६६३,०२५,६५९	३,०१४,०८१,८२९
३२१२२	नगद/बैङ्क मौजात	५९,२९०,४६८							
	कुल जम्मा	५४८,७७५,०५२	५.०	५४५,४७२,८५१	५७२,७४६,४९३	६०१,३८३,८१८	६३१,४५३,००९	६६३,०२५,६५९	३,०१४,०८१,८२९

नोटः कम (,) अंग्रेजी गणना प्रणाली अनुसार रहेको।

९.३ आयको क्षेत्रगत विभाजन र विषय क्षेत्र अनुसार अनुमानित बजेट

आवधिक योजनामा पहिचान गरिएका ५ वटा मूल विषयगत क्षेत्र र २२ वटा उपविषयगत क्षेत्रहरुमा सन्तुलित र न्यूनतम् लगानी सूनिश्चित हुने गरी बजेट सिमा निर्धारण गरिएको छ । प्रस्ताव गरिएका आयोजना र कार्यक्रमहरुको लागत हिसाब अनुमानित बजेट सीमाभन्दा केही तल माथि देखिएको छ । यसलाई वार्षिक योजनामा समायोजना गरेर लगिनेछ । प्रशासनिक खर्च अनुमान तथा बजेट र विकास खर्च अनुमान तथा बजेटको विस्तृत वितरण देहायका तालिकाहरुमा दिइएको छः

तालिका ११९: आय व्ययको रणनीतिक तथा सन्तुलित बाँडफाँट

क्र सं	बजेटको स्रोत	आगामी ५ वर्षको स्रोत अनुसार प्रक्षेपण रकम रु										
		प्रतिशत	प्रथम वर्ष (२०८२/८३)	प्रतिशत	दोस्रो वर्ष (२०८३/८४)	प्रतिशत	तेस्रो वर्ष (२०८४/८५)	प्रतिशत	चौथो वर्ष (२०८५/८६)	प्रतिशत	पाँचौं वर्ष (२०८६/८७)	पाँच वर्षको जम्मा
	आय	**१००**	**५४५,४७२,८५१**	**१००**	**५७२,७४६,४९३**	**१००**	**६०१,३८३,८१८**	**१००**	**६३१,४५३,००९**	**१००**	**६६३,०२५,६५९**	**३,०१४,०८१,८२९**
१	आन्तरिक स्रोत	२.३८	१२,९९९,०९६	२.३८	१३,६४९,०५१	२.३८	१४,३३१,५०४	२.३८	१५,०४८,०७९	२.३८	१५,८००,४८३	७१,८२८,२१३
२	राजस्व वाँडफाँट	१४.०७	७६,७३८,२०९	१४.०७	८०,५७५,११९	१४.०७	८४,६०३,८७५	१४.०७	८८,८३४,०६९	१४.०७	९३,२७५,७७२	४२४,०२७,०४३
३	रोयल्टी बाँडफाँट	०.०९	५००,०००	०.०९	५२५,०००	०.०९	५५१,२५०	०.०९	५७८,८१३	०.०९	६०७,७५३	२,७६२,८१६
४	संघीय सरकारवाट प्राप्त हुने अनुदान	७०.६२	३८५,२२०,७३२	७०.६२	४०४,४८१,७६९	७०.६२	४२४,७०५,८५७	७०.६२	४४५,९४१,१५०	७०.६२	४६८,२३८,२०७	२,१२८,५८७,७१५
५	प्रदेश सरकारवाट प्राप्त हुने अनुदान	१२.२९	६७,०१४,८१४	१२.२९	७०,३६५,५५४	१२.२९	७३,८८३,८३२	१२.२९	७७,५७८,०२४	१२.२९	८१,४५६,९२५	३७०,२९९,१४८
६	विविध आय	०.५५	३,०००,०००	०.५५	३,१५०,०००	०.५५	३,३०७,५००	०.५५	३,४७२,८७५	०.५५	३,६४६,५१९	१६,५७६,८९४

नोटः कम (,) अंग्रेजी गणना प्रणाली अनुसार रहेको।

तालिका १२०: प्रशासनिक खर्च अनुमानित बजेट

शीर्षक नं.	शीर्षकको नाम	औषत वार्षिक आय रु (गत तिन आ. व. को आयबाट)	औषत प्रतिशत अंश	प्रथम वर्ष (२०८२/८३)	दोस्रो वर्ष (२०८३/८४)	तेस्रो वर्ष (२०८४/८५)	चौथो वर्ष (२०८५/८६)	पाँचौं वर्ष (२०८६/८७)	पाँच वर्षको जम्मा	अनुमानित औसत प्रतिशत अंश
क	**प्रशासनिक खर्च**	**२४४,६४०,१२५**	**४७.३**	**२२५,९०४,५५२**	**२२६,२६४,३०५**	**२२६,६२४,६३१**	**२२६,९८५,५३१**	**२२७,३४७,००६**	**१,१३३,१२६,०२४**	३७.५
२११११	कर्मचारी पारिश्रमिक	१८४,०३७,६४९	३५.६	१८४,३३०,७२९	१८४,६२४,२७६	१८४,९१८,२९०	१८५,२१२,७७३	१८५,५०७,७२४	९२४,५९३,७९१	३०.६१
२१११२	पदाधिकारी पारिश्रमिक	१२,८७४,९५९	२.५	१२,८९५,४६३	१२,९१५,९९९	१२,९३६,५६७	१२,९५७,१६९	१२,९७७,८०३	६४,६८३,०००	२.१४
२११२१	पोशाक	६२३,३३३	०.१	६२४,३२६	६२५,३२०	६२६,३१६	६२७,३१३	६२८,३१२	३,१३१,५८८	०.१०
२११३१	स्थानीय भत्ता	१,२६०,२०२	०.२	१,२६२,२०९	१,२६४,२१९	१,२६६,२३३	१,२६८,२४९	१,२७०,२६९	६,३३१,१७९	०.२१
२११३२	महँगी भत्ता	४१७,६६७	०.१	४१८,३३२	४१८,९९८	४१९,६६५	४२०,३३४	४२१,००३	२,०९८,३३२	०.०७
२११३३	फिल्ड भत्ता	१,४११,११४	०.३	१,४१३,३६१	१,४१५,६१२	१,४१७,८६६	१,४२०,१२४	१,४२२,३८६	७,०८९,३५०	०.२३
२११३४	कर्मचारी बैठक भत्ता	५७४,५९३	०.१	५७५,५०८	५७६,४२५	५७७,३४३	५७८,२६२	५७९,१८३	२,८८६,७२१	०.१०
२११३५	कर्मचारी प्रोत्साहन तथा पुरस्कार	४८७,५००	०.१	४८८,२७६	४८९,०५४	४८९,८३३	४९०,६१३	४९१,३९४	२,४४९,१७०	०.०८
२११३९	अन्य भत्ता	५४२,१८३	०.१	२४३,३८७	२४३,७७५	२४४,१६३	२४४,५५२	२४४,९४१	१,२२०,८१७	०.०४
२११४१	पदाधिकारी बैठक भत्ता	२,४३४,२८३	०.५	२,४३८,१६०	२,४४२,०४३	२,४४५,९३२	२,४४९,८२७	२,४५३,७२८	१२,२२९,६८९	०.४०
२२१११	पानी तथा विजुली	१७६,०९६	०.०	१७६,३७७	१७६,६५८	१७६,९३९	१७७,२२१	१७७,५०३	८८४,६९७	०.०३
२२११२	संचार महसुल	६१८,३८४	०.१	२७५,०४०	२७५,४७८	२७५,९१७	२७६,३५६	२७६,७९७	१,३७९,५८९	०.०५
२२२११	इन्धन (पदाधिकारी)	१,०२०,६६२	०.२	१,०२२,२८८	१,०२३,९१६	१,०२५,५४६	१,०२७,१८०	१,०२८,८१५	५,१२७,७४५	०.१७

शीर्षक नं.	शीर्षकको नाम	औषत वार्षिक आय रु (गत तिन आ. व. को आयबाट)	औषत प्रतिशत अंश	प्रथम वर्ष (२०८२/८३)	दोस्रो वर्ष (२०८३/८४)	तेस्रो वर्ष (२०८४/८५)	चौथो वर्ष (२०८५/८६)	पाँचौं वर्ष (२०८६/८७)	पाँच वर्षको जम्मा	अनुमानित औषत प्रतिशत अंश
२२२१२	इन्धन (कार्यालय प्रयोजन)	१,३५४,३८६	०.३	१,३५६,५४३	१,३५८,७०३	१,३६०,८६७	१,३६३,०३४	१,३६५,२०५	६,८०४,३५२	०.२३
२२२१३	सवारी साधन मर्मत सम्भार	१,११९,३८३	०.२	१,१२१,१६५	१,१२२,९५१	१,१२४,७३९	१,१२६,५३०	१,१२८,३२४	५,६२३,७०९	०.१९
२२२१४	कर्मचारी विमा तथा नवीकरण	६४७,३५२	०.१	१९७,२१४	१९७,५२८	१९७,८४२	१९८,१५७	१९८,४७३	९८९,२१३	०.०३
२२२२१	मेशिनरी औजार सञ्चालन र मर्मत	१,५९५,४९८	०.३	६६४,१५४	६६५,२१२	६६६,२७१	६६७,३३२	६६८,३९५	३,३३१,३६३	०.११
२२३११	मसलन्द तथा कार्यालय सामाग्री	४,७८७,९८४	०.९	४,७९५,६०९	४,८०३,२४६	४,८१०,८९५	४,८१८,५५६	४,८२६,२३०	२४,०५४,५३६	०.८०
२२३१३	पुस्तक, पत्रपत्रिका	७८७,८०६	०.२	७८९,०६०	७९०,३१७	७९१,५७५	७९२,८३६	७९४,०९९	३,९५७,८८७	०.१३
२२३१५	पत्रपत्रिका,छपाई तथा सूचना प्रकाशन खर्च	३,६७४,००२	०.७	३,६७९,८५३	३,६८५,७१३	३,६९१,५८३	३,६९७,४६२	३,७०३,३५०	१८,४५७,९६१	०.६१
२२३१९	अन्य कार्यालय संचालन खर्च	३०७,९४४	०.१	३०८,४३५	३०८,९२६	३०९,४१८	३०९,९११	३१०,४०४	१,५४७,०९३	०.०५
२२५२९	विविध कार्यक्रम खर्च (दिवस/उत्सव आदि)	१८,५४२,९९२	३.६	२,००६,१२०	२,००९,३१४	२,०१२,५१४	२,०१५,७१९	२,०१८,९२९	१०,०६२,५९७	०.३३
२२६११	अनुगमन मुल्यांकन खर्च	३९९,०५७	०.१	३९९,६९२	४००,३२९	४००,९६६	४०१,६०५	४०२,२४४	२,००४,८३६	०.०७
२२६१२	भ्रमण खर्च	३,२१८,९५८	०.६	२,७८३,६३६	२,७८८,०६९	२,७९२,५०९	२,७९६,९५६	२,८०१,४१०	१३,९६२,५८०	०.४६
२२६१९	अन्य भ्रमण खर्च	–	०.०	–	–	–	–	–	–	०.००
२२७२१	सभा संचालन खर्च	३४१,१५८	०.१	३४१,७०२	३४२,२४६	३४२,७९१	३४३,३३७	३४३,८८३	१,७१३,९५८	०.०६
२८१४२	घरभाडा	१५५,६७८	०.०	९६,००३	९६,१५६	९६,३०९	९६,४६२	९६,६१६	४८१,५४४	०.०२
२८१४३	सवारी साधन र मेशीन औजार भाडा	–	०.०	–	–	–	–	–	–	०.००
२८१४९	अन्य भाडा	१,२२९,३००	०.२	१,२०१,९११	१,२०३,८२५	१,२०५,७४२	१,२०७,६६२	१,२०९,५८५	६,०२८,७२६	०.२०

नोटः (रकम रु, कम (,) अंग्रेजी गणना प्रणाली अनुसार रहेको।

तालिका १२१: विषय क्षेत्रअनुसार अनुमानित बजेट

क	प्रशासनिक खर्च	४१.४	२२५,९०४,५५२	३९.५	२२६,२६४,३०५	३७.७	२२६,६२४,६३१	३५.९	२२६,९८५,५३१	३४.३	२२७,३४७,००६	१,१३३,१२६,०२४
ख	विकास खर्च	५८.६	३१९,५६८,२९९	६०.५	३४६,४८२,१८८	६२.३	३७४,७५९,१८७	६४.१	४०४,४६७,४७८	६५.७	४३५,६७८,६५३	१,८८०,९५५,८०५
१	आर्थिक विकास	२०	६३,९१३,६६०	२०	६९,२९६,४३८	२०	७४,९५१,८३७	२०	८०,८९३,४९६	२०	८७,१३५,७३१	३७६,१९१,२४१
२	सामाजिक विकास	१५	४७,९३५,२४५	१५	५१,९७२,३२८	१५	५६,२१३,८७८	१५	६०,६७०,१२२	१५	६५,३५१,७९८	२८२,१४३,४३१
३	पूर्वाधार विकास	५५	१७५,७६२,५६४	५५	१९०,५६५,२०३	५५	२०६,११७,५५३	५५	२२२,४५७,११३	५५	२३९,६२३,२५९	१,०३४,५२५,९१३
४	वन तथा वातावरण विकास	५	१५,९७८,४१५	५	१७,३२४,१०९	५	१८,७३७,९५९	५	२०,२२३,३७४	५	२१,७८३,९३३	९४,०४७,८१०
५	सुशासन तथा संस्थागत ब्यवस्था	५	१५,९७८,४१५	५	१७,३२४,१०९	५	१८,७३७,९५९	५	२०,२२३,३७४	५	२१,७८३,९३३	९४,०४७,८१०

नोटः (रकम रु, कम (,) अंग्रेजी गणना प्रणाली अनुसार रहेको।

९.३.१ आर्थिक विकासमा रणनीतिक बजेट वितरण

आर्थिक विकासको क्षेत्रमा कुल विकास बजेटको २० प्रतिशत रकम विभाजन गरिएको छ । यस आवधिक विकास योजनामा आर्थिक विकासका उप विषय क्षेत्रका रणनीतिहरुमा बजेट विभाजन गरी कार्यान्वयनका लागि प्रस्ताव गरिएको छ । रणनीति तथा कार्यनीतिहरुको महत्व, प्रकृति, कार्यक्रम तथा आयोजनाहरुको परिमाण र बजेट आवश्यकतालाई मध्यनजर गरी सहभागितामूलक पद्दतिबाट रणनीतिक क्षेत्रहरुमा बजेट विभाजन गरिएको छ । आर्थिक विकासको क्षेत्रमा अनुमान गरिएको बजेट अंकलाई रणनीतिक विभाजन देहायका तालिकाहरु दिइएको छः

तालिका ११६: आर्थिक विकासका उप विषय क्षेत्रगत रणनीतिहरुमा बजेट वितरण

(रकम रु. हजारमा)

क्र सं	विषय क्षेत्र	प्रतिशत	प्रथम वर्ष (२०८०/८१)	प्रतिशत	दोस्रो वर्ष (२०८१/८२)	प्रतिशत	तेस्रो वर्ष (२०८२/८३)	प्रतिशत	चौथो वर्ष (२०८३/८४)	प्रतिशत	पाँचौं वर्ष (२०८४/८५)	पाँच वर्षको जम्मा
१.१	कृषि, पशुपन्छी विकास	३०	१९,१७४	३०	२०,७८९	३०	२२,४८६	३०	२४,२६८	३०	२६,१४१	११२,८५७
१.२	सहकारी विकास	५	३,१९६	५	३,४६५	५	३,७४८	५	४,०४५	५	४,३५७	१८,८१०
१.३	सिंचाई विकास	२५	१५,९७८	२५	१७,३२४	२५	१८,७३८	२५	२०,२२३	२५	२१,७८४	९४,०४८
१.४	उद्योग ब्यापार व्यवसाय विकास	१५	९,५८७	१५	१०,३९४	१५	११,२४३	१५	१२,१३४	१५	१३,०७०	५६,४२९
१.५	श्रम रोजगारी र सामाजिक सूरक्षा	५	३,१९६	५	३,४६५	५	३,७४८	५	४,०४५	५	४,३५७	१८,८१०
१.६	पर्यटन विकास	२०	१२,७८३	२०	१३,८५९	२०	१४,९९०	२०	१६,१७९	२०	१७,४२७	७५,२३८
	जम्मा	१००	६३,९१४		६९,२९६		७४,९५२		८०,८९३		८७,१३६	३७६,१९१

९.३.२ सामाजिक विकासमा रणनीतिक बजेट वितरण

सामाजिक विकासको क्षेत्रमा हरेक आर्थिक वर्षमा कुल विकास बजेटको १५ प्रतिशत रकम विभाजन गरिएको छ । यस योजनामा सामाजिक विकासका उप विषय क्षेत्रका रणनीतिहरुमा बजेट विभाजन गरी कार्यान्वयनका लागि प्रस्ताव गरिएको छ । सोको विवरण देहायअनुसार दिइएको छः

तालिका ११७: सामाजिक विकासका उप विषय क्षेत्रगत रणनीतिहरुमा बजेट वितरण

(रकम रु. हजारमा)

क्र सं	विषय क्षेत्र	प्रतिशत	प्रथम वर्ष (२०८०/८१)	प्रतिशत	दोस्रो वर्ष (२०८१/८२)	प्रतिशत	तेस्रो वर्ष (२०८२/८३)	प्रतिशत	चौथो वर्ष (२०८३/८४)	प्रतिशत	पाँचौं वर्ष (२०८४/८५)	पाँच वर्षको जम्मा
२.१	स्वास्थ्य तथा पोषण	२०	९,५८७	२०	१०,३९४	२०	११,२४३	२०	१२,१३४	२०	१३,०७०	५६,४२९
२.२	शिक्षा विज्ञान नव प्रवर्तन	२०	९,५८७	२०	१०,३९४	२०	११,२४३	२०	१२,१३४	२०	१३,०७०	५६,४२९
२.३	खानेपानी तथा सरसफाई	२०	९,५८७	२०	१०,३९४	२०	११,२४३	२०	१२,१३४	२०	१३,०७०	५६,४२९
२.४	महिला बालबालिका तथा लक्षित वर्ग	१५	७,१९०	१५	७,७९६	१५	८,४३२	१५	९,१०१	१५	९,८०३	४२,३२२
२.५	यूवा तथा खेलकुद	१५	७,१९०	१५	७,७९६	१५	८,४३२	१५	९,१०१	१५	९,८०३	४२,३२२
२.६	संस्कृति संरक्षण र विकास	१०	४,७९४	१०	५,१९७	१०	५,६२१	१०	६,०६७	१०	६,५३५	२८,२१४
	जम्मा	१००	४७,९३५		५१,९७२		५६,२१४		६०,६७०		६५,३५२	२८२,१४३

९.३.३ भौतिक पूर्वाधार विकासमा रणनीतिक बजेट वितरण

भौतिक पूर्वाधार विकासको क्षेत्रमा हरेक आर्थिक वर्षमा कुल विकास बजेटको ५५ प्रतिशत रकम विभाजन गरिएको छ। यस योजनामा भौतिक पूर्वाधार विकासका उप विषय क्षेत्रका रणनीतिहरुमा बजेट विभाजन गरी कार्यान्वयनका लागि प्रस्ताव गरिएको छ। सोको विवरण देहायअनुसार दिइएको छः

तालिका ११८: पूर्वाधार विकासका उप विषय क्षेत्रगत रणनीतिहरुमा बजेट वितरण

(रकम रु. हजारमा)

क्र सं	विषय क्षेत्र	प्रतिशत	प्रथम वर्ष (२०८०/८१)	प्रतिशत	दोस्रो वर्ष (२०८१/८२)	प्रतिशत	तेस्रो वर्ष (२०८२/८३)	प्रतिशत	चौथो वर्ष (२०८३/८४)	प्रतिशत	पाँचौं वर्ष (२०८४/८५)	पाँच वर्षको जम्मा
३.१	बस्ती, आवास, भवन, सार्वजनिक निर्माण	१०	१७,५७६	१०	१९,०५७	१०	२०,६१२	१०	२२,२४६	१०	२३,९६२	१०३,४५३
३.२	सडक पुल र यातायात विकास	७५	१३१,८२२	७५	१४२,९२४	७५	१५४,५८८	७५	१६६,८४३	७५	१७९,७१७	७७५,८९४
३.३	जलस्रोत विद्युत बैकल्पिक उर्जा	१०	१७,५७६	१०	१९,०५७	१०	२०,६१२	१०	२२,२४६	१०	२३,९६२	१०३,४५३
३.४	सूचना सञ्चार र प्रविधि विकास	५	८,७८८	५	९,५२८	५	१०,३०६	५	११,१२३	५	११,९८१	५१,७२६
	जम्मा	१००	१७५,७६३		१९०,५६५		२०६,११८		२२२,४५७		२३९,६२३	१,०३४,५२६

९.३.४ वन तथा वातावरण विकासमा रणनीतिक बजेट वितरण

वन तथा वातावरण विकासको क्षेत्रमा हरेक आर्थिक वर्षमा कुल विकास बजेटको ५ प्रतिशत रकम विभाजन गरिएको छ। यस योजनामा वन तथा वातावरण विकासका उप विषय क्षेत्रका रणनीतिहरुमा बजेट विभाजन गरी कार्यान्वयनका लागि प्रस्ताव गरिएको छ। सोको विवरण देहायअनुसार दिइएको छः

तालिका ११९: वन तथा वातावरण विकासका उप विषय क्षेत्रगत रणनीतिहरुमा बजेट वितरण

(रकम रु. हजारमा)

क्र सं	विषय क्षेत्र	प्रतिशत	प्रथम वर्ष (२०८०/८१)	प्रतिशत	दोस्रो वर्ष (२०८१/८२)	प्रतिशत	तेस्रो वर्ष (२०८२/८३)	प्रतिशत	चौथो वर्ष (२०८३/८४)	प्रतिशत	पाँचौं वर्ष (२०८४/८५)	पाँच वर्षको जम्मा
४.१	वन तथा जैविक विविधता	२०	३,१९६	२०	३,४६५	२०	३,७४८	२०	४,०४५	२०	४,३५७	१८,८१०
४.२	भूसंरक्षण तथा जलधार व्यवस्थापन	५०	७,९८९	५०	८,६६२	५०	९,३६९	५०	१०,११२	५०	१०,८९२	४७,०२४
४.३	वातावरण तथा फोहोर मैला व्यवस्थापन	१०	१,५९८	१०	१,७३२	१०	१,८७४	१०	२,०२२	१०	२,१७८	९,४०५
४.४	विपद जोखिम न्यूनिकरण व्यवस्थापन र जलवायू उत्थानशिलता	२०	३,१९६	२०	३,४६५	२०	३,७४८	२०	४,०४५	२०	४,३५७	१८,८१०
	जम्मा	१००	१५,९७८		१७,३२४		१८,७३८		२०,२२३		२१,७८४	९४,०४८

९.३.४ सुशासन तथा संस्थागत व्यवस्थाका रणनीतिक बजेट वितरण

सुशासन तथा संस्थागत व्यवस्थाको क्षेत्रमा हरेक आर्थिक वर्षमा कुल विकास बजेटको ५ प्रतिशत रकम विभाजन गरिएको छ। यस योजनामा सुशासन तथा संस्थागत व्यवस्थाका उप विषय क्षेत्रका रणनीतिहरुमा बजेट विभाजन गरी कार्यान्वयनका लागि प्रस्ताव गरिएको छ। सोको विवरण देहायअनुसार दिइएको छः

तालिका १२०: सुशासन तथा संस्थागत व्यवस्था उप विषय क्षेत्रगत रणनीतिहरुमा बजेट वितरण

(रकम रु. हजारमा)

क्र सं	विषय क्षेत्र	प्रतिशत	प्रथम वर्ष (२०८०/८१)	प्रतिशत	दोस्रो वर्ष (२०८१/८२)	प्रतिशत	तेस्रो वर्ष (२०८२/८३)	प्रतिशत	चौथो वर्ष (२०८३/८४)	प्रतिशत	पाँचौं वर्ष (२०८४/८५)	पाँच वर्षको जम्मा
५.१	स्थानीय नीति ऐन तथा सुशासन	२०	३,१९६	२०	३,४६५	२०	३,७४८	२०	४,०४५	२०	४,३५७	१८,८१०
५.२	संगठनात्मक संरचना तथा प्रणाली	३०	४,७९४	३०	५,१९७	३०	५,६२१	३०	६,०६७	३०	६,५३५	२८,२१४

क्र सं	विषय क्षेत्र	प्रतिशत	प्रथम वर्ष (२०८०/८१)	प्रतिशत	दोस्रो वर्ष (२०८१/८२)	प्रतिशत	तेस्रो वर्ष (२०८२/८३)	प्रतिशत	चौथो वर्ष (२०८३/८४)	प्रतिशत	पाँचौं वर्ष (२०८४/८५)	पाँच वर्षको जम्मा
५.३	स्रोत तथा योजना व्यवस्थापन	१५	२,३९७	१५	२,५९९	१५	२,८११	१५	३,०३४	१५	३,२६८	१४,१०७
५.४	जनशक्ति विकास तथा सेवा प्रवाह	३५	५,५९२	३५	६,०६३	३५	६,५५८	३५	७,०७८	३५	७,६२४	३२,९१७
	जम्मा	१००	१५,९७८	१००	१७,३२४	१००	१८,७३८	१००	२०,२२३	१००	२१,७८४	९४,०४८

९.४ स्रोत व्यवस्थापन तथा परिचालन रणनीति

आवधिक विकास योजनाका अपेक्षित उपलब्धि तथा नतिजा हाँसिल गर्न आन्तरिक आयको महत्वपूर्ण भूमिका रहन्छ। तसर्थ आन्तरिक आयका स्रोतहरु परिचालन गर्नका लागि देहायअनुसारका रणनीतिहरु कार्यान्वयन गरिनेछ।

क) गाँउपालिकाको सबै घरधुरीलाई सम्पत्ति करको दायरामा ल्याइनेछ।

ख) गाँउपालिकाको विभिन्न स्थानहरु पर्यटकीय महत्वका भएको हुँदा ती स्थानहरुमा पर्यटकीय पूर्वाधारहरु निर्माण गरी पर्यटन व्यवसाय प्रवर्द्धन गरी आन्तरिक आय बढाउन पहल गरिनेछ।

ग) यस गाँउपालिकाको कृषि तथा पशुजन्य व्यावसायिक फर्महरुको स्थापना र सञ्चालन प्रवर्द्धन गरी आन्तरिक आय वृद्धिमा पहल गरिनेछ।

घ) गाँउपालिकाको महत्वका परियोजनाहरुका लागि विकास साझेदारहरुको खोजी गरी सहकार्य तथा साझेदारीमा लगानी भित्र्याउने व्यवस्था मिलाइनेछ।

९.५ आवधिक योजना कार्यान्वयन

आवधिक योजनाको कार्यान्वयन गर्नका लागि देहायअनुसारका विधिहरु अपनाइनेछः

क) आवधिक योजना निर्देशक समितिलाई यसको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि निर्देशन दिने, अनुगमन, मुल्याङ्कन र समीक्षा गर्ने जिम्मेवारी दिइनेछ।

ख) आवधिक योजनालाई प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नका लागि विषय क्षेत्रगत नीति तथा रणनीति, मध्यमकालीन खर्च संरचना, राजस्व सुधार कार्ययोजना, खरिद गुरुयोजना र क्षमता विकास योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरिनेछ।

ग) हरेक वर्ष वार्षिक योजनामा आवधिक योजनाका आयोजना तथा कार्यक्रमहरु अनिवार्यरुपमा समावेश गर्दै लगिनेछ।

घ) आवधिक योजनाको नीति कार्यक्रमको प्रभावकारिता सम्बन्धमा मध्यकालीन तथा अन्तित मूल्यांकन व्यवस्था मिलाइनेछ।

९.६ अनुगमन तथा मूल्यांकन योजना

आवधिक योजनाको अनुगमन तथा मूल्यांकनका लागि देहायअनुसारको रणनीतिक गतिविधिहरु कार्यान्वयन गरिनेछः

क) आवधिक योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि अनुगमन तथा सुपरिवेक्षणको जिम्मेवारी आवधिक योजना निर्देशक समितिलाई दिई वार्षिक योजना तर्जुमा र कार्यान्वयनको समयमा अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण गरिनेछ।

ख) आवधिक योजनाको मध्यकालीन तथा अन्तिम मूल्यांकन तेस्रो पक्षबाट गराई प्राप्त सुझावहरु आगामी रणनीतिक तथा वार्षिक योजनामा समावेश गरी कार्यान्वयन गरिनेछ।

अनुसूची १: मीटिंग माइन्यूट

गंगाजमुना गाउँपालिका
१ नं. वडा कार्यालय
ताजिमाङ, धादिङ
बागमती प्रदेश, नेपाल

आज मिति २०८१/११/०५ गते सोमवार का दिन वडा नं. १ .... का वडा अध्यक्ष श्री ....को अध्यक्षतामा यस गङ्गाजमुना गाँउपालिकाको आवधिक योजना (आ.व.२०८२/८३ देखि आ.व.२०८६/८७ सम्म) निर्माणका लागी वडा स्तरीय तथ्याङ्क संकलन तथा वडा स्तरीय योजना छनोट कार्यशाला गोष्ठि परामर्शदाता श्री प्लाटफर्म इन्जिनियरिङ कन्सलटेन्सि प्रा.लि. का प्राविधिक टोलिको प्राविधिक सहयोग र तपशिलका स्थानिय जनप्रतिनिधि, समाजसेवि, वौद्धिक वर्ग, कर्मचारी तथा वडा वासीहरूको उपस्थितिमा सम्पन्न गरियो।

उपस्थिति

क्र. स.	नाम थर	कार्यलय/ठेगाना	सम्पर्क नं.	हस्ताक्षर
१.	पुष्कर महरा	वडा नं. १ सुर्यपांच-वैतडी	९८६५८६५४६५.	महरा.
२.	राज गोम्जा	वडा नं. १ ताजिमाङ	९८६३६६९९२४	[illegible]
३.	मिनु माया कामी	वडा नं. १ ताजिमाङ	९८४८५२४८८६.	मिन.
४.	रमेश तामाङ	वडा नं. १ ताजिमाङ	९८६५१०५८६५.	[illegible]
५.	हतोल तामाङ	” ”	९८४०६९६५८०	[illegible]
६.	मनिषा तामा	वडा नं. २	९८६६२०८४२	[illegible]
७.	सुजत रोकाय	वडा नं. ५ फुलखर्क	९८४२९४५४६५	[illegible]
८.	अनिता तामाङ	वडा नं. १ ति	९८४५५९३९९१.	Atamang
९.	नर व. तामाङ	वडा नं. १ रिचेत	९८४०२५९९९६.	NTamang.
१०.	बसन्त तामाङ	वडा नं. १ ताजिमाङ	९८४३४०३००६	[illegible]
११.	मैच्या तामाङ	वडा नं. १ याङजोततोल	९८६४६५१६०५.	मैया
१२.	डेरी तामाङ	वडा नं. १ रिचेत	९८६२१६६०६५.	[illegible]
१३.	याङजा तामाङ	वडा नं. १ किचेत		याङजा
१४.	याञ्जा तामाङ	वडा नं. १ देउराली टोल	९८४०४०३६५१	[illegible]

महरा
२०८१/११/०५

बहादुर तामाङ
वडा अध्यक्ष

पुष्कर महरा
वडा सचिव

CamScanner

गंगाजमुना गाउँपालिका
१ नं. वडा कार्यालय
ताजिम्राङ, धादिङ
बागमती प्रदेश, नेपाल

क्र.स.	नाम थर	कार्यलय/ठेगाना	सम्पर्क नं.	हस्ताक्षर
१५.	जेठा तामाङ	वडा नं. १ किचेत	९८६९२४३३२०	[illegible]
१६.	यो लामा तामाङ	,, ,,		यो लामा तामाङ
१७.	तार्जा तामाङ	,, ,,	९७६६२४०४२५.	तार्जा ताम
१८.	महेश तामाङ	वडा नं. १ ताजिम्राङ	9869105921	Tamang
१९.	सुकलामा तामाङ	वडा नं. १ रिचेत		सुक
२०.	कान्छो तामाङ	वडा नं. १ रिचेत	९८४९४०६६८६.	[illegible]
२१.	साने तामाङ	वडा नं. १ रि गाउँ	९८४३४१६८२०	[illegible]
२२.	बिर ब० तामाङ	वडा नं. १ रि गाउँ	९७६१६०९०६४.	[illegible]
२३.	मङ्सिरी माया तामाङ	वडा नं. १ किचेत		मङ्सिरी
२४.	प्यामा लामा तामाङ	वडा नं. १ ताजिम्राङ	९८४०५६०३२४	प्यामा
२५.	सारा तामाङ	,, ,,		Tamang
२६.	लकु माया तामाङ	,, ,,		लकु
२७.	काली तामाङ	वडा नं. १ ताजिम्राङ		काली
२८.	केटी माया तामाङ	,, ,,		केटी
२९.	मन माया तामाङ	,, ,,		मन
३०.	राम माया तामाङ	,, ,,		राम
३१	बुमाया तामाङ	,, ,,	९८४३६६९३६५	बु
३२	मिलन तामाङ	,, ,,		मिलन
३३	सुहानी तामाङ	,, ,,		[illegible]

३४ ई. पवन पण्डित काठमाडौं ९८६००५५०६१ [illegible]

३५ ई. आशिष अर्याल काठमाडौं [illegible]

महरा
२०८१।११।०५.

पुष्कर महरा
वडा सचिव

बहादुर तामाङ
वडा अध्यक्ष

आज मिति २०८१/०१/०६ गते मंगलवार का दिन वडा नं. २ का **वडा अध्यक्ष श्री** बल बहादुर तामाङ को अध्यक्षतामा यस गङ्गगाजमुना गाँउपालिकाको **आवधिक योजना (आ.व. ८२-८३ देखि आ.व. ८६-८७ सम्म)** निर्माणको लागि **वडा स्तरीय तथ्याङ्क संकलन तथा वडा स्तरीय योजना छनोट** कार्यशाला गोष्ठि परामर्शदाता **श्री प्लाटफर्म इन्जिनियरिङ कन्सलटेन्सि प्रा.लि.** का प्राविधिक टोलिको प्राविधिक सहयोग र तपशिलका स्थानिय जनप्रतिनिधि, समाजसेवि, वौद्धिक वर्ग, कर्मचारी तथा वडा वासीहरूको उपस्थितिमा सम्पन्न गरियो।

गङ्गाजमुना गाउँपालिका २ नं. वडा कार्यालय तावल, धादिङ, बागमती प्रदेश, नेपाल

उपस्थिति

क्र. स.	नाम थर	कार्यलय.ठेगाना	सम्पर्क नं.	हस्ताक्षर
१.	बल बहादुर तामाङ	गङ्गाजमुना -२	९८६२४४५४८६	[signature]
२.	दिपक तामाङ	,,	९८६२६९८१९२	[signature]
३.	रूद्रराम तामाङ	,,	९८६६६६०४२०	तामाङ
४.	सुन्तली विश्वकर्मा	,,	९८४०९२६०९६	[signature]
५.	फौजेद तामाङ	,,	९८६०८२६६६४	[signature]
६.	सुक तामाङ	,,	९८४९६३३२२४	[signature]
७.	पवन पन्डित			
८.	आशिष अर्याल			
९.	सुमन रोकाय	गङ्गाजमुना -५	९८४६२०८४५४	[signature]
१०.	जितमान तामाङ	गङ्गाजमुना -२	९८६९८६२९०८	[signature]
११.	सोनिया तामाङ	,, ,,	९८६४९४९४६२	[signature]
१२.	म्हेन्ली माया तामाङ			[signature]
१३.	अमोस कुमार तामाङ	गङ्गाजमुना -२	९८५०९८८६०	[signature]
१४.	आशिष अर्याल	Platform Engg Const. PVT. LTD		[signature]
१५.	पवन पण्डित	,,		

वडा अध्यक्ष/वडा संयोजक

बल बहादुर तामाङ
वडा अध्यक्ष

गङ्गाजमुना गाउँपालिका
२ नं. वडा कार्यालय
तावल, धादिङ
बागमती प्रदेश, नेपाल

वडा सचिव

CS CamScanner

आज मिति २०८१/११/०८ गते बिहिवार का दिन वडा नं. 3 का वडा अध्यक्ष श्री राज कुमार गुरुङ को अध्यक्षतामा यस गङ्गाजमुना गाँउपालिकाको **आवधिक योजना (आ.व.२०८२/८३ देखि आ.व.२०८६/८७ सम्म)** निर्माणका लागी **वडा स्तरीय तथ्याङ्क संकलन तथा वडा स्तरीय योजना छनोट** कार्यशाला गोष्ठि परामर्शदाता **श्री प्लाटफर्म इन्जिनियरिङ कन्सलटेन्सि प्रा.लि.** का प्राविधिक टोलिको प्राविधिक सहयोग र तपशिलका स्थानिय जनप्रतिनिधि, समाजसेवि, वौद्धिक वर्ग, कर्मचारी तथा वडा वासीहरूको उपस्थितिमा सम्पन्न गरियो।

उपस्थिति

क्र. स.	नाम थर	कार्यलय/ठेगाना	सम्पर्क नं.	हस्ताक्षर
१.	राज कुमार गुरुङ	गङ्गाजमुना-३	९८६०१२९६५२	
२.	हरि बं. गुरुङ	" "	९८६५२७८४६१	
३.	उजेलिमाया गुरुङ	" "	9843510467	
४.	ई. पवन पण्डित			
५.	ई. आशिष अर्याल			
६.	शारदा के.सि.		९८२२८५५३२६८	
७.	बुद्धि बं. वि.क.		९८४[illegible]०६५६	
८.	पुष्पा गुरुङ		९८४५८३५५६१	
९.	पुष्पा गुरुङ		९८४०६२२८९०	पुष्पा
१०.	विनिता गुरुङ		९८६३६०२६०३	
११.	सिर माया गुरुङ	गङ्गाजमुना-३		
१२.	उजा माया गुरुङ			
१३.	सरोज गुरुङ		९८४५९६३३९९	
१४.	धन बं. गुरुङ		९८६१३४६०६४	

राज कुमार गुरुङ
वडा अध्यक्ष

शारदा के.सी.
वडा सचिव

गङ्गाजमुना गाउँपालिका
३ नं. वडा कार्यालय
गुम्दी, धादिङ
बागमती प्रदेश, नेपाल

क्र.स.	नाम थर	कार्यलय/ठेगाना	सम्पर्क नं.	हस्ताक्षर
१५.	राम काजि सिम्खडा		9849629487	[signature]
१६.	हरि ब. तामाङ		९८६५[illegible]	[signature]
१७.	मुना गुरुङ			मुना
१८.	डिल ब. गुरुङ		9860355348	[signature]
१९.	विष्णु प्रशाद सिम्खडा		9862597746	[signature]
२०.	भिम माया गुरुङ			भिम माया
२१.	माईलिमाया गुरुङ			माईली
२२.	रमिता गुरुङ			रमिता
२३.	पार्वति रिजाल			पार्वती
२४.	बिमला गदेल		9863510996	बिमला
२५.	मन लामा तामाङ			[signature]
२६.	डिल ब. घले		9860638177	[signature]
२७.	रेनुका तामाङ		9749499456	Btamang
२८.	दुर्गा घले		9862701456	[signature]
२९.	मिना गुरुङ			मिना
३०.	टोप ब. गुरुङ		9863427210	[signature]
३१	ध्रुव सिम्खडा		९८४०५३०४९६	[signature]
३२				
३३				

राज कुमार गुरुङ
वडा अध्यक्ष

शारदा के.सी.
वडा सचिव

गङ्गाजमुना गाउँपालिका
३ नं. वडा कार्यालय
गुम्दी, धादिङ
बागमती प्रदेश, नेपाल

CamScanner

गङ्गाजमुना गाउँपालिका
४ नं. वडा कार्यालय
सातदोबाटो, धादिङ
बागमती प्रदेश, नेपाल

आज मिति २०८१/११/०१ गते शुक्रबार का दिन वडा नं. ४ .... का वडा अध्यक्ष श्री प्रेम बहादुर घले को अध्यक्षतामा यस गङ्गाजमुना गाँउपालिकाको **आवधिक योजना (आ.व.२०८२/८३ देखि आ.व.२०८६/८७ सम्म)** निर्माणका लागी **वडा स्तरीय तथ्याङ्क संकलन तथा वडा स्तरीय योजना छनोट** कार्यशाला गोष्ठि परामर्शदाता **श्री प्लाटफर्म इन्जिनियरिङ कन्सलटेन्सि प्रा.लि.** का प्राविधिक टोलिको प्राविधिक सहयोग र तपशिलका स्थानिय जनप्रतिनिधि, समाजसेवि, वौद्धिक वर्ग, कर्मचारी तथा वडा वासीहरूको उपस्थितिमा सम्पन्न गरियो।

उपस्थिति

क्र. स.	नाम थर	कार्यलय/ठेगाना	सम्पर्क नं.	हस्ताक्षर
१.	प्रेम वहादुर घले	वडा अध्यक्ष	९८६७१०५५६०	[signature]
२.	रामजङ्ग गुरुङ	वडा सदस्य		[signature]
३.	बुद्धिमाया पौडेल	वडा सदस्य	9843794298	[signature]
४.	रत्नमाया घले	वडा सदस्य	९८४०३२२६९८	[signature]
५.	बिपना साउद	वडा सचिव	९८६८८६६३०४२	[signature]
६.	सितेश कुमार याम	प्राविधिक	९८६०५९२६६६	[signature]
७.	तेज कुमार सिम्खडा	कर्मचारी	९८४९८९८६०२	[signature]
८.	जीत बहादुर गिरी / प्रेम ब घले	समाजसेवी		[signature]
९.	प्रेम बा घले	-11-	9843602325	[signature]
१०.	बल ब सुबेदी	गंगाजमुना४	9840484863	[signature]
११.	अनिशला घले	,,	9862118988	[signature]
१२.	उजेली कुमरी घले	,,		उजेली
१३.	देवकी भण्डारी	,, ४	९८३९४५६८९६	देवकी
१४.	मित्र ब सिम्खडा	,, ४	९८४९८८६३३५	[signature]

[signature] ११/०१

प्रेम बहादुर घले
वडा अध्यक्ष

वडा अध्यक्ष

[signature]

बिपना साउद
वडा सचिव

वडा सचिव

गङ्गाजमुना गाउँपालिका
४ नं. वडा कार्यालय
सातदोबाटो, धादिङ
बागमती प्रदेश, नेपाल

क्र. स.	नाम थर	कार्यलय/ठेगाना	सम्पर्क नं.	हस्ताक्षर
१५.	गोमा घले		9761614117	गोमा
१६.	कोपिला पाण्डे		9861597623	कोपिला
१७.	कमला गुरुङ		9864636788	कमला
१८.	शोभा बज्राचार्य		9863347791	[signature]
१९.	साबित्री थिङ		986948556	[signature]
२०.	लाल माया श्रेष्ठ	गंगा जमुना ४	9842530716	[signature]
२१.	प्रेरणा घले	कार्यालय सहयोगी	९८६३०६४९४५	[signature]
२२.	ई. पवन पण्डित	प्लाटफर्म इन्जिनियरिङ	९८६००५५०६१	Pawan
२३.	ई. आशिष अर्यन	प्लाटफर्म इन्जिनियरिङ	9844779401	Ashish
२४.				
२५.				
२६.				
२७.				
२८.				
२९.				
३०.				
३१				
३२				
३३				

प्रेम बहादुर घले
वडा अध्यक्ष

गङ्गाजमुना गाउँपालिका
४ नं. वडा कार्यालय
सातदोबाटो, धादिङ
बागमती प्रदेश, नेपाल

बिपना साउद
वडा सचिव

CamScanner

आज मिति २०८१/११/०४ गते आइतबार.....का दिन वडा नं. ..५.......... का वडा अध्यक्ष श्री ..कुमार बहादुर अधिकारी..को अध्यक्षतामा यस गङ्गाजमुना गाँउपालिकाको **आवधिक योजना (आ.व.२०८२/८३ देखि आ.व.२०८६/८७ सम्म)** निर्माणका लागी **वडा स्तरीय तथ्याङ्क संकलन तथा वडा स्तरीय योजना छनोट** कार्यशाला गोष्ठि परामर्शदाता **श्री प्लाटफर्म इन्जिनियरिङ कन्सलटेन्सि प्रा.लि.** का प्राविधिक टोलिको प्राविधिक सहयोग र तपशिलका स्थानिय जनप्रतिनिधि, समाजसेवि, वौद्धिक वर्ग, कर्मचारी तथा वडा वासीहरूको उपस्थितिमा सम्पन्न गरियो।

उपस्थिति

क्र.स.	नाम थर	कार्यलय/ठेगाना	सम्पर्क नं.	हस्ताक्षर
१.	कुमार ब० अधिकारी	वडा अध्यक्ष-गङ्गाजमुना ५	९८४९९८६५६०	
२.	ऋषिश्वर अधिकारी	वडा सदस्य	९८६६०६३८३६	
३.	नातीमैया रा०म०	वडा सदस्य		
४.	राजकुमार कार्की	ने.क.पा.(मा.के) गंगाजमुना-उपाध्यक्ष	९८६९०८५८६६	
५.	मिन बहादुर वानियाँ	जिल्ला (नेकपा) सदस्य धादिङ-५	९८५१९३५०२०	
६.	रामचन्द्र अधिकारी	ने.कं.पा. एमाले वडा कमिटी अध्यक्ष. पूर्व वडा अध्यक्ष	९८४१२८२८३०	
७.	विश्व कुमार भट्टराई	—	९८४१८३०४२२	
८.	गोपाल ब. अधिकारी	नेपाली कांग्रेस	9841721434	
९.	धनराज कार्की	टो संयोजक	९८६४२६४११६	
१०.	कमल बहादुर थापा	गंगाजमुना गा.पा.	९८४९६०९५६	
११.	तुलसी राम अधिकारी	लप्सीबोट टो० सामी नबु	९८४३३२६५२३	
१२.	भिम बहादुर अधिकारी	फुलखर्क टो० वि संयोजक	९८६५६८२१२८	
१३.	तिलक ब. भट्टराई	कमलीवोट टो.वि सदस्य	९८६२००८३६३२	
१४.	माया श्रेष्ठ	भुमेस्थान गा०पा० गा०पा०	9706489272	

वडा अध्यक्ष ११/०४
कुमार बहादुर अधिकारी
वडा अध्यक्ष

गङ्गाजमुना गाउँपालिका
५नं.वडा कार्यालय
वलौटा,धादिङ
बागमती प्रदेश,नेपाल

२०८१/११/०४
वडा सचिव
राजकमल रानी मगर
वडा सचिव

CamScanner

गङ्गाजमुना गाउँपालिका
५ नं. वडा कार्यालय
बलौटा, धादिङ
बागमती प्रदेश, नेपाल

क्र. स.	नाम थर	कार्यालय/ठेगाना	सम्पर्क नं.	हस्ताक्षर
१५.	मन कुमारी थापा	फुलबारी हो.पि सदस्य	९८६९४९१६९८	[signature]
१६.	पार्वती नेपाल	भुमेस्थान हो.पि सदस्य	९८६६६२५४००१	[signature]
१७.	तेज बा थापा मगर	कोल्लेटी टोल विकास प्र	९८०३२२७५०४	[signature]
१८.	प्रेम बहादुर गुरुङ		9841690752	[signature]
१९.	कल्पना खनाल तिमिल्सिना	कालिका आ.वि गंगाजमुना-५	९८४०२५१०४६	[signature]
२०.	सरस्वती परियार	महिला सदस्य		सरस्वती
२१.	मन कुमारी	सदस्य	9862209871	मन कुमारी
२२.	फुलमाया गुरुङ	सचिव	९८४५६[illegible]६	फुलमाया
२३.	पम्फा थापा मगर	महिला समुह अध्यक्ष	९८९०२३५८५६	पम्फा
२४.	[illegible]	अध्यक्ष	9884259594	[signature]
२५.	विष्णुमाया गुरुङ	सरस्वती आ वि	९८६०६८२५९१	[signature]
२६.	सुनिता वि.क	नमुना महिला कृषक अध्यक्ष	98763 1173698	सुनिता
२७.	लक्ष्मी कार्की	जलकन्या आ.वि	९८४०६९६८६८	[signature]
२८.	मन कुमारी गुरुङ	महिला समुह अध्यक्ष		मन कु.म.
२९.	एकबहादुर थापा	टो.वि.स सचिव	9860913319	[signature]
३०.	मान बा० थापा	टो. वि. स अध्यक्ष	9749374776	मान
३१	मानी मैंया राना मगर	सदस्य (वडा)	9745529092	मानी मैंया
३२	लक्ष्मी बज्राचार्य गुरुङ	सदस्य	9845266109	[signature]
३३	धन कुमारी बाजिया	सदस्य	9866421963	धनकु
३४	एकुमाया राना	मंगाजमुना-५		[signature]
३५	हुम ब. थापा म०	भन्तर्फी आ.वि	9848300614	[signature]
३६	सुनिता अधिकारी	सुन्दर आ.वि	९८४५६८०१४८	[signature]
३७	लक्ष्मण थापा मगर	कुवापति आ.वि	९८४३६८२५६०	लक्ष्मण

बहादुर अधिकारी
वडा अध्यक्ष

राजकमल राना मगर
वडा सचिव

CS CamScanner

गङ्गाजमुना गाउँपालिका
६ नं. वडा कार्यालय
बागमती प्रदेश, नेपाल

आज मिति २०८२/१०/०५ गते बुधवार का दिन वडा नं. ६ का वडा अध्यक्ष श्री रमेश को अध्यक्षतामा यस गङ्गाजमुना गाँउपालिकाको **आवधिक योजना (आ.व.२०८२/८३ देखि आ.व.२०८६/८७ सम्म)** निर्माणका लागी **वडा स्तरीय तथ्याङ्क संकलन तथा वडा स्तरीय योजना छनोट** कार्यशाला गोष्ठि परामर्शदाता **श्री प्लाटफर्म इन्जिनियरिङ कन्सलटेन्सि प्रा.लि.** का प्राविधिक टोलिको प्राविधिक सहयोग र तपशिलका स्थानिय जनप्रतिनिधि, समाजसेवि, वौद्धिक वर्ग, कर्मचारी तथा वडा वासीहरूको उपस्थितिमा सम्पन्न गरियो।

उपस्थिति

क्र. स.	नाम थर	कार्यलय/ठेगाना	सम्पर्क नं.	हस्ताक्षर
१.	रमेश ढकाल	गङ्गाजमुना गाउँपालिका ६ वडा अध्यक्ष	9851276377	[signature]
२.	शोभा थापाकोटी	वडा सदस्य	9808930002	शोभा
३.	राजेन्द्र खाणकोटा	महालक्ष्मी मा. वि	9849329638	[signature]
४.	पुण्य प्रसाद ढकाल	वडा नं. ६	9869459000	[signature]
५.	हरिश्चन्द्र आचार्य	प्र.अ. बसेरी	9867414178	[signature]
६.	आम्बिर ब० ढकाल	समाजसेवी	9860707779	[signature]
७.	भरत बहादुर ढकाल	समाजसेवी	9851005464	[signature]
८.	आमिश कु० ढकाल	समाज सेवी	9808257000	[signature]
९.	नवराज ढकाल	वडा सदस्य	9841056639	[signature]
१०.	आशिष अर्याल	platform Engg C PVT. LTD		[signature]
११.	पवन पण्डित	"		
१२.				
१३.				
१४.				

[signature]
रमेश ढकाल
वडा अध्यक्ष
वडा अध्यक्ष

आज मिति २०८१/११/१२ गते आइतवार का दिन वडा नं. ६ .... का वडा अध्यक्ष श्री रबिन अधिकारी ....को अध्यक्षतामा यस गङ्गगाजमुना गाँउपालिकाको **आवधिक योजना** (आ.व.२०८२/८३ देखि आ.व.२०८६/८७ सम्म) निर्माणका लागी **वडा स्तरीय तथ्याङ्क संकलन तथा वडा स्तरीय योजना छनोट** कार्यशाला गोष्ठि परामर्शदाता श्री **प्लाटफर्म इन्जिनियरिङ कन्सलटेन्सि प्रा.लि.** का प्राविधिक टोलिको प्राविधिक सहयोग र तपशिलका स्थानिय जनप्रतिनिधि, समाजसेवि, वौद्धिक वर्ग, कर्मचारी तथा वडा वासीहरूको उपस्थितिमा सम्पन्न गरियो।

उपस्थिति

क्र. स.	नाम थर	कार्यलय/ठेगाना	सम्पर्क नं.	हस्ताक्षर
१.	रबिन अधिकारी	गङ्गाजमुना-६	९८४१३२४८८२	
२.	अनिता थापा विकु			
३.	हरिचन्द्र अधिकारी	गंगाजमुना-6	९८६९००४४४२	
४.	सबिता श्रेष्ठ			
५.	शंकर थापा		९८४३८०६०९९	
६.	निलकण्ठ रेग्मी		९८४५५१२६४१	
७.	बाबु अर्याल		९८१२१९९२५०	
८.	मित्र ब०अधिकारी			
९.	अमृत प्रसाद रेग्मी		९८४६८२०११	
१०.	प्रेम ब गुरुङ			
११.	श्याम कुमार श्रेष्ठ	गंगाजमुना-६	९८४९९९०५९८	
१२.	उर्मिला खत्री			
१३.	राम बहादुर गुरुङ	गंगाजमुना ६ वडा कार्यालय		
१४.	शिशिर नेपाली			
१५.	कमल प्रसाद रेग्मी			
१६.	श्याम कुमार के सी			

....
वडा अध्यक्ष/वडा संयोजक

....
वडा सचिव

गङ्गाजमुना गाउँपालिका
६ नं. वडा कार्यालय
धादिङ
बागमती प्रदेश, नेपाल

रबिल अधिकारी
वडा अध्यक्ष

राम बहादुर गुरुङ
वडा सचिव

CamScanner

१७.	रुद्र कुमारी कोइराला			
१८.	निरञ्जना चौधरी	गङ्गाजमुना गा.पा.	९८६२२२२२२३	
१९.	दयाराम रेग्मी			
२०.	भरत ब थापा			
२१.	सीता अ० ज			
२२.	चन्द्र माया गुरुङ			
२३.	प्रोद्न अधिकारी			
२४.	टेक बहादुर अधिकारी			
२५.	रेशम ब धामल			
२६.	प्रकाश खोपले			
२७.	जानुका अधिकारी			
२८.	मेघ बहादुर घले			
२९.	बल बहादुर घले			
३०.	चित्र ब. गुरुङ			
३१	ई. पवन पण्डित			
३२	ई. अबिस अर्याल			
३३	सुमन नेपाली			

वडा अध्यक्ष/वडा संयोजक

रबिल अधिकारी
वडा अध्यक्ष

गङ्गाजमुना गाउँपालिका
७ नं. वडा कार्यालय
दुनाम, धादिङ
बागमती प्रदेश, नेपाल

वडा सचिव

राम बहादुर गुरुङ
वडा सचिव

अनुसूची २ : फोटोग्राफस

गङ्गाजमुना गाउँपालिका
५ नं. वडा कार्यालय